

Удмурт кун университет
Кылтодон картографированиея лаборатория

Udmurt State University
Laboratory of Linguistic Mapping

С. А. Максимов В. И. Данилов С. Сааринен

**УДМУРТ-ФИНН
КЫЛСУЗЬЕТ**

22 000-лэсь ятыр йыръясьь кыл

Turku 2008

Turun yliopiston suomalaisen
ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja

Publications of the Department of Finnish and General
Linguistics of the University of Turku

— 79 —

Sergej Maksimov Vadim Danilov Sirkka Saarinen

**UDMURTTILAIS-SUOMALAINEN
SANAKIRJA**

yli 22 000 sanaa

Turku 2008

*Sanakirja on valmistunut
Sukukansaohjelman tuella*

*Taitto ja ulkoasu:
Eeva Herrala*

ISBN 978-951-29-3573-4
ISSN 0356-8490

Vammalan Kirjapaino Oy 2008

Esipuhe

Tämä udmurtilais-suomalainen sanakirja on laadittu Turussa Turun yliopiston suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen ja Udmurtian valtio-yliopiston yhteistyönä. Vilkkaiden Udmurtian ja Suomen välisten suhteiden kehittymisestä on kulunut jo melkoisesti aikaa. Suomea on alettu opiskellaan muutamissa Udmurtian korkeakouluissa ja lukioidissa, ja udmurttia opiskellaan Suomen yliopistoissa. Niinpä udmurtilais-suomalaisen sanakirjan tarve on jo kauan ollut ilmeinen. Sergej Maksimov ryhtyi laatimaan sanakirjaan v. 2000. Vadim Danilov liittyi mukaan työhön v. 2003. Vuosissa mitattuna sanakirja näyttää edistyneen hitaasti, mutta käytännössä sitä tehtiin vuosittain parin kuukauden pituisten stipendikausien aikana, joita karttui yhteensä n. 2,5 vuoden verran. Tällöin työ oli niin intensiivistä, että sanakirja laadittiin sekä viikonloppuisin että muiden töiden ohessa. Sirkka Saarinen otti osaa hankkeeseen työn loppuvaiheessa ja tarkasti teoksen suomenkielisen osuuden.

Sanakirjan perustaksi otimme vuonna 1948 Moskovassa ilmestyneen udmurtilais-venäläisen sanakirjan (*Udmurtsko-russkij slovar*), jossa on noin 15 000 hakusanaa. Tästä sanakirjasta jätimme pois vain muutamia sovjetismeja. Hakusanoja keräsimme lisää Helsingissä vuonna 1995 ilmestyneestä udmurtilais-englantilais-suomalaisesta sanakirjasta (*Udmurt-English-Finnish Dictionary with a Basic Grammar of Udmurt*. Compiled and edited by P. Suihkonen with the cooperation of B. Zagulyayeva and G. Tronina). Sen lisäksi valitsimme melko paljon sanoja Moskovassa v. 1983 ilmestyneestä udmurtilais-venäläisestä sanakirjasta (*Udmurtsko-russkij slovar*). Toim. V. M. Vahrušev). Jälkeen pään lisäsimme uudissanoja, erityisesti Udmurtian tasavallan valtioneuvoston puheenjohtajan alaisen termi- ja oikeinkirjoituslautakunnan julkaisemasta ensimmäisestä tiedotteesta. Yhteensä sanakirjaamme on kertynyt yli 22 000 hakusanaa.

Pyrimme käänämään jokaisen udmurtkielisen hakusanan monella suomalaisella vastineella, koska käänösvastineet ovat usein laajamerkityksisiä, ja siksi hakusanan ymmärtäminen voi olla suomalaiselle vaikeaa ilman synonyymeja. Toisaalta tällainen käänöstapa auttaa udmurttikäyttäjää omaksumaan suomea syvällisemmin ja nopeammin. Sitä paitsi sanakirjan kokokin edellyttää sanojen perinpohjaista käänämistä.

Jokaisesta huolellisesti tehdyistäkin työstä löytyy puutteita, ja niitä voi olla meidänkin sanakirjassamme. A-C-kirjaimilla alkavista sanoista vastuussa on ennen kaikkea Sergej Maksimov, ja T-Я-kirjaimilla alkavista sanoista vastaa Vadim Danilov.

Ilman kaikenpuista tukea tämä työmme ei olisi syntynyt. Siitä haluamme kiittää ennen kaikkea dos. Jorma Luutosta, tutkija Arto Moisiotaa, HuK Eeva Herralaan, tutkija Vuokko Eirasta ja lehtori Sara Hännikäistä, jotka usein oman työnsä keskeyttäen vastasivat kaikkiin pyyntöihimme ja kysymyksiimme ja pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan auttamaan meitä. Eeva Herralaan kiitämme myös teoksen toimittamisesta painokuntoon. Olemme kiitollisia Kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle (CIMO:lle) sekä M. A. Castrénin seuralle matka-apurahoista. Kiitokset lausumme myös Turun ja Udmurtian yliopistoille ja erityisesti kiitoksen Udmurtian yliopiston kielilaboratorion johtajalle, filologian tohtori R. Š. Nasibullinille, jotka mahdollistivat sanakirjan tekemisen.

Turussa 10. elokuuta 2007

Tekijät

Азыыл

Та удмурт-финн кылсузыет лэсътэмын Туркуын, Турку университеси финн-угор кафедралэн но Удмурт кун университеси кылтодонъя лабораторилэн валче ужаменызы. Трос гинэ дыр ортчиз ни со тырысен, куке Удмурт но Финн шаеръёс вискын чырмыт кусыпъёс герзасъкызы. Финн кылэз Удмурт шаерсы куд-ог выли дышетсконниосын но гимназиосын дышетыны ёдъязы, нош удмурт кылэз финн университетъёсын. Таин валче удмурт-финн кылсузыетлэн кулэлыкез кемалась шёдске ни вал. Сое лэсътыны кутскиз С. Максимов 2000-тый аре. 2003 арын та уже итйсъкиз В. Данилов. Огласянь учконо ке, словарь потытозь кема дыр ортчемын кадъ, мукет ласянь, лыдъяно ке, кёня дырлы сое лэсътон понна стипендиос висъямын вал, оглом со 2,5 ар мында гинэ люкаське. Озы ке но, вераны кулэ, кылсузыет бордын солэн лэсътисъёсыз чем дыръя шутэтскон нунальёсы но, озы ик мукет ужез быдэстон яке дышетскон куспын но ужаллязы. Словарь йылпумъяськон вакытэ сое лэсътонэ пыриськиз на Сиркка Сааринен, кудйз ужлэс финн люкетсэ эскериз.

Кылсузыетлы иньет карыса басътэмын вал 1948-тый аре Мускоын потэм удмурт-зуч словарь (*Удмуртско-русский словарь*), кудаз 15 сюрс пала кыл лыдъяське. Та словарьысь куд-ог советизмъёс гинэ лэсътоно кылсузыетэ ѵз пыре. Верам словарьысь кылъёс борды ватсамын Хельсинкиын 1995-тый аре потэм удмурт-

англи-финн словарысы кылъёс (*Udmurt–English–Finnish Dictionary with a basic Grammar Of Udmurt*. Цомпилед анд едитед бы П. Суихконен витх тхе цооператион оф Б. Загулышаежа анд Г. Тронина). Со сяна, трос гинэ кыл быриими на 1983-тй аре Муско-ын потэм удмурт-зүч словарысы (*Удмуртско-русский словарь*. Под ред. В. М. Вахрушева). Бератаз выль нимкылъёсты йылэтймы на, тужгес но Удмурт Элькун Кун Кенешлэн Тöроез бордысы нимкылъёссыя но шонер гожъяськонъя элькун öрилэн поттэм 1-тй бичетисьстыз (Иж кар, 1998). Озыы кылсузыетамы 22 сюрслэс ятыр йыръясь кыл люкаськиз.

Удмурт кылъёсты луэмезъя кык-куинь, куддыр уногес финн лексемаосын берыктыны тыршимы, угось чөм дыръя берыктись кылъёс паськыт пуштросъемесь луо но, йыръясь кыллэс валатонзэ (значениизэ) артыс синонимъёстэк финн лыдзисълы валаны шуг луэ. Мукет ласянь, верам берыкton амал удмурт лыдзисълы финн кылээ мургес но жоггес асэстыны юрттоз, уката ик кылсузыетлэн быдзалааэз но кылъёсты пыр-поч берыктэмез кулэ каре.

Котькычे тыршиса лэсътэм ужлэн но чөм дыръя шекъёсыз кылё, озыыен, милям ужамы но соос луыны быгато. А–С гож-пусъёсын (букваосын) кутскисъ кылъёс понна нырысь ик кыл кутэ С. А. Максимов, нош Т–Я-эн кутскисъёсыз понна – В. И. Данилов.

Пöртэм ласянь юрттэт луытэк, та ужмылы быдэсмыны ёй кылдысал. Со понна тау кареммы потэ нырысь ик доцентлы Йорма Луутоненлы, тодосчили Арто Мойсиолы, гуманитар тодосъёссы бакалаврлы Ээва Херралалы, тодосчили Вуокко Эйраслы но лекторлы Сара Хянникайненлы, кудъёсыз дырзэс жалятэк, чөм дыръя ас ужзэс аналтыса, котькуд куронмылы вазисъкылыйз но быгатэмзяя ялан юрттыны тыршылыйзы. Ээва Херралалы озыы ик тау шуисъком ужмес печатланы ярамон каремез понна. Тау кылъёс вератэк уг лу Калыккуспо вошъяськонъя центрлы (СИМО-лы) но Финляндийись М. А. Кастрен нимо дэмэнлыклы ужмес быдэстыны висъяллям стипендис понна. Озыы ик туж тау Турку но Удмурт университетъёслэн кивалтэтъёссылы, нимысътыз тау кылъёс Удмурт университетъёслэн кылтодонъя лабораториен кивалтисълы, кылтодосъя докторлы Р. Ш. Насибуллинлы та ужмес быдэстыны луонлык кылдытэмзы понна.

Sanakirjan rakenteesta

1. Kaikki hakusanat ovat aakkosjärjestyksessä. Sanapesyeen esimerkki-lauseissa hakusana toistuu kokonaisena vain siinä tapauksessa, että se koostuu yhdestä tai kahdesta kirjaimesta. Muuten hakusanan ensimmäinen kirjan ja sen perässä oleva piste korvaavat koko sanan:

гуре́зь vuori; (*пичигес*) mäki; **из г.** kallio(vuori); **меч г.** jyrkkä nousu (t. mäki)...

2. Homonymit on sijoitettu eri artikkeleihin ja merkitty roomalaisin numeroin:

кур I (*писчулэн*) kuori, kaarna (*lehmuksen*)

кур II (*дэралэн пасъталаэз*) leveys (*palttinan, kankaan*)

кур III: йы́р к. minua suututtaa (t. vihastuttaa)...

3. Jos yhdyssyntien osat voivat erota toisistaan verbin taipuessa, ne on erotettu poikkiviivalla (/):

шум/потыны iloita, ilahtua, ilostua, tulla iloiseksi, riemuita;... **мурт**
курадзэмлы шум эн поты! älä iloitse toisen vahingosta!...

4. Jos sana ei esiinny itsenäisenä, sen jälkeen seuraa kaksoispiste ja sitten sanaliitto, johon kyseinen sana sisältyy. Samalla tavalla on annettu sanan erilliset merkitykset, jotka syntyvät vain silloin, kun sanaa käytetään joko sanaliitossa tai monikossa:

кунэрák, кунэрес: **к. учкыны** vilkaista kulmiensa alta, vilkaista alta kulmain (*pahantuulisesti*)

Jos sana tai jokin sen merkitys esiintyytä tavallisesti vain sanaliitossa, tämä on sijoitettu sulkuihin:

сурым II: (кенер с.) aidanseipäiden väli

нöкы 1. (чырс н.) (hapan)kerma, smetana; (*юмал н.*) kerma **2. (н. вöй)**
voi...

Jos hakusana esiintyy sekä itsenäisenä että sanaliitossa, sanaliitto on sijoitettu sulkuihin, johon lisätty selityssana *myös* tai *usein*:

кубо I: (*myös* черсон к.) rukki

5. Jos possessiivisuffiksit ja instrumentaalilin pääte liittyytä sanaan *ə*-side-vokaalin asemesta *ı*:n avulla, hakusanan jälkeen on sulkuihin sijoitettu yksikön kolmannen persoonan possessiivisuffiksi, ja jos possessiivisuffikissa, instrumentaalilin ja paikallissijojen pääteissä sidevokaalin edessä esiintyy ylimääräinen *κ* tai *λ*, sulkuihin on sijoitettu sanan kokonaismuoto:

бервыл (=ыз) 1. seuraus, jälki...

син (сиймъэ) 1. *anat.* silmä...

Joskus sama sana voi taipua eri tavoilla:

кать (=ез, =ыз) voima (henkinen); кате (‐. каты) быриз, кате (‐. каты) ёвöl ни voimani ovat lopussa...

арес (=эз, =ыз, арескыз) vuotta vanha, =vuotias, (=)ikäinen; ikä...

Mutamissa sanoissa ylimääräinen konsonantti esiintyy vain paikallissijoissa, ja tällöin hakusanan jälkeen on sijoitettu sulkuihin sen yksikön kolmannen persoonaan possessiivimuoto ja inessiivimuoto:

нюлэс (нюлэсэз; нюлэскын) metsä...

6. Hakusanalle tai sen merkitykselle on tarpeen mukaan merkitty käyttöala tai tyylitarvo:

люкыны 1. jakaa... 4. fys. halkaista; kem. hajottaa

небыльток puhek. halv. kömpelys, poropeukalo; nahjus, vetelys

аски murt. huomenna; > чуказе

7. Hakusanan erilaiset merkitykset on erotettu toisistaan lihavoidulla arabialaisella numerolla ja pisteellä ja pesyeessä olevien sanaliittojen merkitykset arabialaisella numerolla ja sulkumerkillä:

пыд (=ыз) 1. jalka; п. йылын 1) (сылыны) jalkeilla, seisallaan 2) (ветлыны) jalkaisin, jalan 2. (пöйшурлэн лапаэз) käpälä...

8. Monimerkityksisiä sanoja käännettäessä on udmurttikäytäjän ymmärtämisen helpottamiseksi jokaisen merkityksen jälkeen sulkuihin sijoitettu kursiivilla kirjoitettuja selityssanoja. Vastaavanlaisia selityksiä on lisätty joidenkin vähän tunnettujen sanojen perään. Suomalaista lukijaa varten selityssanat on sijoitettu samalla tavoin suomeksi:

кыскыны 1. (кыскыса нүны, поттыны) vetää, kiskoa... 3. (ишкалтыны) kiskoa (t. kiskaista) (pois), vetää (t. vetäistä) (pois), nyhtää, nyhtäistä... 10. (к‐съ насосэн) pumpata (pois); (чечыеz) lingota (hunajaa)... 12. (куэз нылдыны) kiskoa, kettää, nylkeä (turkki, nahka)... 15. кув. (киултыны, лушканы) ottaa omakseen (t. haltuunsa), anastaa

9. Merkitykseltään läheisten käänöstien välillä on pantu pilkku, ja etäisemät tai tyyliltään eroavat sanat on erotettu puolipisteellä. Vaihtoehtoiset käänökset on sijoitettu sulkuihin normaalilla fontilla, niin että ensimmäisen sanan perässä sulun jälkeen on lyhenne t. (tai) ja sen jälkeen toinen sekä joskus kolmaskin sana (ks. yllä oleva esimerkki). Udmurtinkielisissä sanaliitoissa ja lauseissa on t.-lyhenteen asemesta *.(якё)*:

пай (=ыз, =ез) osuus, osa; **пае пырисъкыны** (я. пырыны) ryhtyä osakkaaksi

Kasvien ja eläinten nimille olemme mahdollisuksien mukaan pyrkineet löytämään vastineet suomesta. Mutta vaikka Udmurtian kasvit ja eläimet ja erityisesti niiden alalajit ulkonäältään muistuttavat Suomen vastaavia, ne voivat tieteellisen luokituksen mukaan kuitenkin joskus kuulua eri alalajeihin. Tästä syystä tällaisen sanojen käänökseen perään on tavallisesti lisätty sulkuihin kursiivilla latinalaisten nimi, joka viittaa ensisijaisesti hakusanaan:

лабресбадьпу kasv. hautapaju, kyyneelpaju, ritvapaju (*Salix elegans-sima*)

италмас kasv. kullero (*Trollius*); niittykullero (*T. europaeus*)

10. Jos udmurtin sanan vastinetta ei löydy suomesta tai sanan käänäminen on hankala, hakusanan tai sen merkityksen viereen on sijoitettu selitys. Joidenkin udmurttien kansanelämään liittyvien erikoisesineiden nimet on translitteroitu, ja niiden perään on sulkuihin on lisätty selitys kursiivilla:

кали (картлэн агаэзлэн кышинөз) aviomiehen vanhemman veljen vaimo

жальыр onom. kuvaan veden *lorinaa*, *solinaa*: **ж. вияны** valua (t. virrata) loristen...

аишон kansat. ajšon (*sorokantyypinen naisen kansallispäähine*)

11. Jos hakusana voidaan käänää eri sanaluokkiin kuuluvilla sanoilla, ne on erotettu toisistaan kahdella vinoviivalla, esim. substantiivi // adjektiivi, adjektiivi // adverbitai substantiivi // adjektiivi // adverbi:

сизыл syksy // syksyinen, syys= // syksyllä; **с. вунз** syksy tuli; **с. куазь** syksyinen sää; syksy; **с. нош дышетскыны мыноно** syksyllä on taas ruvettava opiskelemaan...

12. Suomen vokaaliharmonian takia syntyneet allomorfit ja partikkeli-variantit on erotettu vinoviivalla:

бен part. 1... 2. *vahv. (уқ)* =han / =hän, =pa / =pä, toki; **б. вера (ук) ни!** sanohan toki!...

13. Jos käänösvastine esiintyy vain yhdyssanan osana, sen eteen tai perään on merkityt yhtäläisyysmerkki (ks. myös kahta edellistä esimerkkiä):

аресъем 1. (одиғ а.) yksivuotias... **2. =вотиа,** =ikäinen; **дас вить а. пияш** viisitoistavuotias poika, viidentoistaikainen poika...

14. Hakusanan merkityksiä selittävät sanaliitot, fraasit, arvoituksset, sananlaskut ja sananparret on sijoitettu niiden merkityksien yhteyteen, joihin ne kuuluvat. Kaksi viimeistä esiintyvät sanakirjassa melko harvoin, ja ne on

merkitty yhteisellä merkinnällä *sp.* Jos sananlasku tai sananparsi on käännetty samassa funktiossa esiintyvällä suomalaisella vastineella, joka rakenteellisesti eroaa alkuperäisestä, käänökseen perään on sulkuihin yhtäläisyysmerkin (=) jälkeen sijoitettu suora käänös, mutta jos suomesta ei löydy vastinetta, suora käänös on ilman sulkuja:

адзон 1. näkeminen, näkemys... **4.** (*секытээ а.*) kohtalo; onnettamuus, murhe; **адзонлэсь уд пегэзы** *sp.* kohtaloa ei voi väistää; **а. огназ уг луы** *sp.* = onnettamuus (t. murhe) ei kulje yksin; **а. пыд улысь потэ** *sp.* onnettamuus ei tule kello kaulassa (= onnettamuus (t. murhe) ilmaantuu jalkojen alta) ◇ **а. падеж** *kiel.* akkusatiivi...

15. Jos artikkelissa olevalla sanaliitolla on useita merkityksiä, jotka liittyyvät hakusanan eri merkityksiin, ne on sijoitettu ison pisteen (•) jälkeen.

Ne sanaliitot ja muut esimerkit, joiden merkitys ei liity suoraan yhteenkään hakusanan merkitykseen, annetaan ruutumerkin (◊) perässä samoin kuin idiomit ja kiinteät sanaliitot (ks. myös edellinen esimerkki):

буш 1. tyhjä; autio; vapaa... **2.** (*дүйсъ с-съ*) väljä, avara (vaatteet) **3.** (*дунтэк*) ilmainen, maksuton **4.** (*юнме*) turha // turhaa(n) • **6.** **ветлыны 1)** (*бүшен*) kulkea (t. käydä) tyhjillään (t. tyhjänä) **2)** (*юнме*) käydä turhaan ◇ **6. валэн** ratsain
но́кычέ pron. *kielt.* (ei) minkäänlainen, (ei) mikään ◇ **(солы) н. но ёвёл** (*я. уг поты*) hän ei välitä (t. pidä välää)

16. Vain hakusanoina olevien apusanojen ja pronomienien sanaluokka on yleensä merkitty. Muiden sanaluokka on annettu vain tarpeen mukaan, esimerkiksi toisista erottamiseksi, tai jos se ei ole itsestäänselvä. Pronominien, konjunktioiden ja partikkelienv yhteydessä on määritelty myös alalajit:

а I *konj.* **1.** *advers.* mutta; (*ёвёлтон берё*) vaan... **3.** *kopl.* ja; (*ёвёлтон дыръя*) eikä...

а II *part.* **1.** *interr.* entä(s), entäpä(s)... **2.** *interr.* ja *vahv.* mitä, hä(h)...

а IV *interj.* **1.** ahaa, aa; ai, kas...

асъмеос pron. **1.** *pers.* me (*куулжа sisältyy meihin*)... **2.** *refl.* (*ми ик, асъмеос ик*) me itse...

пумитад *adv.* ja *postp.* (sinua) vastaan; **п. лыктыны** tulla (sinua) vastaan

Jos postposition täydennys ei ole nominatiivissa, sen sija on annettu sanaluokkalyhenteen perässä:

пумит 1. *postp. dat.* vastaan, vasten; vastapääätä; vastoin; **тöллы п.** vastatuuleen, vasten tuulta... 2. *adv.* vastaan; **п. вераны** väittää (t. sanoa) vastaan...

Verbin transitivisuus ja intransitiivisuus on merkity vain silloin, kun se ei selviä käänöksestä. Samoin perustein on merkity momentaani-, iteratiivi- ja frekventatiiviverbit:

зыгыртыны *tr.* syleillä, halata jtak, ottaa (t. sulkea) jk syliinsä...

зыгыръяны *tr. iter.* syleillä, halata, halailla

зыгыръясъяны *intr. iter.* syleillä (t. halailla, halata) toisiaan...

17. Jos sanalla on synonyymi (tai murrevastine), siihen on viitattu kulma-merkillä (>). Jotta sanakirja olisi helppokäyttöinen, synonyymit on yleensä käännetty seuraavia tapauksia lukuun ottamatta: kun synonyymien etäisyys sanakirjassa ei ylitä viittä–kuutta sivua tai kun harvoin käytetyn sanan käänös sanakirjassa vie liian iso tilan:

кочыш *el.* kissa; > **писэй**

писэй *el.* kissa; > **кочыш**

вожалэс vihertävä

вожпыр, вожпыръём > **вожалэс**

Jos synonyymien merkitykset eroavat toisistaan jonkin verran, kulma-merkin asemesta on käytetty lyhennettä *vrt.* Samoin teonnimii kehotetaan toisinaan vertaamaan kantaverbiin tai muita sanoja joihinkin merkitykseltään läheisiin sanoihin:

куншет kansallislippu; *vrt.* **флаг**

флаг lippu; **кун ф.** kansallislippu; *vrt.* **куншет**

вактад itseksei (*olla, puhua, miettiä*); *vrt.* **вактаз**

вактады itseksenne (*olla, puhua, miettiä*); *vrt.* *seur.*

вактаз itsekseen, itseksensä (*hän*)...

Jos annettu synonyymi viittaa hakusanan useampaan merkitykseen, kulma-merkin edellä on puolipisteen asemesta vinoviiva (/):

валлапала ruhek. 1. yläpuollelle, yläosaan 2. (*гуртлэн люкетаз*) kylän yläosaan / > **выллапала**

18. Paino on merkitty seuraavissa tapauksissa:

– kun se ei lankea viimeiselle tavulle:

таман 1. (*жоғақ*) lyhyessä (t. vähässä) aikaa (t. ajassa), nopeasti...

таможня tulli...

– kun se voi osua useammalle sanan vokaalille:

куинънамы́ 1. *pron. indef.* (*куинъмы ик*) me kaikki kolme, jokainen
meistä kolmesta 2. *adv.* (*куинъ кузя*) me kolmisin, me kolmestaan
тáни́ kas näin!, tässä näin!

– venäläisissä lainoissa, jotka päätttyvät konsonanttiyhymiin, joiden lopussa
ovat sonoriset *р, рь, л, ль*; taivuttaessa tällaisten sanojen paino pysyy
paikallaan:

корáбль laiva, alus

мéтр metri

Joskus venäläislainojen paino voi taivuttaessa siirtyä viimeiselle tavulle,
vaikka se ei nominatiivissa olekaan viimeisellä tavulla. Tämä on merkity
sulkuihin hakusanan perään seuraavalla tavalla:

áрми, áрмия (*áрми=*) armeija;... **áрми́е мыныны** mennä asepalve-
lukseen (t. armeijaan); **áрми́н служить карыны** suorittaa ase-
palvelusta, olla armeijassa

ку́зов (*кузов=*) (auton)kori

Joidenkin lainasanojen eri merkitykset on lainattu eri aikoina, ja ne voivat
erota painoltaankin. Myös homonyymit voivat erota toisistaan painoltaan:

марка I 1. (маркá) (*по́чта м.*) (posti)merkki 2. **(мáрка)** (*ву́злэн пусээз*)
(tavara)merkki; (*сопт*) laatu

мáрка II (*у́ксе*) markka

Esimerkkilauseissa ja sanaliitoissa on yleensä merkity vain leksikaalinen
paino, mutta joissakin tapauksissa se on osoitettu, jotteivät verbin eri kieli-
opilliset muodot menisi sekaisin tai jotta voitaisiin erottaa sanaliiton eri
merkitykset:

гинé 1. part. vain, ainoastaan; yksistään; **озъ́и г.** vain sillä tavalla; **озъы**
гинé noin vain, muuten vain, ilman aikojaan...

19. Jos sanan ääntäminen poikkeaa kirjoitustavasta, hakasulkuihin on
sijoitettu ongelmakohdan transkriptio:

конéчно [-шин-] tietysti

магнитофон nauhuri, magnetofoni [-ηп-]

Кылсузыетлэн пушрадээ сярысъ

1. Вань йыръясь кыльёс алфавит радъя пуктылэмын. Қыл статья пушкин қыллэсъ валатонз усътисъ примеръёсын йыръясь қыл одигкык гожпүслэсъ (буквалэсъ) луон дыръяз гинэ выльысъ быдэсак сётэмъын. Мукет учыръёсы йыръясь қыллэн нырысетй гожпүсээз но вёзысътыз точка быдэс қылэз вошто:

туреэзъ vuori; (*личигес*) mäki; из г. kallio(vuori); **меч г.** jyrkkä nousu (t. mäki)...

2. Омонимъёс нимаз статьяосын сётэмъын, рим лыдпусъёсын тодмостыса:

кур I (*пистулэн*) kuori, kaarna (*lehmuksen*)

кур II (*дэралэн пасъталаэз*) leveys (*palttinan, kankaan*)

кур III: йыр к. minua suututtaa (t. vihastuttaa)...

3. Күшето каронкыльёслэн (сложной глагольёслэн) люкетъёссы, қылпум вошъяку, нимаз күтийськыны быгато ке, соос қырыж гожен (/) висъяса сётэмъын:

шум/потыны iloita, ilah tua, ilostua, tulla iloiseksi, riemuita;... **мурт**
курадзэмлы шум эн поты! älä iloitse toisen vahingosta!...

4. Йыръясь қыл нимаз уг ке күтийськы, со бере двоеточие пуктэмъын но қыл тэчет (словосочетание) сётэмъын, кудиэз пушкин со қыл күтийське. Таче амалэнгес ик радъямъын қыллэн нимаз валатонъёссы (значениоссы) но, кудъёсыз қычё ке қыл тэчетын яке трос лыдын гинэ қылдо:

кунэрák, кунэрес: **к.** **учкыны** vilkaista kulmiensa alta, vilkaista alta
kulmain (*pahantuulisesti*)

Йыръясь қыл яке солэн кудиэз ке валатонэз котыку сямен мукет қылын чош күтийське ке, сыйчё қыл тэчет двоеточие бере вугыос пушкин пуктэмъын:

сурым II: (кенер с.) aidanseipään (t. aidantolpan, aidanpylväään) väli
нёкы 1. (*чырс н.*) (hapan)kerma, smetana; (*юмал н.*) kerma **2.** (*н. вöй*) voi...

Йыръясь қыл қызы ке нимаз, озы ик мукет қылын чош күтийське ке, сыйчё қыл тэчет двоеточие бере вугыос пушкин пуктэмъын но ватсаса *tuös* 'озы ик' яке *usein* 'чем дыръя' қыл йылэтэмъын:

кубо I: (*tuös* **черсон к.**) rukki

5. Йыръясь кыллэн асъян аффиксъёсаз но лэстон падежлэн итэтъёсаз *э* (*e*) герзась гласной интые *у* ке кутйське, соку со кыл бере вугыос пушки одиг лыдын 3-тий муртлэн (лицолэн) асъян итэтэз интыямын, нош асъян, лэстон но интыез возьматйс падежъёслэн итэтъёсазы герзась гласной азын *к* яке *м* согласной ватасьске ке, соку быдэсак кыллэн тузыз (формаэз) сётэмын:

бервил (=ыз) 1. seuraus, jälki...

син (синмыз) 1. *anat.* silmä...

Куддыр одиг кыл ик пörtэм сямен вошъясыны быгатэ:

кать (=ез, =ыз) voima (*henkinen*); **кате (я. каты) быриз, кате (я.)**

каты) ёвёл ни voimani ovat lopussa...

арес (=эз, =ыз, арескыз) vuotta vanha, =vuotias, (=)ikäinen; ikä...

Шерос сүче кыльёс но сюро, кудъёсызлэн инты падежъёсын гинэ ватсам согласной кылдэ, соку сүче йыръясь кыл бере вугыос пушки асъян итэтэн но интыян вошъетын формаос пуктэмын:

нюлэс (нюлэсэз; нюлэсъын) metsä...

6. Йыръясь кыл борды яке солэн валатонэзлы кулэ дыръяз кыллэс кутйськон удыссэ но стильзэ возьматйс тодмостонъёс сётылэмын:

люкыны 1. jakaa... **4.** fys. halkaista; **kem.** hajottaa

небыльток *ruhek.* halv. kömpelys, roropeukalo; nahjas, vetelys

аскы *turt.* huomenna; > **чуказе**

7. Йыръясь кыллэн пörtэм валатонъёсыз зёк шрифтэн съобразы сыйларь точкаен араб лыдпусъёсын висъямын, нош статья пушкис кыл тэчетъёслэн валатонъёссы – съобразы сыйларь вугыен араб лыдпусъёсын:

пыд (=ыз) 1. jalka; **п. йылын 1)** (*сылыны*) seisallaan **2)** (*ветлыны*)

jalkeilla... **2.** (*пойшурлэн латаэз*) kärällä...

8. Пасъкыт пуштросэн кыльёсты берыктыку, удмурт лыдзисълы каныллэн валан вылыссы, валатонэзлы быдэ котьку сямен вугыос пушкин курсивен валэктийс кыльёс сётэмын; сүче валектонъёс кудог тодмотэмгес кыльёс бере но ватсамын. Финн лыдзись понна валектон кыльёс сүче амалэн ик финн кылын сётъямын:

кыскыны 1. (*кыскыса нуны, поттыны*) vetää, kiskoa... **3.**

(*ишкалтыны*) kiskoa (t. kiskaista) (pois), vetää (t. vetäistä) (pois),

nyhtää, nyhtäistä... **10.** (*к-сы насосэн*) pumpata (pois); (*чечыеz*)

lingota (*hunajaa*)... **12.** (*куэз ныылдыны*) kiskoa, kettää, nylkeä

(*turkki, nahka*)... 15. *kuv.* (*киултыны, лушканы*) ottaa omakseen (t. *haltuunsa*), anastaa

9. Валатонзыя матысь берыктэмъёс (переводъёс) висъясь пусэн (запятоен) люкылэмын, кыдёкысыёсызгес яке стиль ласянь пörtэм луисьёсыз – точкаен запятоен. Эркын (факультатив) берыктэмъёс вугюс пушкин огшоры шрифтэн сётэмын. Статьяос пушкись ог-огзэс воштийс кыльёс тазыя радъямын: нырысез бёрсыы вугы бере т. (tai ‘яке’) гожпус но собере кыкетиэз (куддыр куинетиэз но) кыл (учки вылийс примерез). Удмурт кыл тэчетьёсын но шуосьёсын (предложениосын) сыйче учыре т. интые я. (яке) курсивен гожпус сылэ:

пай (=ыз, =ез) osius, osa; **пае пырисъкыны (я. пырыны)** гүхтүä osakkaaksi

Будосьёслэн но лулосьёслэн (животнойёслэн) нимъёссылы быгатэммыя финн кылсы тупамон нимъёс шедьтыны тыршимы, озы ке но Удмуртийс будосьёс но лулосьёс, уката ик векчи йёсъёсыз (видьёсыз), вылтуссыя Финляндиясыёсызлы кельшо ке но, куд-ог учыре тодос классификация пörtэм йёсъёс луны быгато. Соин сэрэн таче кыльёслы финн берыктэмъёс бере коткы сямен йылэтэмын на вугюс пушки курсивен латин нимъёс, кудъёсыз нырысик берыктоно удмурт кыллы тупало:

лабресбадьпу kasv. hautapaju, kyyunelpaju, ritvapaju (*Salix elegantissima*)

италмас kasv. kullero (*Trollius*); niittykullero (*T. europaeus*)

10. Финн кылсы удмырт кыллы тупасез лексема уг сюры ке, яке кылэз шуг берыктыны, соку со кыллы яке валатонэзлы валэктон сётэмын. Нош удмурт калыклэн улонэнзы герзаськем куд-ог аспортэм арбериослэн нимъёссы берыктыгэж латин гожпусьёсын пыртэммын но собере вугюс пушки курсивен валэктон йылэтэмын:

кали (картлэн агаэзлэн кышиноэз) aviomiehen vanhemman veljen vaimo

жальыр onom. *kuvaan veden lorinaa, solinaa:* **ж. вияны** valua (t. virrata) loristen...

айшон kansat. ajšon (*sorokantyypinen naisen kansallisväline*)

11. Йыръясь кыллэс финн переводъёсызлэс пörtэм кылтодон категориоссэс кык кырыж валлин гожъёс люко – макениmez //

тодметнимез, тодметнимез // сямкылэз яке макенимез // тодметнимез // сямкылэз:

сыйыл syksy // syksyinen, syys= // syksyllä; **с. вуиз** syksy tuli; **с. куазь** syksyinen sää; syksy; **с. нош дышетсыны мыноно** syksyllä on taas ruvettava opiskelemaan...

12. Финн кылын морфемаослэсъ но куд-ог пырыкыльёслэсъ (частичаослэсъ) гласнойёслэн тупытлыкензы (гармониенызы) герзасъкем вариантыёссэ кырыж гож висъя:

бен part. 1. ... 2. *vahv. (уک)* =han / =hän, =pa / =pä, toki; **б. вера (ук) ни!** sanohan toki!...

13. Финн кылэ берыктэмъёс мукет кыллэн люкетэз луыса гинэ кутйсько ке, соос бордазы кык гожен сётэмын (учки озыы ик азълозэ кык примерез):

аресъем 1. (*одийг а.*) yksivuotias... **2.** =vuotias, =ikäinen; **дас вить а. пияш** visiitoistavuotias poika, viidentoistaikainen poika...

14. Кыллэсъ пуштрассэ усътись кыл тэчетьёс, бичесо нимъетьёс (составной наименованиос), мадисъконъёс (загадкаос), визъкыльёс (пословицаос) но лэчыткыльёс (поговоркаос) сётэмын кыллэн сычёе валатонъёсыныз чош, кудъёсызлы соос тупало. Берлоосыз кыкез словаре трос ик сюрымтэ но огъяса *sp.* пусьетэн тодмостэмын. Визъкыльёслэн но лэчыткыльёслэн финн кылэ берыктэмъёссы удмуртьёсызлэсъ кыдёкингес ке луо, вугюс пушки чошан пус (=) бере мечак берыктэмъёс интыямын, нош финн кылсъ тупамон визъкыл яке лэчыткыл шедымтэ дыръя, сычёе берыктэмъёс скобкатэк сётэмын:

адён 1. näkeminen, näkemys... **4.** (*секытэз а.*) kohtalo; onnettamuus, murhe; **адёнлэсъ уд пегёзы** *sp.* kohtaloa ei voi väistää; **а. оғназ уг луы** *sp.* = onnettamuus (t. murhe) ei kulje yksin; **а. пыд улысь потэ** *sp.* onnettamuus ei tule kello kaulassa (= onnettamuus (t. murhe) ilmaantuu jalkojen alta) ◇ **а. падеж** kiel. akkusatiivi...

15. Йыръясь кыллэн кык но солэсъ ятыр валатонэзлы тупасъ пуштрассэн примеръёс бадзым съёд точка (•) бере сётэмын. Нош кыл тэчетьёс но мукет примеръёс, кудъёсызлэн пуштрассы йыръясь кыллэн одиг валатонэзлы но уг тупа, ромб пус (◊) съёры интыямын. Татчы ик идиомаос но бичесо нимкыльёс (составной терминъёс) пыртэмъын (учки озыы ик азълозэ примерез):

XVIII

буш 1. tyhjä; autio; vapaa... 2. (*дүйсү с-сү*) väljä, avara (*vaatteet*) 3. (*дүнтэк*) ilmainen, maksuton 4. (*юнме*) turha // turhaa(n) • 6. **ветлыны** 1) (*бушен*) kulkea (t. käydä) tyhjillään (t. tyhjänä) 2) (*юнме*) käydä turhaan ◇ 6. **валэн** ratsain

но́кычे pron. *kielt.* (ei) minkäänlainen, (ei) mikään ◇ (**солы**) и. но ёвёл (*я. уг поты*) hän ei välitää (t. pidä väliä)

16. Вераськон люкетъёслэн кычे кылрадъян категории пыремзы, оглом вераса, нимвоштосьёслэн (местоимениослэн) но юрттись вераськон люкетъёслэн – герзетъёслэн (союзъёслэн), пырыкыльёслэн (частицаослэн), вазёнкыльёслэн (междометиослэн), нимберъёслэн (послелогъёслэн), суредакыльёслэн (изобразительной кыльёслэн), пышкылонкыльёслэн (звукоподражаниослэн) гинэ пусыйлэмын. Мукетъёсызлэн соос кулэ луон дыръязы гинэ сётэмын, шуом, огогозылэс висъян понна, яке вераськон люкет ас понназ тодмо уг луыке. Нимвоштосьёслэн, герзетъёслэн но пырыкыльёслэн озыы ик разрядъёссы но возьматэмын:

a I *konj.* 1. *advers.* mutta; (*ёвёлтон бере*) vaan... 3. *kopl.* ja; (*ёвёлтон дыръя*) eikä...

a II *part.* 1. *interr.* entä(s), entäpä(s)... 2. *interr.* ja *vahv.* mitä, hä(h)...

a IV *interj.* 1. ahaa, aa; ai, kas...

асъмеос pron. 1. *pers.* me (*kuulija sisältyy meihin*)... 2. *refl.* (*ми ик, асъмеос ик*) me itse...

пумитад *adv.* ja *postp.* (sinua) vastaan; **п. лыктыны** *tulla* (sinua) vastaan

Нимберен ёш валэктоно кылзы ниман вошьетын (падежын) уг куттиськы ке, вераськон люкетэз вёзы кулэ луись падеж йылэтэмын на:

пумит 1. *postp. dat.* vastaan, vasten; vastapäättä; vastoin; **тöллүп** *p.* vastatuuleen, vasten tuulta... 2. *adv.* vastaan; **п. вераны** väittää (t. sanoa) vastaan...

Каронкыллэн выжись яке выжисьтэм луонэз берыктэмсыстыз валамон уггес ке луы, соку гинэ пусьемын. Озыгес ик тодмостэмын одиглыко, пörtэмпаллыко (итеративной) но тросялыко каронкыльёс:

зыгыртыны *tr. syleillä*, halata jtak, ottaa (t. sulkea) jk syliinsä...

зыгыръяны *tr. iter. syleillä*, halata, halaila

зыгыръяськыны *intr. iter. syleillä* (t. halailla, halata) toisiaan...

17. Кыллэн синонимэз (яке диалект дублетэз) луон дыръя, сое "сэрг" пусэн (>) учкыны ёектэмyn. Сыче кыльёс, лыдзисылы слова-рез лякытэн уже кутон вылысь, озы ик котьку сямен берыктыса сётэмyn. Нош берыктымтэ соос таче учыръёсы: куке синонимъёслэн кусыпсы вить-куать бамлэс матынгес, яке шер кутйськись кыллэн пуштросэз словарын бадзым инты ке басьтэ:

кочыш *el. kissa; > писэй*

писэй *el. kissa; > кочыш*

вожалэс *vihertää*

вожпыр, вожпыръём > вожалэс

Синонимъёслэн пуштроссы кыдёкынгес луон учыре > пус инты жрт. (чошаты) вакчиятэм сётэмyn. Таче амалэн куддыша карон-кыллэс (отлагольной) нимъёсты глаголэн чошатыны ёектэмyn яке эшшо кудделасянь матын луись кыльёсты учкыны дэмламын:

куншет *kansallislippu; vrt. флаг*

флаг *lipppu; кун ф.* *kansallislippu; vrt. куншет*

вактад *itseksesi (olla, ruhua, miettiä); vrt. вактаз*

вактады *itsekseenne (olla, ruhua, miettiä); vrt. seur.*

вактаз *itsekseen, itseksensä (hän)...*

Трос валатонэн (значениен) кыллэс синонимэз учкыны ёектон дыръя, "сэрг" пус азын сыйись вань валатонъёсыз синонимезлы быдэсак тупало ке, точкаен запятой инты кырыж гож (/) пуктэмyn:

валлапала *ruhek. 1. yläpuolelle, yläosaan 2. (гурглэн люкетаз)* *kylän yläosaan / > выллапала*

18. Ударение таче учыръёсы пуктылэмын:

– куке со берпуметй кыльёээ (слоге) уг усы:

таман 1. (*жогак*) *lyhyessä (t. vähässä) aikaa (t. ajassa), nopeasti...*

таможня *tulli...*

– куке со кыллэн пörtэм гласнойёсыз вылэ усыны быгатэ:

куиньнамы 1. *pron. indef. (куиньмы ик)* *me kaikki kolme, jokainen meistä kolmesta 2. adv. (куинь кузя)* *me kolmisin, me kolmestaan*

таний *kas näin!, tässä näin!*

– ёуч асэстэмъёсын, куке соос йылпумъясько консонант огъеть-ёсын, кудъёсызлэн пумазы *p, рь, л, ль* сонорнойёс сыло; кылпум вошъякузы, сыче кыльёслэн ударенизы ас интыяз возиське:

корабль *laiva, alus*

метр *metri*

Нош күддүр ёзуч асэстэмъёслэн, ударенизы кыллэн берло ёзаз ке но уг усыы, кылпум вошъякузы, со кыллэн пумаз выжыны быгатэ. Верам югдур, скобкае пыртыса, тазын тодмостэмын:

áрми, áрмия (*ármi=*) armeija;... **áрмиé мыныны** mennä
asepalvelukseen (t. armeijaan); **áрмиýн служить карыны** suorittaa
asepalvelusta, olla armeijassa

күзов (кузов=') (auton)kori

Куд-ог асэстэм кыльёслэн нимаз валатонъёссы пörtэм вакытэ удмурт кылэ пыремын но, соос ударение ласянь но висъясько. Озы ик омонимъёс но ударенизы пörtэмесь луыны быгато:

марка I 1. (марка) (*posta m.*) (posti)merkki **2. (мárка)** (*вузлэн пусээз*)
(tavara)merkki; (*сорт*) laatu

márka II (уксё) markka

Валэктайс примеръёсын, оглом вераса, лексической ударение гинэ сётъямын, котьмар ке но куд-ог учыре со глаголлэс пörtэм кыл-радъян формаоссэ сурантэм вылысь яке кыл тэчетлэс пörtэм валатонъёссэ висъян вылысь кулэ:

гинэ 1. part. vain, ainoastaan; yksistään; **озы́ г.** vain sillä tavalla; **озы́ гинэ** noin vain, muutten vain, ilman aikojaan...

19. Кыллэн верансямыз (произношениез) гожтйськемезлэс висъяське ке, шуг вадесээлзы сэргого вугыос пушкин транскрипци ёттэмын:

конéчно [-шин-] tietysti

магнитофон nauhuri, magnetofoni [-ηn-]

Lyhenteet – Вакчиятэмъёс

<i>a.</i> = adjektiivi – тодметним (прилагательной)	<i>dur.</i> = duratiivinen verbi – кемалыко каронкыл
<i>abl.</i> = ablatiivi – аблатив (люкон / педпал-потон вошъет)	<i>ed.</i> = edellinen – азълоез
<i>adess.</i> = adessiivi – адеессив (пед-пал-интыян вошъет)	<i>egr.</i> = ergessiivi – эгрессив (кошкон вошъет)
<i>adv.</i> = adverbi – сямкыл (наречие)	<i>ekspl.</i> = eksplanatiivi(konjunktio) – валэктон (изъяснительной)
<i>advers.</i> = adversatiivi(konjunktio) – пумитатон (противительной) (герзэт)	(герзэт)
<i>akk.</i> = akkusatiivi – аккузатив (адён вошъет)	<i>el.</i> = eläintiede – зоологи
<i>alat.</i> = alatyyliissä – визътэм / шузи кыл (вульгариzm)	<i>elat.</i> = elatiivi – элатив (потон вошъет)
<i>all.</i> = allatiivi – аллатив (педпал-пырон вошъет)	<i>elok.</i> = elokuva-ala – кинематографи
<i>anat.</i> = anatomia – анатоми	<i>elainlääk.</i> = elainläaketiede – ветеринари
<i>apuv.</i> = apuverbi – юрттайсъ каронкыл	<i>enne</i> – чакласъкон, (инкуазь) тодмет
<i>ark.</i> = arkyylissä – огшоры верасъкон кылын	<i>erik.</i> = erikoistermi – нимыстызы нимкыл (термин)
<i>arkeol.</i> = arkeologia – археологи	<i>esim.</i> = esimerkiksi – кылсырысь
<i>arv.</i> = arvoitus – мадисъкон (загадка)	<i>euf.</i> = eufemismi – эвфемизм
<i>atk.</i> = automaattinen tietojenkäsittely – информатика	<i>fakt.</i> = faktitiiviverbi – карытон (понудительной) каронкыл
<i>biol.</i> = biologia – биологи	<i>fil.</i> = filosofia – философи
<i>dat.</i> = datiivi – сётон вошъет	<i>frekv.</i> = frekventatiiviverbi – тросяко каронкыл
<i>dem.</i> = deminutiivi – пичиятон (уменьшительной) макеним	<i>fys.</i> = fysiikka – физика
<i>demonstr.</i> = demonstratiivi(pronomiini) – возьматон (нимвоштос)	<i>fysiol.</i> = fysiologia – физиологи
<i>deskr.</i> = deskriptiivinen sana – суредакыл (изобразительной кыл)	<i>gen.</i> = genetiivi – возьматон вошъет
<i>disj.</i> = disjunktiivi(konjunktio) – висъян (разделительной) (герзэт)	<i>geol.</i> = geologia – геология
<i>disj.konj.</i> = disjunktiivikonjunktio – висъян герзэт	<i>geom.</i> = geometria – геометри
	<i>ger.</i> = gerundi – каронсям (депричастие)
	<i>halv.</i> = halveksivasti – синазъкыль карыса
	<i>haukk.</i> = haukkumasana – тышкасъкон кыл
	<i>hist.</i> = historiallinen (käsite) – историизм

- hydr.* = hydrologia, hydrotekniiCCA – гидрологи, гидротехника
- hypokor.* = hypokoristinen (sana) – мусоян кыл
- ill.* = illatiivi – иллатив (пырон вошъет)
- imper.* = imperatiivi – косон сямлык (повелительной наклонение)
- indef.* = indefiniittinen, indefiniitti= – тодмотэм
- indef.pref.* = indefiniittiprefiksi – тодмотэм азитэт
- indef.pron.* = indefiniittipronomini – тодмотэм нимвоштос (приставка)
- iness.* = inessiivi – инессив (интыян вошъет)
- instr.* = instrumentaali – инструменталь (лэсътон вошъет)
- interj.* = interjektio – вазёнкыл (междометие)
- interr.* = interrogatiivi(partikkeli) – юан (пырыкыл)
- intr.* = intransitiiviverbi – выжисьтэм каронкыл
- iter.* = iteratiiviverbi – пöртэмпаллыко (неоднонаправленной) каронкыл
- jhk* = johonkin, johonkuhun – кытчыке, мар ke (кин ke) пушки (иллатив)
- jk* = jokin, joku – маке, кин ke (номинатив)
- jksik* = joksikin, joksikuksi – марлыке, кинлы ke (транслатив)
- jllak* = jollakin, jollakulla – марлэнке, кинлэн ke; майн ke (адессив)
- jllek* = jollekin, jollekulle – марлыке, кинлы ke (аллатив)
- jltak* = joltakin, joltakulta – марлэске, кинлэсь ke (аблатив)
- jne* = ja niin edelleen – но озы азълань (но мукет со выллем)
- jnk* = jonkin, jonkun – марлэн ke, кинлэн ke (генитив)
- iron.* = ironisesti – серем карыса
- jssak* = jossakin, jossakussa – кытынке, мар ke (кин ke) пушкин (инессив)
- jstak* = jostakin, jostakusta – кытыське, мар ke (кин ke) пушкись (элатив)
- jtak* = jotakin, jotakuta – мае ke, кинэ ke (партитив)
- kal.* = kalastus – чорыган
- kansanl.* = kansanlaulu – калык кырзан
- kansanr.* = kansanrunous – калык кылос
- kansat.* = kansatiede – этнографи
- kark.* = karkeasti – жотрак вераса
- kasv.* = kasvitiede – ботаника
- kausaal.* = kausaali(konjunktio) – муг (причинной) (герзет)
- kaus.-fin.* = kausaali-finaali(konjunktio) – мугез но целез возьматон (герзет)
- kem.* = kemia – хими
- kiel.* = kielitiede – кылтодон
- kielt.* = kielteinen, kielto= – öвöлтон (отрицательной)
- kieltov.* = kieltoverbi – öвöлтон каронкыл
- kirjall.* = kirjallisuus – литература; kirjallisuudentutkimus – литературоведение
- kirk.* = kirkollinen – черк, черкен герзаськем
- kiros.* = kirosana – каргаськон / шузы кыл
- koll.* = kollektiivinen – огъясь макеним
- komp.* = komparatiivi(konjunktio) – ёшшатон (герзет)
- komp.konj.* = komparatiivikonjunktio – ёшшатон герзет

<i>komp.postp.</i> = komparatiivipostpositio	<i>myönt.</i> = myöntö(partikkeli) – зэматон (пырыкыл)
– щошатон нимбер	
<i>kond.</i> = konditionaalı(konjunktio) – луонлык (условной) (герзет)	<i>työntöpart.</i> = työntöpartikkeli – зэматон пырыкыл
<i>konj.</i> = konjunktio – герзет (союз)	<i>onot.</i> = onomatopoieettinen sana – пышкылонкыл (звукоподражательной кыл)
<i>konsess.</i> = konsessiivi(konjunktio) – чигнан (уступительной) (герзет)	<i>opt.</i> = optatiivi – мылкыдкарон сямлык (желательной наклонение)
<i>kopl.</i> = kopulatiivi(konjunktio) – валчеян (соединительной) (герзет)	<i>p.</i> = persoona – мурт (лицо)
<i>kuv.</i> = kuvaannollisesti – выжтэм валатонэн	<i>paheks.</i> = paheksuvasti – курласа
<i>lak.</i> = lakikielessä, oikeustieteessä – эрикрад, юриспруденци	<i>parent.</i> = parenteesi – пыртэм (вводной) кыл
<i>last.</i> = lastenkielessä – нылпиослэн кылазы (но нылпиосын вераськыку)	<i>part.</i> = partikkeli – пырыкыл (частца)
<i>leik.</i> = leikillisesti – шудыса-серекъяса	<i>partis.</i> = partisiippi – каронним (причастие)
<i>liik.</i> = liike-elämä – ужбергатон	<i>pass.</i> = passiivi – кариськон (стрательной) залог
<i>lukus.</i> = lukusana – лыдним (числительной)	<i>pers.</i> = persoona(pronomini) – муртьем (личной) (нимвоштос)
<i>lääk.</i> = lääketiede – эмтодос, медицина	<i>polit.</i> = politiikka – политика
<i>maant.</i> = maantiede – географи	<i>poss.</i> = possessiivi(pronomini) – асъян (нимвоштос)
<i>maat.</i> = maatalous – гурт возёс	<i>postp.</i> = postpositio – нимбер (послелог)
<i>mat.</i> = matematiikka – математика	<i>postp.vart.</i> = postpositiovartalo – нимбэръёслэн дйнъзы
<i>mehil.</i> = mehiläishoito – муш вордон	<i>pred.</i> = predikaatti – йыръёз (сказуемой)
<i>mer.</i> = merenkulku – зарезтый уян удыс	<i>prep.</i> = prepositio – нимазь (предлог)
<i>meteor.</i> = meteorologia – куазьтодос, метеорологи	<i>pron.</i> = pronomini – нимвоштос (местоимение)
<i>mets.</i> = metsästys – пойшуран	<i>psyk.</i> = psykologia – психологи
<i>metsät.</i> = metsätalous – нюлэс возёс	<i>puhek.</i> = puhekielessä – вераськон кылын куттиськись
<i>mod.</i> = modaaliverbi	<i>puhatt.</i> = puhattelumuoto – базиськон тус (форма)
<i>mom.</i> = momentaaniverbi – одиглыко каронкыл	<i>rad.</i> = radioala – радиотехника
<i>mon.</i> = monikko – трос лыд	<i>rak.</i> = rakennusala – лэсътиськон удыс
<i>murt.</i> = murteellinen sana – вераськет (диалект) кыл	
<i>mus.</i> = musiikki – крезъгур	
<i>myt.</i> = mytologia – мифологи	

refl. = refleksiivi(pronomini) –
 берытскон (нимвоштос)
rel. = relatiivi(konjunktio) – куспо
 (относительной) (герзёт)
rel.konj. = relatiivikonjunktio –
 куспо герзёт луыса
resipr. = resiprookki(pronomini) –
 ваче мурто (взаимно-личной)
 (нимвоштос)
ruok. = ruokatalous – кулинари
s. = substantiivi – макеним (сущест-
 вительной)
seur. = seuraava – берлосез, собе-
 реэз
sot. = sotilasala – ожгар удыс
sähk. = sähköteknikka – еэтыл
 техника
t. = tai – яке
tait. = taiteessa – искусство
tal. = talous – экономика
tav. = tavallisesti – котьку сямен
teatt. = teatteriala – театр
tekn. = teknikka – техника
tekst. = tekstiiliala – куиськон удыс

tele. = teleteknikka – телевидение
temp. = temporaali(konjunktio) –
 дырез возьматон (герзёт)
teonn. = teonniemi – каронкыллэсь
 (отглагольной) ним
tms. = tai muuta sellaista – но мукет
 со выллем
tpm. = taipumaton – вошъяськись-
 тэм
tr. = transitiviverbi – выжись ка-
 ронкыл
täht. = tähtitiede – астрономи
urh. = urheilu – спорт
usk. = uskonto – инмарлы оскон
v. = verbi – каронкыл (глагол)
vanh. = vanhentunut sana – вужмем
 кыл
vahv. = vahvistus(partikkeli) – юнма-
 тон (пырыкыл)
vrt. = vertaa – чошаты
yksipers. = yksipersoonainen (verbi) –
 мурттэм / одиг муртьем (без-
 личной) (каронкыл)

***

к-сь = кылсярысь – esimerkiksi
мк. = (но) мукет (со выллем) –
 tai muuta sellaista

ои = озы ик – myös
с-сь = сярысь – jostakin, jostakusta
я. = яке – tai

Aakkoset – Гожпұслық

А Б В Г Д Е Ё Ж Ж З З И Й Й К Л М Н О Ё
 П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ъ Ш Щ Ъ Ы Ъ Э Ю Я

A

- a I** *konj.* 1. *advers.* mutta; (*övöltöön
бере*) vaan; **мон та книгаэз**
лыдзи ни, а тон ёд на minä
olen jo lukenuut tämän kirjan, mut-
ta sinä et ole vielä; **тынад ёвöl**
со малпанэд, а мынам se ei ole
sinun ajatuksesi, vaan minun 2.
advers. mutta, (niin) kuitenkin;
мон кемалась сое вунэтй ни, а
тон ялán тодад вайськод minä
olen jo unohtanut sen kauan sitten,
mutta sinä muistelet yhä vielä(kin)
3. *kopl.* ja; (*övöltöön дыръя*) eikä;
гурт дортый шур бызэ, а со съö-
рын нюлэс сылэ kylän vieressä
virtaa joki, ja sen takana on metsä;
уксёэз солэн ёвöl, а ужамез уг
поты hänellä ei ole rahaa, eikä
hän halua työskennellä / *vrt. нош I*
- a II** *part.* 1. *interr.* entä(s);
=pä(s); **а тон мар чуказе карись-**
код? entä(s) mitä sinä teet huo-
menna? 2. *interr. ja vahv.* mitä,
häh(h); **мар тон верад, а?** mitä oi-
kein sanoit, häh? 3. *vahv.* entä (sit-
ten), =pa / =pä; **а мар карод на?**
entä mitä sitten sille tehtäisiin?; **а**
тон мын берты ни lähdepä sinä
jo kotiin
- a III** *part.* 1. **-a; -a ... -a** *interr.* =ko /
=kö; =ko / =kö ... vai; **вань-а ты-**
над чылкыт бумагаед? onko
sinulla puhdasta paperia?; **лык-**
тод-а, уд-а туннэ? tuletko tå-
nään vai et? 2. **-a ... -a** *disj.konj:na*

joko ... tai; **салам, пе, съöре ную-**
но – зазег-а, ёж-а mukaan on
otettava tuliasia – joko hanhi tai
ankka

a IV *interj.* 1. ahaa, aa; ai, kas; **а,**
тон-а со? ai (t. kas), sinäkö siinä
oletkin? 2. ahaa, ähää, ähää(s) kutti,
piti pitii; **а, сюриз-а!?** ähää (t. pitii
pitii) siitä sait!

абажур (lampun)varjostin
абалгы kasv. saniainen, sananjalka
(*Filices*); > **кикыньёл**

абдрамон hämmästyttävä, ihmeellinen, kummallinen, merkillinen //
ihmeellisen, hämmästyttävän, ihmeen; **а. чебер** ihmeen (t. hämmästyttävän) kaunis; > **паймымон**
абдран hämmästys, ihmeltely, ihmeli
абдраны hämmästyä, ihmellä;
мон кóпак абдрасько тыныд
minä olen aivan ihmeltelyt sinua; >
паймыны

абдратон hämmästyttäminen, ihmetyttäminen, hämmästys, ihmetyys

абдратыны hämmästyttää, ihmetyttää, saada hämmästymään; **та**
ужпум монэ кóпак абдратиэ
tämä asia todella hämmästytti minua; > **паймытыны**

абзац 1. kappale (*tekstissä*) 2. (*выль*
чур) (uuden) kappaleen alku

аби murt. 1. (*несянай, чужсанай*)
isoäiti, mummo 2. (*пересь кыш-*
номурт) (vanha) eukko, mummo

3. (картлэн я. кышнолэн анаез) anoppi	4. (гогымумы) lapsenpäästäjä	авиáци 1. ilmailu (<i>toimiala</i>) 2. sot. ilmavoimat // lento=, lentokone=
абитуриент korkeakouluun pyrkijä		авиацiónной lento=, lentokone=,
абонемент sarjalippu; tilaus		ilmailu=
абориген alkuasukas		авиацíя 1. ilmailu (<i>toimiala</i>) 2.
аборт lääk. abortti, raskaudenkeskeytys; (<i>сöрисъкон, нылти усён</i>) keskenmeno		sot. ilmavoimat
абрикос aprinkoosi		австралíец australialainen
абсолют, абсолютной absoluuttinen, ehdoton		Австралия Australia
абстракт, абстрактной abstrakti(nen)		австрíец itävaltalainen (<i>ihminen</i>)
абхаз abhaasi // abhaasilainen, Abhasian; а. кыл abhaasi(n kieli)		австрíйка itävaltalainen (<i>nainen</i>)
абыз murt. puoskari, tietäjä; (<i>кышнумурт с-сы ou</i>) parantajaeukko; > пелляськись 3		Австрия Itävalta
авангард 1. sot. etujoukko 2. (азьветлýсьёс) kärkijoukko		автобáза autovarikko
аванс ennakkko(maksu), etumaksu; а. басьтыны saada ennakkoo; а. сётыны antaa ennakkoo		автобиогráфи, автобиогráфия
авантюра seikkailu, uhkayritys		omaelämäkerta
авантюрист seikkailija, onnenonki ja		автóбус bussi, (<i>рейсовой</i>) linja-auto
авар avaari // avarialainen, avaarien; а. кыл avaari(n kieli)		автовокзал linja-autoasema
авáри onnettomuus, kolari // hätä=, vara=		автóграф nimikirjoitus
аварíйной hätä=, vara=; а. машина huoltoauto, hinausauto		автозавод autotehdas
авáрия onnettomuus, kolari; авáрие сюрыны (<i>я. шедыныны</i>) joutua onnettomuuteen		автомат 1. automaatti // automaattinen, itsetoimiva 2. sot. konepistooli
áвгуст (<i>áвгуст=’</i>) elokuu; > гудырикошкон		автоматизáци, автоматизáция
авиабáза lentotukikohta		automaatio, automatisointi
авиакомпáни, авиакомпáния		автоматизíровать: а. карон automatisointi; а. карыны automatisoida
lentoyhtiö		автоматíческой automaattinen, automaatti=, itsetoimiva
авиамодель [-дэ-] lennokki		автомашíна > автомобíль
авиапóчта lentoposti		автомехáник autonasentaja

авторитет arvovalta, auktoriteetti
авторитето arvovaltainen, arvossa
 pidetty, arvostettu; **а. тодосчи (я.**
учёной) arvostettu tiedemies
автостанци, автостанция linja-
 autoasema
автострада moottoritie
агай 1. (бадзымез брат) isovelj,
 (vanhempi) veli **2.** (дядя) setä **3.**
 (картлэн агаэз) lanko (*miehen
 vanhempi veli*)
агай-вын (=ыз): (агай-вынъёс)
koll. veljekset
агент asiamies, agentti, edustaja;
страховать каронъя а. vakuutusasiamies
агентство toimisto, agentuuri;
ибор вёлмытонъя а. tietotoinimisto;
рекламая а. mainostointimisto;
телеграф а. tietotoimisto,
 uutistoimisto; **туризмъя а.** matkatoimisto
агитатор agitaattori, kiihottaja
агитаци, агитация agitaatio; >
отён-жуткан 2
агитировать: а. карись agitaattori,
 kiihottaja; **а. карон** agitoointi, agitaatio,
 kiihottaminen; **а. карыны** agitoida; > **отыны-жутканы**
аграп, аграрной maatalous=,
 maa=, agraari=, agraarinen
агресси aggressio, hyökkäys //
 aggressiivinen
агрессивной aggressiivinen
агрессия aggressio, hyökkäys
агрессор hyökkääjä
агроном agronomi
ад helvetti
адаш kaima; > **панътэм**
адвокат asianajaja
адзэм 1. *partis.* *v:stā* **адзыны 2.**
 näkemä, nähty; **ас адзэмме ве-**
расько kerron omia näkemiäni 3.

(адзыса улон) näkeminen ◇ **а. карись** jäljittelyä, jäljittelijä; **а. карон** jäljittely, jäljitteleminen; **а. карымон** esikuvaksi kelpaava; **а. карыны** jäljittää, seurata; **а. но уг кар(ы)** hän ei kiinnitä huomiota, hän ei ota huomioon; **а. потыны** haluta nähdä; **тонэ адземе потэ** haluan nähdä sinut
адзэмпотон halu nähdä
адзэмпотонтэм, адзэмпотостэм vihattava, vastenmielin, inhottaava
адзэмпотостэмъяськон *teonn.*
v:stā **адзэмпотостэмъяськыны**
адзэмпотостэмъяськыны käyttää vastenmielisesti (t. inhottaavasti)
адзись 1. *partis.* *v:stā* **адзыны 2.** silminnäkijä, todistaja
адзиськись 1. *partis.* *v:stā* **адзиськыны 2.** näkyvä, huomattava, havaittava; **а. интыын** näkyvällä paikalla
адзиськон 1. *teonn.* *v:stā* **адзиськыны 2.** (адскись луон) näkyvyys, näkyväisyys **3.** (пумисъкон) kohtaus, kohtaaminen, tapaamisen; **эшъёсын а.** ystävien tapaaminen **4.** (*ишан выллем маке*) näky, aave (*кувителту näköäistimus*)
адзиськонтэм huomaamatton, näkymätön ◇ **мон соосын а. вылысь** кошки minä lähdin, jotta en enää tapaisi (t. näkisi) heitä
адзиськымон huomattava, havaittava, näkyvä; **вáньзылы а. кайке** kille huomattavissa
адзиськыны 1. näkyä, häämöttää; (*син азе потыны*) näyttäätyä, tulla näkyviin, ilmestyä; **кыдёкын нюлэс адзиське** kaukana näkyu

(t. häämöttää) metsä; **пилемъёс сьорысь шунды адзиськиз ауринко näyttäytyi** (t. tuli näkyviin) pilvien takaa **2.** (*пумиськыны*) tavaata, kohdata, nähdä (*toisensa, toisiaan*); **ми тодмоосынымы урамысен адзиськимы** me tapasimme (t. kohtasimme) tuttavamme (*mon.*) kadulla; **эшненом толон адзиськи** tapasin (t. kohtasin) ystäväni eilen **3.** (*укишаны, кин ке – маке кадь потыны*) tuntua, näyttää jiltak, olla jnk näköinen; **кышетсэ керттыса, со анаез кадь адзиське** sidottuaan huivinsa hän näyttää äidiltään
адзон **1.** näkeminen, näkemys; **азьланез** **a.** tulevaisuuden näkemys **2.** (*адзыны быгатон*) (näkö)kyky, näkeminen **3.** (*ишиан*) näky, aave (*kuviteltu näköaistimus*) **4.** (*секытэз* **a.**) kohtalo; onnettamuus, murhe; **адзонлэсэ уд пегэзы** *sp.* kohtaloa ei voi väistää; **a. оғназ уг луы** *sp.* = onnettamuus (t. murhe) ei kulje yksin; **a. пыд улысь потэ** *sp.* onnettamuus ei tule kello kaulassa (= onnettamuus (t. murhe) ilmaantuu jalkojen alta) ◇ **a. падеж** *kiel.* akkusatiivi; **кылпумо** **a.** **падеж** *kiel.* pääteellinen akkusatiivi; **кылпумтэм** **a.** **падеж** *kiel.* pääteetön akkusatiivi
адзонтэм **1.** (*адзыны луонтэм*) näkymätön **2.** (*адзэмпотонтэм*) halveksittava, vihattu • **a. карыны** **1**) tehdä näkymättömäksi **2)** halveksia, inhota, vihata, ylenkatsoa, katsoa ylen
адзос-чаклос kokemus; **улон** **a.** elämäkokemus; > **опыт** **1**
адзылымтэ (ennen)näkymätön; **a. адями** ennennäkymätön ihmisen;

a. урожай ennennäkemätön sato; **вүэз** **a.** **чёж кадь вырыны** *sp.* jk liian innokas tekemään jtak (= käyttäätyä kuin ankka, joka pitkään ei ole nähtyn vettä)
адзыны **1.** nähdä; **ас синмыныд** **a.** nähdä omin silmin; **улыса адэм** *sp.* nähdään jahka eletään **2.** (*синийлтыны*) havaita, huomata **3.** (*улоньсь шуг-секытсэ*) saada nähdä, koettaa, kokeilla, kokea; **секытсэ но, курытсэ но** **a.** (*saada*) kokea kovia **4.** *murt.* (*учкыны*) katsoa
адзытон **1.** *teonn. v:stā* **адзытыны** **2.** esitys, näyttö, näyttäminen **3.** (*выставка*) näyttely
адзытыны esittää, näyttää; > **возвращатыны I**
административ, **администра-**
тивной hallinnollinen, hallinto=, administratiivinen; **a. право** (*я.*
эрикрад) hallinto-oikeus
администратор **1.** hallintomies, hallintovirkamies; (*радъясъ*) järjestäjä **2.** (*гостиницыын*) vastaanottovirkailija, vuoropäällikkö (*hotellissa*)
администраци, **администрация**
1. (*орган*) hallinto(elimet) **2.** (*күвалтисьёс*) johto(kunta); **завод-лэн администрациэз** tehtaan johto
адмирал amiraali
адрес osoite
адресан osoittaminen (*kirjeen*)
адресаны osoittaa; **гожтэт** **a.** osoittaa kirje
адскись, **адскон** > **адзиськись,** **адзиськон**
адсконтэм, **адскымон** > **адзись-контэм,** **адзиськымон**
адскыны > **адзиськыны**

- адыгей** adygei // adygeilainen; **а.** **кыл** adygei(n kieli)
- адыман** peitsaaminen, peitsaus, (hevosen) tasakäynti, tasa-astuminen, tasa-astunta
- адыманы** peitsata, astua tasakäytää (hevonen)
- адымась** 1. partis. v:stā **адыманы**
2. peitsari, tasa-astuja
- адями** ihmisen, henkilö; **ас а.** oma ihmisen (t. henkilö); **мурт а.** vieras ihmisen; **оскымон а.** luotettava ihmisen; **а. выжы** ihmissuku, ihmiskunta
- азарт** kiihko, into
- азбар** piha(maa); **гид а.** karjasuoja; **пудо а.** karjapiha, karjatarha; **а. гид > гид а.**
- а́збука** 1. (алфавит) aakkoset, aakkosto 2. (букварь) aapinen, aapiskirja
- а́звесь** hopea // hopeinen
- а́звесьвуан, а́звесьвуаны > а́зве-
сиан, а́звесяны**
- а́звесян** hopeointi
- а́звесяны** 1. hopeoida, päälystää hopealla 2. kuv. hopeoida, tehdä hopeanväriseksi
- а́згын 1.** (азътэм) laiska; verkkainen // laiskuu; **а́згынээ уг вор-
мы** hän ei voita laiskuuttaan 2. (азътэм мурт) laiskuri
- а́згынмон 1.** (азътэммон) laiskistuminen 2. (огсямен улон, кыж-
мон) piintyminen, kaavoihinsa kangistuminen 3. (сöрсисъон,
урод луон – адями с-сь) rappeutuminen, pilaantuminen, turmeltuminen, turmelus (*ihmisen*)
- а́згыныны 1.** (азътэммыны)
лаискистуа 2. (огсямен улыны,
кыжмыны) piintyä, kangistua kaavoihinsa 3. (сöрсисъыны,
- урод луны – адями с-сь*) гар-
apeutua, pilaantua, turmeltua (*ihmi-
nen*)
- а́зе** eteen; **капка а. потыны** tulla portin eteen ◇ **син а. пуктыны** kuvitella
- а́зербайджан** azeri, azerbaijdžani-
lainen // azerbaijdžanilainen, Azer-
baidžanin; **а. кыл** azerbaijdžani(n
kieli)
- А́зербайджан** Azerbaijdžan
**а́зё туотелиäs, ууттера, ахкера; >
тырши́сь 2**
- а́зё-беро** 1. (оген-оген) yksitellen,
yksittäin; **а. бертыны** palata (kotiin)
yksitellen (t. yksittäin) 2.
(берланес, мыдланес) epävakaa,
huikenteleva; ristiriitainen // epä-
vakaasti, huikentelevasti; ristiriitaisesti;
а. адями epävakaa (t.
huikenteleva) ihmisen; **а. верась-
кыны** puhua ristiriitaisesti ◇ **а.**
уробо (hän) muuttaa mieltään (vä-
hintään) kerran päivässä
- а́зёзь** eteen asti; **капка а. порттиин
asti**
- а́зин** 1. (азыпалыныд) vastapäätä;
kasvot jhk pään; **султы а. милем-
лы!** seiso kasvot meihin pään 2.
(азьдорин) oikea puoli (vaatteen,
kankaan); **а. палыз** oikea puoli
(vaatteen, kankaan); **а. берыкты-
ны** (я. карыны) käänää oikein
pään (vaatteet, kangas) ◇ **чик ази-
нээ ёвöl** ei ole menestystä ollen-
kaan
- а́зинлык** menestyksellisyys; tuot-
tavuus, tuottelaisuus; **ужлэн**
а́зинлыкеz työn tuottavuus
- а́зинлыко** menestyksellinen, tuot-
tava, tuottoisa // menestyksellisesti,
tuottavasti; **а. уж** menestyksel-
linen (t. tuottava) työ; **а. ужась**

ensiluokkainen (t. hyvä, tuottava) työntekijä; **а. ужаны** työskennellä tuottavasti (t. menestyksellisesti)

азинском 1. *partis. v:stā азинскыны; а. кунъёс* kehittyneet maat **2.** (азылань мынэм) eteneminen **3.** (экономика, наука с-сы) edistys, edistyminen, kehitys, kehittyminen; **обществолэн азинкемез** yhteiskunnan kehitys **4.** (вормонъёс басытэм) menestys, menestyminen, saavutus

азинкон 1. *teonn. v:stā азинскыны 2.* (будон, жутскон) edistys, kehitys **3.** (вормонъёс басытон) menestys, saavutus; **азинконъёс басытыны** saavuttaa menestystä **азинскыны 1.** (азылань мыныны) edetä; **чаксын вить километрлы азинским** tunnissa etenimme viisi kilometriä **2.** (азылала потыны) päästä edelle, ehtiä ennen (toista) **3.** (будыны, жутскыны) edistyä, kehittyä, mennä eteenpäin; **уж шёдскымон азинкиз** asia (t. työ) meni eteenpäin huo-mattavasti

азинтон 1. (азылань карон, дон-гон) eteenpäin työntäminen (t. siirtäminen) **2.** (экономикаэз, наука-эз) kehittäminen, edistäminen **3.** (кинэ ке ортчон, азыпалтон) ohittaminen, ohitus, sivuuttami-nen, sivuutus **4.** (выльысь кут-скон) jatkaminen

азинтыны 1. (азылань карыны, донгыны) työntää (t. siirtää) eteenpäin **2.** (экономикаэз, наука-эз) kehittää, edistää **3.** (кинэ ке ортчыны, азыпалтыны) ohittaa, sivuuttaa **4.** (выльысь кутскыны) jatkaa; **собере вераськонмес**

нош ик азинтом sitten jatkamme ruhettamme taas

азинэс menestyksellinen, tuottava, tuottoisa // menestyksellisesti, tuottavasti; **а. уж** tuottava työ; **а. ужаны** työskennellä menestyksellisesti (t. tuottavasti)

азитэт *kiel. prefaksi; > приставка* **Азия** Aasia; **Азиын улйсь** aasiainen, Asian asukas

азмон, азмыны > азон, азыны

азон 1. (вожектон) ajettuminen, märkimään rupeaminen, märkiminen; tulehtuminen, tulehdus **2.** (векчи, начар кылён – будосъёс, пудо с-сы) rappeutuminen (*kasvi-en, karjan*); (начармөн – бусы, мү с-сы) laihtuminen, köyhtyminen, ehtyminen (*pellon, maan*) **3.** (аналмон, күштіськон – бусы с-сы) rikkaroohottuminen, villiintyminen (*pellon*) **4. kuv.** (азынгымон, кыжмон) piintyminen, kaavoihinsa kangistuminen **5. kuv.** (сөриськон – адями с-сы) pilantauminen, turmeltuminen, turmelus (*ihmis-en*); (калғыны ләзъкон) haureuteen vajoaminen

азот *kem. туурі*

азыны 1. (вожектыны) ajettua, ruveta märkimään, alkaa märkiä; tulehtua; **солэн чиньылез аээм** hänen sormensa on ajettunut **2.** (векчи, начар кылъыны – будосъёс, пудо с-сы) rappeutua (*kasvit, karja*); (начармыны – бусы, мү с-сы) laihtua, köyhtyä, ehtyä (*pelto, maa*) **3.** (аналмыны, күштіськыны – бусы с-сы) kasvaa rikkarooho-a, ruohottua, villiintyä (*pelto*) **4. kuv.** (азынмыны, кыжмыны) piintyä, kangistua kaavoihinsa **5. kuv.** (сөриськыны – адями с-сы)

rappeutua, pilaantua, turmeltua (*ihminen*); (калгыны лэзыкыны) vajota haureuteen

азъ (=ыз) 1. etupuoli, etuosa, edusta, jnk edessä oleva paikka; julkisivu // esi=, etu=, efumainen; **а.** колёса (*я. питран*) eturatas, eturyörä 2. (алвыл) syli, polvet; **азъз пуксыны** istuutua jnk polvelle 3. (инты) paikka; **мукет азء** поныны panna toiselle paikalle; **пеймыт азын** pimeässä paikassa 4. *postp.vart.* > **азе, азъз, азъти, азын, азысен, азысь**
азъбасьтон 1. (*азъпалтон*) ohittaminen, ohitus, sivuuttaminen, sivuutus 2. (*вормон*) yliotteen saaminen jstak

азъ/басьтыны 1. (*азъпалтыны*) päästä edelle, ehtiä ennen (toista), ohittaa, sivuuttaa 2. (*вормыны*) saada yliote jstak

азъвалтэт ruhemiehistö; > **президиум**

азъветлйись 1. (*азъпалаз ветлйись*) etumainen, edessä kulkeva, etu= // edelläkulkija, johtaja 2. (*азъмынись*) edistyksellinen // eturivin työntekijä 3. (*сюанын*) edeskäypä (*häissä*)

азъворттись 1. (*йыр, кивалттись*) johtaja 2. (*сюанын*) edeskäypä (*häissä*)

азъыл 1. (*азъло, вашкала дыръя*) ennen, ennen aikaan (t. vanhaan); **а. дыръя** ennen aikaan (t. vanhaan) 2. (*азълогес*) ennen, aikaisemmin // (*азълоез*) entinen, aikaisempi; edellinen; **ванизылэсъ** а. kaikkia aikaisemmin; **мон солэсъ а. лыктт** minä tulin häntä ennen; **а. кивалттись** entinen johtaja; **а. нунал** aatto, edellinen pää-

vä; **а. сямен (ик)** entisellään, entiseen tapaan, kuten ennenkin; entiselleen 3. (*нырысъ*) ensiksi, ensin 4. *postp. abl.* ennen; **мукетъё-сызлэсъ** а. ennen muita; **талэсъ** а. ennen tätä, tätä ennen

азъвилскон edelle pääseminen (t. pääsy), ennen (toista) ehtiminen **азъвилсыны** päästä edelle, ehtiä ennen (toista); **мон эшлэсъ а. вуи** minä ehdin ennen ystäväani, minä pääsin ystäväni edelle; > **азъ-палскыны**

азъвилтиськон, азъвилтиськыны > **азъвилскон, азъвилсыны**

азъвилтон, азъвилтыны > **азъ-палтон, азъпалтыны**

азъвилэз entinen, aikaisempi; edellinen

азъдорин oikea puoli (*vaatteiden, kankaan*); **а. пал** oikea puoli (*vaatteen, kankaan*); **а. берыктыны** (*я. карыны*) käänitä oikein pään (*vaate, kangas*); **учы, кытын азъдоринэз, кытын мыд-доринэз** katso, mikä on oikea puoli, mikä on nurja puoli

азъкыл (=ыз) esipuhe, alkulause **азъкышет** esiliina

азъланэз tulevaisuus, vastaisuus ◇ чик а. ёвöl ei ole menestystä ollelkaan

азъланес > **азинэс**

азълань edelle, eteen; eteenpäin

азъланьском 1. *partis. v:stā* **азъ-ланьскыны** 2. (*азълань мынэм*) eteneminen 3. (*будэм, жутском*) edistys, edistyminen, kehitys, kehittyminen

азъланьскон 1. (*азълань мынон*) eteneminen 2. (*будон, жутскон*) edistyminen, edistys, kehittymi-

nen, kehitys

а́зъланьскыны 1. (азълань мыныны) edetä; **тушмон куинь иськемлы а́зъланьскис** vihollinen eteni kolme kilometriä **2.** (будьны, жутскины) edistyä, kehityä, mennä eteenpäin
а́зъланьтиськем, а́зъланьтиськон, а́зъланьтиськыны > а́зъланьскем, а́зъланьскон, а́зъланьскыны

а́зъланьтон 1. (азълань нуон, донгон) eteenpäin työntäminen (t. siirtäminen) **2.** (экономикаез, наукаваез) kehittäminen, kehittely, kehitys **3.** (выльысь кутскон) jatkaaminen, pidentäminen

а́зъланьтыны 1. (азълань нуыны, донгыны) työntää (t. siirtää) eteenpäin **2.** (экономикаез, наукаваез) kehittää, kehitellä **3.** (выльысь кутскины) jatkaa, pidentää; ойдолэ вераськонмес а́зъланьтом(е) jatketaan keskusteluvamme

а́зъланьын 1. (инты с-сы) edessä, edellä **2.** (дыр с-сы) tulevaisuudessa, vastaisuudessa

а́зъланяз (кытын?) tulevaisuudessa, vastaisuudessa; (кытчы?) tulevaisuuteen, vastaisuuteen

а́зъласянь 1. (инты с-сы) edestäpäin, etupuolelta **2.** (дыр с-сы) ennakolta, etukäteen; **а. адзыны** nähdä ennakolta, ennakoita; **билет а. басытй** osti lipun etukäteen

а́зъло 1. (нырысь) ensin, ensiksi; **а. уждэс лэсътэ, собере кошкоды** tehkää ensin työnne, sitten lähdette **2.** (азълогес) ennen, aikaisemmin // (азълоез) entinen, aikaisempi; edellinen; **а. ми та-**

тын ум уліське вал aikaisemmin (t. ennen) me emme olleet asuneet täällä; **со мынэсътым а. вуиз** hän tuli (perille) ennen minua; **а. нунал** aatto, edellinen päivä; **а. сямен (ик)** entisellään, entiseen tapaan, kuten ennenkin; entiselleen **3.** (азъвил, вишакала дыръя) ennen, ennen aikaan (t. vanhaan); **а. дыръя** ennen aikaan (t. vanhaan) **4. postp. abl.** ennen; **дырызлэсъ а.** ennen aikojaan (t. määräaikaa); **концерт кутскомлэсъ а.** ennen konserthin alkamista; **талэсъ а.** ennen tätä, tätä ennen / vrt. **а́зъвил**

а́зълоез edellinen; entinen, aikaisempi; **а. финн кылын дышетисе** entinen suomen kielen opettajani

а́зълон ennen vanhaa (t. aikaan), ennen, muinoin

а́зълось etu=, etumainen, ensimmäinen, ensinnä oleva; **а. радын** eturivissä

а́зъмурт 1. (йыр, кивалтись) johtava (t. johdossa oleva) henkilö **2.** (курась, жутись) naittajaekko; (пиосмурт) puhemies, kosiomies **3.** (президент) presidentti

а́зъмынись 1. (азъпалаз мынйись) etumainen, etu=, edessä (t. ensimmäisenä) kulkeva; **а. вал** etumainen (t. ensimmäisenä) kulkeva hevonen **2.** (азинэс) edistyksellinen // (азинэс ужась мурт) eturivin työntekijä; **а. амальёс** edistykselliset (t. uudenaikeiset) menetelmät; **а. малпаньёс** edistykselliset aatteet

а́зъпал (=ыз) etuosa, etupuoli, julkisivu // etu=, etumainen; **а. радын** eturivissä; eturiveissä

азыпала 1. (*инты c-cь*) eteenpäin, edelle, eteen **2.** (*дыр c-cь*) tulevaisuutta varten, vastaisuuden varalle; **а. азе(лы) дасяны** valmistaa tulevaisuutta varten

азыпалан 1. (*инты c-cь*) edessä(päin), edellä **2.** (*дыр c-cь*) tulevaisuudessa, edessä, jäljellä; **а.**

трос ужъёс вань на jäljellä on vielä paljon töitä

азыпаласен > азыласянь

азыпалась edestä(päin) // edessä oleva

азыпалскон edelle pääseminen, edellepääsy, ennen (toista) ehtiminen

азыпалскины päästää edelle, ehtiä ennen (toista); > **азывылскины**

азыпалтый jnk editse, edessä, etupuolella, edestä, etupuolelta

азыпалтон ohittaminen, ohitus, si-vuutaminen, sivuutus; **юлтоштэ** **a.** kaverinsa (t. kaverisi) ohittaminen (t. sivuutaminen)

азыпалтыны ohittaa, sivuuttaa; **юлтоштэ** **a.** sivuuttaa (t. ohittaa) kaverinsa (t. kaverisi)

азыпалэз tulevaisuus, vastaisuus; **азыпалэз адэны** nähdä tuleva(isuus); **азыпалэз учкыны 1.** (*инты c-cь*) katsoa etupuoli **2.** (*дыр c-cь*) katsoa tulevaisuuteen; **а. сарысыз малпаськыны** miettiä tulevaisuutta, huolestua tulevaisudesta

азыпинь (=ыз) etuhammas

азыттй *postp.* (etuosaan) ohi(tse), edessä, editse, edestä; **корка а.** ортчыны kulkea talon ohi (t. editse); **корка а. ветлыны** kä-vellä (t. kulkea) talon edessä

азытэм 1. laiska // laiskasti // laiskuuus; **а. адями** (*я. мурт*) laiska

ihminen; **а. ужаны** työskennellä laiskasti; **а. сое быдтэ** laiskuuus pilaa (t. turmelee) hänet **2.** laiskuri; **азытэмлэн дэремез но висе** *sp.* laiskan paitakin sairastaa

азытэм-бертэм epätoivoinen, hurja-painen, railakas, rempseä //

(азытэм-бёртэм) epätoivoisesti, toivottomasti, hurjasti; **а. адями** epätoivoinen (t. hurjapainen) ihminen ◇ **а. кошкыны** juosta suin päin (t. päättä pahkaa); **а. ышыны** kadota jäljettömiin

азытэммон laiskistuminen

азытэммыны laiskistua, tulla laiskaksi

азытэмскон laiskaksi heittäytyminen, laiskistuminen

азытэмскыны heittäytää laiskaksi, laiskistua

азытэмъяськись 1. *partis. v:stā*

азытэмъяськыны 2. laiskottelija

азытэмъяськкон laiskottelu **азытэмъяськыны** laiskotella, olla laiska(na)

азычины etusormi

азыын 1. (*инты c-cь*) edessä, etuosassa **2.** (*дыр c-cь*) edessä, tulevaisuudessa, jäljellä **3. postp.** edessä; **калык а.** väen edessä; **капка а.** portin edessä; **эшъёсы а. возвы**ыт minua hävittää ystävieni edessä **4. postp.** (*азыло*) ennen, edellä; **кошкон а.** ennen lähtöä; **сиськон а.** aterian edellä, ennen ateriaa

азыысен *postp.* edestä (*alkaen*);

edessä; **капка а. сюрес** дорозь

вить метр луоз portin edestä tiehen asti pitää olla viisi metriä; **соос** **капка а. люкиськызы** he erosivat portin edessä

азыысь *postp.* edestä; **корка а. та-**lon edestä

а́ист *el.* (katto)haikara
ай I part. 1. (*али, бен*) =han / =hän;
ай зороз на туннэ sataahan vielä
tänään; **кызы ай со финн ся-
мен?** mitenhän se on suomeksi? 2.
(*ук*) =pa(s) / =pä(s), =han / =hän,
=s; **вέра ай сое мукет муртлы!**
sanopa(s) se toiselle (henkilölle)!;
лык ай татчы! tulepa(s) (t. tule-
han) tänne
ай II interj. ai; voi, ah; **ай, кычे**
кышкай voi, miten (t. kuinka)
pelkäsin!; **ай, кычे чебер!** voi,
miten kaunista!
айбат *murt.* hyvä, kunnollinen //
hyvin, kunnollisesti, kunnolla; >
умой 1
айко *murt.* > **ай I**
аймурт > **айымурт**
айсберг jäävuori
айшет esiliina; > **азькышет**
айшон *kansat.* ajšon (*sorokantyyp-
pinen naisen kansallispuvun pää-
hine*)
айы 1. (айиз) isä; **айи дышетись-
ын ужа** isäni toimii opettajana; >
атай; 2. (айыеz) uros, koiras; **а.**
žäzeg uroshanhi; **а. кочыш** (*я.
писэй*) kollikissa; **а. пуны** uros-
koira; **а. ёж** ankakukko, uros-
sorsa
айы-мумы (айиз-муниз) vanhem-
mat; > **анай-атай**
айымурт appi (*miehen isä*)
ак *interj.* 1. voi, ah; **ак, кычे**
жаль! voi, kuinka vahinko!; **ак**
но, бак но шуэмез ѿ луы sp.
hän ei saanut sanotuksi sanaakaan
ака *murt.* 1. (*бадзыmez сестра*)
isosisko, (*vanhempi*) sisar 2.
(*тётя*) täti / > **апай 1, 2**
акадéмик akateemikko
акадéми akatemia // akateeminen

академíческой akateeminen
акадéмия akatemia
акар *murt.* 1. (*дурисъкон кис*) (pa-
ja)pihdit; (кис, кискачи) hohtimet
2. (*сьёсъ*) peto, raateli ja
акáци, акáция *kasv.* akasia
акач-тукач *murt.* *el.* etana, kotilo
(*Gastropoda*); > **куалялюльы**
акашка 1. *kansat.* (*геры поттон*)
juhla ennen toukotötä 2. (A.) *kirk.*
(*Быдзым нунал*) pääsiäinen
акаяшка > **акашка 1**
акваланг happilaite (*sukeltajan*)
аквалангист sukeltaja, sammak-
komies
акварель akvarelli
аквáриум akvaario
аккорд sointu, akordi
аккордеон pianoharmonikka
аккумулятор akku
акробат akrobaatti, taitovoimisteli-
ja
аклес ikävystyttävä, kyllästyttävä,
kiusallinen // ikävystyttävästi, kyl-
lästyttävästi
аклýк: а. луыны (я. потыны)
ikävystyä (t. kyllästyä) (liikaa);
ikävystyttää (t. kyllästyttää) (lii-
kaa)
аксым ahne, ahnas; kyltymätön,
kyllästymätön // ahneesti, ahnaasti,
kyltymättömästi; **а. вырыны** ah-
nehtia
акт 1. (маке карем) toiminta, teko
2. (*ужкагаз*) asiakirja, akti 3.
(*спектакльэн люкетэз*) näytös
актёр näyttelijä
актóвой: а. зал juhlasali
актрýса näyttelijä(tär)
актуálной ajankohtainen
аку́ла *el.* hai
акушéр synnytyslääkäri
акушéркá kätilö

акцент (vieras) korostus; **акцен-**
тэн верасъкыны puhua murttaen
ákciı osake

акционер osakkeenomistaja, osa-
 kas // osake=; **а. оғазеяськон**
 osakeyhtiö

áкция > áкциı

акшан (iltä)hämärä; **а. вакыт** (я.
 дыр) iltahämärän aika; **а. лээъке**
 hämärtty, hämärtää;

акылес > аклес

акыллясъкись 1. partis. v:stā

акыллясъкыны 2. ikävystyttä-
 vä, kyllästytävä, kiusava, kiusal-
 linen

акыллясъкон ikävystyttäminen,

kyllästytäminen, kiusaminen

акыллясъкыны ikävystyttää, kyl-
 lästytää, kiusata, olla ikävystyttä-
 vä; **эн акыллясъкы!** älä ikävys-
 tytää!

акыльтон ikävystyminen, kyllästy-
 minen; ikävystytäminen, kylläs-
 tyttäminen

акыльтыны ikävystyä, kyllästyä;
 ikävystyttää, kyllästytää; **мон то-**
нэнйд акыльтй ни minä olen
 ikävystynyt (t. kyllästynyt) sinuun;
солы вা�ньмыз акыльтиз ни
 kaikki kyllästytää häntä; **тон мы-**
ним акыльтид ни sinä olet ikä-
 vystytännyt (t. kyllästytännyt) mi-
 nua

акылляк > аклляк

акылян, акыляны > акыльтон,
акыльтыны

ал (=ыз) polvet, syli; **ал вылез**
 пукыны istua jnk polvilla (t. sy-
 lissä)

алама huono, paha // huonosti, pa-
 hasti

алангасар myt. alangasar (*mytolo-*
ginen jäitti)

алáндеп ahvenanmaalainen (*ihmi-*
nen)

алáндка ahvenanmaalainen (*nai-*
nen)

Аланд Ahvenanmaa; **Аландын**
 улýсъ ahvenanmaalainen; **А.**
 шормучъёс Ahvenanmaa, Ahve-
 nanmaan saaristo

алача kirjava kangas (*karkea koti-*
kutoinen); **а. дэрэм** kirjava paita
 (t. leninki) (*karkeasta kotikutoises-*
ta kankaasta)

албан albanialainen // *myös* Alba-
 nian; **а. кыл** albania(n kielı)

алbastы 1. myt. paha henki; **мунчо**
 а. paha saunahenki **2. haukk.** (урод
 адями с-съ) hirviö **3. kiros.** (тыши-
 касъкон кыл) piru viekön!

алвыл (=ыз) > ал

алдан 1. (пöяң) petkuttaminen, pet-
 kutus, pettäminen, petos **2. murt.**
 (ыштон) kadottaminen

алданы 1. (пöяны) petkuttaa, pet-
 tää **2. murt.** (ыштыны) kadottaa

алдар murt. petturi, petkuttaja, va-
 lehtelija

алдаськем 1. partis. v:stā **алдась-**
кыны 2. (пöяськем, ёрекчась-
 кем) valhe, valehtelu; petkutus,
 petkuttaminen, petos **3. (сурась-**
кем, янгышам) erehdys, erehdy-
 minen, hairahtuminen **4. murt.**
 (йыромем) eksyminen, harhautu-
 minen

алдаськись 1. partis. v:stā **ал-**
даськыны 2. valehtelija, petkut-
 taja

алдаськон 1. (пöяськон, ёрек-
 часькон) valehtelu, valhe; petkut-
 taminen, petkutus, pettäminen, pe-
 tos **2. (сураськон, янгы шан)**
 erehyminen, erehdys, hairahtumi-
 nen **3. murt.** (йыромон) eksymi-

nen, harhautuminen
алдаськыны 1. (пёясъкыны, ёрекчасъкыны) valehdella, laske-tella valheita; petkuttaa, pettää; **со весь алдаськыса улэ häн аина valehtelee** (t. laskettelee valheita)
2. (сурасъкыны, янгышаны) erehtyä, hairahtua; **вузкарись ачиж уксё лыдъякуз алдаськыз** myujä itse erehtyi laskiessaan rahaa **3. murt.** (тыромыны) eksyä, harhautua
алдэт 1. myös kuv. (пёйшуръёсты кутон понна сиён) houkutin, (houkutus)syötti **2.** (к-сь нальык) sadin, ansa **3.** (пöет, пёям) petos, petkutus; valhe; harhakuva
алекмись, алекмон, алекмыны > алектись, алектон, алектыны алектись 1. partis. v:stā **алектыны 2.** (керзег) ärttyinen, ärtysiä **3.** (туж тунсыкъяськись) liian (t. kovin) innostuva(inen)
алектон teonn. v:stā **алектыны алектыны 1.** (керзег луыны, пöсектыны) hermostua, ärtvä, ärsyyntvä, tulla hermostuneeksi (t. ärtyneeksi) **2.** (туж тунсыкъяськыны кутсыкыны) liian (t. kovin) innostua (t. viehättvä), tulla innostuneeksi (t. viehättyneeksi)
алекчи > алекъяськись 2–4
алекъяськись 1. partis. v:stā
алекъяськыны 2. (керзегъяськись) hermostunut, herkkähermo-nen, kiivas(luontainen), ärttyinen, ärtysiä **3.** (маин ке вырыны яраттись) liian (t. kovin) innostunut (t. viehättynyt) **4.** (урттылийськись) kantelija, kielijä, juorukello **5.** (сюлмасъкись, кин ке утятлыны тыр шись) touhuava, hyörivä
алекъяськон 1. (керзегъяськон)

hermoilu, ärtyminen, ärsyyntyminen **2.** (маин ке туж вырон) liian (t. kovin) innostuminen (t. viehättyminen) **3.** (урттылийськон) kan-telu, kieliminen **4.** (сюлмасъкон, кин ке котыртй берган) turhuus; huolet; touhu

алекъяськыны 1. (керзегъяськыны) hermoilla, ärtvä, ärsyyntvä, olla hermostunut (t. ärtynyt, ärsyyntynyt) **2.** (маин ке туж вырыны) liian (t. kovin) innostua (t. viehättvä), olla innostunut (t. viehättynyt) **3.** (урттылийськыны) kannella, kielä **4.** (сюлмасъкыны, кин ке котыртй берганы) touhuta, hyöriä

али I I nyt, tällä hetkellä; nykyään // nyky=, nykyinen; **а. гинэ** äskeni, äskettäin, juuri; **а. ик** heti, oitis; **а. дыр 1** nykyaika **2) kiel.** preesens; **а. дыре** tällä hetkellä; nykyään
али II part. 1. (ук) =pa(s) / =pä(s), =han / =hän, =s; **учки а. татчы!** katsopa(s) tänne! **2. (аи)** =han / =hän; **вуд на а. отчы** ehdithän vielä sinne; **кин а. мыним толон сое вераз вал?** kukahan sen sanoi minulle eilen?

алиала nyky=, nykyinen, nykyajan, nykyikainen; **> туала**

алигес jokin aika sitten, äskeni, äskettäin; **а. гинэ** äskeni, juuri; jokin aika sitten; **а. гинэ соос татын вал** äskeni (t. jokin aika sitten) he olivat täällä

алимент elatusapu

алкогольник alkoholisti

алкоголь alkoholi

аллэя lehtikuja, puistokuja

алляськон murt. **1.** (маин ке каллен шонаськон) leyhyttäminen, leyhyttely **2.** (каллен

лопыръяськон, шонасъкон) hulmuaminen, liehuminen, leyhyminen

алляськыны turt. 1. (маин ке каллен шонасъкыны) leyhyttää, leyhytellä, löyhyttää, löyhytellä; **веникен а.** leyhytellä vastalla (t. vihdalla) 2. (каллен лопыръяськыны, шонасъкыны) hulmuta, liehua; **флагъёс тölъя аллясько** liput hulmuavat tuulessa

алмаз timantti

алон 1. estäminen, estely (*puhumalla*); kieltäminen 2. (тодэ уськытон) muistuttaminen, muistetus, varoitus, huomautus, nuhtelu 3. (бүйгатон) rauhoittaminen, rauhoitus, lohduttaminen, lohdutus

алтай altailainen // *myös Altain; a. кыл* altailainen kieli

алтарь alttari

алфавит aakkoset // aakkosellinen, aakkos=; **а. рад** aakkosjärjestys; **алфавитъя** aakkosjärjestyksen mukaan; *vrt. гожпұслық*

алыны 1. estää, estellä (*puhumalla*), yrittää (*puhumalla*) saada luo-pumaan, koettaa saada taipumaan; kielää; **мон вынме алй, медаз кошкы шуыса, нош со ѿ кылзийськы** minä yritin saada pikku-veljeäni luopumaan lähetemästä, mutta hän ei totellut 2. (тодэ уськытыны) muistuttaa, huomauttaa, antaa nuhteita, nuhdella; **сое алйзы ни вал огпол, со нош аслэсчызы лэсчтэ** hänelle on jo annettu nuhteita kerran, mutta hän taas tekee omapäisesti 3. (бүйгатыны) rauhoittaa, saada rauhoitumaan, lohduttaa

алышмон teonn. v:stā **алышмыны**

алышмыны *murt.* tulla ahneeksi (t. ahnaaksi)

алышной *murt.* ahne, ahnas; > **кöttyrmостэм 2.**

альбом albumi, kansio

альманах almanakka

альпинизм vuoristokiipeily

альпинист vuoristokiipeilijä

альчика *murt.* (картлэн апаэз) käly (aviomiehen vanhempi sisar); > **апай 3**

алиомень ruhek. > *seur.*

алиоминий alumiini

алян teonn. v:stā **аляны**

аляны 1. (вöлмыны – висён с-сы)

levitä (tauti) 2. (будосъёс с-сы)

rehevöityä, kasvaa reheväksi 3.

(гомзыны, тылын басьтыны)

syttää täyneen paloon, päästää täyneen vauhtiin; kiihtyä (t. yltyä) ralamaan 4. *kuv.* (пуромыны – ве-раськон, ченгешон с-сы) sukeutua (*keskustelu, kina*)

амал (=ыз) 1. (ужан сям) tapa, keino, väline; **а. ёвöl (ни)** ei ole (muuta) keinoa 2. (кибашлы луон, быгатонлық) näppäryys, taito, kätevyys; **амалыз уг сузыы** (я.

тыры) hänellä ei ole näppäryyttä (t. taitoa); **амалыз чик ёвöl** hänellä ei ole näppäryyttä (t. taitoa) lainkaan 3. (визьнод, ѹёндырыон) neuvokkuus, hoksaavuus

амаллы > **амало**

амаллык 1. (кибашлы луон, быгатонлық) näppäryys, taito, kätevyys 2. (визьнод, ѹёндырыон) neuvokkuus, kekseliäisyys, nokkeluuus 3. (кеекич луон) viekkaus, oveluus

амало 1. (визьнодо, етиз визьмо) neuvokkas, kekseliäs, nokkela, terävä-älyinen 2. (кеекич) ovela,

вiekas; со а. ёичы кадь hǟn on
kuin ovela kettu

амалтон 1. (валатскон) oivaltami-
nen, älyäminen, уммärtäminen **2.**
(пöяны быгатон) viekkaudessa
voittaminen (t. voitto)

амалтыны 1. (валатскыны) oi-
valtaa, älytä, уммärtää **2.** (пöяны
быгатыны) voittaa viekkaudessa

амалтэк 1. abess. s:sta **амал 2.**
(эриктэк) vasten tahtoa, pakosta;
а. лыктоно луиз oli pakostakin
tultava

амалтэм 1. (быгатиcътэм) taita-
maton **2.** (йёндырысътэм, ва-
ласътэм) tyhmäpäinen, hidastäjä-
kinen, hoksaamaton

амбулатóри, амбулатóрия poli-
klinikka (*pienehkö*)

амезь vannas (auran)

Америка Amerikka

американ amerikkalainen, Ameri-
kan

америкáнец amerikkalainen (*ihmi-
nen*)

америкáнка amerikkalainen (*nai-
nen*)

амни́сти, амни́стия armahdus

ан I (=ыз) anat. (анлы) leukaluu,
leukapieli; (бамлы) poskiluu

ан II: кись ан tekst. pirrankehys

ана peltosarka

анабур (pellon)piennar, (pellon-)
pientare; vrt. **межа**

анай äiti ◇ ёуч а. > seur.; **кирос** а.
kummitäti

**анай-атай (анай-атаэз, анаэз-
атаэз)** vanhemmat; **анай-атае**

дорын vanhempani luona

анайзы 1. heidän äitinsä **2.** (карт-
лэн анаэз) anoppi (*aviomiehen äi-
ti*)

анайлык äitiys

анайтэм-атайтэм orpo=, orvoksi
jäänyt, ilman vanhempia (jäänyt) //
orpo; **а. нылпи** orpo(lapsi); vrt.
ёксыз

анализ analyysi, erittely; jäsenys;
вир(лы) а., вирлэн анализээз
verikoe

анализиро́вать: **а. карон** analy-
sointi, erittely; jäsentäminen, jä-
sennys; **а. карыны** analysoida,
eritellä; jäsentää

аналмем 1. partis. v:stä **аналмы-
ны 2.** hunningolla (t. rappiotilassa,
rappiolla) oleva, hunningolle (t.
rappiotilaan, rappiolle) joutunut; **а.**
ужъеc hunningolla elevat asiat

аналмон 1. (быдэсмытэк кылён)
kesken (t. keskeneräiseksi) jäämi-
nen; (**утялтытэк кылён**) hoita-
mattomaksi jääminen **2.** (кема пу-
кон, улон) kauan viipyminen, pit-
käksi aikaa (t. ajaksi) jääminen

аналмыны 1. (быдэсмытэк кы-
льыны) jäädä kesken (t. kesken-
eräiseksi); (**утялтытэк кыльыны**)
jäädä hoitamattomaksi **2.** (кема
пукыны, улыны) viipyä (kauan),
jäädä pitkäksi aikaa (t. ajaksi); **до-
рады чылкак аналми ни олен-
ра viiupynyt kauan luonanne, olen
vallan jäänyt luoksenne**

аналсис 1. partis. v:stä **анал-
сцыны 2.** (азытэмъясъкись)
laiska, haluton

аналскон 1. (азытэмскон) laiskak-
si heittäytyminen, laiskistuminen

2. (куштиcъкон, дүгдон) kielitä-
tyminen, luopuminen (*jnk tekemi-
sestä*), lakkamenen **3.** heittäytymi-
nen (*jksik*), teeskentely; **висем
улэ а. sairaaksi** heittäytyminen

аналсцыны 1. (азытэмскыны)
heittäytyä laiskaksi, laiskistua;

- аналсъыса улон** vetelehtiminien, laiskottelu; **аналсъыса улыны** vetelehtiä, laiskotella, olla joutilaana **2.** (куштісъыны, дүгдүн) kieltäytyä, luopua (*jnk tekemisestä*), lakata; **мон со ужелэсь аналсъи ни** minä olen jo lakanut sitä työtäni tekemästä; **мон туннэ каре мынэмись аналсъи ни** minä olen jo kieltäytynyt (t. luopunut) menemästä täänään kaupunkiin **3.=(Э)м-partisiippien yhteydessä:** heittäytyä jksik, teeskennellä jtak; **висем улэ а. heittäytyä** sairaaksi; **висем улэ аналсъыса улыны** teeskennellä sairasta, olla sairastavinaan
- аналтісъись, аналтісъон > аналсъись, аналскон**
- аналтісъыны 1. > аналсъыны 2. pass. v:stā** аналтыны
- аналтон** jättäminen, hylkääminen
- аналтыны** jättää, hylätä; **пиналэз огназ** а. jättää lapsi yksin; **садэз а. jättää** puutarha hoitamatta; **семьяез** а. hylätä perheensä; **юргъерез** а. jättää (t. päästää) kotitalous heitteille (t. rappiolle, huoltoa vaille); **суредакъонме мон аналтій ни** minä olen jo hyllänyt (t. jättänyt) piirustukseen harrastamisen; **та ужме аналто мон али** jätän nyt tämän työni kesken (t. keskeneräiseksi)
- аналтэм 1. partis. ja teonn. v:stā** аналтыны **2. heitteille jätetty, hoitamaton; а. сад** hoitamaton (t. heitteille jätetty) puutarha
- ананас** ananas
- ана́рхи, ана́рхия** anarkia
- анатоми, анатомия** anatomia
- ангес** leuka
- ангеслы** anat. alaleuanluu, alaleu-
- ка
- ангýна** lääk. angiina
- ángglí** englantilainen; **а. кыл** englannin kieli, englanti
- англичан** englantilainen (*ihminen*); **а. кыл > англи кыл; а. кышно(мурт)** englantilainen nainen
- англичáнин** englantilainen (*mies*)
- англичáнка** englantilainen (*nainen*)
- Англия** Englanti
- андан** teräs // teräksinen; **а. чыж(а)тись** terästyöläinen
- анекдот** kasku, vitsi, anekdootti
- анзыран** murt. menehtyminen, nääntyminen
- анзыраны** murt. menehtyä, nääntyä; > **катытэммыны**
- анис** kasv. anis (*Anisum*)
- аний** dem. mamma, äiti
- анкéта** (kysely)lomake, kaavake
- анлы** anat. leukaluu, leukapieli
- ансамбль** yhtye; **кырзанъя но** эктоңъя а. laulu- ja tanssiyhtye
- Антарктида** Etelämanner, Etelänaramanner
- антéнна** antenni
- антициклон** meteor. korkeapaine, antisykloni
- анткыл** (=ыз) vala; **а. сётыны** vannoja vala; > **присýга**
- антóним** kiel. antonymi, vastakohta(sana)
- антракт** väliaika (*teatterissa*)
- аныкай** dem. mamma, äiti
- аныы** lyhde (*hamppu=*, *pellava=*); **етйн а.** pellavalyhde
- апа** > seur.
- апай 1.** (бадзымез сестра) isosisko, (*vanhempi*) sisar **2.** (тётя) täti **3.** (картлэн анаез) käly (*aviomiehen vanhempi sisar*)

- апай-суэр:** (апай-суэръёс) *koll.*
sisarukset (*sisaret*)
- апелляци, апелляция** *veto, ap-pellaatio; апелляции сётыны*
vedota
- апельсин** *appelsiini*
- апи** *dem. isosisko*
- апок 1.** > *ed. 2. puhutt.* tyttö, neiti
- аппарат 1.** (*прибор*) коje, kone, laite **2.** (*кивалтыйсъёс*) koneisto, aparaatti; **кун а.** valtiokoneisto
- аппендицит** *lääk. umpsiläskkeen tulehdus, appendisiitti*
- аппетит** *ruokahalu*
- апрель** *huhtikuu; > южтолээвь*
- аптёка** *apteekki*
- ар** vuosi; **арлы быдэ** joka vuosi;
арлэн дыръёсыз vuodenajat;
кык арсын kahdessa vuodessa;
арысыс аре vuodesta toiseen
- араб** arab // arabialainen, arabi(alais)=; **а. кыл** *arabia(n kieli)*
- аракы** viina; (*пöзьтэм вина*) pontikka
- арам I 1. partis.** *v:stā араны I; 2. (ю-нянез утялтэм) viljankorjuu, elonkorjuu*
- арам II 1. partis.** *v:stā араны II; 2. (гомзём, кенжем) tuleen (t. palamaan) sytyminen*
- арам III: а. карыны 1)** (*дырез, коньдонъз*) tuhlata, hukata, panna menemään **2)** (*быдтыны, ярантэм карыны*) tuhota, saattaa (t. viedä) turmioon, turmella
- арама** lehto
- арам-сюрам** (*изъян*) vahinko, tappio; **а. карыны** tuhlata, hukata, panna menemään; **а. луыны** tuhlautua, mennä hukkaan
- аран I** (*ю-нянез*) viljankorjuu, elonkorjuu
- аран II** (*гомзён, кенжон*) tuleen (t. palamaan) sytyminen
- араны I** (*ю-нянез*) korjata, leikata (*viljaa*)
- араны II** (*гомзёны, кенжыны*) sytytä tuleen (t. palamaan)
- арасы I 1. partis.** *v:stā араны I; 2. (ю-нянез утялтись мурт) elonkorjaaja, elonleikkaaaja*
- арасы II partis.** *v:stā араны II*
- аратон I** (*ю-нянез*) viljan korjauttaminen (t. leikkauttaminen)
- аратон II** (*жутан*) tuleen (t. palamaan) sytyttäminen
- аратыны I** (*ю-нянез*) korjauttaa, leikkauttaa (*viljaa*)
- аратыны II** (*жутатыны*) sytyttää tuleen (t. palamaan)
- арахис** maapähkinä(t)
- арбери** esine, tarvike, tavara, kalu; väline; **ужан арбериос** työvälineet
- арбйтр I. lak.** välimies, välitystuo-mari **2. urh.** (ero)tuomari
- арбуз** vesimeloni
- арган** harmonikka, haitari
- арганчи** harmonikansoittaja
- ардана** halkopino, puupino
- ардо** suonsilmä(ke)
- ареал** (levinneisyys)alue, areали
- арéна** areena, näyttämö (*sirkukses-sa*)
- арéнда** vuokra(us); **арéндае басьтыны** ottaa vuokralle; **арéндае сётыны** antaa vuokralle
- арендáтор** vuokraaja, vuokramies
- арендавать: а. карись** vuokraaja; **а. карон** vuokraaminen, vuokra-us; **а. карыны** vuokrata
- арес (=эз, =ыз, арескыз)** vuotta vanha, =vuotias, (=)ikäinen; ikä; **кёня тыныд а.?** kuinka vanha olet?; **мыным дас вить а.** minä olen viisitoista vuotta vanha, minä

olen viisitoistavuotias; **со монэ-ным одиг а.** hän on minun ikäiseni; **солы кыз арестъёс häн on kaksissakymmenissä** (t. kahden-kymmenen paikkeilla); **соослэн óгмындá** (я. одиг мында) **арес-сы** (я. арестъёссы) he ovat saman-ikäisiä

арест vangitseminen, pidätys, arresti
арестовать: а. карон vangitse-nen, pidätys; а. карыны vangita, pidättää

аресо > арлыдо

арестьем 1. (одиг а.) yksivuotias; **а. нылпи** yksivuotias lapsi **2.** =vuotias, =ikäinen; **дас вить а. пияш** viisitoistavuotias poika, viidentoistaikainen poika; **ми сонн одиг арестъемесь** me olemme hänen kanssaan samanikäisiä

арифмётика laskuoppi, laskento, aritmetiikka

арыйны murt. viettää vuosi
árka (holvi)kaari

Арктика Arktis, pohjoisnapa-alue

арлан el. hamsteri; **а. кадь пу-митъяське** tiuskii (t. ärähtelee)

kuin hamsteri

арлыд (=ыз) ikä; ikäkausi; **арлы-да з вуыны** (я. пырыны) täysi-ikäistyä, tulla täysi-ikäiseksi; miehistyä, tulla mieheksi

арлыдо: (myös трос а.) iäkäs, ikä=; **а. адями** iäkäs ihmisen, ikäihmi-nen

арлыдтэм alaikainen

арлыдъем > арлыдо

армем murt. 1. *partis. v:stā армы-ны* 2. (васям) nälkiintynyt, näl-käinen; (тырмостэм) ahnas, ah-ne; **а. кион кадь** kuin nälkäinen susi

армес 1. (сыръясь инты) letto, he-

te, hetteikkö, neva **2.** (ярдур ош-мес) lähde (*joen rannalla*)

áрми, áрмия (áрми=') armeija; **áр-миé басытон** kutsunta; **áрмиé басытыны** kutsua asepalvelukseen (t. armeijaan); **áрмиé мыны-ны** mennä asepalvelukseen (t. armeijaan); **áрмиын служить ка-рыны** suorittaa asepalvelusta, olla armeijassa

армон teonn. v:stā армыны
армыны murt. (васяны) nälkiintyä; (тырмостэм луыны) tulla ah-neeksi (t. ahnaaksi)

армян armenialainen // myös Armenian; **а. кыл armenia(n** kieli)

арня 1. viikko; **а. вискын** viikon keskellä; arkipäivinä, arkisin; **а. куспын** viikossa, viikon kulues-sa; **а. пöрат** joka toinen viikko; **а. пум** viikonloppu; **а. ёжке** viikon kulueissa, viikon, viikkokauden; **арнялы быдэ** joka viikko **2. > арнянунал**

арняéн-арняен viikkokausia, viik-komäärin

арнянунал sunnuntai
арняскын viikossa, viikon kulues-sa

арсенал asevarasto

арскын vuodessa, vuoden kuluessa

артана > ардана

артёри, артёрия *anat.* valtimo

артíкль kiel. artikkeli

артиллёри (myös määritteenä) ty-kistö

артиллерист tykkimies

артиллёрия tykistö

артист taiteilija, artisti

артысь 1. viereinen, naapuri=, rin-nakkainen // (кытын?) vieressä, vierellä, rinnalla; (кытчы?) vie-reen, rinnalle; **а. гуртъёс** naapuri-

- кылät; а. инты** viereinen paikka;
а. пукыны istua vieressä **2.** (а.
 артэ) rinnatusten, rinnakkain, vie-
 rekkäin; **а. артэ** rinnakkain, vie-
 rekkäin; **а. мыныны** kulkea rin-
 natusten (t. rinnakkain)
- артэ 1.** (кытын?) vieressä, vierellä,
 rinnalla; (кытчы?) viereen, rinnalle; **а. пукыны** istua vieressä; **а.**
пуксыны istutua viereen **2.**
 (артысъ а.) rinnatusten, rinnakkain, vierekkäin; **а. мыныны** kul-
 kea rinnatusten (t. rinnakkain) **3.**
postp. instr. (кытын?) vieressä,
 vierellä, rinnalla, ohella; (кытчы?)
 viereen, vierelle, rinnalle; **мо-**
нэн(ым) **а. пукыны** istua minun
 vieressäni; **сонн а. пуксыны** is-
 tuutua hänen viereensä; **тайн а.**
(ик) tämän ohella
- артэян** kiel. rinnastus=, rinnastava;
а. герээт (я. союз) rinnastuskon-
 junktio
- археóлог** arkeologi, muinaistutkija
археолóги arkeologia // arkeologi-
 nen, muinaistieteellinen; mui-
 nais=; **а. гуди́ськон** arkeologinen
 kaivaus; **а. шедьтос** muinaislöytö
- археолóгия** arkeologia
- архив** arkisto
- архипелаг** saaristo, arkipelagi
- архитéктор** arkkitehti
- архитектúра** arkkitehtuuri, raken-
 nustaide
- аршин** vanh. arsina (28 tuumaa)
- аръем 1.** (одиг а.) yksivuotinen; **а.**
план vuosisuunnitelma **2.** =vuoti-
 nen; **вить а. план** viisivuotis-
 suunnitelma; **одиг а. курсъёс** yk-
 sivuotiset kurssit; **трос а.** moni-
 vuotinen
- аръён** murt. vuoden viettäminen
- аръян** kirnupiimä; **а. шуккыны**
- kirnuta voita
- арык** kastelukanava
- арыкман** kasv. takiainen (*Arctium*);
а. лугы takiaisen mykerö
- арыслан 1.** el. leijona; > **лев 2.** (А.)
täht Leijona
- ас** pron. poss. oma; itsensä; **ас бор-**
даз 1 (съобраз) (кытын?) muka-
 naan; (кытчы?) mukaansa **2** (вö-
 заз) (кытын?) hänessä (kiinni);
 (кытчы?) häneen (kiinni); **ас ва-**
кытаз 1 > **ас дыраз; 2** kuv. (ас
 понназ) itsekseen; **ас вылаз** (кы-
 тын?) päällään, yllään; (кытчы?)
 pääilleen, ylleen; **ас вылаз бась-**
тыны ottaa (omalle) vastuulleen;
ас вылаз нуыны kantaa yllään;
ас дыраз 1 (дырыз дыръя)
 ajoissa, oikeaan aikaan **2** (куке
 соку) (omana) aikanaan, aikoi-
 naan; **ас кожаз** itsekseen; **ас ко-**
жаз улыны elää itsekseen (t. yk-
 sinää); **ас кыльёсыныд вера-**
ны sanoa omin sanoin; **ас кылы-**
н(ыд) верасъкыны puhua äidin-
 kieltä(än); puhua omaa kieltä(än);
ас муг luonnollinen tarve; **ас**
мылкыд каремъя > *seur.*; **ас**
мылкыдъя (oman) mielensä
 mukaan, omasta halusta, vapaah-
 toisesti; **ас пал калык** maamie-
 het, kotiseudun väki; **ас пала ка-**
рыны (я. кыскыны) voittaa jk
 (omalleen) puolelleen; **ас пальёёс**
 kotiseutu, synnyinseutu; **ас пон-**
наз 1 (ачиз понна) itseään var-
 ten; **ас понназ гинэ лэсътыны**
 tehdä vain itseään varten **2** (луши-
 кем) itsekseen; itsessään; **ас понназ**
верасъкыны puhua itsek-
 seen; **ас понназ малпаны** ajatell-
 la (t. harkita) itsekseen; **ас пуш-**
каз возыны pitää sisässään; **ас**

сінмын адъыны nähdä omin silmin; **ас сяменыз** omalla tavallaan; **ас эрказ** itsestään, itse(toimivasti); **ас эрказ чырсаны** haptua itsestään ◇ **ас вактаз ве-раськыны** puhua itsekseen; **ас вактаз** (я. югдаз) **усыны тulla** (vanhuuttaan) höperöksi, höpertyä (vanhuuttaan)

асвалан itselunto; **йёскалық а.** kansallinen itseluento; > **самосознание**

асдышетэт itseopiskeluopas; > **самоучитель**

аскивалтон itsehallinto; **интыын** (я. интысы) **а.** paikallinen itseliento

аскивалтэт itsehallinto (*elimet; vi-rasto*)

аскы *murt.* huomenna; > **чукаэ**

аслад *pron.* **1. gen. pron:sta ачиd;** itselläsi; (**тынад**) **а. но вань ук машинаед** onhan (sinulla) itselläsi auto **2. poss. (ac)** (sinun) oma(si); (sinun) itsesi; **со а. ук пиед** hänhän on sinun oma poikasi

аслаз *pron.* **1. gen. pron:sta ачиz;** (hänellä) itsellään, siinä itsessään; **нош а. нόмыриз** но съопраз ёвöl mutta (hänellä) itsellään ei ole mukanaan mitään **2. (ac)** (hänen t. sen) oma; (hänen) itsensä; **а. ныпъетэз – чидалоз** *sp.* (se on hänen) oma taakkansa, kyllä hän kestäää

аслам *pron.* **1. gen. pron:sta ачиm;** itselläni; **а. но уже трос на** itsellänkin on vielä paljon töitä **2. poss. (ac)** (minun) oma(ni); (minun) itseni; **а. муми** (minun) oma äitiini **3. murt.** > **асымелэн**

аслобет lentokone; > **самолёт**

асме *akk. pron:sta ачиm*

асним *kiel.* erismimi; > **собствен-ной ним**

аспалтон 1. (*mae ke*) (itselleen) omiminen, anastaminen, anastus, omakseen otto (t. ottaminen) **2.** (*кинэ ke*) jnk voittaminen puoleleen

аспалтыны 1. (*mae ke*) omia (itselleen), anastaa, ottaa omakseen **2.** (*кинэ ke*) voittaa jk puolelleen

аспирант jatko-opiskelija, aspiranti

аспирантұра jatko-opiskelu, aspirantuuri

аспörtэм 1. omalaatuinen, omaperäinen, erikoislaatuinen, erikoinen, erityinen // omalaatusesti, omaperäisesti, erikoislaatusesti, erikoincesti, erityisesti **2.** (*үöспörтэм*) omituinen, erikoinen // omituusesti, erikoisesti • **co туж а. верасъке** hän puhuu aivan omalaatusesti (t. omituusesti)

аспörtэмлык 1. omalaatusus, omaperäisyys, erikoisuus, erityisyys **2.** (*үöспörтэмлык*) omituus, erikoisuus

аспörtэмлыко > **аспörtэм**

ассимиляци, ассимиляция (сыл-мон) assimilaatio, assimiloituminen; (**сылмытон**) assimilointi, assimiloiminen

ассистент avustaja, apulainen, assistentti

ассортимент lajitelma, valikoima

ассоциацি, ассоциация **1.** yhdis-tys; liitto, assosiaatio **2.** *psyk.* asso-siaatio, kytkeytymä, yhtymä

ассэ *akk. pron:sta ачиz; а. (гинэ)*

тодиcь itskäs; **а. яратиcь** its-rakas, itskäs

астроном tähtiteilijä

астрономи tähtitiede, astronomia // tähtitieteellinen

астрономической tähtitieteellinen

астрономия tähtitiede

астэ *akk. pron:sta* ачид

асфальт 1. asvaltti 2. (*сюрес*) as-valttite

асшёдон vointi

асъет omistus; **ас а.** henkilökohtainen omistus, yksityisomistus; **кун а.** valtion (t. valtiollinen) omistus;

мер а. yhteiskunnan (t. julkinen)

omistus; **нимаз а.** yksityisomistus;

> **собственность 2**

асъян: а. **кылтэт** *kiel.* possessiiv-visuffksi; **асъянья кылпум**

вошъян *kiel.* possessiivinen tai-vutus

асъме *pron. poss. 1.* (асьмелэн) meidän (*kuulija sisältyy meihin*);

а. шаер(мы) узыр нюлэсъёсын

meidän kotiseutumme (t. maamme) on rikas metsistä; **со а. адя-ми** hän on meikäläisiä 2. (*ac*)

(meidän) oma(mme); (meidän) itsemme; **милям а. бакчаямы ик**

вáньмыз будэ meillä kaikki kas-vaa omassa kasvimaassa (t. kasvi-tarhassa)

асьмелэн *pron. 1. gen. pers.pron:s-*

та асьмеос; meillä (*kuulija sisältyy meihin*); **а. ёвöl на кадь сыче**

книгамы meillä ei kai ole vielä sellaista kirjaa 2. *gen. refl.pron:sta*

асьмеос; (**милям ик, асьмелэн ик**) (meillä) itsellämme; (**милям**)

а. но ёвöl на сыче книгамы it-sellämmekään ei ole vielä sellaista

kirjaa 3. *poss. (асьме)* meidän (*kuulija sisältyy meihin*); **а. шаер-**

мы узыр нюлэсъёсын meidän kotiseutumme (t. maamme) on ri-kas metsistä 4. *poss. (ac)* (meidän)

oma(mme); (meidän) itsemme; **ми**

а. квартирамы улýськомы te-asumme omassa huoneistossamme

асъмеос *pron. 1. pers. me* (*kuulija sisältyy meihin*); **Валя, а. чуказе**

киное мыном Valja, huomenna me menemme elokuviin; **дыше-**

тись шуиз: "А. туннэ удмурт сямен гинэ вераськомы" opet-taja sanoi: "Tänään me puhumme vain udmurttia" 2. *refl. (ми ик,*

асъмеос ик) me itse; **вáньзэ а.** (**ик**) лэсътийском me itse myös teemme kaikkea; **ми а. сое то-**

дийскомы me itse tiedämme sen

асъэс *pron. poss. (heidän) oma(ns-a); (heidän) itsensä; а. коже уло*

he eläväit itsekseen (t. yksinään)

асъэлэн *pron. 1. gen. pron:sta*

асъэос; (heillä) itsellään, (heissä)

itsessään, niillä itsellä(än), niissä itsessä(än); **а. но янгышы вань**

heissä itsessäänkin on vikaa 2.

poss. (ac) (heidän) oma(ns-a); (hei-dän) itsensä; соослэн со а. ян-

гышы se on heidän oma vikansa

асъэос *pron. refl. he itse*

асътэ *pron. poss. (teidän) oma(n-*

ne); (teidän) itsenne

асътэлэн *pron. 1. gen. pron:sta*

асътэос; (teillä) itsellänne; **а. но**

вань ук таёе ик книгады он-

han teillä itsellännekin tällainen kirja 2. *poss. (ac) (teidän) oma(n-*

ne); (teidän) itsenne; **та тыйяд**

асътэлэн-а кылбурыёсты?

ovatko nämä teidän omia runoja-ne?

асътэос *pron. refl. te itse*

асэриклык riippumattomus, su-

vereenius; > **суверенитет**

асэрико suvereeni, itsenäinen, riip-pumaton; **а. кун** itsenäinen (t. su-

- vereeni) valtio (t. maa); > **суве-рённой**
- асэстон** 1. (аслыд карон) (itselleen) omiminen, omakseen otto (t. ottaminen); (*киултон*) anastaminen, anastus, kaappaaminen, kaappaus, valtaaminen, valtaus 2. (*пунэман*) lainaaminen, lainaus 3. (аслыд пычатон, валан) omaksuminen
- асэстыны** 1. (аслыд карыны) omia (itselleen), ottaa omakseen; (*киултыны*) anastaa, kaapata, valata 2. (*пунэмьны*) lainata; **мукет** **калыкъёслэсь** а. lainata muita kансоилта (*esim. sanoja*) 3. (аслыд пычатыны, валаны) omaksua
- асэстэм** 1. *partis. v:stā* **асэстыны** 2. (аслыд карем) (itselleen) omiminen, omakseen ottaminen; (*култэм*) anastaminen, kaappaaminen, valtaaminen 3. (*пунэмам*) lainaus, lainaaminen 4. (аслыд пычатэм, валам) omaksuminen 5. *kiel.* laina; а. **кыл** lainattu sana, lainasana
- атай** isä; а. **ним** isännimi
- атай-анай** (**атай-анаэз, атаэз-анаэз**) vanhemmat; > **анай-атай**
- атайзы** 1. heidän isänsä 2. (*карт-лен атаэз*) appi (*aviomiehen isä*)
- атака** hyökkäys
- атаковать:** а. **карон** hyökkääminen, hyökkäys; а. **карыны** hyökkätä
- атаман** atamaani
- атас** kukko ◇ **горд** а. tulipalo
- атасгурён** kasv. orapihlaja (*Cra-taegus*)
- ателье** ateljee
- ати** *dem.* pappa, iskä, isä
- атлас** kartasto; (*суребъёсын определитель*) kuvasto; дүннелэн
- атласээз** maailmankartasto; **бу-досьёслэн атлассы, будось-ёссыя** а. kasvikuvasto
- атлás** atlas(silkki); а. **дэрэм** (я. **платъя**) atlasleninki
- атлет** voimailija, atleetti; urheilija
- атлётика** *urh.* voimailu, atletiikka; urheilu; **капчи а.** yleisurheilu; **сек-кыт а.** painonnosto
- атмосфера** ilmakehää
- атом** atomi; а. **кужым** ydinvoima, atomivoima
- аттестат** päästötodistus; todistus, kirja
- аттестаці, аттестація** (ammatti)pätevyyden määrittely, arvostelu, arvostus
- аттестовать:** а. **карон** päteväksi julistaminen (t. julistus), arvoasteen myöntäminen; а. **карыны** julistaa päteväksi, myöntää arvo(aste)
- атықай** *dem.* pappa, iskä, isä; а. **музъем** isänmaa
- атя** *murt.* 1. (*бадзымез сестра*) isosisko, (*vanhempi*) sisar 2. (*төтә*) täti / > **апай** 1, 2
- аудитори**, **аудитория** luentosalii аукцион huutokauppa
- Африка** Afrikka
- африканец** afrikkalainen (*ihminen*)
- африканка** afrikkalainen (*nainen*)
- афиша** (mainos)juliste
- ачама** 1. (*пудо чыртые*) ies 2. (энерчак *пу*) selustinpuu, setolkari 3. (*стропило*) kattotuoli
- ачид** *pron. refl.* sinä itse
- ачиз** *pron. refl.* hän (t. se) itse; а. **кадь ик ёвöl туннэ** tänään hän ei ole oma itsensä; **аслыз а. угоскы** hän ei usko itseensä
- ачим** *pron. refl.* minä itse

ашальчи *kasv.* maarianheinä (*Hierochloe*); kämmekkä (*Orchis*)
ашкынон *murt.* 1. (съобраз ортчон) riehaantuminen, julkeaksi (t. röyhkeäksi) tuleminen 2. (керзегъясыкын) kiivastuminen
ашкыныны *murt.* 1. (съобраз ортчыны) riehaantua, tulla julkeaksi (t. röyhkeäksi) 2. (керзегъясыкыны) kiivastua
ашмем 1. *partis.* v:stā **ашмыны** 2. (kötttyrmöstäm) ahne, ahnas // (kötttyrmöstäm луэм) ahneeksi (t. ahnaaksi) tuleminen 3. (жалиянээз валастьтэм) paatunut, sydämetön, kovasydäminen, kova // (жалиянээз валастьтэм луэм) paatuminen; paatuneisuus; **а. сюлэм** kova sydän
ашмон 1. (kötttyrmöstäm луон)

ahneeksi (t. ahnaaksi) tuleminen 2. (жалиянээз валастьтэм луон) paatuminen
ашмыны 1. (kötttyrmöstäm луыны) tulla ahneeksi (t. ahnaaksi) 2. (жалиянээз валастьтэм луыны) паатua; **та адямилэн сюлмыз ашмемын** tämän ihmisen sydän on paatunut
ашо ravitseva, ruokaisa; > **кötttyro**
1
ашык *murt.* 1. *anat.* (лы ёз) nilkkanivel 2. (шиудон) papukka / > **коэлок**
аэровокзал lentoterminaali
аэродёды moottorireki, moottorikelkka
аэродром lentokenttä
аэропорт lentoasema
аэросáни > **аэродёды**

баба *murt.* 1. (атаильэн анаез) iso-äiti, mummo (*isän äiti*) 2. (пересь кышиномурт) (vanha) eukko, mummo, muori / > **песнянай 3.** (картлээн анаез) anoppi (*miehen äiti*); > **анайзы 2**
бабай *murt.* 1. (атаильэн атаез) iso-isä, ukko (*isän isä*) 2. (пересь нисосмурт) ukko, äijä, vaari / > **песнятай 3.** (вармайы я. айымурт) arpí; > **атайзы 2**
бабасыр *myt.* babasyr (*paha henki*)
бабка I papukka; **бабкаен шудон** papukkapeli
бабка II (*суслон*) kuhilas (12 lyh-

teestä)
баблес kiharainen, tuuhe; **б. йырси** kihara(inen) tukka, kihara(iset) hiukset
бабля kihara(t), kutri(t) // kiharainen
бабуш *murt.* (vanha) eukko, mummo, muori; > **песнянай 2**
бабушка *murt.* lapsenpäästäjä; > **гогымумы**
бабылес > **баблес**
бабыльскон kähertyminen, kihartuminen
бабыльскыны kähertyä, kihartua, mennä kiharaan

- бабыльтийскон, бабыльтийсыкны** > **бабыльскон, бабыльскыны**
- бабыльтон** kähertäminen, kihartaminen
- бабыльтыны** kähertää, kihartaa
- бабыля** > **бабля**
- бабон** *last.* nukkuminen
- бабыны** *last.* nukkua
- бабытон** *last.* nukuttaminen, nukutus
- бабытыны** *last.* nukuttaa, saattaa uneen
- багаж** matkatavarat
- багáжник** tavaratila, tavarasäiliö
- багор** keksi, puoshaka; **тылпу б.** palohaka, palokeksi
- бадзым 1.** iso, suuri; **б. сюрес** päätie, iso tie, valtatie; **б. карыны** suurentaa, isontaa; laajentaa **2.** (арлыдъя) vanhempi; vanhin; **бадзымез агае** vanhin (t. vanhemi) veli; **бадзымез пие** vanhin poikani, esikoispoikani **3.** (быдэ вуэм, мёйи) aikuinen; **бадзымъес** aikuiset, aikaihmiset **4.** (быдзым, шёдскымон) suuri, huomattava, merkittävä; **б. дан** suuri kunnia (t. maine); **б. тодосчи** (я. учёной) merkittävä tiedemies • **б. луыны 1** laajentua, laajeta, suurentua, suuretta **2.** (быдэ вуыны) aikuistua, tulla aikuiseksi ◇ **б. тая** paljon kiitoksia, suurkiiitos
- бадзыман 1.** laajeneminen, suureneminen; lisääntyminen, lisäys **2.** (быдэ вуон) aikuistuminen
- бадзыманы 1.** laajeta, laajentua, suuresta, suurentua; lisääntyä **2.** (быдэ вуыны) aikuistua
- бадзыматон** suurentaminen, suurennus, laajentaminen, laajennus;
- lisääminen, lisäys
- бадзыматыны** suurentaa, tehdä suuremmaksi, laajentaa; lisätä
- бадзыматэм 1. partis. v:stā бадзыматыны 2.** suurennus, suurentaminen, laajennus, laajentaminen
- бадзымлык** suuruus, koko
- бадзымъөз kiel.** subjekti; > **подлежащий**
- бадзымъяськись 1. partis. v:stā бадзымъяськыны 2.** ylpeä, yli-mielinen, koppava, mahtaileva / > **вылитийськись**
- бадзымъяськон 1. teonn. v:stā бадзымъяськыны 2.** kopeilu, mahtailu, ylimielisyys, koppavuus, koreus
- бадзымъяськыны** ylpeillä, kopeilla, mahtailla, luulla liikoja itsestään; > **вылитийськыны**
- бадь** > *seur.*
- бадыпу** *kasv.* raju (*Salix*)
- бадья** (puu)sanko
- бадяр** *kasv.* vaahteri; metsävaahtega (*Acer platanoides*)
- база 1.** (инъет) pohja, perusta **2.** kohti, keskus(asema), tukikohta; **туристъёслэн базазы, турист б.** retkeilykeskus **3.** (склад) varasto **4.** (ожгар б.) tukikohta, tukiaste, tukialue
- базар 1.** (kauppa)tori; **б. нунал тори** pääivä **2.** (вузасъкон) markkinat, myyjäiset
- базя** lanko (*vaimon sisaren mies*); > **бусён**
- бай** (узыр мурт) pohatta; kulakki // (узыр) rikas
- байлык** rikkauks
- баймон** rikastuminen
- баймыны** rikastua
- бак I 1.** (кылтэм-ымтэм) mykkä; (кылтэм-пельтэм) kuromykkä

- 2.** (бакчись) änyttäjä
бак II (nestesäiliö; **ву возён бак** vesisäiliö
бака el. sammakko; (*мувырб.*) rupikonna; > **эбек**
бакай *turt.* > **бак I 1**
бакалея 1. (*сиён-юон*) kuivat ruoka-aineet (t. ruokatavarat) **2.** (*магазин*) ruokakauppa
бакель siunaus; **б. карон** siunamisen, siunaus; **б. карыны** siunata, antaa siunaucksensa
баклажан munakoiso
бакомон *teonn. v:stā* **бакомыны**
бакомыны 1. tulla mykäksi **2. kuv.** mykistyä, tulla (t. jäädä) sanattomaksi
бактёри, бактёрия [-тэ-] bakteeri
бакча kasvimaan, kasvitarha, keittöpuutarha; **муш б.** mehiläistarha; **б. сиён(ъёс)** vihannekset, kasvikset
бакчись 1. *partis. v:stā* **бакчыны 2.** änyttäjä
бакчон änyttämisen, änytyks
бакчыны änyttää
балкон parveke
бал tanssiaiset
балалайкá balalaika
балерíна ballerina, (*baletti*)tanssijatar
балет baletti
балкар balkaari // balkaarialainen, balkaarien; **б. кыл** balkaari(n kielii)
балл 1. (*оценка*) arvosana, (*todistus*)numero, piste **2.** (*кужым мер-тэт*) aste (*voimakkaiden mitan*); meteor. bofori
баллада balladi
баллотироваться: **б. карисъкон** ehdokkaana olo; **б. карисъкыны** asettua ehdokkaaksi, olla ehdokkaana
балиян el. ilves
бам (=ыз) 1. *anat.* poski; (*ымныр*) kasvot **2.** (*бамал*) rinne; **гурезь б.** vuoren rinne **3.** (*страница*) siva (*kirjan*) ◇ **сурон б.** hävytön, tunnoton
бамал (=ыз) rinne (*vuoren*)
бамало, бамалэс kalteva, viettävä; **б. сюрес** kalteva tie
бамбук *kasv.* bambu
бамкышет 1. (*чүшкөн*) рууhe(linja) **2.** (*ныркышет*) nenäliina
бамлёт *anat.* poskipää
бамлы *anat.* poskiluu
бамчукчо, бамчультро > **бамлёт**
банан banaani
бánда (*rosvo*)joukko, jengi
бандероль ristiside (*postina*)
бандит (*maantie*)rosvo, ryöväri, bandiitti
банк pankki
банка purkki, tölkki
банкет banketti, pidot
банкир pankkiiri
барабан rumpu; **барабанэн шу-дыны** rummuttaa, lyödä rumpua
бáрин tilanomistaja, tilanherra, kartanonherra; herra
барóметр ilmapuntari, barometri
баррикáда barrikadi, katusulku
бáрыня tilanrouva, kartanonrouva; rouva
бáрыш (*liike*)voitto; **б. поттыны** saada voittoa jstak
бас basso(ääni)
баскетбол koripallo
бáслáк hiljaa, rauhallisesti
басма kangas; puuvillakangas
бáсня satu, taru, tarina
бассейн uima-allas
bastовать: **б. карон** lakkoiul; **б. карыны** lakkolla, olla lakossa
басыл hiljainen, tyyni, rauhallinen

// hiljaa, rauhallisesti
бáсылák > **бáслák**
басылмон, басылмыны > **басыл-
 скон, басылскыны**
басылскон 1. (адями с-съ) rau-
 hoittuminen, tuyntyminen 2. (ин-
 куазъ с-съ) tuyntyminen, asettu-
 minen (*tuulen, meren*)
басылскыны 1. (адями с-съ) rau-
 hoittua, päästää rauhoittumaan,
 tuyntyä; **нылпиос басылскизы**
 lapset ovat rauhoittuneet 2. (инку-
 азъ с-съ) tuyntyä, asettua (*tuuli,
 meri*); тöl **басылскизи** tuuli on
 tuyntynut
басылтисъкон, басылтисъкыны
 > **басылскон, басылскыны**
бастьись 1. *partis. v:stā* **басьтыны**
 2. (кутисъ) ottaja 3. (к-съ вузээ)
 ostaja 4. (к-съ гожтэтээ) saaja 5.
 (пунэмась) lainaaja, lainanottaja
бастьисъкон 1. (кутскон) гиреами-
 nen, ryhtyminen 2. (ишкалскон)
 irtilähtö
бастьисъкыны 1. (кутскыны) ги-
 veta, ryhtyä; **уж борды** 6. ruveta
 (t. ryhtyä) töihin (t. tekemään töi-
 tä) 2. (ишкалскыны) lähteä irti
басьтон 1. (кутон) ottaminen, otto
 2. (дунын) ostaminen, osto 3.
 (гожтэт, уждун) saaminen, saanti
 4. (огдырлы) lainaaminen, lainaus,
 lainaksiotto 5. (киултон) valtaamisen,
 valtaus 6. (шобыртон) peittäminen (*vedellä, ruoholla*) ◊
 лешак (я. шайтан) 6.! piru vie-
 köön!
басьтыны 1. (кутыны) ottaa;
кышно б. mennä naimisiin
 (*mies*), ottaa vaimoksi; **лыдэ** б.
 ottaa lukuun (t. huomioon) 2. (ду-
 нын) ostaas; **магазинысь** ѹёл б.
 ostaas maitoa kaupasta 3. (гожтэт,

уждун) saada; **гожтэт** б. saada
 kirje 4. (огдырлы) lainata, ottaa
 lainaksi; **библиотéкасы** книга
 6. lainata kirja kirjastosta 5. (киул-
 тыны) vallata; **крепостез** б. val-
 lata linnake 6. (шобыртыны) peit-
 tää (*vedellä, ruoholla*); **возез** ву
бастьись вesi peitti (t. valtasi) nii-
 tyn ◊ **армиé** б. kutsua sotapalve-
 lukseen
басьтэмкыл (=ыз) sitaatti, lainaus;
 > **цитатá**
басъян, басъяны *iter. ja frekv.* >
 басьтон, басьтыны
басъяськись 1. *partis. v:stā* **басъ-
 яськыны** 2. ostaja
басъяськон ostaminen, ostoksiens
 teko (t. tekeminen)
басъяськыны 1. (к-съ магазинын)
 ostaa, tehdä ostokset, olla ostoksil-
 la 2. (ишкалскыны) lähteä irti
батальон pataljoona
батарéя 1. *tekn. lämpöpatteri* 2. *sot.*
 patteri
батарéйка paristo
батон polakka, ranskanleipä
батрак maatyöläinen, renki
батыр voimamies, sankari, urho //
 jätiläis=, jätiläisen; voimakas
батыръяськись 1. *partis. v:stā* **ба-
 тыръяськыны** 2. *s. (кышкасъ-
 тэм карисъкись)* huimapää, (ваа-
 ran) uhmaaja; (кужымениз ушъ-
 яськись) (*voimallaan*) rehentelijä
 (t. ylpeilijä, pullistelija)
батыръяськон (*кышкасътэм ка-
 рисъкон*) (vaaran) uhmaaminen (t.
 vähättely); (кужымен ушъясь-
 кон) (*voimallaan*) rehentely (t. yl-
 peily, pullistelu)
батыръяськыны (*кышкасътэм
 карисъкыны*) uhmata (t. vähätel-
 lä) (*huimapäisesti vaaraa*), roh-

каиста itsensä (vaaran edessä); (*кужымен чылъасъкыны*) rehennellä (t. ylpeillä, pullistella) (voimillaan-sa)

батюшко ruhek. pappi; > **поп башкир** baškiiri // baškiirilainen, Baškortostanin; **б. кыл** baškiiri(n kieli)

башмак kenkä, kengät

башня torni

баян hanuri

бегемот el. virtahero

беглой karkuri, karkulainen; pakolainen

беда 1. onnettomuus, hätä, pula 2. *ruhek.* (лекос, укыр) kovin, hirveän, kauhean; **б. ёзч лэсътэм** hän teki (t. on tehnyt) kovin hyvin

бездйс 1. partis. v:stā **бездыны** 2. haalistuva, virttyvä, väriäpitämätön

бездон haalistuminen, vaaleneminen, himmeneminen, kauhtuminen

бездыны haalistua, vaaleta, virttyä, himmetä, kauhtua; **та кышет**

бездэ tämä huivi haalistuu, tästä huivista lähtee väri

бездыт 1. (заректэм) haalistunut, himmentynyt, kauhtunut; **б. синъёс** himmentyneet silmät **2.** (бездыт-) (буёл, тус c-сы) *yhdyssa-noissa:* haalean(=), kalpean(=); **бездыт-горд** haaleanpunainen, kalpeanpunainen; **бездыт-курень** haaleanruskea, kalpeanruskea

безика murt. lanko (*miehen vanhempi veli*); > **агай 3**

безли́чной kiel. yksipersoonainen; subjektiton; **б. глагол** yksipersoonainen verbi; **б. предложе́ние** subjektiton lause

безмен vanh. puntari

безон murt. 1. (ымон) kyllästyminen (*jhk ruokalajiin*) 2. (вунэтон, муртан) vieraantuminen, etääntyminen

безыны murt. 1. (ымыны) kyllästyä (*jhk ruokalajiin*) 2. (вунэтывы, муртаны) vieraantua, etääntyä, tottua pois jstak

бекмыллян kääntely, vierittäminen, vieritys; nurin heitteleminen

бекмылляны iter. ja frekv. käännettävä; heitellä nurin

бекмылляськон vieriskely; kuperkeikanheitity

бекмылляськыны iter. ja frekv. vieriskellä; heitellä kuperkeikkaa

бекмыльскон 1. (кымаськон) (*kumoon*) kaatuminen, kumoon (t. ylösalaisin) meno, nurin (t. kumoon) kääntyminen **2.** (йыр вамен погыльскон) kuperkeikanheitto

бекмыльсыны 1. (кымаськыны) kaatua (*kumoon*), mennä kumoon (t. ylösalaisin), kääntyä nurin (t. kumoon) **2.** (йыр вамен погыльсыны) tehdä (t. heittää) kuperkeikkaa

бекмыльтьиськон, бекмыльтьиськыны > **бекмыльскон, бекмыльсыны**

бекмыльтон (*kumoon*) kaato, kumoaminen, nurin käänteminen; nurin heittäminen

бекмыльтыны kaataa (*kumoon*), kumota, käänwä nurin; heittää nurin

бекмылян, бекмыляны > **бекмыльскон, бекмыльсыны**

бекрес kallistunut, kallellaan oleva // kallellaan; kalleleen

бекче tynnyri

бекыран, бекыраны > **бекыры**

скон, бекырсыны

бекырес > бекрес

бекырскон 1. (чукинскон) kallistuminen, kallistus, kalleleen meno
2. (кымасъкон) (kumoon) kaatuminen, nurin meno

бекырсыны 1. (чукинскыны) kallistua, mennä kalleleen 2. (кымасъкыны) kaatua (kumoon), mennä nurin

бекыртиськон, бекыртиськыны
> **бекырскон, бекырсыны**

бекыртон 1. (чукинтон) kallista-minen, kallistus, kalleleen pano 2. (кыман) (kumoon) kaato, kumoa-minen

бекыртыны 1. (чукинтыны) kallistaa, panna kalleleen 2. (кыманы) kaataa (kumoon), kumota

Беларусь Valko-Venäjä
белогвардеец hist. valkokaartilainen

белогвардейской hist. valkokaar-tilais=

белок biol., kem. valkuaisaine, val-kuainen

белорус valkovenäläinen // myös Valkovenäjän; **б. кыл** valkovenä-jä(n kieli)

Белоруссия > **Беларусь**

белъги maali(taulu); > **мишень**

белътэк 1. (шенгыль верасъкись) puhevikainen 2. (бакчисъ мурт) änyttääjä; **б. верасъкыны** änytt-tää

бен part. 1. myönt. kyllä; **б., мон**

кошкисъко ни kyllä, minä olen jo lähdössä 2. **vahv.** (уқ) =han / =hän, =pa / =pä, toki; **б. вера** (уқ) **ни!** sanohan toki!; **б. мар отын**
карисъкод на? mitähän teet vielä siellä?

бензин bensiini

бер (=ыз) 1. (*берпал*) perä(osa), ta-kaosa, takapuoli // perä=, taka=; **б.**

колёса (я. питран) takaratas, ta-karyörä 2. *anat.* takamus, takapuo-li 3. (дыр с-съ) myöhäinen // myö-hään; **б. жыт** myöhäinen ilta // myöhäisillalla; **б. вуны** tulla myöhään 4. *postp.vart.* > **бере, бе-роузь, берти, беры, берын, бе-рысен, берысъ**

берад *postp. ja adv.* (кытын?) re-rässä(si), takana(si); (кытчы?) re-räesi, perääni, taakse(si); **корка** **б.** talosi takana; (**тынад**) **б. трос**
адями сылэ (sinun) perässäsi (t. takanasi) on paljon ihmisiä

берады *postp. ja adv.* (кытын?) perässä(nne), takana(nne); (кытчы?) peräää(nne), taakse(nne)

бераз *postp. ja adv.* (кытын?) (hänen) perässääni, perässä(nsä), takanaan, takana(nsa), sen perässä (t. takana); (кытчы?) (hänen) pe-rään(sä), taakseen, sen perääni (t. taakse); **корка** **б.** hänen talonsa takana; **солэн б. нокин но уг ни лыкты** hänen perässääni (t. takanaan) kukaan ei enää tule (t. kulje)

беразы *postp. ja adv.* (кытын?) (heidän) perässääni, perässä(nsä), takanaan, takana(nsa), niiden pe-rässä (t. takana); (кытчы?) (hei-dän) perääni(sä), taakseen, niiden perääni (t. taakse)

бераллян väintäminen, väintely, käintäminen, käintely

бералляны iter. ja frekv. väintää, väännellä, käintää, käännellä; **ки-оссэ (берлань)** **б.** väintää hänen kätensä selän taakse ◇ **лияльёсты** **б.** raivata juuria (t. kantoja)

бералском 1. *partis.* v:stä **бералс-кыны** 2. (вольтчем) пүржähdys,

- sijoiltaanmeno**
- бералскон 1.** (*берытскон, позырскон*) vääntyminen, kääntyminen
2. (*вольтчон*) пугјähtäminen, пугјähdys
- бералсыны 1.** (*берытсыны, позырсыны*) vääntyä, kääntyä **2.** (*вольтчыны*) пугјähtää, mennä sijoiltaan; **солэн пыдзы бералсиз** hänen jalkansa meni sijoiltaan
бералтиськон, бералтиськыны > бералскон, бералсыны
- бералтон 1.** (*берыктон, позыртон*) vääntäminen, kääntäminen **2.** (*вольтчытон*) пугјäyttäminen, sijoiltaanmeno
- бералтыны 1.** (*берыктыны, позыртыны*) vääntää, kääntää **2.** (*вольтчытыны*) пугјäyttää, пугјähdytää; **со пыдэ бералтиз** hän nyrjäytti jalkansa
- берам** *postp. ja adv.* (*кытын?*) rerässä(ni), takana(ni); (*кытчы?*) perään(i), taakse(ni); **корка** **б.** taloni takana
- берамы** *postp. ja adv.* (*кытын?*) rerässä(mme), takana(mme); (*кытчы?*) peräämme, perään, taakse(mme)
- берат** sittemmin, sitten, myöhemmin
- бератаз, бератсэ 1.** (*берло ини, берлогес*) jälkeenpäin, sittemmin, myöhemmin; lopulta, vihdoin; **б.** **со ачиэ но валаз** jälkeenpäin (t. sittemmin) hän itsekin ymmärsi **2.** (*пумаз*) lopuksi; **б. киме кутылайз на** lopuksi hän kätteli vielä minua
- бервыл (=ыз) 1.** seuraus, jälki **2.** (*кылемез*) jäännös **3.** (*кылем-мылем*) rippeet, tähteet
- бервылат, бервылатаз > бератаз**
- бервылатсэ** jälkeenpäin, sittemmin, myöhemmin; lopulta, vihdoin; viimeksi
- бервылтэм 1.** (*пытытэм*) jäljetön // (*пытытэк, чиптэм-чаптэм*) jäljettömästi, jäljettömiin **2. kuv.** (*возыттэм*) hävytön // (*возыттэк*) hävyyttömästi
- берган 1.** pyöriminen, pyörintä, kiertäminen, kierto **2. kuv.** hyöriminen, hyörintä, häiriminen, härintä, puuhailu; **юргъер котырын б.** kotiaskareissa häiriminen ◇ **йыр б.** huimaus
- берганы 1.** ryöriä, kiertää, mennä ympäri; **Музъем Шунды котырт берга** maa kiertää aurinkoa **2. kuv.** hyöriä, hääriä, puuhailla; **юргъер котырын б.** hääriä kotiaskareissa ◇ **йыр берга** (päästä) pyörryttää (t. huimaa); **кыл йылын б.** ryöriä kieellä (t. mielessä)
- бергатъян** pyörittely, pyörittäminen, ryöritys, kiertely, kiertäminen
- бергатъяны iter. ja frekv.** pyöritellä, pyörittää, kierrellä, kiertää
- бергатон** pyörittäminen, ryöritys, kiertäminen
- бергатыны** pyörittää, kiertää ◇ **уж(е)з б.** harjoittaa (liike)asioita; hoitaa asioita
- бере 1.** *postp.* jälkeen, perään; **кык час б.** kello kahden jälkeen; **мон б.** (*минун*) jälkeeni **2. adv.** jälkeen, perään, perälle; taakse; **б. кельтыны** jätää jälkeen; **б. кыльыны** jäädä jälkeen, viipyä, viivästyä, myöhästyä **3. konj.** jos (t. kun) kerran; **дышетсыны пыриды б., дышетсконо** kun kerran pääsítte opiskelemaan, on opiskeltava; **зоре б., педло ум ни потэ** kun

- kerran sataa (vettä), emme mene ulos
- берекет 1.** (тырлык) runsaus (*ruo-an, varojen*); (*jumalan*) siunaus **2.** (кöttyro луон) täyttävyys, ravitsevuus **3.** (азинлык) joufuisuus, nopeus, menestyksellisyys, menestys (*työssä*) ◇ **б. мед ло! 1)** (*ужась муртлы*) toivon (t. toivotan) menestystä! **2)** (*сиськись муртлы*) hyvää ruokahalua!
- берекето 1.** (быронтэм трос) runsas (*ruoka, varat*) **2.** (кöttyro) täyttävä, ravitseva **3.** (азинэс) joutuisa, nopea, menestyksellinen (*työ*)
- берен** taas, uudelleen, takaisin; **б. сётыны** palauttaa, antaa takaisin ◇ **б. усён** (*taudin*) uusiutuminen
- беренэс 1.** (ваменэс) itsepäinen, tottelematon **2.** (пычылысъ) matkiva, mukaileva, jälittelevä // matkija, mukailija, jäljittelijä; papukaja *kuv.* **3.** (азинэстэм) menestyksetön // (*азинлыктэк*) menestyksettömästi, menestyksettä **4.** (*мыдлань*) nurin kurin (t. niskoin) **5. murt. el.** (*үйсы*) pöllö (*eräs laji*)
- беризь** *kasv.* lehmus
- берин** takaperin, selin; **б. карись-кыны** käänää sellänsä jillek; **б. мыныны** kulkea takaperin; **б. сылыны** seisoa selin jhk
- беркыл (=ыз)** jälkisana, jälkilause
- берланес 1.** (ваменэс) itsepäinen, uppiniskainen // niskoittelia **2.** (*капчи визъем*) huikentelevainen, kevytmielinen; (*толыктэм*) epäviisas, tolkuton, järjetön **3.** (*мыдлань*) nurin kurin (t. niskoin)
- берлань** taakse(päin), takaisin; **б. чигнаны** perääntyä, perätytyä
- берлань-аэльлань** edestakaisin; **б.**
- ветлыны** kulkea edestakaisin
- берланьскон 1.** perääntyminen, (*takaisin*) vetätyminen **2. kuv.** (*кыд бертон*) höpertyminen (vanhuuttaan)
- берланьскыны 1.** perääntyä, perätytyä, vetätyä (*takaisin*) **2. kув.** (*кыд бертыны*) tulla höheröksi, höpertyä (vanhuuttaan)
- берланьтыйськон, берланьтыйсь-кыны > берланьскон, берланьскыны**
- берласянь** takaa(päin), takapuolelta
- берло 1.** (*бёрысь, собере*) jälkeenpäin, jäljestäpäin, sittemmin, myöhemmin, sitten **2.** (*берпум, бер-лось*) viimeinen, viime; **б. дыре** viime aikoina; **б. минутозъ** viimeiseen minuuttiin (asti) • **б. азелы 1)** myöhemmäksi, myöhemmäs **2)** viimeksi
- берло-аэльло 1.** (*азлань-берлань*) eteenpäin ja takaisin, edestakaisin **2. кув.** (*азэ-bero*) epävakasti, huikentelevasti // epävakaa, hukenteleva
- берлоэз** jälkimmäinen, viimeinen
- берлоэз 1.** (*талэсъ я. солэсъ азъ-ло*) viime (t. edellisellä) kerralla, viimeksi **2.** (*берпуметизэ*) viimeisen kerran, viimeistä kertaa, viime(isellä) kerralla; **б. пумиськы-кумы но со кытчы ке дыртэ вал** viimeksikin tavaressamme hännellä oli kiire jonnekin
- берлосез, берлось** jälkimmäinen, viimeinen; perässä (t. takana) oleva
- берлюяз 1.** (*бёрысяз*) (*кытын?*) jälkimmäissä, jälkimmäisellä, viimeissä, viimeisellä; (*кытчы?*) jälkimmäiseen, jälkimmäiselle,

viimeiseen, viimeiselle; **б. книга-**
ын jälkimmäisessä (t. viimeises-
sä) kirjassa **2.** (*берлозэ, бöрысъ-*
сэ) viime (t. edellisellä) kerralla,
viimeksi; **coe б. адзыкум** hänet
viimeksi nähdeessäni, kun näin hä-
net viimeksi **3.** (*бератаз, пумаз*)
lopuksi; **б. чупаз но монэ** lopuksi
hän suutelikin minua

берозь *postp.* **1.** (*инты с-съ*) takaa-
osaan (asti) **2.** (*дыр с-съ*) jnk jäl-
keiseen aikaan asti; **lyмшор б.**
keskipäivän jälkeiseen aikaan asti

беромон myöhästyminen, viipyminen

беромыны myöhästyä, viipyä

берпал (=ыз) **1.** perä, takaosa, ta-
kapuoli // perä=, taka=; **б. радын**

пукыны istua takarivissä **2.** *anat.*
(*саравыл*) takamus, takapuoli

берпала taakse(päin)

берпалаz (*кытын*) jnk taka-
na(päin), takapuolella; (*кытчы*)
jnk taakse(päin), takapuolelle

берпалаn takana(päin), takapuolel-
la

берпаласен > берласянь

берпалась takaa(päin) // takana
oleva

берпалласянь > берласянь

берпалтىз jnk takana, takapuolella,
taitse, taka, takapuolelta

берпум (=ыз) **1.** (*кылемез*) loppu,
jäännös, jäte **2.** (*берпумети*) vii-
meinen, lopullinen; viime

берпумез > берпум 2

берпумётى viimeinen, lopullinen

берпумётىз viimeinen, jälkim-
mäinen

берпумётىзэ, берпумэз viimeisen
kerran, viimeistä kertaa, viime(i-
sellä) kerralla

берпумыл (=ыз) loppusanat, lop-

pulause, epilogi

бертүй *postp.* takana, taitse, takaa;

корка б. ветлыны kävellä talon
takana; **корка б. ортчыны** kul-
keaa (t. mennä) talon takaa (t. tait-
se)

бертон palaaminen, paluu, tulemi-
nen, tulo, meneminen, meno (*kotiin,* *kotikylään*), kotiinpaluu

бертыны palata (*kotiin, kotiky-
lään*), mennä (t. tulla) *kotiin* ◇

кыд(ыз) б. tulla höperöksi, hö-
pertyä (vanhuuttaan)

бертэм 1. partis. v:stā бертыны 2.
paluu, tulo, meno (*kotiin, kotiky-
lään*), kotiinpaluu; **бертэмез бере**
palattuaan (*kotiin*), (*kotiin*)paluuun-
sa jälkeen; **бертэмэз возьманы**
odottaa hänen paluutaan

бертэм-аэльтэм 1. (*иöргчи, шаян*)
hurjapäinen, huimapäinen **2.** (*сюл-
масъисътэм*) hutiloitu, huolima-
ton; huoleton ◇ **б. ышыны** kadota
jäljettömiin

бери *postp.* taa(kse); **корка б. та-**
lon taa(kse)

бериg *tekst.* vyhydinpuu, viipsin-
riu

берыктайс *1. partis. v:stā берык-
тыны 2. (кылысъ кылэ)* käänitä-
jä, tulkki

берыктисъкон 1. kääntyminen;
käännös **2.** (*кожон*) käännös,
käänne **3.** (*берен лыктоң*) palaam-
inen, takaisintulo, paluu ◇ **шун-
ды б.** päivänseisaus

берыктисъкыны 1. kääntyä **2.**
(*берен лыктыны*) palata, tulla ta-
kaisin ◇ **йыр берыктисъке** (pää-
tä) pyörryttää, (päättää) huimaa

берыктоң 1. käänämisen (ylös-
alaisin, kumoon, nurin) **2.** (*сюрес*
вылысъ) (matkalta) palautus (t.

палауттаминен) 3. (*берен сётон*) палауттаминен, палаутус, тақаисинанто, тақаисинантаминен 4. (*кылъысъ кылэ*) қääntäminen (*kielestä toiseen*), тулkitseminen, тулкinta 5. (*турьнээз*) (heinän) pöyhintä (t. pöyhiminen) 6. (*винаез*) (viinan) tislaus (t. tislaaminen) 7. *kuv.* (*кин ке пала*) таивуттаминен (*jnk puoleen, suuntaan*); қäännytтäminen; **ас пала б.** omalle puolelle (t. kan-nalle) таивуттаминен

бериқтөнтэм 1. (*бериқтыны я. сётыны луонтэм; берен сётонтэм*) палауттаматон, mahdoton палауттаа, sellainen, jota ei voi (t. ei tarvitse) палауттаа; **б. пунэм 1)** (*бериқтыны луонтэм*) laina, jota ei voi maksaa **2)** (*б. вылысь бастэм*) laina, jota ei tarvitse maksaa **2.** қääntämätön, mahdoton қääntää; **та чылкак б. текст ёвöl tämä** тексти ei ole aivan mahdoton қääntää **◊ б. аръёс** palaamattomat vuodet; **б. вылысь бастыны omia itselleen**

бериқтыны 1. қääntää (ylösalaisin, kumoon, nurin); kiertää; **бекчееz б.** қääntää tynnyri ylösalaisin; **носкилэсъ мыддорин пал-ээ б.** қääntää sukka nurin (t. nurinpäin); **книга бамэз б.** қääntää kirjan lehti **2.** палауттаа (*matkalta*); **сюрес вылысь б.** палауттаа matkalta kotiin **3.** (*берен сётыны*) палауттаа, antaa takaisin; maksaa (*velka*); **пунэмез б.** maksaa velka **4.** (*кылъысъ кылэ*) қääntää (*kielestä toiseen*), тулkita; **удмурт кылъысъ финнэ б.** қääntää udmurtista suomeen **5.** (*турьн*) pöyhä (heinää); **турьн б.** pöyhä heinää **6.** (*вина*) tislata (*viinaa*); **кумыш-**

ка б. tislata pontikkaa **7. kuv.** (*кин ке пала*) taivuttaa (*jk puolelleen, suuntaan*), saada taivutetuksi; қäännytтää; **ас пала з б.** taivuttaa puolelleen **◊ йырзэ б.** lumota, ten-hota; panna (t. saattaa) pää(nsä) ryöరalle; **пунэмэз б.** kostaa; **сереме б.** қääntää (t. panna) leikiksi
бериқтэм 1. partis. v:stā бериқ-тыны 2. қääntäminen (ylösalaisin, kumoon, nurin) **3.** (*сюрес вылысь*) (matkalta) палауттаминен **4.** (*берен сётом*) палауттаминен, тақаисинантаминен **5.** (*кылъысъ кылэ*) қäännös; қääntäminen (*kielestä toiseen*); тулкinta, тулkitseminen **6.** (*турьнээз*) (heinän) pöyhintä **7.** (*винаез*) (viinan) tislaus **8. kuv.** (*кин ке пала*) таивуттаминен (*jnk puoleen, suuntaan*); қäännytтäminen

бериқъян, бериқъяны iter. ja frekv. > бериқтон, бериқтыны
бериқъясыкъон қäännähely, қääntelehiminen; қääntyily

бериқъясыкъыны iter. ja frekv. қäännähellä, қääntelehtiä; қääntyllä

бериын postp. ja adv. takana, peräl-lä, jäljessä; **гид б.** navetan takana
бериысен postp. takaa (*alkaen*); takana; **бакча б. ик нюлэс кутске** aivan kasvimaan takaa alkaa metsä
бериыс postp. takaa; **корка б.** talon takaa

бериytскон, бериytскыны > бе-рыктисъкон, бериктисъкъыны
бесерман besermani // besermani- lainen, besermanien; **б. кыш-но(умрт)** besermanilainen nainen
беспартийной puolueeton, puolueeseen kuulumaton

- бетон I** betoni
бетон II (чорыг бышкон) atrain, ahrain
- бече turt.** 1. (бускель) naapuri 2. (чыжсы-выжы, bölläk) sukulainen 3. (кышномуртлаэн кышномурт эшез) kaveri (*naisen naispuolinen*) 4. (огъёз адями) ikätoveri
- бечей turt.** 1. (бадзыmez брат) isoveli, (*vanhempí*) veli 2. (дядя) setä
- бечоло** sivulle valjastus; **бечолое** кыткыны valjastaa sivulle; 6. вал sivuhevonens, sivulle valjastettu hevonen
- библиографи, библиография** bibliografia
- библиотека** kirjasto
- библиотекарь** kirjastonhoitaja
- бигер** tataari // tataarilainen, tataaren, Tatarstanin; 6. **кыл** tataari(n kieli)
- бигермайтал** kasv. 1. (жильы-сяська) ailakki (*Melandrium*) 2. (майталтурын) suopayrtti (*Saponaria officinalis*)
- бидон** kannu; tonkka
- бизгетон** iniseminen, hyriseminen (*esim. hytysen*)
- бизгетыны** inistä, hyristä; **нымыос** бизгето hyttyset iniseväät
- бизгетэм 1.** *partis. v:stä* **бизгетыны** 2. ininä, iniseminen, hyrinä, hyriseminen (*esim. hytysen*)
- билет 1.** lippu; pääsyliipu; **автобус** сэ 6. bussiliipu; **поезд** 6. junaliipu; **театре** 6. teatteriliipu 2. kirja (*asiapaperi*); passi; kortti; **партийной** 6. jäsenkirja; **военной** 6. sotilaspassi; **студентлэн**
- билетээ, студент** 6. opiskelija-kortti ◇ **лотерёя** 6. arga
- бильярд** biljardi
- бинет 1.** (бинем маке) käärö, käääru 2. (бинён арбери) side, kääre 3. (канфет бумага) kääre, päälys(paperi), päälyste (*makeisen*)
- бинён 1.** (шортээ, сийнысээз) keriminen, kerintä, vyvhtääminen, kelaaminen, kelaus; (к-сь коверез) kiertäminen, käriminen, käärintä (*kokoon*) 2. (маин ke) käriminen, kietominen, kiedonta, sitominen, sidonta
- биниськон** kääriytyminen, kietoutuminen, kiertyminen
- биниськыны** kääriytyä, kietoutua, kiertyä, keriytyä; **түг кенер борды** биниське humala kiertyy (t. kietoutuu) aidan ympäri(lle); **шобретэн** 6. kääriytyä peitteeseen
- бинокль** kiiikari
- бинт** (harso)side; **бинтэн биньыны** sitoa (t. kääriä) harsositeellä
- бинтовать:** 6. **карыны** > **бинт:** **бинтэн биньыны**
- биньозы** ohjat, ohjakset, ohjasnuora
- биньыны 1.** (шортээ, сийнысээз) keriä, vyhydetä, kelata; (к-сь коверез) kiertää, kääriä (*kokoon*); **шортээ бугоре** 6. keriä villalanka kerälle; **коверез** 6. kääriä matto 2. (маин ke) kääriä, kietoa, sitoa; **вандэм интылез** 6. sitoa haava; **йырез кышетэн** 6. kääriä liina päähän; **пиналэз кутэтэн** 6. kapaloida lapsi
- бинялскон** kääriytyminen, kietoutuminen
- бинялскыны** kääriytyä, kietoutua; **кышетэн** 6. kääriytyä liinaan
- бинялтиськон, бинялтиськыны** > **бинялскон, бинялскыны**
- бинялтон 1.** (бинялтэм) kääriminen, käärintä, kietominen 2. (пылд

- б., ыштыр) jalkaratti*
- бинялтыны** kääriä, kietoa
бинян, биняны > **бинён, биньыны**
- биографи, биогráфия** elämäker-ta, biografia
- биóлог** biologi
- биолóги** biologia // biologinen
- биологíческой** biologinen
- биология** biologia
- бирды** nappi
- бирдýян** napittaminen (t. napitus) (kiinni)
- бирдýяны** napittaa (kiinni), panna nappiin
- бирдýяськон 1.** (адъами с-съ) vaatteiden napitus **2.** (дïсь, бирды с-съ) kiinnimeno (vaatteiden, nappien)
- бирдýяськыны 1.** (адъами с-съ) napittaa vaatteensa, panna vaatteensa nappiin, panna nappinsa kiinni **2.** (дïсь, бирды с-съ) men-nä kiinni (vaatteet, napit); **маке та пальто чик уг бирдýяськы** jostain syystä tämä päälystakini ei mene kiinni ollenkaan
- бýржка** pörssi
- бирзы** nappi (*iso*)
- бич** kutina, kutka, kutiseminen;
- бичлээс кышканы** kutista her-kästi
- бичан 1.** (октон, люкан) kokoaminen, koonti, kerääminen, keräys, poimiminen, poiminta **2. tekst.** (*нужы*) kuvioiden kudonta (t. kutomi-nen) **3. (вузъёс)** ostaminen, osto, ostelu, ostosten teko
- бичаны 1.** (октыны, люканы) koo-ta, kerätä, poimia; **узы б.** poimia (metsä)mansikointa **2. tekst.** (*пужы*) kutoa kuvioita **3. (вузъёс)** ostaa, ostella, tehdä ostokset
- бичатон I** (*бичпоттон*) kutittami-nen, kutitus, kutkuttaminen, kutku-tus
- бичатон II** *teonn. v:stä*
- бичатыны II**
- бичатыны I** (*бичпоттыны*) kutit-taa, kutkuttaa; **чыртыйме бичатэ** kurkuani kutittaa (t. kutkuttaa)
- бичатыны II** *fakt. v:stä* **бичаны**
- бичет** kokoelma; **кылбур б.** runo-kokoelma; > **сборник**
- бичпоттон** kutiseminen, kutina, kut-ka
- бýч/потыны** kutkuta, kutista; olla arka (t. herkkä) kutinalle; **биче потэ** minua kutiaa, kutian herkästi
- бичы** > **бич**
- блама** murt. törkeä, karkea, vulga-ri(nen)
- блé-блé** *interj. huudahdus, jolla kutsutaan lampaita;* > **быле-быле, чиге-чиге**
- бланк** lomake
- блиндаж** sot. korsu, bunkkeri
- блок I** *polit.* blokki, liittouma, liitto
- блок II** *tekn.* väkipyörä
- блокада** saarto, blokadi
- бóбр** *el.* majava; > **мый**
- бобыкóжы** (härkä)papu; > **сыдкóжы**
- боды** keppi, sauva
- бодыяськон** *teonn. v:stä* **боды-яськыны**
- бодыяськыны 1.** nojautua (t. tu-keutua) keppiin (t. sauvaan); **бо-дыяськыса ветлыны** kulkea sauvaan tukeutuen **2.** (*буудосъёс с-съ*) kasvaa (t. tehdä) varitta; **сугон**
- бодыяськe** sipuli kasvaa (t. te-kee) kukkavartta
- боевой** taistelu=
- боец 1.** (*ожмасъкисъ*) soturi, tais-teli ja **2.** (*солдат*) sotilas

бóз-бóз *onom. kuvaा matalaa ään-tä*: **б. куара** matala (t. möreää) ääni, bassoääni; **б. вераськыны** ruhua matalalla äänellä, puhua basoäänellä, mörüstää
бозгес: **б. куара** matala (t. möreää) ääni, bassoääni
бозгетон suriseminen, pärismesinen
бозгетыны surista, päristä
бозгетэм 1. *partis. v:stā бозгетыны 2.* surina, suriseminen, pärinä, pärismesinen
бозго *el. 1. (кибы)* kuoriainen *2. (валкибы)* sointainen, sittiainen (*Geotrupes*)
бозрес, бозырес: **б. куара** möreää ääni
бойкот boikotti; **б. ортчытыны** boikotoida
бокро I *el. (валбокро)* sointainen, sittiainen (*Geotrupes*); > **валдоргы, валкибы**
бокро II *kas v. aurankukka (Agrostemma githago)*
болгар bulgarialainen, bulgaari // bulgarialainen, Bulgarian; **б. кыл** bulgaari(n kieli)
Болгáрия Bulgaria
больница sairaala
большевик *hist. bolševikki*
бомбоми pommi
бомбить: **б. карон** pommittaminen, pommitus; **б. карыны** pommittaai
борд 1. *(борддор)* seinää; muuri **2.** *(забор)* lauta-aita, hirsiaita **3. tekst.** kudotun kankaan pituuden mitta **4. postp.vart.** > **борды, бордын, бордысен, бордысь, бордый**
бордгазет seinälehti
борддор seinää; muuri
бордтй > **бордый**
борды *postp. vasten, kääntyy illatii-villa;* **борддор** **б. пыкиськыны**

(я. чёлсқыны) pojautua seinää vasten; **кенер б. пу тырыны** laittaa polttopuut aitaa vasten; **юбо б. думыны** köyttää pylväseen **бордын** *postp. =ssa / =ssä (kiinni); luona; kanssa; атае б. ужасъко* työskentelen isäni kanssa ◇ **доклад б. ужасъко** olen kirjoittamassa esitelmää
бордысен *postp. =sta / =stā (kiinni alkaen); =ssa / =ssä (kiinni); óido, тон б. кутском* no, aloitetaanpa sinusta
бордыш *postp. =sta / =stā (kiinni); ваньмýз тон б. потэ* kaikki johduu sinusta
бордый *postp. vieressä, ääressä, vieritse (kiinni), vierestä, äärestä (kiinni); борддор б. ик эн ветлы* älä kulje aivan seinän vieressä
борзан 1. *(кутээз)* punomaan rupeaminen (*virsun*), punominen, rupnonta (*virsun rungon*) **2.** *(чоган)* sulkeminen (*salvalla, lukolla*), salpaanpano, lukkoonpano, salpaus, lukitus
борзаны 1. *(кут, корзина)* ruveta punomaan (*virsu, kori*), punoa (*virsun runko*) **2.** *(чоганы)* sulkea (*salvalla, lukolla*), panna salpaan (t. lukkoon), salvata, lukita
борзаськон *teonn. v:stā борзаськыны*
борзаськыны *intr. 1. (кутаны, керттыны кутскыны)* punoa (t. olla punomassa) *virsun runko*, ruveta punomaan *virsua* (t. koria) **2.** *(ёсээз чоганы)* sulkea ovi (*salvalla, lukolla*), panna ovi salpaan (t. lukkoon) **3.** *(ёс с-съ)* sulkeutua, mennä kiinni (t. salpaan)
борзэм: **б. вал** satuloiut hevonen; **б. валэн** ratsain

- борземен** ratsain
борзет salpa
борт 1. (машиналэн) sivu, puoli
 (kuorma-auton) **2.** (корабльлэн)
 laita, kylki (*laivan*)
боры kasv. karvamansikka (*Fragaria viridis*)
борыян karvamansikoiden poiminta
борыяны poimia karvamansikoita
ботан 1. (ботам) kalojen pelästyttäminen (*lyömällä vettä kepillä*) **2.**
 (түрлык) keppi (*kalojen pelästyttämiseen*)
ботаник kasvitieteilijä, botanisti
ботаника kasvitiede, botaniikka
ботанической kasvitieteellinen,
 kasviopillinen; **б. сад** kasvitieteellinen puutarha
ботаны pelästyttää kaloja (*lyömällä vettä kepillä*)
ботинка, ботинки kenkä, kengät
бöдёно el. viiriäinen (*Coturnix coturnix*)
бökson ammuminen, ammunta,
 mylvininen, mylvintä, määkiminen,
 määintä
böксыны ammua, mylviä, määkiä
böляк 1. (выжы-кумы) suku(kunta); sukulainen **2.** (бускель) naapuri **3.** murt. (ас гуртысь адями) oman (t. saman) kylän asukas
бöм heinäkasa (*pieni*)
бöрдись partis. v:stā **бöрдыны; 2.**
 (б. мурт) itkijä
бöрдон itkeminen, itku
бöрдыны itkeä; зáр-зар б. itkeä
 hillittömästi
бöрдэм 1. partis. v:stā **бöрдыны 2.**
 itku, itkeminen
бöрзытон teonn. v:stā **бöрзытыны**
бöрзытыны saattaa (t. panna) itkeä
 määän
бöрнё myllytuutti
бöрсе peräkkäin
бöрсы postp. perään; мон тон б.
ик кошки minä lähdin aivan siun perääsi; нунал б. нунал päivä päivän perään
бöрсыын postp. perässä; мумиз б.
мыныны kulkea äitinsä perässä
бöрсыыс järjestää, peräkkäin, peräysten, perä perää // jnk perässä (t. takana) oleva; **б. бöрсыы** järjestää, peräkkäin, perä perää; **тон б. адями** sinun perässäsi (t. takanasi) oleva ihmisen
бöрсыытй postp. perässä; со б. мон весь октыса-калтыса уг ветлы en siivoa koko ajan hänen perässään
бöрсяд postp. ja adv. **1.** (берад)
 (кытын?) perässä(si), takana(si);
 (кытчы?) perääsi, perään, taakse(si); **со б. ик мынэ** hän kulkee aivan perässäsi; **мон б. сылйиско** minä olen perässäsi (t. takanasi) (esim. jonossa) **2.** (съорад, бордад) mukana(si); mukaa(si); **басьты монэ но б.** ota minutkin mu-kaasi
бöрсяды postp. ja adv. **1.** (берады)
 (кытын?) perässä(nne), takana(nne);
 (кытчы?) perää(nne), taakse(nne) **2.** (съорады, бордады)
 mukana(nne); mukaa(nne)
бöрсяз postp. ja adv. **1.** (бераз)
 (кытын?) (hänen) perässään, perässä(nsä), takanaan, takana(nsa), sen perässä (t. takana); (кытчы?) (hänen) perään(sä), taakseen, sen perään (t. taakse); **б. лыктыны** kulkea hänen perässään (t. takanaan); **б. мыныны** mennä hänen peräänsä (t. taakseen) **2.** (съораз,

- бордаз**) (hänen) mukanaan, muka-na(nsa); (hänen) mukaan(sa); **со-лэн конъдонэз б.** ööвл hänellä ei ole rahaa mukanaan
- бörсязы postp. ja adv.** 1. (беразы) (kytyñ?) (heidän) perässäään, re-rässä(nsä), takanaan, takana(nsa), niiden perässä (t. takana); (kyt-chy?) (heidän) perään(sä), taak-seen, niiden perään (t. taakse) 2. (съоразы, бордазы) (heidän) mukanaan, mukana(nsa); (heidän) mukanaan(sa), niiden mukaan
- бörсям posip. ja adv.** 1. (берам) (kytyñ?) perässä(ni), takana(ni); (kytch?) perään(i), taakse(ni); **б. нóкýн но уг лыкты** kukaan ei kulje (t. tule) perässäni; **б. нóкýн но ёз кошкы** kukaan ei lähtenyt peräani 2. (съорам, бордам) mukana(ni); mukana(i); **лык(ты) б.** tule mukaani
- бörсямы postp. ja adv.** 1. (kytyñ?) (берамы) perässä(mme), taka-na(mme); (kytch?) peräämme, perään, taakse(mme) 2. (съорамы, бордамы) mukana(mme); mu-kaamme, mukaan
- бöрысез** jälkimmäinen, viimeinen; > **берлоэз**
- бöрысь** 1. (berloges, собере) jäl-keenpäin, jäljestäpäin, myöhem-min, sittemmin 2. > **бöрысез** ♀ **бöрысьёс mon.** häväväki (*morsiamen ruolelta*)
- бöрысьсэ** (талэс я. солэсъ азъ-ло) viime (t. edellisellä) kerralla, viimeksi; (*бернуметүзэ*) viimeisen kerran, viimeistä kertaa, vii-me(isellä) kerralla; > **берлоэз**
- бöтыртоу ruhek.** 1. (нылти с-съ) jokeltaminen 2. (супыльтон) lör-pöttäminen, hölöttäminen, soperta-minen
- бöтыртыны ruhek.** 1. (нылти с-съ) jokeltaa 2. (супыльтыны) lör-pöttää, lörpötellä, hölöttää, soper-taa
- бöчы el.** kuoriainen; turilas (*Melo-lontha*)
- брак** hylkytuote, hylkytavara, vir-heellinen tuote (t. kappale)
- брать ruhek.** veli; vrt. **агай 1,** вин брезент telttakangas; pressu *ruhek.*
- бреч murt.** taimilava
- бригáда** prikaati
- бригадир** prikaatin johtaja
- бриллиант** briljantti; > **чынмар-зан**
- бритва** 1. partaveitsi 2. (электро=) parranajokone
- брить:** **б. карон** (parran)ajo, (par-ran) ajaminen; **б. карыны tr.** ajaa (parta, karvat)
- бриться:** **б. кариськон** parranajo, parran ajaminen; **б. кариськыны intr.** ajaa (t. ajella) partansa
- броневик** panssariauto
- броненóсец** panssarilaiva
- бронепоезд** panssarijuna
- брóнза** pronssi
- бронировать:** **б. карон** varaami-nen, varaus; **б. карыны** varata
- бронь** varaus (*jnk asian*)
- броня** panssari
- брошка, брошки** gintaneula
- брюшо́ра** (esite)kirjanen, esite(leh-tinen), mainos(lehtinen), brosyyri
- брюки** housut
- буба murt.** 1. (пересь б.) (атаилэн атаэз) isoisä, ukki, vaari (*isän isä*) 2. (атаий) isä
- бубы (бубиз)** isä; **пересь б.** isoisä

(*isän isä*); > **атай**

бубыли 1. *el. perhonen* **2.** *maat.*
(*киль*) гуименет

бубы-мумы (бубиз-мумиз) van-hemmat; > **мумы-бубы, атай-атай**

бугол 1. (*жильы, дурет*) kahleet,
(*kahle*)raudat **2.** (*съолтэт*) kam-mitsa

бугор (*lanka*)kerä, vyyhti, kieppi

бугорскон teonn. v:stā бугорскыны

бугорскыны intr. 1. (*нянь по-гылтыны*) kaulia (t. olla kauli-massa) taikinaa **2.** (*басма дурез вурыны*) päärmätä (t. pallistaa) (vaate, kangas), olla päärmäämäs-sä (t. pallistamassa) (vaate, kan-gas) **3.** (*шортэз биньыны*) keriä (t. vyyhdetä) lanka, panna lanka kerälle

бугортиськон, бугортиськыны >
бугорскон, бугорскыны

бугортон 1. (*ыльняnez*) kaulimi-nen, kaulinta (*taikinan*) **2.** (*басма дурез*) päärmääminen, päärmäys, pallistus **3.** (*шортэз*) keriminen, kerintä, vyyhteäminen

бугортыны 1. (*ыльнянь*) kaulia (*taikinaa*) **2.** (*басма дурез*) päärmätä, paltata, pallistaa **3.** (*шорт*) keriä, vyyhdetä

бугóу murt. > **бугол**

бугрес 1. kuohkea, möyheä, muhe-va; **б. музъем** kuohkea maa **2.** *kuv.* levoton; **б. уй** levoton yö

бугро salvos

бугыр *deskr. kuvaav savutupruja, pilviä, tupruamista:* **б. потыны** tupruta; **чын муръёсы** **б. потэ** savu nousee piipusta tupruten

бугыр-бугыр 1. > *ed.* **2.** > **бугрес 1**

бугырес > **бугрес**

буғырскон 1. (*буғыр жұтскон*) tupruaminen, pölyäminen, ryör-teenä (t. pilvenä) nouseminen **2.** (*копасъкон*) penkominen, pen-gonta, tonkiminen, tonginta, kaive-lu **3. kuv.** (*пöсекъяны күтскон*) kiihtyminen, suuttuminen, levot-tomaksi tulo

буғырскыны 1. (*буғыр жұтскы-ны*) turputa, pölyttä, nousta ryörg-teenä (t. pilvenä) **2.** (*копасъкыны*) penko, tonkia, kaivella **3. kuv.** (*пöсекъяны күтскыны*) kiihtyä, suuttua, tulla levottomaksi

буғыртиськон, бугыртиськыны >
буғырскон, бугорскыны

буғыртон 1. (*небыт карон*) kuoh-keuttaminen, kuohkeutus, möy-hentäminen, möyhennys, pöyhintä **2.** (*пазян*) auki kaivaminen; pen-gonta (t. penkominen) (nurin) **3.** *kuv.* (*исан*) levottomuuden aiheut-taminen, levottomaksi (t. kiihdyk-siin) saattaminen

буғыртыны 1. (*небыт карыны*) kuohkeuttaa, möyheitää, möyhiä, pöyhiä; **музъем** **б.** kuohkeuttaa maata **2.** (*пазяны*) kaivaa auki; penko (nurin); **парсыёс убоосты**

буғыртіллям siat ovat penko-neet kasvipenkit (nurin) **3. kuv.** (*исаны*) aiheuttaa levottomuutta, saattaa levottomaksi (t. kiihdyk-siin, kuohksiin)

буғыръян, бугыръяны iter. >
буғыртон, бугыртыны

буғыръясъкись 1. *partis. v:stā бу-ғыръясъкыны 2. kuv.* (*басто-вать карисъ*) lakkoilija, kapinoit-sija, mellakoitsija

буғыръясъкон 1. (*копасъкон*) penkominen, pengonta, tonkiminen, tonginta, kaivelu **2.** (*шукыръ-*

яськон) pauhaaminen, myrskyäminen **3.** (бультыртон) kuohuminen, kouhunta, poriseminen **4. kuv.** (bastовать карон) lakkoiul, lakk, kapinointi, kapina, mellakointi **бугрыясыкыны iter. intr. 1.** (копаськыны) penkoa, tonkia, kai-vella, olla penkomassa (t. tonki-massa); **архивын б.** penkoa arkis-tossa **2.** (шукыръясыкыны) rau-hata, myrskytä; **зарезь бугры-яське** meri pauhaa (t. myrskyää) **3.** (бультыртыны) kuohu(t)a, ro-rista **4. kuv.** (bastовать карыны) lakkolla, olla lakossa, kapinoida, mellakoida

будильник herätyskello

будка koppi, koju

будон 1. kasvaminen, kasvu, varttuminen **2.** (ватсасыкон) nousu-minen, nousu, kohoaminen, lisäänty-minen, lisäys, kasvaminen, kasvu **будос 1.** kasvi **2.** (пушъет) itu

будыны 1. kasvaa, varttua **2.** (ватсасыкыны) nousta, kohota, lisääntyä, kasvaa; **дунъёс будйэзы** hin-nat kohosivat (t. nousivat); **ды-шетскисьёслэн лыдзы будйз** oppilaiden lukumäärä lisääntyi (t. kasvoi); **шурыйс ву будйз** vesi nousi joessa

будэтон 1. kasvattaminen, kasva-tus; viljely **2.** (ватсан) nostami-nen, kohottaminen, lisääminen, li-säys; **дунъёсты б.** hintojen kohottaminen

будэтыны 1. kasvattaa; viljellä; **нылпи б.** kasvattaa lasta (t. lapsia); **сяська б.** kasvattaa kukkia; **ю-нянь б.** kasvattaa (t. viljellä) vilja **2.** (ватсаны) nostaa, kohot-taa, lisätä; **дунъёсты б.** nostaa (t. kohottaa) hinnat

буёл maali, väri

буёлан, буёланы > буян, буяны

буй väri

бўй-бўй descr. pöyheä, möyheä, kuohkea, (hyvin) pehmää; **нянь б.** leipä on kuohkeaa (t. hyvin peh-meää)

буйган, буйганы > буйгатскон, буйгатсыкыны

буйгасътэм rauhaton, levoton; б. нылпи rauhaton (t. levoton) lapsi; **б. сюлэм rauhaton (t. levoton)** sydän

буйгати́сь 1. partis. v:stā буйга-тыны 2. rauhoittaja, lohduttaja **буйгати́ськон, буйгати́ськыны >** буйгатскон, буйгатсыкыны

буйгатон rauhoittaminen, rauhoi-tus, lohduttaminen, lohdutus

буйгатскон 1. (адями с-сы) rau-hoittuminen, tyyntyminen **2. kuv.** (инкуазь с-сы) tyyntyminen, aset-tuminen (*tuulen, meren*)

буйгатсыкыны 1. (адями с-сы) rauhoittua, päästää rauhoittumaan, tyyntää **2. kuv.** (инкуазь с-сы) tyyntää, asettua (*tuuli, meri*)

буйгатъян, буйгатъяны > iter. ja frekv. > буйгатон, буйгатыны

буйгатыны rauhoittaa, saada rau-hoittumaan, lohduttaa; бордись нылпиэз **б.** rauhoittaa (t. lohduttaa) itkevää lasta

буква kirjain; ёуч букваос 1) ve-näläiset kirjaimet **2)** (кириллица) kyrilliset kirjaimet; **латин буква-**

ос latinalaiset kirjaimet; > гожпус букварь aapinen, aapiskirja

буко luokki, luokka

букос kinos, nietos, hanki; сюрес **б.** tiellä on kinoksia

бокро > бокро II

буксовать: б. карон luistaminen,

- liukuminen, paikallaan pyörintä (t. pyöriminen); **б. карыны** luistaa, liukua, pyöriä paikallaan
- булава** 1. *hist.* (ожнуши) sotanuija
2. *hist., urh.* (боды) sauva
- булавка** нурпинеула
- булгар** *hist.*: б. **кыл** bolgaari(n kie- li); **булгаръес** bolgaarit
- булка**, **булки** pulla, vehnänen, vahnaleipä, kahvileipä
- бултыр** 1. (кышнолэн сүзэрэз) käly (*vaimon nuorempi sisar*) 2. (кыкетй кышно) toinen vaimo (*ensimmäisen vaimon kuoltua*)
- бульк** *onom.* *kuvaavat polskahdusta, molskahdusta:* б. **вүэ усиз** se ru- tosi polskahtaan veteen, se pols- kahti (t. molskahti) veteen
- бульккетон** polskahtelu, pulputta- minen, pulputus; (*маин ке*) höls- kyttäminen, hölskyttys
- бульккетыны** polskahdella, pul- puttaa; (*маин ке*) hölskyttää
- бульккетэм** 1. *partis.* *v:stā бульк- кетыны* 2. polskahtelu, pulputus, pulputtaminen; (*маин ке*) hölsky- tys, hölskyttäminen
- бультыр** *onom.* *kuvaavat jatkuvaat polskahtelua, pulputusta:* б. **вазь- мыны** > *seur.*; б. **карьны** polskah- della, pulputtaa
- бультыртон** polskahtelu, pulputta- minen, pulputus
- бультыртыны** polskahdella, pul- puttaa
- бультыртэм** 1. *partis.* *v:stā буль- тыртыны* 2. polskahtelu, pulpu- tus, pulputtaminen
- бумага** paperi; б. **уксё** paperiraha; > **кагаз** 1
- бун** *ниин* (*liotettu*); **бун чолтыны** liottaa niintä
- бунзектон**, **бунзектыны** > **бун-**
- зон, бунзыны**
- бунзён** *teonn. v:stā бунзыны*
- бунзыны** mennä riekaleiksi, kulua hajalle
- бунзытон** *teonn. v:stā бунзыты- ны*
- бунзытыны** panna riekaleiksi, re- piä hajalle
- бункур** *niini*
- бунт** kapina, mellakka
- бунтовать:** б. **карон** kapinointi, mellakointti; б. **карьны** kapinoi- da, mellakoida
- бур I** (=ыз) 1. (*бүр пал*) oikea (*ei vasen*); б. **ки** oikea käsi; б. **пал** oikea puoli // oikeanpuoleinen; б. **пала** oikealle (puolelle) 2. *vanh.* (зеч) hyvä ◇ б. **нунал!** hyvää päivää!; **буре вайны** muistella hy- väällä; **зеч но б.!** hyvää päivää!
- бур II** (*мел*) liitu
- буран I** (*гөп, лымыен жобан*) lu- timyrsky
- буран II** (*мелэн төдьыман*) liidul- la valkaisuu (t. valkaiseminen)
- бураны** valkaista liidulla
- бургы** kupariputki (*käytetään vii- nanopoltossa*)
- бурд** (=ыз) 1. siipi; дöдьы б. reen siipi 2. evä; **чорыглэн бурдъёс-** ыз kalan evät ◇ **сяська** б. terälehti
- бурдо** 1. siivellinen 2. **бурдоос** *ton.* linnut; > **тылобурдо**
- бурдтэм** siivetön
- бурдъян** siivittäminen; *kuv. myös* innoittaminen, kannustaminen, kannustus
- бурдъяны** siivittää; *kuv. myös* in- noittaa, kannustaa
- бурдъяськон** siipien saaminen; *kuv. myös* innoittuminen
- бурдъяськыны** saada siivet; *kuv. myös* innoittua

- буре** oikealle (puolelle)
- буржуази** porvaristo // porvari=, porvarillinen
- буржуазия** porvaristo
- буржуа́зной** porvari=, porvarillinen
- буржуй** porvari
- бурлань** oikealle pään
- бурласянь** oikealta
- бурлат** heleänpunainen pumpulikangas // heleänpunainen
- бурлы** (harmaan) kimo (*hevonen*); > чалой
- бурмон** 1. (*йёнан*) parantuminen, paraneminen, tervehtyminen 2. (ог-огзы борды) yhteen (t. toisiinsa) kasvaminen; (*вандіськем инты с-сы*) umpeenkasvu
- бурмонтэм** parantumaton; б. висён parantumaton tauti
- бурмыны** 1. (*йёнаны*) parantua, tervehtyä; **пыды бурмиз** jalkani parantui (t. parani) 2. (ог-огзы борды) kasvaa yhteen (t. toisiinsa); (*вандіськем инты с-сы*) kasvaa umpeen; **чигисъкем лы жог бурмиз** katkennut luu kasvoi no-peasti yhteen
- бурмытон** *teonn. v:stā* **бурмытыны**
- бурмытскон** *teonn. v:stā* **бурмыт- скыны**
- бурмытскыны** parantua (t. parata) terveeksi, tervehtyä
- бурмытыны** 1. (*йёнатыны*) paranta, lääkitä 2. (ог-огзы борды) kasvattaa yhteen (t. kiinni, umpeen)
- бурсон** (*оши*) mylviminen, mylvintä (*härän*), (гондыр) karjuminen, karjunta (*karhun*)
- бурсыны** (*оши*) mylviä (*härkä*), (гондыр) karjua (*karhu*)
- буртчин** silkki
- бурыс** 1. *parru*; **полать** б. *laveriparru* 2. *vanh.* (кор) tukki
- бурыят** burjaatti // burjaattien, Burjatian; б. **кыл** burjaatin kieli, burjaatti
- бус** sumu, usva, utu; höyту
- бусасъкон** 1. (*бус вёлскон*) sumeneminen, sumentuminen 2. (*нюлан*) hiestyminen, hiostuminen (*lasin*) 3. (*жомыт, бездыт луон*) sameneminen, himmeneminen, himmentyminen
- бусасъкыны** 1. (*бусэн шобырсыкыны*) sumeta, sumentua 2. (*нюланы*) hiestyä, hiostua (*lasi*); **укно бусасъкиз** ikkuna hiestyi 3. (*жомыт, бездыт луыны*) sameta, himmetä, himmentyä
- бус-бус** *deskr.* höyteinen, hyvin pehmeä; б. **лымы** höyteinen lumi
- бусён, бусёно** lanko (*vaimon sisaren mies*)
- бусир** sinipunainen, sinipuner(ta)va, liila
- бусирмон** *teonn. v:stā* **бусирмыны**
- бусирмыны** tulla sinipunaiseksi
- бускель** naapuri
- бускылес** lihava, pyylevä, pullea; б. **ымныро** pulleaposkinen
- бускыль-бускыль** *deskr.* lihava, pyylevä, pullea
- бусойыр** *murt. kasv.* ruiskaunokki, ruiskukka (*Centaurea cyanus*); > **лызыыр, лызыырсяська**
- бустыран** hiestyminen, hiostuminen (*lasin*)
- бустыраны** hiestyä, hiostua (*lasi*)
- бустыри** 1. (*нюлам*) hiki (*lasilla*) 2. (*гөртэм*) huurre
- бусы** pelto; kenttä; **валэс** б. *touko-pelto*; ёрг б. *ruispelto*, *syyspelto*; **такыр** б. > **валэс** б.; б. **ужъёс**

- пельтотыöt
бутерброд voileipä
бутник kasv. minttu (*Mentha*); ran-taminttu (*M. arvensis*); vrt. > **мята**
бутылка pullo
бутыль (iso) pullo (*kolmen litran lasiastä*)
бутымар kansat. olkanauha, but'mar (*hopeakolikoilla koristettu olkanauha, udmurtilaisen naisen koriste*); vrt. **камали**
буфет 1. buffetti, kahvio; **буфетын вузкарисы** (я. ужасы) buffetti myyjä 2. (каны) astiakaappi
бухгалтер kirjanpitäjä
бухгалтери, бухгалтерия 1. (от-дел) kirjanpito-osasto 2. (лыдъян-чотан) kirjanpito
бухта poukama, lahdelma
буш 1. tyhjä; autio; vapaa; 6. **ведра** tyhjä sanko; 6. **инты** autio (t. tyhjää) paikka; vapaa paikka (t. tila); 6. **дыр** vapaa-aika; 6. **луны** olla tyhjänä (t. vapaana) 2. (дүйсү с-сы) väljä, avara (vaatteet) 3. (дунтэк) ilmainen, maksuton 4. (юнме) turha // turhaa(n) • 6. **ветльны** 1) (бы шен) kulkea (t. käydä) tyhjillään (t. tyhjänä) 2) (юнме) käydä turhaan ◇ 6. **валэн** ratsain
бушан 1. (тырттэммон) tyhjentyminen, tyhjeneminen, vapautuminen; autoituminen 2. (вёл-вёл луон) väljentyminen (vaatteiden)
бушаны 1. (тырттэммыны) tyhjentyä, tyhjetä, vapautua; autoitua; **бекче бушаз** tynnyri tyhjentyi; **инты бушаз** tila (t. paikka) vapautui; **урамъёс бушазы** kadut autoituvat 2. (дүйсү с-сы) väljentyä (vaatteet)
бушатийськон, бушатийськыны > **бушатскон, бушатскыны**
бушатон 1. (жоктон) tyhjentämisen, tyhjennys, purkaminen (*lastin, tavaran*) 2. (дүйсез) väljentäminen, väljennys (vaatteiden)
бушатскон tyhjentymisen, tyhjenneminen, purkautuminen (*lastin*)
бушатскыны tyhjentyä, tyhjetä, purkautua (*lasti*)
бушатыны 1. (жоктыны) tyhjentää, purkaa (*lasti, tavaara*) 2. (дүйсез) väljentää (vaatteet)
бушен 1. (тырттэмен) tyhjillään, tyhjänä 2. (дунтэк) ilmaiseksi, maksutta • 6. **сётыны** 1) antaa tyhjänä 2) antaa ilmaiseksi (t. maksutta)
бушкир aavikko, erämaa, autio-maa; > **пустыня**
бушомон, бушомыны > **бушан, бушаны**
бушомытон, бушомытыны > **бушатон, бушатыны**
буян maalaaminen, maalaus; värijäminen, värijäys
буяны maalata; värijätä
буясь 1. partis. v:stā **буяны** 2. (б. мурт) maalari; värijäri
буяськон 1. maalatuksi tuleminen; värijäytyminen 2. (наштаськон) väriin (t. maalin) sotkeutuminen (t. itsensä sotkeminen) 3. (астэ, ымнырдэ буян) (itsensä) maalaaminen (t. meikkaaminen, meikkaus) 4. (буяськонэн вырон) maalaaminen, maalaus
буяськыны 1. maalautua; värijätyä 2. (наштаськыны) sotkeutua (t. sotkea itsensä) väriin (t. maaliin); **борддор борды** 6. sotkea itsensä seinän maaliin 3. (астэ, ымнырдэ буяны) maalata (t. meikata) (itseän) 4. (буяськонэн вырыны) maalata, olla maalaamassa

быган 1. (*быгатон*) jaksaminen, voiminen, pystyminen **2.** (*быдэсмон*) toteutuminen; (*пёрмон, радъяськон*) luontuminen, järjestyminen

быганы 1. (*быгатыны*) jaksaa, voida, pystyä **2.** (*быдэсмыны*) toteutta; (*пёрмыны, радъяськыны*) luontua, järjestää, tulla kuntoon

быгатйс 1. *partis.* *v:stā быгатыны 2.* taitava, kätevä, näppärä; kykenevä, pystyvä; kyvykäs // (*б. мурт*) taituri, kätevä ihmisen; **б. киос** taitavat (t. näppärät) kädet; **б. пинал** kyvykäs lapsi

быгатйсътэм taitamaton, taidoton, osaamaton; kykenemätön, pystymätön; kyvötön; **б. ужась** taitamaton työntekijä

быгатон 1. *teonn.* *v:stā быгатыны 2.* (*маке карыны валан*) taito, taitavuus, osaaminen; (*быгатонлык*) kyky, pystyyys; (*амаллык, дышем*) kätevyys, näppäryys

быгатонлык 1. taitavuus, taito, kyky, lahja(t), pystyyys; (*амаллык, дышем*) kätevyys, näppäryys **2.** (*луонлык*) mahdollisuus

быгатонтэм mahdoton (suorittaa, täyttää), ylivoimainen; **б. уж** yli-voimainen tehtävä

быгатыны osata, taitaa, voida, jaksaa, pystyä, kyetä; **быгатыса** taitavasti

быгатэм 1. *partis.* *v:stā быгатыны 2.* (*маке карыны валам*) taito, taitavuus, osaaminen; (*амаллык, дышем*) kätevyys, näppäryys; (*быгатонлык*) kyky, pystyyys

быг-быг *deskr.* kuohkea; höyteinen; лымы **б.** (*небыт*) lumi on höyteistä; **нянь б.** (*небыт*) leipä

on kuohkeaa

быглес 1. (*котрес*) pyöreä(hkö); (*шар кадъ*) pallomainen; (*кузялэс*) soikea; **б. кор** pyöreä hirsi (t. tukki) **2.** (*быгыль-быгыль*) pullea **3.** (*быдэс*) kokonainen, eheä, ehyt; **б. картофка** kokonainen peruna, kokonaiset perunat **4.** *kuv.* (*улэн, номыр луымтэ*) eheä, ehyt, vahingoittumaton ◇ **кёт котрес,** **йыр б.** (*терве ja*) vahingoittumaton, ehjin nahoin

быгы 1. hahtuva(t) (*voikukassa, lintujen takapuolessa*); **лудкеч б.** jäniksen hännäntypykkä (t. töpöhäntä) **2.** *kansat.* nauhus, nauhakoriste; tupsu, töyhtö (*hevosaljakon t. naisen puvin koriste*)

быгылес > быглес

быгыли murt. **1.** (*аньы*) pellavalylhde, hamppulyhde (*neljän kourallisen*) **2.** (*крым етйн, пыш*) kourallinen (t. kimppu) pellavaa (t. hamppua) **3.** (*нугыли*) vermiselli, lankamakaroni (*valmistettu happamesta taikinasta kotona*)

быгыллян teonn. *v:stā быгылляны*

быгылляны iter., vrt. быгыльтины

быгыль-быгыль *deskr.* pullea; **б. бамъёс** pulleet posket

быгыльмон 1. (*быглес луон*) pyöristyminen **2.** (*бинисъкон*) kiertyminen (*rullalle, rullaksi*); (*гынмон*) vanuminen (*villan*) **3.** (*ныжомон*) tylsyminen (*veitsen, kynän*) **4.** *kuv.* (*кыл с-сы*) kangertaminen (*kielen*)

быгыльмыны 1. (*быглес луны*) pyöristyä **2.** (*бинисъкыны*) kiertyä (*rullalle, rullaksi*); (*гынмыны*) vanua (*villa*) **3.** (*ныжомыны*) tylsyä

(*veitsi, kynä*) **4.** *kuv.* kangertaa (*kieli*); **кылъз быгыльмем hänen kielensä** kangertaa (t. *takelteelee*)

быгыльскон *teonn. v:stā быгыльскыны*

быгыльскыны **1.** > **быгыльмыны** **2.** (*емыш с-съ*) tehdä hedelmää, tulla hedelmälle; **кияр быгыльске ни** kurkku tekee (t. alkaa tehdä) hedelmää **3.** (*ыльнянь быгыльтыны*) kauli(t)a taikinaa, olla kaulimassa taikinaa **4.** *kuv.* (*кёмыны*) lihoa

быгыльтиськон, быгыльтиськыны > **быгыльскон, быгыльскыны**

быгыльтон **1.** (*быглес карон*) ryöristäminen **2.** (*бинён*) kääriminen, käärintä (*rullalle, rullaksi*); (*гындон*) vanuttaminen (*villan*) **3.** (*ыльняnez*) kauliminen, kaulinta (*taikinan*) **4.** (*ныжомытон*) tylsentäminen

быгыльтыны **1.** (*быглес карыны*) ryöristää **2.** (*биныны*) käägiä (*rullalle, rullaksi*); (*гындыны*) vanuttaa (*villa*) **3.** (*ыльняnez*) kauli(t)a (*taikinaa*) **4.** (*ныжомытыны*) tylsentää, tehdä tylsäksi

быгыт **1.** (*небыт силь*) liha (*rehmēj*), (*тыбырысь*) filee **2.** (*мышица*) lihas; **быгытъес** lihakset

быгыто **1.** (*сийлө*) lihainen, lihakas **2.** (*сийлө-виро*) lihaksikas, lihaksiinen

быдза *postp.* (=)kokoinen, (=)mittainen; **вал** **б.** hevosenkokoinen

быдзала koko, suuruus

быдзияськем **1.** *partis. v:stā быдзияськыны **2.** (*йёнъяськем*) nokkavasti (t. nenäkkäästi, coppavasti, kopeasti) käyttäätyminen;*

nokkavuus, nenäkkyyys, coppavuus **3.** (*вогъяськем*) oikuttelu, oikkui lu, kiukuttelu

быдзияськись **1.** *partis. v:stā быдзияськыны*

быдзияськыны **2.** (*йёнъяськись*) nokkava, nenäkäs, coppava, kopea **3.** (*вогъяськись*) oikullinen, oikutteleva, kiukutteleva

быдзияськон **1.** (*йёнъяськон*)

nokkavasti (t. nenäkkäästi, coppavasti, kopeasti) käyttäätyminen; nokkavuus, nenäkkyyys, coppavuus **2.** (*вогъяськон*) oikuttelu, oikkui lu, kiukuttelu

быдзияськыны **1.** (*йёнъяськыны*) käyttäätyä nokkavasti (t. nenäkkäästi, coppavasti, kopeasti) **2.** (*вогъяськыны*) oikutella, oikkuilla, kiukutella / > **вормытъиськыны**

быдзым *suuri; б. адямис* *suur miehet; б. инмар* *suuri jumala; б. крезъ* *kansat.* *suuri kantele (t. gusli)* ◇ **Б. нунал** *kirk.* pääsiäinen; **Б. ож** *toinen maailmansota*

быдзиматон **1.** maineeseen saattaminen (t. *nosto, nostaminen*) **2.** > **бадзыматон**

быдзиматыны **1.** saattaa (t. *nostaa*) maineeseen **2.** > **бадзиматыны**

быдзымлык *suurius, valtavuus*

быдмон *teonn. v:stā быдмыны*

быдмыны *murt. 1.* (*бырыны, пумъяськыны*) loppua, päättää, kulua, tuhlautua **2.** (*ышыны*) kada, hävitää, ehtyä **3.** (*быдэсмыны, ванъмыны*) tulla valmiaksi (t. *vapaaksi*), joutaa, ehtiä **4.** *kuv.* (*кулыны*) tuhoutua, hukkua, menehtyää, sortua, kaatua

быдтись **1.** *partis. v:stā быдтыны*

2. адями (*я. йыр*) **б.** murhaaja,

surmaaja, tappaja
быдтон 1. (*йылтумъян*) päättäminen, lopettaminen, loppuun suoritaminen (t. saattaminen) 2. (*үүшон, күштон*) hävittäminen, hävitys, tuhoaminen, poistaminen, poisto 3. (*виён*) tuhoaminen, tapaaminen; (*сөрон, бырон калэ вуттон*) turmioon saattaminen 4. (*бырытозъ уже кутон*) (loppuun) kuluttaminen, kulutus; (*юнме б.*) hukkaaminen, tuhlaaminen
быдтыны 1. (*йылтумъяны*) päättää, lopettaa, suorittaa, saattaa loppuun; **ужез б.** lopettaa (t. päättää) työ; **университетэз б.** päättää yliopisto-opinnot, valmistua yliopistosta 2. (*чүштины, күштины*) hävittää, tuhota, poistaa; **вишты-еэз б.** hävittää (t. poistaa) tahra; **урод сямъёсты б.** hävittää pahat tavat 3. (*вины*) tuhota, tappaa; (*сöрыны, бырон калэ вуттыны*) saattaa (t. viedä) turmioon; **адя-миэз б.** tuhota (t. tappaa) ihmisen; **улонэз б.** turmella elämänsä 4. (*уже кутыны*) kuluttaa, käyttää (loppuun); (*юнме б.*) hukata, tuhllata; **дыр(е)з б.** kuluttaa (t. tuhllata) aikaa; **трос коньдон б.** kuluttaa (t. hukata) paljon rahaa
быдтыр, быдтырәк lakkaamatta, keskeytymättä, aina, jatkuvasti
быдтырээ aina, jatkuvasti, lakkaamatta; ainiaaksi, iäksi
быдэ I postp. dat. joka, jokainen; **адямылы б.** *кык книга* joka(i-selle) ihmiselle kaksi kirjaa; **арлы б.** joka vuosi; **жытлы б.** joka ilta; **нуналлы б.** joka päivä; **пумись-кемлы б.** зечбуръяське joka kerta kun tavataan, hän tervehii
быдэ II: б. вуон täysi-ikäiseksi tu-

lo, täysi-ikästyminen; **б. вуэм** täysi-ikäinen; **б. вуымтэ** alaikäinen; **б. вуыны** tulla täysi-ikäiseksi, täysi-ikäistyä

быдэн 1. (*нимаз*) yksitellen, yksittäin, erillään, erikseen; **коос б.** **уло** he asuvat erillään (t. yksin) 2. (*котькудйзлы нимаз*) jokaiselle, kullekin (erikseen); **котькудйз-лы б.** **кык яблок сётизы** jokaiselle (t. kullekin) annettiin kaksi omenaa; **б. сю манет тыризы** jokaiselle (t. kullekin) maksettiin satava ruplaa

быдэнак 1. (*нимаз*) erikseen, erillään, yksitellen, yksittäin; **коть-кудйзлэн комнатазы б.** jokaisella on erikseen huone 2. (*ог-мында*) tasaa (jokaiselle, kullekin); **б. люкылыны** jakaa (jokaiselle) tasaa

быдэс 1. (*быдэсак, ванъ*) koko, kokonainen, täysi; **б. ар** koko vuosi; **б. ар улыны** asua koko vuoden; **б. ведра** *ву* koko ämpäri-vuoden vettä, täysi ämpäri vettä 2. (*сöриськымтэ; улэн*) eheä, ehyt; **вань стаканъёс** быдэсэсь kaikki juomalaist ovat eheitä; **ко б.** **кылем** hän jäi eheäksi

быдэсак 1. (*быдэссе*) kokonaan, kokonaisena; **б. лэсътыны** tehdä (t. suorittaa) kokonaan; **б. ны-лыны** nielaista kokonaisena 2. (*чылкак, копак*) kokonaan, täydellisesti, kokonaisuudessaan; **б. уж пушки выйны** upota kokonaan töihin

быдэскон valmistautuminen, hankkiutuminen

быдескин 1. (*быдэсэн*) kokonaisena; **б. нылыны** nielaista kokonaisena 2. (*сöриськытэк; улэн*)

- pen) eheänä, ehyenä; быдэссын-а вүид?* tulitko (perille) eheänä?
- быдэссыны** valmistautua, hankkiutua; olla aikeissa tehdä jtak;
- киное мыныны быдэссысько** valmistaudun (t. olen lähdössä) elokuviin
- быдэслык** eheys, yhtenäisyys; **уловсывл б.** alueellinen yhtenäisyys
- быдэсмон** *teonn.* *v:stā* **быдэсмыны**
- быдэсмόнтэм** toteutumaton, täytmätön; **б. малпанъёс** toteutumatmat haaveet
- быдэсмыны 1.** (*пёрмыны*) toteuttaa, täytyää; **малпанэ быдэсмиз** haaveeni toteutui (t. tuli todeksei) **2.** (*йылпуумъясыкыны*) päättää, loppua **3.** (*быдэ вуыны*) aikuistua, tulla aikuiseksi **4.** (*ваньмыны*) tulla valmiaksi (t. vapaaksi), joutaa, ehtiä (valmistautua); **мырдэм киное мыныны быдэсми** hädin tuskin ehdin valmistautua elokuviin lähtöön
- быдэстийс 1.** *partis.* *v:stā* **быдэстыны 2.** suorittaja, täyttäjä, toteuttaja, toimeenpanija
- быдэстийськон 1.** (*пёрмон, быдэсмон*) täyttyminen, toteutuminen **2.** (*йылпуумъясыкон*) päättyminen, loppuminen
- быдэстийсыкыны 1.** (*пёрмыны, быдэсмыны*) täytyää, toteutua **2.** (*йылпуумъясыкыны*) päättää, loppua **3. pass.** *v:stā* **быдэстыны;** **уж быдэстийське** työ on tekeillä, työtä tehdään
- быдэстон** (*loppuun*) suorittaminen, toteuttaminen, täyttäminen, päättäminen
- быдэстóнтэм** mahdoton suorittaa (t. toteuttaa, täyttää), suorittamaton, toteuttamatton, täyttämätön; **б. уж түө**, jota on mahdoton suorittaa
- быдэстыны** suorittaa (*loppuun*), toteuttaa, täytyää, toimittaa, saattaa päätkseen (t. *valmiaksi*)
- быдэсъян, быдэсъяны iter. >**
- быдэстон, быдэстыны**
- быдэсъяськон, быдэсъяськыны iter. >** **быдэстийськон, быдэстийсыкыны**
- быж** (=ыз) (*пöйшурлэн*) häntä; (*чорыглэн, тылобурдолэн, самолётлэн*) pyrstö; (*парсылэн*) sarpago; **зичылэн быжыз** ketun häntä; **самолётлэн быжыз** lentokoneen pyrstö ◇ **быжээ сётыны ark.** heittää veivinsä, oikaista koirapensa
- быжо 1.** (*пöйшур*) hännällinen; (*чорыг, тылобурдо, самолёт*) pyrstöllinen; (*парсы*) saparollinen **2.** (*пöйшур*) =häntäinen; (*чорыг, тылобурдо, самолёт*) =pyrstöinen; (*парсы*) =saparoinen; **кузь б.** pitkähäntäinen; pitkäpyrstöinen; pitkäsaparoinen
- быз I el.** sontiainen, sittiainen (*Geotrupes*); > **бокро I**
- быз II** (*крезъгур инструмент*) säkkipilli
- бызара el. 1.** (*кырчайы*) hilleri (*Putorius*) **2. murt.** (*суслик*) sii-seli, suslikki (*Citellus*)
- бызгетон 1.** suriseminen, päriseminen **2. kuv.** (*нуурытон*) muriseminen, murina (*ihmisen*) **3. kuv.** (*бöрдөн*) (hiljainen) itkeminen (t. *itku*), nyyhkyttäminen, nyyhkytys
- бызгетыны 1.** surista, pärstä; **кутьёс бызгето** kärpäset surisevat **2. kuv.** (*нуурытыны*) murista

- (*ihminen*) **3. kuv.** (*бёрдыны*) itkeä (*hiljakseen*), nyyhkyttää
- бызгетэм 1. partis. v:stā бызгетыны 2. surina, suriseminen, pärinä, päriseminen 3. kuv. (*нукыртэм*) murina, muriseminen (*ihminen*) **4. kuv.** (*бёрдэм*) (*hiljainen*) itku (t. itkeminen), nyyhkytys, nyyhkyttäminen**
- бызэм 1. partis. v:stā бызыны; б. ныл** naimisisa oleva nainen, avioitunut nainen **2. (бызыса мынэм)** juoksu, juokseminen **3. (шурлэн) virtaus, virtaaminen; шурлэн быземэз** joen virtaaminen **4. (нылкышнолэн) naimisiin meno** (*naisen*)
- бызён 1. (бызыса мынон)** juokseminen, juoksu **2. (шур, ву) virtaaminen, virtaus 3. (нылкышно) naimisiin meno** (*naisen*)
- бызырмон** (*шензиян*) typistyminen, näivettyminen (*perunan*); (*шымырскон*) kuristuminen
- бызырыны** (*шензияны*) guristyä, näivettyä (*peruna*); (*шымырсыны*) kuristua
- бызыги** *anat.* häntäluu; ristiluu
- бызылон teonn. v:stā бызылыны**
- бызылыны 1. frekv. v:stā бызыны 2. iter.** juoksennella, juosta; **пинальёс аэбартий бызыло** lapset juoksentelevat pihalla **3. (паръясыкыны – пудоос, пойшиурьёс с-сы)** paritella (*karja, eläin*); (*шудыны кутсыкыны*) olla kiimassa (t. kiimoillaan) (*karja, eläin*)
- бызылытон teonn. v:stā бызылытыны**
- бызылытыны 1. (бызылыны косыны)** saada (t. panna) juoksen-
- telemaan **2. (пудоосты)** astuttaa, parittaa
- бызыны 1. (бызыса мыныны) juosta 2. (шур, ву с-сы)** virrata, valua, juosta; **шур бызе** joki virtaa (t. juoksee) **3. (нылкышно с-сы)** mennä naimisiin (*nainen*); **со быземын ни** hän on jo naimisissa (*nainen*)
- былама murt.** törkeä, karkea, vulgaari(nen); > **блама**
- быле-быле interj.** *huudahdus, jolla kutsutaan lampaita;* > **чиге-чиге**
- быльк, быльк-быльк deskr.** б. **учкыны** tuijottaa
- быльккес ulkoneva** (*silmä*), mulkosilmäinen; **б. син** mulkosilmä(i-nen)
- быльккессин el.** kiiski (*Acerina cernua*)
- быльым lettu, ohukainen;** > **мыльым**
- бырдам 1. partis. v:stā бырданы 2. (јää)кохва**
- бырдан 1. (јähän) kohvettuminen, јähän peittyminen 2. kuv.** (*зонгыран*) kohmettuminen, kangistuminen, jäykistyminen
- бырданы 1. kohvettua (јähän), peittää јähän 2. kuv.** (*зонгыраны*) kohmettua, kangistua, jäykistää
- быректон 1. (пöзён) kiehahtaminen 2. (пöзьтон) kiehauttamisen**
- быректыны 1. intr.** kiehahtaa; **вү быректіз** вesi kiehahti **2. tr.** kiehauttaa; **мыным вү быректоно** minun on kiehautettava vettä
- бырекъян, бырекъяны frekv. ja iter.** > **быректон, быректыны**
- бырем 1. partis. v:stā бырыны 2. (пумъясыкем)** loppuminen, päättyminen, kuluminen **3. (ышем)** kato(aminen), häviäminen **4. (ку-**

лэм) tuho(utuminen), turmio, hukkuminen, hukka, menehtyminen, kuolema, kuoleminen

быреч *murt.* taimilava; > бреч

бырыйись 1. *partis. v:stā* **бырыйыны** 2. valitsija, valikoija 3. (к-сь депутатъёсты) äänestäjä, valitsija

бырыйиськись 1. *partis. v:stā* **бырыйиськыны** 2. (пöдъялляськись, тэргась) nirso, valikoiva

бырыйиськон 1. (бырыйса улон) valikointi 2. (пöдъялляськон, тэрган) nirsoilu, valikointi

бырыйиськыны *intr.* 1. (бырыйса улыны) valikoida, olla valitsemasa (t. valikoimassa) 2. (пöдъялляськыны, тэрганы) nirsoilla, valikoida

бырыйыны 1. valita, valikoida, erottaa, lajitella; **кисьмам емышъёсты** б. valikoida (t. erottaa) kypsät hedelmät; **картофка** б. lajittela perunoita 2. valita, äänestää; **депутатэ** б. valita kansanedustajaksi

быркыт *el.* maakotka (*Aquila chrysaetus*)

бырон 1. *teonn. v:stā* **бырыны** 2. (пумъясъкон) loppu(minen), päättyminen, kulu(minen) 3. (ышон) kato(aminen), häviäminen, ehtyminen 4. (кулон) tuho, turmio, hukka, kuolema

быронтэм 1. (йылтуумъясъкон-тэм) ehtymätön, (loppiuun)am-mentamaton, loppumaton; б.

узырлык ehtymättömät (t. loppumattomat) rikkaudet 2. (кулон-тэм) tuhoutumaton, menehtymätön, kuolematon

бырттийиськон meneminen, meno (*sisään*), pujottautuminen

бырттийиськыны mennä (*sisään*), pujottautua

бырттон 1. (*писъян, месон*) pujottaminen, pujotus 2. (*юнматон*) kiinnittäminen (*neulalla, sitomalla*), (kiinni) ompelu

бырттыны 1. (*писъяны, месыны*) pujottaa; **вене сйныыс** б. pujottaa lanka neulansilmään; **пыдэз сапеге** б. pujottaa jalka saappaaseen 2. (*юнматыны*) kiinnittää (*neulalla, sitomalla*), ommella (kiinni); **гаде брошки** б. kiinnittää rinta-neula rintaan; **йырсие лента** б. kiinnittää nauha hiukiin

быръён 1. valitseminen, valinta, valikointi, lajittelу 2. **быръёнъёс** *ton.* vaalit

бырыны 1. (*пумъясъкыны*) loppuria, päätyä, kulua, tuhlautua; **дырмы быриз** aikamme kului; **коңьдон быриз** rahat loppuivat (t. kuluivat); **урок быриз** oppitunti loppui 2. (ышыны) kadota, hävitää, ehtyä; **кужым быриз** voimat ehtivät; **чиптэм-чаптэм** б. kadota jäljettömiin 3. (*кулыны*) tuhoutua, hukkua, menehtyä, kaatua, sortua, kuolla; б. **шедьыны** joutua turmioon (t. hukkaan, perikatoon); **ожын** б. kaatua sodassa, sortua sotaan; **со сөсърмыса быриз** hän menehtyi vammoihinsa (t. haavoihinsa) 4. (*шунаса б.*) sulaa (pois) (*lumi*); **лымы быремынни** lumi on jo sulanut ♂ **йыры быриз!** olen hukassa (t. mennyttä miestä)!

быткон *el.* (ranta)törö (*Gobio gobio*); > **чукырна**

бычки saha; > **пила**

бычы I *kasv.* (*пучы*) silmu; (*пушъет*) itu

бычы II solki; **е б.** (*nahka*)vyön solki

бычыран 1. (музъемысь потон) (läpi) kasvu (t. kasvaminen); (ныръяськон, удан) silmikointi, itäminen; (куаръёс с-сы) (lehteen) puhkeaminen **2.** (нюлам, синву с-сы) kihominen, nouseminen, kasvu (hien, kyyneleiden)

бычыраны 1. (музъемысь потыны) kasvaa läpi (t. lävitse); (ныръяськыны, уданы) silmikoida, itää; (куаръёс с-сы) ruhjeta (lehteen); **узым музъем улысь бычыра** syysvilja kasvaa maan läpi; **пис-пулэн куаръёсыз бычырало** puun lehdet puhkeavat, ruu puhkeaa lehteen **2.** (нюлам, синву с-сы) kihota, nousta; **кымысаз (нюлам) ву бычыраз** hiki kihosi (t. nousi) otsalle; **синкылиосыз бычыразы син дураз** kyyneleet kihosivat (hänen) silmiinsä

бычыян I (ныръяськон, удан) silmikointi, itäminen; (куаръёс с-сы) (lehteen) puhkeaminen

бычыян II (еэз) solkeen paneminen, soljella kiinnittäminen

бычыяны I (ныръяськыны, уданы) silmikoida, itää; (куаръёс с-сы) ruhjeta (lehteen)

бычыяны II (еэз) panna solkeen, kiinnittää soljella

бышкалскон 1. (маин ке) itsensä pistäminen **2.** (пырон, мертчон) työntyminen, meneminen, meno (*sisään*), tunkeutuminen

бышкалскыны 1. (маин ке) pistää itseän; **венен б.** pistää itseän neulalla **2.** (пырыны, мертчыны) työntää, mennä (*sisään*), tunkeutua; **боды музъеме бышкал-сиз** keppi meni maahan (t. maan sisääñ)

бышкалтиськон, бышкалтись-

кыны > **бышкалскон, быш-калскыны**

бышкалтон 1. pistäminen **2.** (бырттон) kiinnittäminen (*haka-, nippineulalla*) / vrt. seur.

бышкалтыны 1. pistää **2.** (бырттыны) kiinnittää, kiinnitys (*haka-, nippineulalla*)

бышкан pistäminen, pistely, tökkiminen, tökintä; vrt. seur.

бышканы iter. pistää, pistellä, tökkää

бышкасъкон, бышкасъкыны > **бышкисъкон 1, бышкисъкыны 1**

бышкисъкон 1. pistely, pistäminen **2. kuv.** (*исасъкон*) härnäily, kiusoittelu

бышкисъкыны intr. **1.** pistellä, pistää, olla pistelevä (t. pistävä); **кактус бышкисъке** kaktus pisteele **2. kuv.** (*исасъкыны*) härnällä, kiusoittella

бышкон 1. pistäminen, pistely, tökkääminen, tökkäys, tökkiminen, tökintä **2. kuv.** (*исан, исамес карон*) härnäaminen, kiusoittelu

бышкыны tr. **1.** pistää, pistellä, tökätä, tökkää; **кötурдэсме бышке** kylkeäni pistää **2. kuv.** (*исаны, исамес карыны*) härnätä, kiusoittella ♂ **кыл(эз) б.** matkia, härnätä, kiusoittella

бюджет budjetti; > **конъдэт**

буллетень 1. (ибор тодытон) tiedotuslehti, tiedonanto **2.** (быръёнъёсын) vaalilippu **3.** (висем с-сы) sairaustodistus

бюро toimisto

бюрократ byrokraatti

бюрократи byrokratia, virkavaltaisuus // byrokraattinen, virkavaltainen

бюрократизм byrokratia, virkavaltaisuus
бюрократической byrokraattinen, virkavaltainen

бюрократия byrokratia, virkavaltaisuus
бюст rintakuva(veistos)

В

вагон vaunu

вад el. (видор) saukko (*Lutra lutra*)

2. murt. (мыши) majava (*Castor fiber*)

вадес (вадескыз, вадьсыз, вадесээз) 1. (дыр) ajankohta, aika, hetki, jakso, vaihe, tienoo; лымшор в. puolipäivän tienoo; puolipäivän tienoissa; одиг в. yhteen aikaan 2. (инты) kohta, paikka; **вадессэ шедьтыны** löytää (tarvittava) kohta; лек **вадесказ йотыны** osua kipeään (t. arkaan) kohtaan; **кутски та вадескысен** alla tästä kohtaa (t. kohdasta) 3. postp.vart. > **вадескозь (вадесозь), вадескы (вадесы, вадесэ), вадескин (вадесын), вадескысен (вадесысен), вадескысь (вадесысь), вадескытй (вадестий)**

вадесозь, вадестий, вадесы (вадесэ), вадесын, вадесысен, вадесысь > вадьсозь, вадьсытий, вадьсы, вадьсын, вадьсысен, вадьсысь

вадесэн-вадесэн 1. (дырын-дырын) aika ajoin, (aika) ajoittain 2. (интыен-интыен) paikoittain, paitoitellen, (paikka) paikoin

вадьсан 1. (пумитан) tapaaminen (paikalla), yllättäminen 2. (эсэ-

пан) kaavailu, suunnittelu, sovittaminen

вадьсаны 1. (пумитаны) tavata (paikalla), yllättää; tulla oikeaan aikaan 2. (эсэпаны) kaavilla, suunnitella, sovittaa; **корка тупаттьянээ гужемлы вадьсай** talon korjauksen kaavilin (t. suunnittelin) kesäksi

вадьсасъкон teonn. v:stā **вадьсасъкыны**

вадьсасъкыны 1. (кемдыны, учыраны) sattua (t. osua) vastaan, sattua (tapaamaan); (сюрыны) joutua, osua (jhk kohdalle); **пумитам нокын но ѿз вадьсасъкы** kukaan ei sattunut (t. osunut) (tulemaan) vastaan; **губиё интые в.** osua sienipaikkaan 2. (дырызъя тупаны) sattua (jhk aikaan); sat-tua, osua (olemaan); **апаелэн лыктоңээ кошконэнным вадьсасъкис** isosiskoni tulo sattui samaan aikaan kuin lähtöni; **солэн вордскем нуналыз субботалы вадьсасъкис** hänen syntymäpäivänsä sattui lauantaaksi (t. lauantaihin)

вадьсозь postp. kohdalle (asti);

корка в. talon kohdalle (asti)

вадьсы postp. kohdalle; kohdalla;

нюлэс в. пилемъёс люкаськи-зы pilvet kerääntyivät metsän kohdalle; **автобус корка в. дугдийз бусси** pysähtyi talon kohdalla **вадьсын postp.** kohdalla; vastapäättä; yläpuolella; tienoissa; **коркамы школа в. сылэ** talomme on koulua vastapäättä; **нуназе в. ми ужамысь дугдймы** me lakassimme työskentelemästä puolipäivän tienoissa; **шунды чылкак йыр в.** aurinko on aivan pään yläpuolella
вадьсысен postp. kohdasta, kohdalta (*alkaen*); kohdassa, kohdalla; **кутски та в.** ala (t. aloita) tältä kohdalta; **та в. туж умой адске** tästä kohdasta näkyy oikein hyvin; **ми магазин в. пумиськимы** me tapasimme kaupan kohdalla
вадьсысь постп. kohdalta; **гости́ница в.** hotellin kohdalta
вадьсытий postp. kohdalla, ohi(tse), kohdalta; yläpuolella, yläpuolelta; **машина корка в. ортчиз** auto kulki talon ohi(tse); **самолёт корка в. лобе** lentokone lentää talon kohdalla (t. yläpuolella)

баे 1. вайны-verb-in imperatiivin monikon 2. persoona; **2. interj:na, käytetään useita ihmisiä kehotettavessa:** (no) ruvetaan(pas); **kääntetään (no) + passiivi + (=pa(s)) / =pä(s)-sanayhtymällä;** **в. кырзаплом, эшъёс!** no lauletaanpa, ystäävä!; > **ыйдолэ 2**

баё 1. (улаё) oksainen, monioksainen **2. (люкем, люкиськем)** haaroittunut, monihaarainen; **(кыклы люкем, люкиськем)** kaksijakoinen, kaksihaarainen

ваёбыж el. pääsky(nen), haara-pääsky (*Hirundo*)

ваё-ваё monihaarainen
ваён 1. tuominen, kantaminen, tuottaminen 2. (пиян) synnyttäminen, synnytys; **нылпи (я. пинал) в. lapsen** synnyttäminen (t. synnytys)
◊ буре в. hyvällä muistelu; **тодэ в. 1)** muistaminen **2) (вылыысъ дышетон)** kertaaminen
важной тärkeä, merkittävä; > **йёнлыко**
вáза maljakko
вазелин vaseliini
вазем 1. partis. v:stā вазыны 2. (кылышькем) kuuluminen (*ään*en), sointi **3. (пумитад верам, куаретэм)** vastaus, vastaanaminen (*puheeseen, huutoon*) **4. (вазиськем, ётем)** puhe, puhuminen, puheellaan jnk puoleen kääntyminen
вазен aikaisemmin, ennen aikaan (t. vanhaan), muinoin
вазерпинь kulmahammas; (*съёсъёслэн*) torahammas, raateluhammas (*petoeläimen*)
вазён 1. (кылышькон) kuuluminen (*änen*), soiminen, sointi; **гырлы в. kellon** soitto (t. kumina) **2. (пумитад веран, куаретон)** vastaanaminen, vastaus (*puheeseen, huutoon*) **3. (вазиськон, ётён)** puhuminen, puhe, (puheellaan) jnk puoleen kääntyminen
вазёнкил kiel. interjektilo; > **междометие**
вазись 1. partis. v:stā вазыны 2. (*пумитад верась, куаретйсъ*) vastaaaja; **ноќин но в. ѿз луы** kukaan ei vastannut **3. (вазиськисъ, ѿтисъ)** puhuja
вазиськон 1. puheellaan jnk puoleen kääntyminen, julistus, vetoomus; **калыклы в.** julistus (t. vetoomus) kansalle **2. (пумитад ве-**

ран, куаретон) vastaaminen, vastaus (*puheeseen, huutoon*) **3. kiel.** puhuttelu; > обращение

вазиськыны 1. kääntyä puheellaan jnk puoleen **2.** (пумитад вераны, куаретыны) vastata (*puheeseen, huutoon*)

вазъ I adv. aikaisin, varhain // aikainen, varhainen, varhais=; **в. чукна** aikaisin (t. varhain) aamulla, aamuvarhain; дырызлэсь в. ennen aikaansa (t. aikojaan)

вазъ II s. kasv. spelttivehnä

вазынал *murt.* toissapäivänä; > валлян 1

вазыны 1. (кылйсъкыны) kuulua (ääni), soida; **пель(ын) жон вазе** korvissa soi **2.** (пумитад вераны, куаретыны) vastata (*puheeseen, huutoon*); **пумитам нокыйн ѿз вазы** kukaan ei vastannut minulle (t. puheeseeni) **3.** (вазиськыны, ѿтыны) kääntyä (puheellaan) jnk puoleen; **шодтэк шорысымымым вазы** äkkiarvaamatta puoleeni käännyttiin

вай I s. 1. (*улвай*) oksa **2.** (люкиськем, висъясъкем маке) haara(ума)

вай II 1. *vaiyны-verbin imperatiivin yksikön 2. persoona 2. interj:*na, käytetään sekä yhtä että useita ihmisiä kehotettaessa: (no) ruvetaan(pas); käännetään (no) + passitiivi + (=pa(s) / =pä(s))-sana-yhtymällä; **в. мыном!** no men-nään!; > байдо I 2

вайыж aisa

вайыны 1. tuoda, kantaa, tuottaa **2.** (нияны) synnyttää; **нылпи** (я. пинал) **в.** synnyttää lapsi; **кунян** в. poikia (*lehmä*), vasikoida ◊ буре **в.** muistella hyvällä; **тодэ в. 1**

muistaa **2)** (выльысъ дышетыны) kerrata (*oppia uudelleen*); **вождэс эн бае!** suokaa anteeksi!

вайян *teonn. v:stä* **вайяны**

вайяны panna levälleen (t. haralleen), levittää haralleen; panna (t. jakaa) kahtia; **пыдъёсты в. панна** (t. levittää) jalat haralleen; **чинысты в.** levittää sormet haralleen

вайяськон *teonn. v:stä* **вайяськыны**

вайяськыны 1. (шеръяськыны) mennä haralleen; **чиныюс вайяськызы** sormet menivät haralleen **2.** (кыклы люкисъкыны) ja-kautua (t. haarautua) kahtia; **гурт пумысен сюрепс вайяське** kylän päässä tie haarautuu

вактад itseksei (*olla, puhua, miettiä*); vrt. **вактаз**

вактады itseksenne (*olla, puhua, miettiä*); vrt. *seur.*

вактаз itsekseen, itseksensä (*hän*); **ас в. верасъкыны** puhua itsekseen; **ас в. ветлыны** kulkea vai-puneena omiin mietteisiinsä (t. haaveisiinsa); **ас в. улыны** olla vaipuneena omiin mietteisiinsä (t. haaveisiinsa); **ас в. усыны 1)** vaipua omiin mietteisiinsä (t. haaveisiinsa) **2) кув.** tulla (vanhuuttaan) höperöksi, höpertyä (vanhuuttaan)

вактазы itsekseen, itseksensä (*he*) (*olla, puhua, miettiä*); vrt. *ed.*

вактам itseksei (*olla, puhua, miettiä*); vrt. **вактаз**

вактамы itseksemme (*olla, puhua, miettiä*); vrt. **вактаз**

вакчи lyhyt ◊ **в. визъ** tyhmyri, houkka; **в. гож** *kiel.* yhdysmerkki, tavuviiva

вакчиёмон lyhentyminen, lyhennys, lyheneminen
вакчиёмыны lyhentyä, lyhetä
вакчиёмытон lyhentäminen, lyhennys
вакчиёмытыны lyhentää
вáкчийк lyhyesti // lyhyt; **в. вераса** lyhyesti sanottuna; **в. биогráфи(я)** lyhyt elämäkerta
вакчиян, вакчияны > вакчиёмон, вакчиёмыны
вакчиятон 1. lyhentäminen, lyhennys **2. kiel.** (вакчиятэм кыл) lyhenne
вакчиятыны lyhentää
вакчиятэм partis. v:stā **вакчиятыны; в. кыл kiel.** lyhenne
вакыт aika; (aika)kausi, (ajan)jakso, vaihe; **улонлэн выль вакытэз** elämän uusi vaihe; **кезыт в. kylmä kausi**
вал I s. hevonen; **бурлы в. harmaankimo** (hevonen), harmaanpäistärikö; **кашка в. > сюмъё в.; кельыт в.** (vaalean)ruskea hevonen; **куло в.** (vaalean)ruunikko; **кучо в.** kirjava hevonen; **лыз в.** harmaa hevonen; **сари в.** voikko hevonen, hallakko; **сур в.** tuhkanharmaa hevonen; **сюмъё в.** laukkipäähevonen, hevonen, jolla on (valkoinen) tähti (t. täplä) otsassa; **тöри в.** ruskea hevonen, ruunikko; **чукдор в.** rautias hevonen, raudikko; **в. гид talli; в. дурет** hevoskenkä; **в. вылын ratsain;** **в. вылын ветлыны (я. ворттылыны)** ratsastaa; **в. дурыны** kengittää hevonen; **в. утись tallimies**, hevos(t)enhoitaja
вал II v. 1. olla-v:n I preteriti: oli **2. muodostaa useita menneen ajan liittomuotoja:** МОН ТОЛОН СОЕ ад-

зи ни в. eilen minä olin jo nähnyt hänet; **дас одиг часэ мон изисько ни в.** kello yhdeltätoista minä olin jo nukkumassa
вал III part. 1. imperatiivin yhteydessä ilmaisee kohteliasta kehotusta: **Чуказе вазъгес лыкты в.** уже tulisit aikaisemmin töihin huomenna; **эн ни татый ветлэ в.** ettehän kävele täällä enää **2. мед / медам (медад, медаз) + v:n fi-niittimioto t. = (о)но-partisiippi + вал -sanayhtymän yhteydessä ilmaisee тоивомуста, коhteliasta epäsuoraa kehotusta:** зоремысь но мед дугдоз ни в. kunpa lakkaisi jo satamasta; **вера анаедлы – мед со жигыртоз в. мыным** sano äidillesi, että hän soittaisi mi-nulle
валам 1. partis. v:stā **валаны 2.** уммärrys, уммärtämys; käsitys; **мынам валамея** (minun) käsitykseni mukaan, käsittääkseni **3.** (быгатэм) osaaminen, taitaminen, taito
валамон selvä, уммärettävä // selvästi, уммärettävästi; **валамона?** onko selvä(ä)?; **в. вераськы** puhi selvästi
валан 1. уммärtäminen, käsittäminen, уммärrys, уммärtämys **2.** (валанлык) käsitys; taitaminen; **солэн та сярысь нόкы чé валанээ** övöl hänellä ei ole tästä min-käänlaista käsitystää **3.** (быгатон) osaaminen, taitaminen **4.** (понятуе) käsite; **филосóфи в.** filosofinen kässite
валанлык käsitys; **огъя в.** yleiskäsitys
валантэм käsittämätön, epäselvä, vaikeatajuinen; **в. кыл** käsittämä-

- tön sana
- валаны** 1. уммартäää, käsittää, tajuta 2. (быгатыны) osata, taitaa; со финн сямен верасъкыны вала hän osaa puhua suomea; со шахматэн шудыны вала hän osaa pelata šakkia
- валась** 1. partis. v:stā **валаны** 2. уммартавä(inen), älykäs, hoksava(inen)
- валатон** 1. teonn. v:stā **валатыны** 2. (валэктон) selittäminen, selvitäminen; tulkitseminen 3. (kylläen puutrosз) merkitys; выжтэм в. kiel. kuvaannollinen merkitys; ме чак в. kiel. varsinainen merkitys; в. сётыны tarkoittaa; **кычे та кыллэн валатонэ?** mikä on tämän sanan merkitys?
- валатскон** oivaltaminen, oivallus, älyäminen
- валатсыны** oivaltaa, älytä; бöрысь гинэ со валатсиз, мар кароно hän oivalsi vasta myöhemmin mitä oli tehtävä
- валатыны** saada jk уммартämään, saada jk omaksumaan jk ajatus, selittää
- валдорги** > **валкибы**
- валдэйтүрын** kasv. peltotaskuruoho (*Thlaspi arvense*)
- валег** liukas, luistava; **сюрөс туж** в. tie on oikein liukas; **татын в.** tässä on liukasta; > **волег**
- валес** 1. vuode; **в. котыр** vuodevaatteet 2. (тушак) pačja ◇ **в. мертаны** virua (t. loikoilla) vuoteessa
- валёк** 1. (дëсь мисъкон в.) kurikka, (pesu)karttu; (дëсь тышкан в.) kaulaustukki 2. (veto)karttu, veto-vipu; **усы в.** äkeen vetovipu
- валён** 1. levittäminen; sijaaminen, laittaminen (*vuoteen*) 2. (пыд улэ
- валет) alunen, alus; (*пудолы*) aluset, kuivikkeet
- валиськон** vuoteen sijaaminen
- валиськыны** laittaa (t. sjata) vuode; **мон валиськи ни** minä olen jo sjannut (t. laittanut) vuoteet
- валкибы** el. sontainen, sittiainen (*Geotrupes*)
- валланес** 1. (ме ё) jyrkkä; **в. инты** jyrkkä paikka; **в. сюрөс** jyrkkä tie 2. (гурезе тубонни) nousu, (vasta)rinne; **ме ё в.** jyrkkä nousu
- валлань** ruhek. ylös(päin), ylhälle (päin); > **выллань**
- валлапал** (=ыз) ruhek. 1. yläpuoli, yläosa 2. (гуртлэн люкетэз) kylän yläosaan / > **выллапал**
- валлапала** ruhek. 1. yläpuolelle, yläosaan 2. (гуртлэн люкетаз) kylän yläosaan / > **выллапала**
- валлапалан** ruhek. 1. yläpuolella, yläosassa 2. (гуртлэн люкетаз) kylän yläosassa / > **выллапалан**
- валлапалась** ruhek. 1. yläpuolelta, yläosasta 2. (гуртлэн люкетысыз) kylän yläosasta / > **вылла- палась**
- валлё murt.** 1. (нырысь) ensin, ensiksi 2. (азылоггес) ennen, aikaisemmin // (азылоез) entinen, aikaisempi; edellinen 3. (азыыл, вашкала дыръя) ennen, ennen ai-kaan (t. vanhaan) 4. postp. abl. ennen; **талесь в.** ennen tätä, tätä ennen / > **азыло**
- валлён murt.** 1. (вашкала дыръя) ennen vanhaan (t. aikaan), ennen, muoinoin; > **язылон;** 2. postp. abl. ennen; **талесь в.** ennen tätä, tätä ennen
- валлин** 1. postp. pitkin, viertä; **в. мыныны** mennä aidan viertä; **сюрөс в.** писпуюс будо pitkin tien

vartta kasvaa puita **2.** (чурин, кузназ) rinnakkain, samansuuntainen; pitkittäin; **в.** **султыны** seitä rinnakkain **3.** (параллельной) yhdensuuntainen, samansuuntainen; **в.** **гожъёс** samansuuntaiset suorat

валля murt. > **аэльо, валлё**

валлян 1. (толонлэсь в.) toissapäivänä **2.** (кылемезлэсь аэльоэз) toissa, (viimeistä) edellinen; **в.** **арын** toissa vuonna **3.** *murt.* (вашикала дыръя) ennen vanhaan (t. aikaan), ennen, muinoin

валляла 1. (вашикала) vanha, muinaisen, muinaisaikainen **2.** > **валлян 2**

валтись 1. *partis. v:stā* **валтыны** **2.** (китй, валэз) taluttaja **3.** (киваттись) johtaja **4.** (туж кулэ лусись, вылий) johtava, keskeinen, päät=, yli=; tärkeä; **в.** **врач** ylilääkäri; **в.** **малпан** pääjatus; **в.** **инты басьтыны 1** (вылий интынын луны) olla keskeisessä asemassa **2.** (вылий интыез) ottaa johtopaijka

валтон 1. (китй, валэз) taluttaminen, vieminen (*kädestä, suitsista*) **2.** (киватлон) johtaminen

валтос (suoja)väline

валтыны taluttaa, johtaa

валтэс 1. päällinen, päälys; **валес** **в.** patjanpäällinen; **миндэр в.** tuunypäällinen, tyynyliina; **пöэз в.** (дэралэсь) paltinarukkanen, (кулэсь) nahkarukkanen (*pannaan villalapaset päälle*) **2.** (шаньги в.) (куарнянь) piirakan pohja; **валтэсэн шаньги murt.** peruna-piirakka (*muistuttaa muodoltaan karjalaniipiirakkaa*)

валче 1. (чош, огинин) yhteisesti, yhdessä // (огъя) yhteinen; **в.**

ужаны työskennellä yhdessä; **в.** **вөзү** yhteinen niitty **2.** *postp. instr.* (сэрен, йырин) takia, vuoksi; **соин в.** sen takia (t. vuoksi) **3.**

postp. instr. (маин ке огдыре я. чош луэмез возьматыку) samalla, rinnalla, ohella; **соин в. ик** samalla, sen rinnalla (t. ohella) **валчечег el.** västäräkki (*Motacilla, M. alba*); > **чечег 1**

валчелян 1. yhdistäminen, liittäminen (*yhteen*) **2.** (паръян) naittaminen

валчеляны 1. yhdistää, liittää (*yhteen*); **ез пумъёсты в.** yhdistää johtojen pääät; **кужымез в.** yhdistää voimansa **2.** (паръяны) naittaa, liittää (*yhteen*); **пизэс бускель нылэн валчелязы** he naittoivat poikansa naapurin tytölle

валчеляськон teonn. v:stā **валчеляськыны**

валчеляськыны 1. liittoutua, liittää (*yhteen*), yhtyä, yhdistyä; kytkeytyä; **ез пумъёс валчеляськизы** johtojen pääät kytkeytyivät (*toisiinsa*) **2.** (паръяськыны) mennä naimisiin, liittyä (*yhteen*)

валысен > *seur.*

валысь postp. 1. (*маке сэрен, муген*) jstak syystä; **ма в.** **соос кепетыны кутскизы?** mistä syystä he alkoivat riidellä?; **ужамтэ в.** **жади** väsyin, koska en ollut työs-kennellyt (pitkään) **2.** (*маке карамбере ик*) heti jnk jälkeen; **пырем в.** коркан шуныт потэ heti sisään tultua tuvassa tuntuu lämpimältä

вальк-вальк deskr. 1. (*вольыт*) *кувaa sileää, liukasta, luistavaa pintaa:* **в.** **вольыт сюрепс hyvin sileä** (t. liukas) tie **2.** (*чили-вали*)

kuvaavat välkymistä, kiiltämistä: ѹö в. кисьтасъке jää välkähtelee **вальны** levittää; sijata, laittaa (*vuode*); **жёккышет в.** levittää pöytäliina; **куро в.** levittää olkia; **валес в.** sijata (t. laittaa) vuode **валектись 1.** *partis. v:stā* **валектыны 2.** selittäjä, tulkitija **валектон** selittäminen; selitys; **валектэм** **кыльёсты в.** outojen sanojen selittäminen; **валектон(ъёс) сётьяны** antaa selityksiä **валектыны** selittää **валектэм 1.** *partis. v:stā* **валектыны 2.** selitys, selittäminen **валектъян** selittäminen, selittely **валектъяны iter.** selittää, selittää **валес 1.** touko, kevät=; **в. бусы** toukopelto; **в. ю** kevätilja **2.** (*пинал пудо*) nuori (*karja*); **в. ыж** nuori uusi, karkko **валяс** kaide(puu); **тубат в.** porraskaide, portaiden kaidepuu **вамен 1.** poikin, poikki, poikittain // poikittainen, poikki=; **в. вандыны** leikata (t. sahata) poikki; **сюрес** **в.** tien poikki; **в. пул** poikilauta **2.** *postp. yli*, poikki; **шур в.** **выж лэсътын** joen yli (t. poikki) on tehty silta **ваменак 1.** poikittain, poikki; **сюреслы** **в.** tien poikki **2.** (*шонерак*) suoraan (*jnk poikki*) **ваменпу 1.** poikkipuu, poikkipiena **2.** (*öс чоган*) (oven)salpa, telki **3.** *kuv. puhek.* (*ваменэс адямы*) niskoittelija, härkäpää, uppiniska **ваменскись 1.** *partis. v:stā* **ваменскыны 2.** itsepäinen, uppiniskainen, itsepintainen **ваменскон 1.** (*вамен луон*) poikitaiseksi tuleminen (t. tulo) **2.** *kuv.*

(пумит луон) niskoittelu, niskoointti; itsepäisyys, itsepintaisuus **ваменскыны 1.** (*вамен луоны*) tulla poikittaiseksi **2.** *kuv.* (пумит луоны) niskoitella, niskuroida **ваментийськон, ваментийськыны** → **ваменскон, ваменскыны** **ваментон teonn. v:stā** **ваментыны** **ваментул puhek. haukk.** niskoittelia, härkäpää, uppiniska **ваментыны 1.** *panna* (t. asettaa, laittaa) poikittain **2.** *kuv.* (аслэсътыз лэсътыны) tehdä päinvastoin (t. vastahankaan, omalla tavallaan) **ваменъяськон teonn. v:stā** **ваменъяськыны** **ваменъяськыны** *olla* itsepäinen (t. itsepintainen), niskoitella **ваменэс** itsepäinen, uppiniskainen, itsepintainen **вамыш askel; harppaus** **вамыштон** astuminen; harppaaminen **вамыштыны** astua; harpata; **öс кусып** **вамен в.** astua kynnyksen yli; **канава** **вамен в.** harpata ojan yli **вамыштэм 1.** *partis. v:stā* **вамыштыны 2.** (*вамышы*) askel; harppaus **3.** (*вамыштон*) astunta, astuminen; harppaaminen, harppaus **вамышъян** astelu, astuminen; harppominen **вамышъяны iter.** astella, astua; harppoa; **ульча** **кузя в.** astella katua pitkin **вандийськем partis. v:stā** **вандийськыны; в. инты 1)** leikattu kohta **2)** (*рана*) leikkaushaava, leikkuehaava **вандийськон teonn. v:stā** **вандийськыны**

вандйсыкыны 1. (чинылдэ, кидэ вандыны) saada haava leikkaamalla **2.** (пырак в.) leikkautua; (пилаен вандыку) sahautua

вандон 1. leikkaaminen, leikkaus, viittäminen, viiltö **2.** (пудоэз) teurastaminen, teurastus, tappaminen **3.** (пилаен) sahaaminen

вандос 1. teuraskarja, teuraseläin, teuraseläimet // teuras=; **2. они** teurashärkä **2. anat.** (вандослы, вандоспум) kannattajanikama, atlas

вандылыны 1. iter. ja frekv. v:stā

вандыны 2. lääk. (операци лэсътыны) suorittaa leikkaus

вандыны 1. leikata, viiltää; **2. киме** пуртэн вандй viilsin puukolla haavan käteeni **2.** (пудоэз) teurastaa, tappaa; **ыж в.** teurastaa lammas **3.** (пилаен) sahata; **пу в.** sahata polttopuita **4. kuv.** (к-сь экзаменысен) antaa reput, reputtaa (*tentissä*)

вандэт 1. (кесэг) leike; pala (*leikattu*); **басма в.** kangaspala(nen) **2.** (чильтэр) pitsi; **в. пужы** pitsikuvio **3. murt.** (вамен межа) (*pellon*)piennar, (*pellon*)pientare

ванез se, mikä on olemassa (t. saatavissa); **али ванъээ басьты, собере нош лыктод** ota nyt se, mikä on saatavissa, sitten tuleet taas **ванем el. 1.** (аист) (*katto*)haikara (*Ciconia*) **2. murt.** (лёгчырты) haikara (*Ardea*)

ванё, ванё-буро > ваньбуро

ванёс (voima)varat, resurssit; **ин-куазь в.** luonnonvarat; **уксё в.** (raha)varat; > **ресурс**

вáнной kylpyhuone

ванскон, ванскыны > вандйсыкын

вань I v. tpm. 1. on (olemassa); on

(*omistusrakenteessa*); **та магазинын олóмарп но в.** tässä kaupassa on mitä tahansa; **солэн выль книгаэз в.** hänellä on uusi kirja **2. muodostaa liittopreteritirakenteen:** **вань-а Финляндие вуылэмэд?** oletko (koskaan) käynyt Suomessa?

вань II pron. determ. (ваньмыз) *attribuutina:* koko, kaikki; **гуртысь в. калык клубе люкаськем** kylän koko väki kokoontui (t. on kokoontunut) kerhoon; **в. сюлымысь** koko sydämestä; **мон в.**

адямиости татысь тодийсько minä tunnen kaikki ihmiset tällä

вань III s.: ванен улыны elää vauraasti ◇ **ванез возьматон**

кылпуктос kiel. omistusrakenne **ваньбур** omaisuuus, tavara, varallisuus; **ас в.** henkilökohtainen omaisuuus; omat tavarat; **кун в.** valtion omaisuuus

ваньбурут 1. (уксё ваньбур) vanto, rahasto, varat **2.** (юрттэт уксё) säätö, (apu)rahasto; **Калыккуспó валиотая в.** Kansainvälinen valuuttarahasto; **культурая в.** kulttuurisäätiö; **тупаса улонъя в.** rauhanrahasto / *vrt.* фонд

ваньбуро varakas, vauras

вáнды pron. te kaikki

вáнзы pron. he (t. ne) kaikki

ваньлыко: в. предложение (я. веран, шуос) *kiel.* eksistentialilause

ваньмем 1. partis. v:stā ваньмыны 2. kuv. ark. (*кулэм*) kuollut; **в. мурт** kuollut, vainaja

ваньмон 1. joutaminen, ehtiminien; **в. дыр** vapaa-aika; **в. дыръя** vapaa aikana, vapaa-aikana **2. kuv.**

ark. (кулон) kuolema; kuoleminen
вáньмы́ pron. me kaikki
вáньмы́з 1. pron. kaikki; **в. умой**
 kaikki on hyvää; **мон вáньзэ**
 лэсъти ни minä tein jo kaiken; **в.**
кошкизы ни kaikki lähtivät jo
 pois **2. adv:na** (чои) kaikkiaan,
 yhteensä
вáньмы́з-öвёлэз kaiken kaikkiaan,
 yhteensä; **та классын в. вить**
 мурт гинэ tallä luokalla on kai-
 ken kaikkiaan vain viisi henkilöä
ваньмыны 1. joutaa, ehtiä, olla va-
 paa (*ajan puolesta*); **туннэ мон**
уг ваньмиськи tänään minä en
 jouda **2. kuv. ark.** (кульны) kuolla
ваньмытыськон, ваньмытысь-
кыны > ваньмытскон, вань-
мытскыны
ваньмытон teonn. v:stā ваньмы-
 тыны
ваньмытскон teonn. v:stā вань-
 мытскыны
ваньмытскыны vapautua, päästä
 eroon (*töistää*), löytää vapaaata ai-
 kaa; **мырдэм кине мыныны**
ваньмытски hädin tuskis löysin
 vapaaata aikaa elokuviin mennäkse-
 ni
ваньмытыны 1. fakt. v:stā вань-
 мыны **2. kuv. ark.** (вины) tap-
 paa, murhata, surmata, ottaa hen-
 giltä
вапум (=ез, =ыз) 1. (вакыт) aika-
 kausi, kausi, aika; vaihe, (*ajan*)jak-
 so; **истóрилэн выль вапумез**
 uusi historiallinen vaihe (t. kausi)
2. (эра) ajanlasku; **асъме вапум-**
 лэсъ азъло ennen Kristusta, en-
 nen ajanlaskun alkua **3. kuv.**
 (эзель) kuolema (*kuoleman aika*),
 kuolo; elinajan loppu; **вапуме ву-**
 из, лэся nähtävästi kuolemani ai-

ka tuli, nähtävästi elinaikani lop-
 pui
вар I 1. (ляльчи) palvelija 2. (раб)
 огja
вар II (к-сь писпусты зыраны)
 piki
варян pien hieronta (t. hierominen,
 hankaaminen)
вараны hieroa (t. hangata) pikeä
 jhk
варгас yksinäinen (*lapseton, pen-
 nuton, poikaseton*); **в. адями** yk-
 sinäinen (t. naimaton) ihmisen; **в.**
зазег 1) pojaseton hanhi **2) kuv.**
 naimaton henkilö
варення hello
вáриж > вáйк 2, вóлák 1
вармай > варматай
вармайпи > вармиська
вармайы (вармайиз) > варматай
вармака käly (*vaimon vanhempi si-
 sar*)
варманай anorppi (*vaimon äiti*)
варматай appi (*vaimon isä*)
вармеспи > seur.
вармиська lanko (*vaimon veli*)
вармумы (вармулиз), варнэнэ >
варманай
вары *tekst.* sukkulan akseli
варыш *el.* haukka
васькан teonn. v:stā васьканы
васьканы iter. 1. käydä alhaalla;
мон күинéйтэй этажысы кыкé-
 тийз васькай minä kävin kol-
 mannesta kerroksesta toisessa
 (kerroksessa); **мон подвалэ**
васькай minä kävin (alhaalla)
 kellarissa; **сузэрэ гурт пуме пе-**
сянаймы доры васьказ pikku-
 siskoni kävi kylän alaosassa iso-
 äitimme luona **2. (транспортысы**
 nousta (t. astua) (pois) (*kulkuvälí-
 neestä – monta kertaa t. vähäksi*

- aikaa)*
- васькон** 1. laskeutuminen, laskeminen (*alas*), alas(päin) meno 2. (*путьран, бызён*) kieriminen, kierintä (*alas*), vieriminen (*alas*), virtaanminen (*alas*) 3. (*транспортъсы*) nouseminen (t. astuminen) pois (*kulkuvälneestä*)
- васькыны** 1. laskeutua, laskea (*alas*), mennä alas(päin); **гурезь йылысь в.** laskeutua vuorelta (t. mäeltä); **нырысёті этаже в.** mennä (*alaspäin*) ensimmäiseen kerrokseen 2. (*путьраны, бызыны*) kieriä (*alas*), vieriä (*alas*), virrata (*alas*) 3. (*транспортъсы*) nousta (t. astua) (pois) (*kulkuvälneestä*); **автобусысь в.** nousta bussista
- васькытон I** 1. (*уллань нуон*) alas(päin) vieminen (t. tuominen) 2. (*транспортъсы*) poistaminen, poisto (*kulkuvälneestä*)
- васькытон II** (*шуккон, салён*) iskeminen, isku, läimäyttäminen, läimäytyä
- васькытъян I, II** *teonn. v:stā*
- васькытъяны I, II**
- васькытъяны I** *iter.* kantaa (t. kannella, viedä, tuoda) alas(päin); **мон вань пуконъёсты кунинéти этажысь нырысёті этаже**
- васькытъяй** minä kannoin (t. vein) kaikki tuolit kolmannesta kerroksesta ensimmäiseen kerrokseen
- васькытъяны II** *iter.* (*жугыны*) iskeä, läimäyttää
- васькытыны I** 1. *viedä* (t. tuoda) alas(päin); **васькыты та пукон-эз нырысёті этаже** vie tämä tuoli (*alas*) ensimmäiseen kerrokseen 2. (*транспортъсы*) poistaa
- (*kulkuvälneestä*)
- васькытыны II** (*шуккыны, саль-ыны*) iskeä, läimäyttää; **пеляз в.** läimäyttää (t. iskeä) jatk korvalle
- васьыл** parvi; **муш в.** mehiläisparsi; > **палэп**
- васяни 1.** (*кётсюман*) nälkäiseksi tuleminen **2.** (*кёттырмостэм луон*) ahneeksi (t. ahnaaksi) tuleminen
- васяны 1.** (*кётсюманы*) tulla nälkäiseksi (*kovasti*) **2.** (*кёттырмос-тэм луыны*) tulla ahneeksi (t. ahnaaksi)
- вата** vanu, pumpuli
- вати́ськон, вати́ськыны** > **ват- скон, ватскыны**
- Ватка 1.** (*шурп*) Vjatka(joki) **2.** *kan-sat.* (племя) Vatka (*pohjoisud-murtilaisen heimon nimi*)
- ватон 1.** piilottaminen, kätkeminen **2.** (*вератэк улон*) salaaminen, kätkeminen **3.** (*кулэм муртэз*) hautaaminen; hautajaiset
- ватос** varalle piilotettu esine, aarre
- ватсамъёз kiel.** objekti; **мечак в.** (akkusatiivi)objekti; > **дополне-ние**
- ватсан** lisääminen, lisäys
- ватсаны** lisätä, panna lisää; **вить** вылэ **кык в.** lisätä viiteen kaksi
- ватсаськон I** lisääntyminen, lisäys
- ватсаськон II** > **вадъсаськон**
- ватсаськыны I** lisääntyä, tulla li- sää
- ватсаськыны II** > **вадъсаськыны**
- ватскемен:** **в.** **шудыны** olla piilo- sillä
- ватскон** piiloutuminen, kätketty- minen, piileskely
- ватскыны** piiloutua, kätkettyä, mennä piiloon, piileskellä
- ватыны I.** piilottaa, panna piiloon,

кätkeä 2. (*вератэк улыны*) salata, kätkeä; **со ас малпанъёссе ватэ häн salaa** omat ajatuksensa **3.** (*кулэм муртэз*) haudata; **кулэм муртэз** **в.** haudata vainaja

ватэт > ватос

ваче kahden kesken, kaksin, yhdessä (*kaksin*); **в. азин** kasvokkain, kasvotusten, kasvot vastakkain; **в. кусазы** keskenään; **в. кусып** suhteet (*kahden osapuolen välillä*); **в. кыльыны** jäädä kaksin (t. kahden kesken) ◇ **в. ки кутсыны** ottaa toisiaan kädestä kiinni; **в. ки мыныны** mennä pitäen toisiaan kädestä kiinni; **в. пинь улыны** olla riidoissa; **в. пукыны** istua vastapäätä (t. kasvot vastakkain); **в. пумит** vastakkain, vastusten, vastapäätä; **в. син** kahden kesken, silmätysten

вачрес, вачырес 1. (*нач-нач*) tähmea, tähmainen; **в. горд** **сюй** tähmea savi **2.** *murt.* (*кельшымон я. улоно кадь ёвёл*) mitätön, eräkodikas, epävihiytisä

вашкала muinainen, muinaisaikainen, (iki)vanha; **в. дыръя** muinaisina aikoina ◇ **вашкалаос mon.** esi-isät

вáйк 1. (*шиорияк*) kahtia, kahdeksi osaksi; **пияла в. пилиськиз** lasi halkesti (t. särkyi) kahtia **2.** (*ёлак*) selkoselällään, (selkosen) selälään; selkoselälleenten, (selkosen) se lälleenten; **ös в. устьемын** ovi on selkoselällään; **ösэз в. устыса** **кельтийзы** ovi jätettiin selkoselälleenten

ввóдной: **в. кыл** *kiel.* parenteesisana, parenteettinen sana; **в. предложéние** *kiel.* parenteettinen lause, selvittelylisäke

ведийн noita

веднан noituminen, taikominen; pilaaaminen, rikkominen (*noitumalla*)
веднаны noitua, taikoa; pilata, rikkoka (*noitumalla*)

веднаськем 1. *partis. v:stā* **веднаськыны 2.** noituminen, taikominen, taika, taikuus; pilaus, rikkominen (*noitumalla*)

веднаськон noituminen, taikojen teko (t. tekeminen), noituuden (t. taikuuden) harjoittaminen

веднаськыны noitua, taikoa, harjoittaa noituutta (t. taikuutta)

вéдомость luettelo, lista; **уждунъя в.** palkkalista

вéдомство (keskus)virasto, laitos, hallinnonala

ведра sanko, ämpäri

ведь *part. vahv. =han / =hän;* > **укvezeg** *murt.* (solakka)vartaloinen

век tiemerkki, viitta; **сюрес** **куяз**

векъёс **пуктылыны** pystyttää (t. panna) viittoja pitkin tietä

векан *teonn. v:stā* **веканы**

веканы sairastaa (*hengityselinten tautia*), olla kivulloinen (t. sairaalloinen); **ыже** **векаса** **уле** lampraani on kivulloinen

векась 1. *partis. v:stā* **веканы 2.**

sairas (*hengityselinten taudissa*), kivulloinen, sairaalloinen

векчи 1. ohut; **в. куар** ohut lehti **2.** (*пичи*) hieno, pieni; **в. коньдон** pikkuraha; **в. пызъ** hienot jauhot; **в. чорыг** pikkukala **3.** (*восътэт*) laiha, hoikka; **в. мугор** laiha (t. hoikka) vartalo **4.** (*куара*) korkea; vieno, hento; **в. куара** korkea (t. hieno, hento) ääni

векчиёмон 1. oheneminen, ohentuminen **2.** (*пичиёмон*) pieneneminen, hieno(mma)ksi meno **3.**

- (восьмой) laihtuminen
векчиёмыны 1. oheta, ohentua,
 tulla ohue(mma)ksi 2. (пичиёмы-
 ны) mennä hienoksi; pienetä, käy-
 dä piene(mmä)ksi; **та бусыны**
картофка арысь аре **векчиёме**
 tallä pellolla peruna käy (t. jäää)
 pienemmäksi vuodesta toiseen 3.
 (восьмыны) laihtua
векчиёмытон 1. ohentaminen 2.
 (пичиёмытон, пыргытон) hie-
 nontaminen, pienentäminen, pieni-
 minen 3. (восьмытон) laihdutta-
 minen, laihdutus
векчиёмытыны 1. ohentaa; сийн-
 ысээз в. ohentaa lankaa 2. (пичи-
 ёмытыны, пыргытыны) hienon-
 taa, pienentää, pieniä; **картофка-еэз** в. pieniä perunoita; **конъдонээз**
 в. vaitaa rahaa pienemmäksi 3.
 (восьмытыны) laihduttaa
векчиян, векчияны, векчия-
тон, векчиятыны > **векчиё-**
мон, векчиёмыны, векчиёмы-
тон, векчиёмытыны
велик *ark.* (polku)pyörä, fillari; >
велосипед
Великобритания Iso-Britannia
Великтэм pääsiäinen; > **Быдзым**
 нунал
велись *murt.* 1. (али гинэ) juuri, ai-
 van äskeni 2. (выльысы) uudes-
 taan, uudelleen
велосипед polkupyörä; **велосипе-**
дэн ветлйись (я. ворттылисъ)
 polkupyöräilijä
веме talkoot; **корка** **пуктон** в. **ка-**
рыны järjestää talonrakennustal-
 koot
вёна *anat.* laskimo
венгер unkarilainen, unkarin; в.
 кыл unkari(n kieli); в. **кыш-**
 но(мурт) unkarilainen nainen; в.
- ныл unkarilainen tytö
вэнгр unkarilainen (*ihminen*)
Венгрия Unkari
венё 1. (венен, венёсын) piikki-
 nen, piikikäs 2. (венъем) =piikki-
 nen; **кузь** в. pitkäpiikkinen
венесь > **венё** 1
венник 1. vihta, vasta; (*пудоослы*)
 (lehti)kerppu; **веникен пырыны**
 vihtoa, vastoa
венчаськон, венчаськыны *rihe-*
k. > **венчаться** **кариськон, вен-**
чаться **кариськыны**
венчать: в. **карон** vihkiminen; в.
карыны vihkiä
венчаться: в. **кариськон** vihki-
 minen, vihillä käyminen; **в. ка-**
риськыны käydä vihillä
вень 1. neula; **йыро** в. 1) (*анги в.*)
 hakaneula 2) (*булавка*) nuppineu-
 la; тэчет (я. тэчкон) в. 1) (*бу-*
 лавка) nuppineula 2) (*англи вень*)
 hakaneula 2. (*будосъёслэн, пой-*
шуръёслэн) piikki; neulanen;
кызлэн венъёсыз kuusen neula-
 set; легезьпу венъёс villiruusun
 piikit; **чушъяллэн венъёсыз**
 siilin piikit ◇ **пöзь** в. sukkapuikko
веньян *teonn. v:stā* **венъяны**
венъяны 1. (тэчкыны) kiinnittää
 nuppineulalla (т. hakaneulalla) 2.
 (нарвайны) liittää yhteen (kiilalla)
 (*puuesineitä*); **пульёсты** в. liittää
 laudat yhteen (kiilalla)
венс vepsäläinen; в. **кыл** vepsä(n
 kieli)
вер (*зурод вер*) sidottu oksapari
 (*käytetään suovan painona*); **ве-**
нник в. sidottu vihtapari; (*пудоос-*
лы) kerppupari; **пыштурын** в.
 sidottu meiramikimpupari
вера utare(et)
верам 1. *partis. v:stā* **вераны** 2.

sanonta, sanominen, lausuma, lausuminen; (*ивортэм*) ilmoitus; (*в. кылъес*) puhe, sanat; **верамдэ мон ёй кылы** minä en kuullut sanoaasi (t. sanojas, lausumaasi); **пересьёслэс верамзэс пеляд пон** sp. pane vanhojen ihmisten sanat korvasi taa(kse)

веран 1. (*шуон*) sanominen, sanonta; (*ивортон*) ilmoittaminen, ilmoitus 2. (*кыл, вераськон*) puhe; **веранэ мырдэм быриз** (*hänen*) puheensa loppui vihdoinkin 3. (*мадён*) kertominen; kertomus, tarina 4. (*веран сям, выражение*) sanoita(tapa), ilmaus, ilmaisu 5. *kiel.* (*предложение*) lause

вераны 1. (*шуны*) sanoa; (*ивортыны*) ilmoittaa; **зэм(зэ)** в. sanoa totuus; **ивор** в. ilmoittaa uutiset; **серем пыр** в. sanoa leikillään (t. piloillaan); **мечак вераса** suoraan sanoen; **мукет сямен вераса** toisin sanoen; **бгкылын вераса** sannaalla sanoen, lyhyesti sanottuna; **пал кыл но ѿ вера** hän ei sano-nut puolta sanaakaan 2. (*мадьины*) kertoa; **выжыкыл** в. kertoa satua (t. tarinaa) $\diamond$ **синмаз ик** в. sanoa (totuus) vasten kasvoja (t. naamaa, päänil silmiä)

верась 1. *partis. v:stā* **вераны** 2. (*шуись*) sanoja; (*ивортись*) ilmoittaja 3. (*мадись*) kertoja

вераськем 1. *partis. ja teonn. v:stā* **вераськыны** 2. keskustelu, puhe(lu), juttelu 3. (*кыл вылын тупан*) sopimus (*suullinen*); **вераськеммы сярысь вунэтйд-а мар-а?** oletkohan unohtanut sopimuk-semme (t. keskustelumme)

вераськет *kiel.* murre; alamurre; vrt. диалект

вераськис 1. *partis. v:stā* **верась-кыны** 2. (*вераськыны яратись*) puhelias, suulas 3. (*в. мурт*) puhuja

вераськисътэм vähäpuheinen, vaitelias, harvapuheinen; puhumaton **вераськон** keskustelu, puhe(lu), puhuminen, juttelu; **в. кыл** ruhe-kieli; **вераськонэ пыриськыны** riuttua puheeseen $\diamond$ **в. люкет** *kiel.* sanaluokka

вераськыны 1. puhua, keskustella, jutella; neuvotella; **лушкием** в. rihua salaa (t. hiljaa); **удмурт ся-мен** в. puhua udmurttia; **шара** в. puhua ääneen; **мыным соин** **бндо ик** **вераськоно** minun on ehdottomasti neuvoteltava (t. keskusteltava) hänen kanssaan 2. (*кыл вылын тупаны*) sopia (*suullisesti*), tehdä sopimus (*suullinen*); **вераським!** sovittu!

верблюд el. kameli; > дүэ

верос kertomus

верстак työpenkki, höyläpenkki

верстать: в. **карон** taittaminen, taitto; **в. карыны** taittaa, katkais-ta; газетээ **в. карыны** taittaa sa-nomalehti

вертолёт helikopteri

верттан, **верттаны** > **веттан,** **вет-таны**

верттон, **верттыны,** **верттэт** > **веттон,** **веттыны,** **веттэт**

веръян I (*шёмъян*) jnk maistami-nen

веръян II *teonn. v:stā* **веръяны** II

веръяны I (*шёмъяны*) maistaa jtak

веръяны II 1. (*парен керттылы-ны*) sitoa (yhteent) pareittain (t. pa-rittain) (*vihtoja, oksia, kimppuja*)

- 2.** (парен веникъёсты, гозыез ошины) ripustaa pareittain (t. parittain) (*vihtoja, kimpprija, köyttä*)
- вес 1.** vaaka; **весэн мертаны** punnita (vaa'alla) **2. Весьёс mon. tähdt.** Vaaka
- весь I** (чеберман) helmi, helmet; **чет весьёс** helmitaulun helmet
- весь II** (пыр, ялан) aina, jatkuvasti, pysyvästi
- весь-весь** solakka; suora; **в. кариськыны** ojentautua suoraksi; **в. кыллыны** maata pitkällään (t. pitkin pituuttaan); **в. мугоро** solakkavartaloinen
- веськан 1.** (тэрон) mahtuminen (*täyneen t. koko pituuteensa*) **2.** (йёнан) lieventyminen, asettuminen (*kivun*)
- веськаны 1.** (тэрыны) mahtua täyneen (t. koko) pituuteensa; **мон та мунчое уг веськаськы** minä en mahdu täyneen (t. koko) pituuteeni tässä saunaassa, en mahdu seisomaan tässä saunaassa **2.** (йёнаны) lieventyä, asettua (*kipu*) ◇ **кот** (я. сюлем) **в.** olla jnk mieleen, pitää jstak; **коты уг веська та кырсы** коркалы en pidä tästä likaisesta tuvasta; tämä likainen tupa ärsytää minua
- веськатон teonn. v:stā** **веськатыны**
- веськатыны 1.** (тэрытыны) mahduttaa (t. saada mahtumaan) täyneen (t. koko) pituuteensa **2.** (йёнатыны) lievittää, lieventää (*kipua*) ◇ **макмыр** **в.** ottaa krapularyyppu, ottaa gyurpu krapulaan
- веськрес, веськырес** solakka; suora, oikoinen; **в. кызыпу** solakka (t. suora) koivu; **в. мугоро** **нылмурт** solakkavartaloinen tytö

- веськыт** suora, oikoinen; solakka
- веськытомон** ojentautuminen (*suoraksi*), suoristuminen; solakaksi tuleminen
- веськытомыны** ojentautua (*suoraksi*), suoristua; fulla solakaksi
- веськытскон** ojentautuminen (*suoraksi*), oikeneminen, suoristuminen
- веськытскины** ojentautua (*suoraksi*), oieta, suoristua; **кортчог**
- веськытскиз** nauha oiken; **тыбырыз** **веськытскиз** (*hänen*) selkänsä suoristui
- весьяк 1.** (пыр, ялан) jatkuvasti, pysyvästi, aina; **в. азелы** ainiaaksi, iäksi **2.** (шара, мячак) avoimesti, suoraan **3.** (ионерак – сюрестү) suoraan, suorinta tietä
- ветеринар** eläinläkäri
- ветлийс 1. partis. v:stā** **ветлыны**
- 2.** (пыдын) kulkija, kävelijä; **пыдын** **в.** jalankulkija, kävelijä **3.** (транспортэн) ajaja; **вал вылын** **в.** ratsastaja; **велосипедэн** **в.** polkupyöräilijä
- ветлон 1.** (пыдын) kävely, kulkeaminen, kulku, kuljeskelu, liikkuminen; **в. сям** kävelytapa **2.** (транспортэн) ajaminen, ajo; matkustaminen, matkustelu, matka
- 3.** (кытык ке в.) käyminen, käynti (*jssak*) **4.** (транспорт с-съ) kulkeaminen, kulku, liikennöinti **5.** (жёк-выл шудонъёсын) siirtäminen, siirto (*lautapelissä*); (картаен шудонын) lyöminen, lyönti (*pöytään*), aloittaminen (*korttipelissä*)
- ветлыны 1.** (пыдын) kävellä, kulkea, kuljeskella, liikkua; **пыдын** **в.** kävellä (t. kulkea, kuljeskella) jalkaisin **2.** (транспортэн) ajaa, ajella; matkustaa, matkustella; **вал**

вылын в. ratsastaa, ratsastella, ajaa ratsain; **валэн в.** ajaa (t. ajella) hevosella; **машинаен в.** matkustaa (t. ajaa) autolla **3.** (кытчы ke) käydä (*jssak*); **дүшө в.** käydä suihkussa; **куное в.** käydä vieraisilla; **лэкции в.** käydä luennolla (t. luennolla); **пойшураны в.** käydä metsällä (t. metsästämässä); **Финляндие в.** käydä Suomessa **4.** (транспорт с-сы) kulkea, liikennöidä; **автобус туннэ уг ветлы тänään бусси ei kulje; Ижкарьыс Глазове автобус но, поезд но ветлэ** Iževskistä Glazoviin kulkee sekä busseja että junia **5.** (жёквыл шудонъёсын) siirtää, tehdä siirto (*lautapelissä*); (*картаен шудонын*) lyödä (pöytään), aloittaa (*korttipelissä*); **пешкаен в.** siirtää sotilasta

ветлем 1. *partis. v:stā* **ветлыны 2.** (пыдын) kävely, kulku, kulkeminen, kuljeskelu **3.** (ветлон сям) kävelytapa; **ветлемез солэн ататеэзлэн кадь** hänen kävelytapansa on (samanlainen) kuin hänen isänsä **4.** (транспортэн) ajo, ajaminen; matkustelu, matkustaminen, matka **5.** (кытчы ke) käynti, käyminen (*jssak*)

веттан keinuttaminen, keinuttelu; **нуны в. гур** kehtolaulu, tuutulaulu

веттаны keinuttaa, keinutella; **köккьеэз в.** keinutella kehtoa

веттаськон keinuminen

веттаськыны keinua

веттон 1. kastaminen, dippaaminen **2. > веттэт**

веттыны kastaa, dipata; **табанез ўёлвылэ в.** kastaa kakkara kermaan

веттэт (dippi)kastike, dippi; **табань в.** kakkarakastike, kakkara-dippi

ветыл hieho

вешан taputtaminen (*hyväillen*)

вешаны taputtaa hyväillen

вэвод *sot.* joukkue

ви аика, hetki; та вие tällä hetkellä **вид:** глаголлэн видэз *kiel.* verbin aspekti

виён 1. *teonn. v:stā* **вины 2.** murha(aminen), surmaaminen, tappo, tappaminen

виз *anat.* hermo; > **нэрва**

визнан 1. (визнаса улон) onkimen, onginta **2.** (в. ньёрп) onki; **в. ньёрп** (я. шача) onkivapa, ongen-vapa

визнаны onkia

визнась 1. *partis. v:stā* **визнаны 2.** onkija, onkimies, kalamies

визнаськон *teonn. v:stā* **визнаськыны**

визнаськыны *intr.* **1.** onkia kalaa, olla onkimassa kalaa **2.** *kuv. olla odottamassa* (*sopivaa tilaisuutta*), olla väijymässä (t. kyttämässä)

визыл vuolle, keskivirta, keskiuoma

визылан *teonn. v:stā* **визыланы**

визыланы virrata voimakkaasti

визы I (визымыз) järki, äly; **в. люканы** saada järkeä pähänsä; **в. тырмыны** käsitää, ymmärtää;

визмы уг тырмы en käsitää, en ymmärrä, ei ole riittävästi järkeä ◇

в. потыны menettää järkensä, mennä järjiltään; **в. пырыны** saada järkeä pähänsä, järkiintyä, tulla järkiinsä; **в. сётыны** > **в. тырмыны;** **в. сузыны** käsitää, ymmärtää; **в. сураськыны** menettää järkensä, mennä järjiltään; **в. сы-**

наны tarkastaa, koetella (*tietoja, älykkyyttä*); **в. тырыны** saattaa järkiinsä, saattaa oikealle tolalle
визь II (визян) paasto; **в. возыны** pitää paastoa, paastota
визьбугор *puhek.* älyniekka, älykkö, neropatti
визьбуор äly(kkyys), järki, viisaus; **в. люканы** saada järkeä päähäsä
визьбуро viisas, järjellinen, järkevä, älykäs
визьбуртэм eräviisas, järjetön, älytön
визьем =järkinen, =älyinen, =mielinen; **капчи в.** kevytmielin; **секыт в.** hidajärkinen, hidasälyinen
визь-кенеш neuvo, kehotus; **в. сётыны** neuvoa, kehottaa
визькил sananlasku; > **послóвица**
визьлюк > **визьбугор**
визьман *teonn.* *v:stā* **визьмани**
визьмани 1. saattaa (t. herättää) järkiinsä, saattaa oikealle tolalle **2. kuv.** opetella
визьмаськон *teonn.* *v:stā* **визь-маськыны**
визьмаськыны järkiintyä, tulla järkiinsä, päästää oikealle tolalle
визьмо älykäs, järkevä, viisas // älykkäästi, järkevästi, viisaasti; **сазь в.** järkevä; **со туж в.** лэсьтэм (osoittautui, että) hän meneteli (t. on menetellyt) viisaasti
визьнод (=ыз) äly, käsityskyky, järki
визьнодан 1. (*индылон*) järkiinsä saaminen, järjen puhuminen; ohjas, opastus **2.** (*воспитать карон*) (lasten) kasvatus
визьноданы 1. (*индылыны*) saada järkiinsä, puhua järkeä, opettaa, opastaa **2.** (*воспитать карыны*) kasvattaa (*lapsia*)

визьнодо älykäs, käsityskykyinen, järjellinen
визьпог, визьпуйы > **визьбугор**
визьпумъян päätelmä, johtopäätös; **в. лэссыны** tehdä johtopäätös, päätellä; > **вывод**
визьтэм tyhmä, typerä, hölmö // (*в. мурт*) tyhmä, tyhmyri, typerys, hölmö, houkka; **в. кариськыны** tekeytyä tyhmäksi (t. hölmöksi), teeskennellä tyhmää (t. hölmöä) ◇ **в. кыл** kirosan; **в. вераськыны** puhua rivoja, kiroilla / > **шузи**
визьтэммем **1. partis.** *v:stā* **визьтэммыны** **2.** mielenvikainen, hullu; **в. адями** mielipuoli; **в. кышнумурт** hullu nainen
визьтэммон **1. teonn.** *v:stā* **визьтэммыны** **2.** mielipuolisuuus, mielenvikaisuuus, hulluu
визьтэммыны 1. menettää järken-sä, tulla hulluksi **2. kuv.** hullaantua / > **шузимыны**
визьтэммытон *teonn.* *v:stā* **визьтэммытыны**
визьтэммытыны 1. viedä järki, tehdä (t. saada) hulluksi **2. kuv.** saada hullaantumaan / > **шузимытыны**
визьтэмъяськон hulluttelu, has-suttelu; rivosti (t. törkeästi) käyt-täytyminen
визьтэмъяськыны hullutella, hassutella; käyttäätyä rivosti (t. törkeästi); > **шузияськыны**
визьужас älymystön (t. sivistyneistön) edustaja; **визьужасъёс mon.** älymystö, sivistyneistö; *vrt.* **интеллигент, интеллигэнци**
визян 1. (*визь возён*) paastoaminen **2.** (*визь*) paasto
визяны paastota
вийис 1. *partis.* *v:stā* **виныны 2.**

- (адями в.)** murhaaja, surmaaja, tappaja
- вікá kasv.** virna
- викон** nikottelu, nikottaminen, nikotus
- викыны** nikotella, nikottaa
- викыштон 1.** (bördyku) nyyhkäiseminen, nyyhkäisy, nyyhkäys **2.** (кучыктон) nikotus
- викыштыны 1.** (bördyku) nyyhkäistä **2.** (кучыктыны) päästää nikotus, nikottaa (*kerran*)
- викышъян 1.** (bördyku) nyyhkuttaminen, niiskuttaminen; nyyhkitys, nyyhkintä, niiskutus **2.** (кучыкъян) nikottelu, nikottaminen, nikotus
- викышъяны iter. 1.** (bördyku) nyyhkyttää, niiskuttaa **2.** (кучыкъяны) nikotella, nikottaa
- вилка 1.** haarukka **2. tekn.** haarukka; pistoke; **велик в.** polkupyörän haarukka; лампалэн вилкаэз (pöytä)lampun (t. pöytävalaisimen) pistoke
- вим (=ыз) anat.** (тырвим) aivot; (лывим) ydin; **сюрлы в.** selkäyдин
- вина** viina; (кишно в.) viini; **кабак** (я. карысы) в. (ostettu) viina, kaupanviina; **кишно в.** viini; **тёдьы кишно в.** valkoviini; **пöьзтэм в.** pontikka, kotipolttoinen (t. kotikeittoinen) viina; **тёдьы в. 1** (водка) viina, votka; **2** (кишно в.) valkoviini; **горд в.** rupnaviini
- винегрет** sillisalaatti, rosolli
- виноград 1.** kasv. (будос) viini-köynnös **2.** (емыш) (viini)gurpale(et); **в. бичан** viininkorjuu; **в. вина** gurpaleviini; **в. сок** (viini)gurpalemehu
- вінт** ruuvi
- вінты 1.** (шуруп) ruuvi **2.** (гайка)
- mutteri 3.** (вентиль) venttiili **4.** (резьба) kierre (*ruuvin, mutterin*)
- вінтыян** kiertäminen (t. ruuvaaminen, kiristäminen)
- вінтыяны** kiertää (t. ruuvata, kiristää) kiinni; **гайкаэз в.** kiertää (t. kiristää) mutteri kiinni
- вир (=ыз, =ез)** veri; **нырысътым в.** потэ nenästäni valuu verta ◇ **в. шудэ** veri kuohuu; **в. юнсь 1** verenimijä **2.** kuv. hirmuvaltias, itsevaltias, despootti
- вирберган** verenkierto
- виресь** vereen tahraantunut (t. tahrutunut), verinen; **в. киос** kädet veressä, veriset kädet
- вирэектон teonn. v:stā** **вирэектыны**
- вирэектыны** veristyä; muodostua (veripahka)
- вирнунал** keskiviikko; > **срёда**
- виро 1.** verinen **2.** usk. veriuhrı; **в. карон** > **в. сётон;** **в. кисьтон** vainajille omistettu uhritoimitus ja muistajaisateria, muistajaiset; **в. сётон 1** uhritoimitus, uhraus, uhrien toimittaminen **2** > **в. кисьтон;** **в. сётыны** uhrata, antaa uhraksi, toimittaa uhri
- вирсэр (=ыз, =ез) anat.** verisuoni; (вена) laskimo; (артерия) valtimo
- вирсэрепс** miellyttää, lumoava, tenhoava; **в. адями** miellyttää (t. lumoava) ihmisen
- вирсэрестэм** > seur.
- вирсэртэм** erämiellyttää; karkeaa, töykeää, törkeää
- виртурын** kasv. kuisma (*Hypericum*)
- виртырем 1.** (вирен колбас) verimakkara **2.** (лыз-вож луээм) mustelma, sinelma, veripahka
- виртэм 1.** veretön **2.** kuv. (жалиянээз

- валасътэм)** julma, ankara, epäinhimillinen
- вис (вискыз)** 1. väli(matka); **писпуослэн вить метр** виссы ruiden väli on viisi metriä 2. (*дыр вис*) väliaika, väli; intervalli; tauko; **в. карыса ужаны** pitää työssä(än) tauko (t. taukoja) 3. *postp.-vart.* >**вискозь, виски, вискин, вискысен, вискысь, вискытый висатон** 1. (*огдырлы дугдытон*) keskeyttäminen, keskeytys; **ужез в.** työn keskeytys (t. keskeyttäminen) 2. (*висъян, вис кельтон*) erottaminen, välin jättäminen
- висатыны 1.** (*огдырлы дугдытыны*) keskeyttää, jättää kesken; **ужез в.** keskeyttää työ 2. (*висъяны, вис кельтыны*) erottaa, jättää väli
- висем 1.** *partis. v:stā* **висыны 2.** sairastaminen, poteminen
- висён 1.** *teonn. v:stā* **висыны 2.** sairaus, tauti; **радэн в.** kulkutauti; **секыт в.** vakava tauti; **в. пöр** > **радэн в.**
- висись 1.** *partis. v:stā* **висыны 2.** sairas // (*в. мурт*) potilas, sairas; **в. адями** sairas ihmisen; **секыт висисьёс** vakavasti sairaat potilaat
- вискет** suhde; **калыккуспо вискетъёс** kansainväiset suhteet; *vrt. кусып 3*
- вискозь** *postp.* väliin (asti); **кенеръёс в.** aitojen väliin (asti)
- виски** *postp.* väliin, vällille; **кык ныльёс в.** пуксыны istuuuta kahden tytön väliin
- вискин** välissä, vällillä; **кенеръёс в.** aitojen välissä; **ныылен (но)** **витет в.**, **ныыль но вить час в.** kello neljän ja viiden vällillä
- вискын-вискин** aika ajoin, (aika)
- ajoittain, silloin tällöin; > **дырын-дырын**
- вискысен** *postp.* välistä; välissä; **кутски копаны улмопуос в.** ala kaivaa omenapuiden välistä; **гурезьеc в. номыр но уг адски** vuorten välistä ei näe mitään
- вискысь** *postp.* välistä, välliltä; välissä; **та тетрадез книгаос в.** шедьтй löysin tämä vihkon kirjojen välistä
- вискытый** *postp.* välissä, välitse, välistä; **писпуолэн куаръёсыз в.** шунды пиштэ aurinko paistaa puun lehtien välistä (t. välitse); **коркаос в. ветлыны** kävellä talojen välissä
- висо 1.** raollinen, sellainen, jossa on väli (t. välejä); **в. бугро** raollinen salvos 2. (*висъем*) =rakoinen; **бадзым в.** isorakoinen
- висо-висо** raollinen, sellainen jossa on välejä
- вистэм 1.** (*кусылтэм, оглом*) välitön, ilman väliä (t. välejä); raitton, ilman rakoa (t. rakoja) // (*вис кыллытэк*) tiheästi 2. (*дугдылыйсътэм*) keskeytymätön, lakkaamaton, yhtämittainen // (*дугдылыйтэк*) keskeytymättä, lakkaamatata, yhtämittaa
- вистэм-вожтэм 1.** (*дугдылыйтэк*) jatkuvasti, keskeytymättä, keskeytymättömästi, lakkaamatta // (*дугдылыйсътэм*) keskeytymätön, yhtämittainen; **в. гудыръя** jyrisee keskeytymättä (t. lakkaamatta) 2. (*вис кыллытэк, оглом*) tiheästi; kauttaaltaan // (*чем, нап*) tiheä; **инбам в. пилемъёсын шобыр-кемын** taivas on kauttaaltaan pil vessä
- висъет 1.** väliseinä; väliaita 2.

(комната) huone (*väliseinän erottama*)

висъян teonn. *v:stā* **висъяны**

висъяны 1. (локыны) jakaa (*väliseinällä*); **комнатаэз** **кыклы** **в.** jakaa huone (*väliseinällä*) kahtia **2.** (нимазъяны) erottaa, eristää; irrottaa; **кенерен** **в.** erottaa aidalla; **кургпуз** **чүжъёсты** **в.** erottaa keltuaiset (*valkuaisista*); **ыжпиэз** **мумизлэс** **в.** erottaa karitsa emosta; **сйлез** **лы** **бордысы** (**тыз**) **в.** irrottaa liha luusta **3.** (малэс ке оглюкется сётыны) antaa, myöntää, erottaa (*osa jstak*); **коңьдон** **в.** antaa (t. myöntää) osa rahoista **4.** (*быр*) suoda, kuluttaa; (*сақлык*) osoittaa huomiota jillek, kiinnittää huomio(*ta*) jhk; **уд** **висъялэ-а** **мыным** **жыны** **час** дырдэс? soisittekо minulle puoli tuntia ajastanne? **5.** (*пöртэмлык-сэ шöдйны*) tehdä (t. nähdä, huo-mata) ero, erottaa

висъясь partis. *v:stā* **висъяны** ◇ **в.** **кылйтэт** *kiel.* determinatiivi-nen suffiksi

висъяськон 1. (бордысътыз басытисъкон) иртоаминen, irtautuminen, erkaantuminen **2.** (нимаз карисъкон) eroaminen, erottautuminen, erottuminen; eristyminen, eristätyminen **3.** (*пöртэм луон*) eroaminen, erottuminen; kunnostautuminen

висъяськыны 1. (бордысътыз басытисъкыны) irrota, irtautua, erkaantua; **кургпуз** **чүжъёс** **капчиен** **висъяськизы** keltuaiset erkaantuivat helposti (*valkuaisista*) **2.** (нимаз карисъкыны) erota, erottautua, erottua; eristyä, eristätyä; **калык** **пöлысь** **в.** ego-

ta väkijoukosta; **эшъёслэс** **в.** eristätyä tovereistaan **3.** (*pörtäm луны*) erota, erottua, olla erilainen; со **эшъёсызлэс** **умой ла-сянь** **висъяське** häн eroaa edukseen tovereistaan; **тыршиса** **ужамен** **в.** kunnostautua ahkeralla työllä **4.** *pass.* *v:stā* **висъяны** **вись** vaaksa

висъяны 1. sairastaa, potea, olla sairaana (t. kipeänä); **в.** **кутскыны** (*я.* *усыны*) sairastua; **гриппен** **в.** sairastaa flunssa, olla flunsassa; **майн висисъкод?** mikä sairaus (t. vaiva) sinulla on? **2.** (*мугор люкетъес с-съ*) särkeä, kivistää, pakottaa, koskea, olla ki-reä; **йыры** **висе** päättäni särkee; **йыр** **висъытозь** **пыд** **мед** **висёз** *sp.* särkisi(pä) jalkoja pään sijasta **висэн-висэн 1.** > **вискын-вискын** **2.** (*радэн-радэн*) riveittääin, rivittääin

витамин vitaminni

витёти **1.** *viides* **2.** (*вить интыын*) viidessä paikassa

витёй viisi päivää, viitenä päivänä; (*öвөлтон дыръя*) (ei) viiteen päiväänp; **отын мон** **в.** **улй** asuin siellä viisi päivää

витёйскин viidessä päivässä, viiden päivän kulussa

витён **1.** (*возьман*) odottaminen, odotus **2.** (*виятон*) vuodattaminen, vuodatus, valuttaminen, juoksuttaminen (*pieninä noroina*) **3.** (*вина пöзытон*) viinan keittäminen (t. polttaminen)

витисъкон teonn. *v:stā* **витись-кыны**

витисъкыны *intr.* **1.** (*возьмаса улыны*) odotella, olla odottamassa **2.** (*виятыса улыны*) vuodattaa,

valuuttaa, juoksuttaa jtak (*pieninä noroina*), olla vuodattamassa (t. valuttamassa, juoksuttamassa) jtak (*pieninä noroina*) **3.** (вина пойзьтыны) keittää (t. polttaa) viinaa, olla keittämässä (t. polttamassa) viinaa

ВИТЬ viisi; **дас в.** viisitoista
ВИТЬМОС viidennes, viidesosa; **кык в.** kaksi viidesosaa (t. viidennestä)
ВИТЬНАДЫ **1.** *pron. indef.* (витьты ик) te kaikki viisi, jokainen teistä viidestä **2.** (вить кузя) te viides-tään

ВИТЬНАЗЫ **1.** *pron. indef.* (витьсы ик) he kaikki viisi, jokainen heistä viidestä **2.** (вить кузя) he viides-tään

ВИТЬНАМЫ **1.** *pron. indef.* (витьмы ик) me kaikki viisi, jokainen meis-tä viidestä **2.** (вить кузя) me vii-des-tään

ВИТЬТОН viisikymmentä

ВИТЬЫМТЭ odottamaton; **в. куно** odottamaton vieras; **в. валысь > seur.**; **в. шорысь** odottamatta, odottamattomasti, (äkki)arvaamat-ta, aavistamatta

ВИТЬНЫ **1.** (возьманы) odottaa, odotella **2.** (виятны) vuodattaa, valuttaa, juoksuttaa (*pieninä no-roina*) **3.** (вина пойзтьны) keittää (t. polttaa) viinaa

вишня **1.** (емыш) kirsikka, kirsikat **2. > seur.**

вишняпу kasv. kirsikka(puu)

вишты täplä, pilkku, tahra

виштыё täplikäs, pilkullinen

виштыян tahrtaaminen, tahrininen

виштыяны tahrata, tahria

виштыяськон *teonn. v:stā* **виш-тыяськыны**

виштыяськыны saada täpliä (t.

pilkkuja, läiskiä)

виым (=ыз) > вим

виыны tappaa, murhata, surmata;

в. пунктон kuolemantuomio

виян 1. valuminen, vuotaminen, virtaaminen **2.** (тысъ, луо с-съ) kariseminen, variseminen ◇ **му** **пир в.** **люкет!** *haukk.* piru vie-köön!

вияны 1. valua, vuotaa, virrata; **бекче вия** tynnyristä vuotaa vet-tä; **синвуос вияло** kyyneleet valuvat **2.** (тысъ, луо с-съ) karista, varista; **мешокысь тысы вия** ju-viä karisee säkitä ◇ **му** **пир** (кадъ) **в.** hävitä kuin maan niele-mänä (t. kuin maa olisi niellyt)

виятон vuodattaminen, vuodatus, valuttaminen, juoksuttaminen

виятыны vuodattaa, valuttaa, juoksuttaa; **сурсву в.** juoksuttaa (koivun)mahlaa

власть valta; > **төрлык**

влияние vaikutus

вог oikullinen, oikukas; (*ваменэс*) omapäinen, itsepäinen // (*вог* мурт) oikuttelija, kiukuttelija; (*ва-менэс мурт*) niskoittelija

воган, воганы > вогъяськон, **вогъяськыны**

вогён I, II *teonn. v:stā* **вогъины I, II**

вогъины I > вогъяськыны

вогъины II niellä (t. nielaista) väärän kurkkuun, läkähtyä (*juodessa, syödessä*); > **вонъдыны, чόк/ сузыны**

вогъяськись 1. *partis. v:stā* **вогъ-яськыны 2.** oikullinen, oikutteleva, kiukutteleva; (*ваменъясь-кисъ*) omapäinen, itsepäinen, niskoitteleva // (*в. мурт*) oikuttelija, kiukuttelija; (*ваменъяськисъ*

- мурт) niskoittelija*
- вогъя́ськон** oikuttelu; oikku; (*ва-менъя́ськон*) niskoittelu, niskurointi; omapäisyys, itsepäisyys
- вогъя́ськыны** oikutella, oikkuilla, kiukutella; (*ва-менъя́ськыны*) olla omapäinen (t. itsepäinen), niskoitella, niskuroida
- вогыри 1.** (*ку, огреч вылын*) näppy(lä), nysty(rä), karheus **2.** (*векчи тулкым*) väre, kare, viri, vire; **ву** *veden pinnan viri* (t. väre)
- вогыриё, вогыриё-вогыриё 1.** näppyläinen, nystyräpintainen, karhea(pintainen); **в. ку** näppyläinen iho; **в. огреч** nystyräpintainen (t. karheapintainen) kurkku **2.** (*векчи тулкымо*) väreilevää, kareileva, karehtiva
- вогыръян** *teonn. v:stā* **вогыръя-ны**
- вогыръяны** saada (t. panna) väreilemään (t. kareilemaan, karehtimaan)
- вогыръя́ськон** väreily, kareilu (*veden pinnan*)
- вогыръя́ськыны** värellä, kareilla, karehtia; **в. вогыръя́ське** vedenpinta väreilee
- водолаз** sukeltaja
- водопровод** vesijohto
- водород** *kem. vety*
- водь** vatjalainen; **в. кыл** vatja(n kieli)
- во́ённой** sota=, sotilas=, sotilaallinen // (*в. адями*) sotilas(henkilö); **в. завод** sotatarviketehdas; **в. объект** sotilaallinen kohde
- вож I 1.** (*тыс, бүёл*) vihreä **2.** (*еж*) raaka, vihreä, kypsymätön; (*выль будэм*) vihanta=; vihannes=; **в. емыш** vihreä (t. raaka, kypsymätön) hedelmä; **в. бакча сиёнъёс** vihannekset; **в. сугон** ruohosipuli
- ◊ **в. нуны** (*я. пинал*) vauva
- вож II 1.** (*шур в.*) joensuu **2.** (*сю-рес в.*) tienristeys; **урам в.** kadunristeys
- вож III** (*йыркур*) viha; > **вож/ва-йыны, вож/поттыны, вож/-поттыны**
- вожалэс** vihertäävä
- вожан 1.** *teonn. v:stā* **вожаны 2.** mustasukkaisuus
- вожаны** olla mustasukkainen (t. mustankipeä)
- вожась 1.** *partis. v:stā* **вожаны 2.** mustasukkainen
- вожваён** suuttuminen, vihastuminen; suuttumus, vihastus
- вож/вайыны** suuttua, vihastua, tulla vihaiseksi, olla suuttunut (t. vihoissaan); **вождэс эн вае** suo-kaa anteeksi, pyydän anteeksi; **мон вожме уг ваиськы тыныд** minä en ole suuttunut (t. vihoissani) sinulle
- вожк-вожк** kirkkaan (t. helein) vihreä, vihreäkin vihreämpi
- вожвёгуби** *kasv. samettitatti (Boletus subtomentosus)*
- вожыл 1.** (*кырыжак, кечевыл*) viistoon, vinosti **2.** (*пумит*) vastaan, vastoin; **в. кариськыны** vastustaa, panna (t. olla) vastaan **3.** (*кечат-вамен*) ristiin; **в. сюресть-ёс** ristiin menevät tiet; **пыдъёс-ты в. карыны** panna jalat ristiin
- вожылат 1.** (*кечат-вамен*) ristiin **2.** (*пумит*) vastaan, vastoin **3.** (*чепрөдэн*) vuorotellen, vuoroin, vuoroittain **4.** (*чошатсыса*) kilpaa, kilvan
- вожылскон** *teonn. v:stā* **вож-вылскыны**
- вожылскыны 1.** (*бызызыса чо*

шатсыны) juosta kilpaa (t. kilvan); (ортчыны) olla ohittamassa 2. (чошатсыны, вожвылъясь-сыны) kilpailla

вожвылтон *teonn. v:stā* **вожвыл-тыны**

вожвылтыны 1. (кырыжтыны) tehdä vinoksi, vääristää, väintää vääräksi 2. (кечат-вамен карыны) panna (t. asettaa) ristiin 3. (ваменак ортчыны) leikata (*tie*) 4. (азылтыны) ohittaa, mennä (t. päästä) edelle

вожвыльяськись 1. *partis. v:stā*

вожвыльяськыны 2. (чошат-скись мурт) kilpailija

вожвыльяськон 1. (ченгешон) kinastelu, kina(ilu), kiistely 2. (чошатскон) kilpailu

вожвыльяськыны 1. (ченгешыны) kinastella, kinailla, kiistellä 2. (чошатсыны) kilpaila

вождь johtaja; päälikkö (*heimon*)

вожектон 1. (вож луон) vihertyminen 2. (вож адскон) vihertäminen, viheriöinti, vihannointi 3. (азон) ajettuminen, märkimään rupeaminen

вожектыны 1. (вож луны) vihertyä, tulla vihreäksi 2. (вож адсыны) vihertää, viheriöidä, vihannoida 3. (азыны) ajettua, ruveta märkimään, alkaa märkiä

вожён-вожен vuorotellen, vuoroin, vuoroittain; **в. бызылыны** juoksennella vuorotellen

вожёззы *el.* vihervarpunen (*Carduelis spinus*)

вожкыр *el.* vihertikka (*Picus viridis*)

вожман *teonn. v:stā* **вожманы**

вожманы (вожен буяны) maalata (t. värijätä) vihreäksi; (вожен

наштаны) tahrata vihreään

вожмаськон I *teonn. v:stā* **вож-маськыны I**

вожмаськон II (чошатскон) kilpailu

вожмаськыны I (вожен наштаськыны) tahrata itsensä vihreään, tahaantua vihreään; (вож луны) tulla (t. värijäytyä) vihreäksi

вожмаськыны II (чошатсыны) kilpailua; **вожмаськыса бызы-ны** juosta kilpaa (t. kilvan)

вожмин 1. (черодэн) vuorotellen, vuoroin, vuoroittain 2. (чошат-скыса кадь) kilpaa, kilvan; **вány-зы в. вераськыны кутскизы** kaikki alkoivat puhua kilpaa 3. (кечевыл) viistoon, vinosti; **со милеммы в.** улэ hänen talonsa on viistoon meiltä (t. talostamme)

вожмыт > вожалэс

вожо I (вож) vihreä; (вожо-вожо) vihreätäpläinen

вожо II 1. *myt. vožo* (*paha henki*) 2. > *seur.*

вожодыр joulunpyhäät

вожомон I 1. (лекомон) suuttuminen, vihastuminen, raivostuminen 2. (лёттон, алеммон) innostuminen, innostus (*suuri*), hullaantuminen; syttyminen *kuv.*

вожомон II (вож луон) vihertyminen

вожомыны I 1. (лекомыны) suuttua, vihastua, raivostua 2. (лёттыны, алеммыны) innostua (*suuresti*), hullaantua; syttyä *kuv.*

вожомыны II (вож луны) vihertyä

вожомытон 1. (лекомытон) suuttaminen, vihastuttaminen, raivostuttaminen 2. (лёткытон) in-

nostuttaminen, hullaannuttaminen; sytyttäminen *kuv.*

вожомытыны 1. (лекомытыны) suututtaa, vihastuttaa, raivostuttaa

2. (лöпкытыны) innostuttaa (*suiresi*), hullaannuttaa; sytyttää *kuv.*

вожорик *murt. el.* pulmunen (*Plectrothephax nivalis*)

вожояськон naamioituminen (*joulun aikaan*)

вожояськыны naamioitua (*joulun aikaan*)

вожпот *kasv.* jauhosavikka (*Cheporodium album*)

вожпотон suuttuminen, vihastuminen; suuttumus, vihastus

вожпоттон *teonn. v:stā* **вóж/пот-тыны**

вóж/поттыны suututtaa, vihastuttaa; **вождэс эн поттэ** suokaa anteksi, pyydän anteeksi; **солэн алдаськемез вожме поттэ** hänen valehtelunsa suututtaa minua

вóж/потыны suuttua, vihastua, tulla vihaiseksi, olla suuttunut (t. vihoissaan); (**мынам**) **воже потэтыныд** olen vihoissani sinulle

вóжпыр, вóжпыръэм > **вожалэс**

вожтэй *el.* kirva (*Aphidoidea*)

вожъяськись 1. *partis. v:stā*

вожъяськыны 2. kateellinen, kadehtiva // (**вожъяськись мурт**) kadehtija

вожъяськон 1. *teonn.* kadehtimi-

нен 2. (**вожъяськем, вожъяськынлык**) kateus, kateellisuus

вожъяськонлык kateus, kateellisuus

вожъяськыны kadehtia

воз kuorma; kuormarattaat

воздух *murt. ilma;* > **омыр**

возем I 1. *partis. ja teonn. v:stā*

возыны 2. (*утем, азланьтэм*)

ylläpito **3.** kummi=; **в. ныл** kummityttö; **в. пи** kummipoika

возем II *murt. interj.* (зеч лу) näkemiin!

возет periaate; > **принцип**

возён 1. pitäminen, pito, pitely; pidättäminen, pidätys **2.** (*пыкыса возён*) kannattaminen **3.** (*утён, азланьтон*) ulläpito

возёс talous; **гурт в.** maatalous; **кар в.** kaupungin talous; > **хозяйство 1**

возиськон 1. (*маке, кин ке борды*) pitäminen (t. pitely) (kiinni) **2.** (*ас интыяз кылён*) pysyminen (kiinni), pysytely; kestäminen (*tietyn aikaa*) **3.** (*астэ возён, кутон*) riidättyminen, itsensä hillitseminen (t. kontrollointi) **4.** (*воштىсъкытэк кылён*) säilyminen, pysyminen

возиськыны 1. (*маке, кин ке борды*) pitää (t. pidellä) (kiinni); **ки бордаз в.** pitää jnk kädestä kiinni

2. (*ас интыяз кылышыны*) pysyä (kiinni), pysytellä; kestää (jnk aikaa); **пыд йылын в.** pysyä jaloillaan (t. pystysä); **чош в.** pysyä yhdessä **3.** (*астэ возыны, куттыны*) pidättyä, hillitä (t. kontrolloida) itseään **4.** (*воштىсъкытэк кылышыны*) säilyä, olla sälössä, pysyä

возъет verho; укно в. ikkunaverho

возъян verhoaminen, verholla peittäminen

возъяны verhota, peittää verholla

возъяськон verhoutuminen

возъяськыны verhoutua

возы: (тыös в. выл) niitty

воздаськись 1. *partis. v:stā*

воздаськыны 2. ujo, kaino, havelias

воздасъкон 1. (*возыт потон*) hä-peily, häpeäminen; (*возыт луэм, воздасъконлык*) häpeäntunne **2.** (*керпотон*) ujostelu, kainostelu; (*керпотонлык*) ujous, kainous, häveliäisyys

воздасъконлык ujous, kainous, häveliäisyys

воздасъкыны 1. (*возыт потыны*) häpeillä, hävetä **2.** (*керпотыны*) ujostella, kainostella

воздасъкытон häpeämään saattaminen (t. saaminen)

воздасъкытыны saattaa (t. saada) häpeämään

взыкон, взыкыны > возисъкон, возисъкыны

вымамтэ odottamaton; **в. шорысь** odottamatta, odottamattomasti, (äkki)arvaamatta, aavista-matta

выман 1. (*витён*) odottaminen, odotus, odottelu **2.** (*воздасъкон*) vahtiminien, vartiointi **3.** (*пудоэз*) paimentaminen, paimennus **4.** (*утён*) suojaaminen, suojelu

выманы 1. (*витьны*) odottaa, odotella **2.** (*воздасъкыны*) vah-tia, vartioida **3.** (*пудоэз*) paimentaa; **скал в.** paimentaa lehmiä **4.** (*утыны*) suojata, suojella

вымась 1. *partis. v:stā* **выманы 2.** (*возьмасъкись*) vartija; **нюлэс в.** metsänvartija **3.** (*пудо в.*) paimen(taja); **скал в.** lehmäpaimen; **ыж в.** lammaspaimen **4.** (*утись*) suojelija

вымасъкись 1. *partis. v:stā* **вымасъкыны 2.** vahti, vartija, var-tiomies

вымасъкон vartiointi

вымасъкыны *intr.* vartioida, olla vahdissa (t. vartioimassa)

выматайсь 1. *partis. v:stā* **выматыны 2.** *s. esittääjä*

выматайськон *teonn. v:stā* **выматайськыны**

выматайськыны 1. näyttäätyä jillek, tulla näyttämään itsään; **врачлы в.** käydä lääkäriissä **2.** *pass. v:stā* **выматыны**

выматон 1. (*адзытон*) näyttämien, näyttö, esittäminen, esitys **2.** (*шараян; суредак*) ilmaiseminen, ilmaisu, ilmentäminen, kuvaamien, kuvaus ◇ **в. кылпуктос kiel.** genetiivirakenne; **в. нимвоштос kiel.** demonstratiivipronomini; **в. падеж kiel.** genetiivi

выматскон, выматскыны > выматайськон, выматайськыны 1

выматъян, выматъяны iter. > выматон, выматыны

выматыны 1. (*адзытыны*) näyttää, esittää, näytellä **2.** (*шараяны; суреданы*) ilmaista, ilmentää, kuvata; **ас малпанэз в.** ilmaista oma ajatuksensa

вымыны 1. pitää, pidellä; pidättää; **киын в.** pitää kädessä; **конъдо-нээ банкын в.** pitää rahat (t. rahoja) pankissa; **курег в.** pitää kanoja; **лавка в.** pitää kaupparaa (t. puotia); **нылпиеz китиэ в.** pitää (t. pidellä) lasta kädestä (kiinni); **кошкемысь в.** pidättää lähtemästä **2.** (*пыкыса в.*) kannattaa; **юбоос выжез** **возё** pylvät kannattavat siltaa **3.** (*утыны, азъланътыны*) pitää yllä, ylläpitää; **эшлыко ку-сыпъеэс в.** ylläpitää ystävällisiä suhteita **4.** (*утялтыны*) pitää huolta, huolehtia; **монэ татын дорам** **кадъ** **возё** täällä huolehditaan mi-nusta kuin kotonani ◇ **жаяса в.**

- сääliä, säälitellä, pitää huolta; **жүгыса** в. pahoinpidellä; **тодын** в. pitää muistissa, muistaa
- возыт** 1. häpeä; **мыным** в. minua hävettää, minun on häpeä; **возыт-тэ вуны** (я. усыны) joutua häpeään; (**солэн**) **возыттэз пыдтышказ** sp. hän on aivan hävytön (= hänen häpeänsä on hänen kantapäässään) 2. (**возытбур**) omatunto
- возытбур** 1. (*совесть*) omatunto 2. (*возыт*) häpeä
- возыто-буро** уjo, kaino, häveliäs
- возыттэм** hävytön, häpeämötön; tunnonton
- войн** soturi, sotilas; > **ожгарчи**
- война** sota; **Быдзым Отчест-венной** В. suuri isänmaallinen sota; vrt. **ож**
- войско** sotajoukko, sotaväki
- вокзал** (rautatie)asema
- воксё** *ruhek.* 1. (*чылкак, копак*) ai- van, ihan 2. (*быдэсак*) kokonaan, vallan 3. (*чик*) (*ei*) lainkaan, ollen- kaan, ensinkään, kerrassaan
- волег** liukas; **йё вылын туж** в. jäällä on hyvin liukasta; **валег**
- волейбол** lentopallo; **волейболэн шудйись** lentopalloonilija
- волейболист** lentopalloonilija
- вольтчон** 1. (*чинны, пыд с-сь*) nyrjähäminen, nyrjähdyks, sijoiltaan meno, niukahdus 2. (*гылзыса потон, усён*) luiskahtaminen, luiskahdus, luisuminen
- вольтчины** 1. (*чинны, пыд с-сь*) nyrjähää, mennä sijoiltaan, niukahataa 2. (*гылзыса потыны, усыны*) luiskahtaa, luisua
- вольтчтон** nyrjäyttäminen, niukauttaminen
- вольтчтыны** nyrjäytää, niu-
- kauttaa; **со пыдзэ вольтчтыйз** hän nyrjäytti jalkansa; hänen jal- kansa nyrjähti
- вольыт** sileä, tasainen; **в. дэрэм** sileä paita; **в. сюрес** tasainen tie ◇ **в. вераськыны** puhua sujuvasti (t. sulavasti)
- вольытан, вольытаны** > **вольы- томон, вольытомыны**
- вольытомон** siliäminen, tasoittu- minen
- вольытомыны** silitä, tasoittua
- вольытомытон** silottaminen, silotus, tasoittaminen, tasoitus
- вольытомытыны** silottaa, tasoit- taa
- воля** *murt.* vapaus; > **эрик** 1
- волян** siliäminen, hioutuminen
- воляны** silitä, hioutua
- волятон** silottaminen, silotus, hio- minen, hionta
- волятыны** silottaa, hioa; **шерен** в. hioa tahkokivellä
- воньдон** *teonn. v:stā* **воньдыны**
- воньдыны** niellä (t. nielaista) väärän kurkkuun, läkähtyä (*juodessa, syödessä*)
- вонял** *anat.* jänne
- вооружение** aseistus, asevarustus
- вооружённой** aseellinen, aseistau- tunut
- вооружить:** в. **карон** aseistami- nen, varustaminen; **в. карыны** aseistaa, varustaa
- вор** *ruhek.* varas, varastelija; > **лушкись** 2
- воран** *ruhek.* varastaminen, pihistä- minen
- вораны** *ruhek.* varastaa, pihistää; > **лушкианы**
- вораськон** *ruhek.* 1. *teonn. v:stā* **вораськыны** 2. varaus, varaste- lu, varastaminen

вораськыны *intr. puhek.* varastaa, varastella, olla tapana varastaa; > **лушкиськыны**

воргорон 1. (*аресаз вуэм пи*) ai-kamies; ukko 2. (*ниосмурт*) mies

вордйськем 1. *partis. v:stā* **вордйськыны** 2. syntyminen // synnyin=, syntymä=, koti=; **в. гурт** kotikylä; **в. нунал** syntymäpäivä; **в. шаер** kotiseutu ◇ **в. кыл** äidinkieli

вордйськон 1. syntyminen, synty 2. (*арнялэн нуналээз*) maanantai; > **понедельник**

вордйськыны syntyä

вордон kasvattaminen, kasvatus, hoitaminen, hoito; **нылпи в.** lapsen (t. lasten) kasvatus

вордос elätti=, kasvatti=, otto=; **в. ныл** ottotytär; **в. пи** ottopoika

вордском, **вордскон**, **вордсыкыны** > **вордйськем**, **вордйськон**, **вордйськыны**

вордыны kasvattaa, hoittaa; **муш в.** hoittaa mehiläisiä; **нылпи в.** kasvattaa lasta (t. lapsia); **ыж в.** kasvattaa lampaita

ворекъян 1. (*кисътасъкон*) hohtaminen, kimaltelu, kimallus, kimmeltäminen, kimmellys, välke(h-dintä), välkyyntä 2. (*югекъян*) väähälytely, leimuaminen, leimahtelu (*elosalaman*)

ворекъяны 1. (*кисътасъкыны*) hohtaa, kimallella, kimmeltää, väähähtiä, välkkyä; **лымы ворекъя** lumi hohtaa; **лысву ворекъя** kaste välkyy 2. (*югекъяны*) väähähdellä, leimuta, leimahdella (*elosalama*) ◇ **синмы ворекъя ни** silmissäni säkenöi

ворземен *murt.* ratsain; > **борземен**

ворино, **воринó-ворино** väreilevää,

värehtivä, karehtiva, kareileva

вормись 1. *partis. v:stā* **вормыны** 2. voittaja

вормон 1. *teonn. v:stā* **вормыны** 2. voitto, voittaminen; **тушмонээ в.** voitto viholaisesta, viholaisen voittaminen 3. (*азинскон*) voitto, saavutus

вормонтэм voittamaton, ylivoimainen

вормымон voitettavissa oleva

вормыны voittaa, saada voitto, päästä voitolle; **в. луонтэм** voittamaton, ylivoimainen; **азътэмээ уг** **вормы** ei voita laiskuuttaan

вормытъясъкись 1. *partis. v:stā*

вормытъясъкыны 2. (*вылтү-яськись*) nokkava, nenäkäs, koppava, koreea 3. (*вогъяськись*) oikullinen, oikutteleva, kiukutteleva / > **быдзияськись**

вормытъясъкон *teonn. v:stā* **вормытъясъкыны**

вормытъясъкыны 1. (*вылтүясь-кыны*) käyttäytyä nokkavasti (t. nenäkkäästi, koppavasti, kopeasti)

2. (*вогъяськыны*) oikutella, oikkuilla, kiukutella / > **быдзиясь-кыны**

ворота *murt.* portti; > **капка**

воротник kaulus

воро raidallinen; kirjava

ворсан sulkeminen; (*усытонэн*) lukitus

ворсаны sulkea, panna kiinni; (*усытонэн*) lukita, panna lukkoon

ворсаськон *teonn. v:stā* **ворсась-кыны**

ворсаськыны 1. (*öсээз маин ке ворсаны*) lukita ovi, sulkea ovi lukkolla (t. haalla), panna ovi lukkoon (t. hakaan) 2. (*öс, укно с-съ*) sulkeutua, mennä kiinni

- ворсэт 1.** (*öс ворсан*) salpa, säppi **2.** (*пыдсэт*) kansi; **миска** **в.** kattilan kansi
- ворттон 1.** (*нуллон*) kuljettaminen, kuljetus, ajaminen, ajo; **луо** **в.** hiekan kuljetus (t. ajo) **2.** (*гонзыртон*) juokseminen (*ravia*), ravamisen, ravi
- ворттылон** *teonn. v:stā ворттылыны*
- ворттылыны 1.** *freky. v:stā ворттыны 2. iter. (бызыылыны)* kii-tää, juosta, juoksennella (*hevonen, vasikka*) **3. iter.** (*машинаен, валэн*) ajella; ratsastella; **велосипедэн** **в.** ajella polkupyörällä; **вал вылын** **в.** ratsastella
- ворттыны 1.** (*нүллыны*) kuljettaa, ajaa, vetää (*esineitä, tavarointa*); **луо** **в.** kuljettaa hiekkaa **2.** (*гонзыртыны*) juosta ravia, ravata; **вал ворттыса мынэ** hevonen ravaa (t. juoksee ravia)
- воршуд** *kansat. voršud (haltia – kotilieden vaalija, heimon suojeleja); в. ним* heimonimi
- воры 1.** (*сюры*) parsi (*riihen*) **2.** *tekst.* sukkulan käämin liitospiikki
- воскресенье** (**воскресенье=’**) sunnuntai; > **арнянунал**
- воспитатель** kasvattaja
- воспитательница** kasvattaja (*nainen*)
- воспитать:** **в. карон** kasvattamien; kasvatus; **нылпиости** **в. карон** lasten kasvattaminen (t. kasvatus); **в. карыны** kasvattaa (*lapsia*)
- восстание** kapina
- востэм** kaino, vaatimaton, hiljainen, rauhallinen, harmiton; **в. нылаш** kaino (t. vaatimaton) tyttö
- востэмлик** kainous, vaatimatto-
- muus
- востэммон** *teonn. v:stā востэммыны*
- востэммыны** tulla kainoksi (t. vaatimattomaksi, hiljaiseksi)
- восьмомон** laihtuminen
- восьмыны** laihtua
- восьтэт** laiha
- бот** *puhek. part. kas (niin), =pa / =pä, juuri; в. кызы* kas näin (t. niin); **в. тон ик мыным кулэ вал** juuri sinut minä tarvitserkin (t. tarvitsinkin)
- Воткакар** Votkinsk (*kaupunki*)
- вотос > вотэс**
- вотсан** *teonn. v:stā вотсаны*
- вотсаны 1.** (*вотэсэн*) kietoa (*hämähäkinverkkoon*) **2. kuv.** (*чоксаны, сайяны*) vetää (t. kietoa) vaippaansa; **бус нюлэсээс вотсаз** sumu kietoi metsän vaippaansa **3. kuv.** (*кенерам карыны*) aidata häthätää
- вотсаськон** *teonn. v:stā вотсаськыны*
- вотсаськыны 1.** (*вотэсэн*) kietoutua (*hämähäkinverkkoon*) **2. kuv.** (*чоксаськыны, сайяськыны*) vetäätyä, kietoutua; mennä (t. vetää) huuriun; **инбам пилемъёсын**
- вотсаськиз** taivas vetäätyi pilveen; **укно пиялаос** вотсаськиз ikkunalasit menivät huuriun
- вотэс** (*hämähäkin*)verkko, seitti; **чонари** **в.** *hämähäkinverkko*, hämähäkinseitti
- вочакмұ,** **вочаксы,** **вочакты** *puhek. > ваньмы, ваньзы, ваньды*
- вошкон,** **вошкыны** *puhek. > воштийськон, воштийськыны*

воштійсь 1. *partis. v:stā* **воштыны**
 2. (*юрттійсь*) sijainen; apulainen // vara=; **аслыд** **в. шедьтыны** löytää itselleen (t. itsellesi) sijainen; **директорлэн воштійсез** apulais-johtaja, varajohtaja 3. (*черодэн ужаку*) vuorotyöläinen

воштійськем 1. *partis. v:stā* **воштійськыны** 2. muutos, muuttuminen, vaihdos, vaihtuminen

воштійськон 1. (*мукет луон*) muuttuminen, muutos, vaihtuminen, vaihdos 2. (*ог-огеныйд*) keskenään vaihtaminen 3. (*дісь воштон*) vaatteiden vaihtaminen

воштійськыны 1. (*мукет луны*) muuttua, vaihtua; **кивалтэт** **воштійскиз** hallitus vaihtui; **куазь** **воштійске** sää muuttuu (t. vaihtuu) 2. (*ог-огеныйд*) vaihtaa keskenään; **интыосын** **в.** vaihtaa paikkaa keskenään 3. (*дісь воштыны*) vaihtaa (t. muuttaa) vaatteet, rukeuttaa toisiin vaatteisiin

воштон vaihtaminen, vaihko, muuttaminen, muutos; **конъдон** (*я. уксё*) **в.** rahan vaihko (t. vaihtaminen); **фамилиез** **в.** sukunimen muuttaminen

воштонтэм korvaamaton, ei vaihdettava

воштос vaihtokappale, vastike
воштыны vaihtaa, muuttaa; **ас** **улондэ** **в.** muuttaa omaa elämäänsä; **дісез** **в.** vaihtaa vaatteet; **конъдон** (*я. уксё*) **в.** vaihtaa rahaa; **улон интылез** **в.** muuttaa (asuinpaijka); **в. лубонтэм** korvaamaton, ei vaihdettava

воштөт *kiel.* sija(muoto); > **падеж**

вошъян, **вошъяны** *iter. > воштон, **воштыны***

вошъяськись 1. *partis. v:stā*

вошъяськыны **в. вераськон**
 люкетъёс *kiel.* taipuvat sanaluo-kat 2. vaihteleva, epävakaa, epävakainen; muuttuva; **в. куазь** epävakainen sää

вошъяськон *teonn. v:stā* **вошъяськыны**

вошъяськыны 1. *iter. > воштійськыны* 2. *kiel.* taipua böö rasvainen, öljyinen, voinen böögubи *kasv.* soitatti (*Boletus luteus*); jyvästatti (*B. granulatus*)

вöжийны 1. (*улыны-вылыны*) olala olemassa, elellä 2. (*улыны кошкыны*) muuttaa (*asumaan*)

вöжён 1. (*улон-вылон*) olemassaolo, elely 2. (*улыны кошкон*) muuttaminen, muutto (*asumaan*)

вöз= *postp.vart. > вöзозь, вöстї, **вöзы, вöзын, вöзысен, вöзысь***

вöзад *postp. ja adv.* vieressä(si)
вöзады *postp. ja adv.* vieressä(nne)

вöзаз *postp. ja adv.* (hän) vieressään, vieressä(nsä), sen vieressä
вöзазы *postp. ja adv.* (heidän) vieressään, vieressä(nsä), niiden vieressä

вöзам *postp. ja adv.* vieressä(ni)

вöзами *postp. ja adv.* vieressä(m-me)

вöзозь *postp.* viereen (t. vierelle) (asti); **корка** **в. мыныны** mennä talon viereen (asti)

вöстї *postp.* ohi(tse), vieressä, vieritse; **корка** **в. кошкыны** kulkea talon ohi(tse) (t. vieritse)

вöзы *postp.* viereen; **атай** **в. пуксыны** istuutua isän viereen

вöзын *postp.* vieressä; **анай** **в. смыны** seisoa äidin vieressä

вöзысен *postp.* vierestä (*alkaen*); vieressä; **писпу** **в. номыр но уг**

адзиськы riun vierestä (katsoen)

- ei näy mitään
вöзьись *postp.* vierestä; **тон в. кошкыны** lähteä pois sinun vierestäsi
вой I. voi, öljy, rasva; **়азег в.** han-henrasva; **нöкы в.** voi; **сима (я.)**
шундыберган) в. auringonkukkaöljy; **скал в.** > **шунтэм в.**; **шуккем в.** voi (*kotona kirnuttu*); **шунтэм в.** sula(tettu) voi, voisula; **в. сырк** voin sulatusjätteet; **в. поттон завод, в. поттонни** meijeri; **в. шуккыны** kirnuta; **вöйин нянь** voileipä **2. > seur.**
Вöйдyp laskiainen
вöлák 1. (*вајак, вариж*) selkoselälääni, (selkosen) selällääni; selkose-lälleeni, (selkosen) selälleeni; **в. усыны** avata (selkosen) selälleen **2.** (*кымин, пасъкыт палыныз*) rähmälleen, mahalleen; lap-peelleen; **в. усыны** kaatua räh-mälleen (t. mahalleen); **кирпичез в. поныны** panna tiili lappeellen
вöл-вöл 1. (*вöлмыт, пасъкыт*) väl-jä, tilava, avara // väljästi, tilavasti; **в. платья** väljä leninki; **корка пушсы в.** (heidän) talonsa sisällä on väljää (t. tilavaa) **2.** (*гань-гань*) mukava, vapaa, väljä // mukavasti, vapaasti, väljästi; **в. кыллыны** maata mukavasti; **в. улыны** asua väljästi (t. mukavasti)
вöлдись 1. *partis.* *v:stā* **вöлдьины** **2.** levittäjä; **кыл в.** juorun (t. hu-hun) levittäjä, juorukello, kielikello
вöлдиськон leviäminen, levittäytyminen
вöлдиськыны levitä, levittäytyä; **бус музьем вылти вöлдиське** sumu leviää maan ylle
вöлдон levittäminen, levitys, levit-tely
вöлдьины levittää, levitellä; **етйн в.** levittää pellavat; **кыл в.** levittää huhua
вöлдьиръяськон *murt.* *teonn.* *v:stā* **вöлдьиръяськыны**
вöлдьиръяськыны *murt.* **1.** (*голь-тыръяськыны*) käyttäytyä remp-seästi (t. liian rennosti) **2.** (*уши-яськыны*) kehua, kehuskella
вöлдэт 1. sisäkatto, välikatto, laipio **2.** (*коръёслэсъ выж*) hirsipää-llys(te), hirsikate, hirsikerta, hirsilattia
вöлён I, II *teonn.* *v:stā* **вöльны I, II**
вöлмон leviäminen, levitys, ulottuminen
вöлмыны levitä, ulottua; **ивор жог** вölmiz uutinen levisi nopeasti; солэн ёеч ужъёсыз страна-нысь котькуд сэреге вöлми-зы hänen hyvät työnsä ulottuivat maan joka kolkkaan
вöлмыт tilava, väljä, avara
вöлмитись 1. *partis.* *v:stā* **вöлмы-тыны 2.** levittäjä; **ивор в.** uutisten (t. viestien) levittäjä
вöлмитон levittäminen, levitys
вöлмитъян *teonn.* *v:stā* **вöл-митъяны**
вöлмитъяны *iter. ja frekv.* *v:stā* **вöлмитъяны**
вöлмитыны levittää; **ивор в.** levittää uutista (t. viestiä)
вöлон veistäminen, vuolu, piilua-minen; kaapiminen, aisaaminen
вöлонпурт vuolin
вöлскон, вöлскыны > вöлдись-кон, вöлдиськыны
вöльян *teonn.* *v:stā* **вöльяны**
вöльяны levittää (*siipensä*), levittää haralleen; **чиньысты в.** levittää sormet haralleen; **бурдъёс-**

сэ вёльяз levitti siipensä
вёлыны veistää, vuolla, piilutta;
каапиа; **бодыез** пуртэн в. vuolla
keppiä veitsellä; **тир ныд** в. veistää kirveenvartta; **корез** вёлон-
пуртэн в. каапиа tukkia vuolimel-
ла

вёльзы hakkio, hakkuu(paikka);
эмезь в. vatukko, vadelmikko
(*hakkiosa*)

вёлыны I 1. > **вёлыны 2.** (нъыл-
дыны) kuoria, ansaita; **корез** в.
kuoria tukki **3.** (буудись пистуэз)
tehdä haava (t. haavoja) puuhun
(*riuin kuivumiseksi*), kaulata

вёлыны II (корчевать карыны)
raivata (puhtaaksi), juuria; **нюлэ-
сээз** в. raivata metsä puhtaaksi
вöсь I kipu; **в. карыны** aiheuttaa
kipua; loukata *myös kuv.*; **в. луы-
ны** tuntua kipeältä, tehdä kipeää
вöсь II usk. rukoilu, uhritoimitus,
uhraus; uskonto

вöсльык usk. uskonto, usko; **хри-
стиан** в. kristinusko, kristillinen
usko(nto); > **религия**

вöсян usk. 1. (*виро сётыны*) uhraami-
nen, uhraus, uhrikksi anto (t. anta-
minen) 2. (*чылкытатон сэбэд*)
pyhittäminen, pyhitys, vihkimininen,
siunaaminen, siunaus

вöсяны usk. 1. (*виро сётыны*) uh-
rata, antaa uhrikksi, toimittaa (*uhri*);
зазег в.ehrata (t. antaa uhrikksi)
hanhi 2. (*чылкытатон сэбэд орт-
чытыны*) pyhittää, vihkiä, siunata;
вүэз в. pyhittää vesи; **черкез** в.
vihkiä kirkko

вöсясь 1. *partis.* v:stā **вöсяны 2.**
usk. uhripappi

вöсяськон usk. rukoilu; rukous

вöсяськыны usk. rukoilla

вöт uni; в. адзыны nähdä unta

вётан *teonn. v:stā* **вётаны**

вётаны nähdä unta

вöчы el. tavi (*Anas crecca*)

вöши tarjoilulauta, puitarjotin (*kak-
karoiden tarjoamiseksi*)

вöши-вöши: в. **кыллыны** loikoa (t.
maata) kädet levällään

вöян (*сиён-юонэз*) sively (voilla,
öljyllä), voitelu; (*ма шинаэз*) ölj-
yuäminen, rasvaaminen

вöяны (*сиён-юонэз*) sivellä voilla
(t. öljyllä), voidella; (*машинаэз*) öljytä,
rasvata

вöяськон *teonn. v:stā* **вöяськыны**

вöяськыны *intr.* 1. (*вöен наш-
таськыны*) tahriutua öljyyn (t.
rasvaan), öljyyntyä, rasvaantua 2.
(*вöяса улыны*) sivellä voilla (t. ölj-
yllä), voidella, olla voitelemassa
(t. sivelemässä voilla t. öljyllä) 3.
kuv. (*пыриськыны*) mielistellä
jtak, makeilla jillek, päästää jnk
suosioon olemalla mielin kielin

врач lääkäri

втóрник tiistai; > **пуксён 2**

ву 1. vesi; **зор** ву sadevesi; **кыед**
ву lantavesi; (*му*)из ву kivennäis-
vesi; **ву** йылон vuoksi, nousuve-
si; **ву** синон luode, pakovesi; **ву**
киськаны (*я. кисьтаны*) kastel-
la 2. (*сок*) mehu; **лимон** ву sitruu-
namehu

вуберган (vesi)pyörre, kurimus

вубозго el. sukeltaja (*Dytiscus*)

вубуртчин lieju, liete, muta; levät

вуг > **вугы**

вугал 1. (*нёжал*) notko, notkelma
2. (*таш-таш музъем*) tiivils (t. tii-
vistynyt) maa (*jonka läpi vesi ei
mene*), jankko

вугалмон nälkiintyminen (*kova*)

вугалмыны nälkiintyä (*kovasti*)

вугы 1. (*скоба*) hakarauta, sinkilä;

- (öö күтэт) ovenripa, ovenkahva (*sinkilänmuotoinen*) **2.** (ведралэн, очкилэн) **sanka** **3.** (пукычлен, ыжгон тугонлэн) **каари** (*jousen*), varsi (*karttajousen*); (скрипкалэн) **jousi** (*viulun*) **4.** > *seur*.
- вугыпүс kiel.** sulku(merkki), sulut, sulkumerkit, sulje, sulkeet; > **скобка**
- вудор I el.** saukko (*Lutra lutra*)
- вудор II murt.** (*ошмес*) lähde
- вудур ranta;** > **ярдур**
- вүёмон teonn.** *v:stā* **вүёмыны**
- вүёмыны 1.** (*шуг-секытэ вуыны*) menettää toivonsa, joutua (t. vai-pua) epätoivoon **2.** (*акляк потыны*) ikävystyä, kyllästyä (*perin juurin*)
- вүёмытон 1.** (*шуг-секытэ вуттон*) erätoivoon saattaminen **2.** (*акляк поттон*) kyllästytäminen, ikävystytäminen (*perin juurin*)
- вүёмытыны 1.** (*шуг-секытэ вуттыны*) saattaa erätoivoon **2.** (*акляк поттыны*) kyllästytää, ikävystytää (*perin juurin*)
- вуж I 1.** vanha (*asia, esine*) **2.** (*к-съ нянь*) kuiva, kova (*leipä*)
- вуж II** jáinne; **пукыч** **в.** *jousen* jáinne; **ыж гон тугон** **в.** *karttajousen* (t. *savitsimen*) jáinne
- вужер 1.** varjo; (*саюл*) varjo(paikka), rímento, katve, siimes **2.** (*син азын адскон*) haamu
- вўжерáк** *varjona*, *kuin varjo*; **в. ад- скыны** *vilahtaa varjona*; **в. орт- чыны** *kulkea ohi varjona*
- вужеро** *varjoisa*, *varjoinen*
- вужмон 1.** vanhentuminen, vanheneminen (*asia, esine*) **2.** (*нянь с- съ*) kuivettuminen, kovettuminen (*leivän*)
- вужмыны 1.** vanhentua, vanheta, tulla vanhaksi (*asia, esine*) **2.** (*нянь с- съ*) kuivettua, kovettua (*leipä*); **нянь вужмемыни ни lei- pä** on jo kuivettunut (t. kovettunut)
- вужмытон teonn.** *v:stā* **вужмы- тыны**
- вужмытыны 1.** vanhentaa, tehdä vanhaksi (t. vanhemmaksi) **2.** (*нянь с- съ*) antaa kuivettua (t. kovettua) (*leipä*)
- вуз I (арбери)** tavara
- вуз II (дышиетсконни)** korkeakoulu
- вузан 1.** myyminen, myynti; **в. дун** myyntihinta **2.** *kuv.* pettäminen, petturuus, kavaltaminen
- вузаны 1.** myydä **2.** *kuv.* pettää, kavaltaa
- вузаськись 1.** *partis.* *v:stā* **вузась- кыны 2.** myyjä; kaupustelija
- вузаськон teonn.** *v:stā* **вузаськы- ны**
- вузаськыны 1.** (*вузкарыны*) kau- pata, käydä (t. harjoittaa) kauppaan, myydä **2. pass.** *v:stā* **вузаны; ба- зарын трос бакча сиёнъес ву- засько** torilla myydään (t. on myytäväänä) paljon vihanneksia
- вузывыт tulli(maksu); > пошлина**
- вузкарись 1.** *partis.* *v:stā* **вўз/ка- рины 2.** myyjä; kauppias
- вузкарон 1.** kauppa, kaupankäynti, kauppatoimi **2.** (*дуныз понна чен- гешон*) kaupanteko, kaupanhie- ronta, tinkiminen, tingintä **3.** *kuv.* (*ченгешон*) kinastelu
- вузкаронни (вузкарон инты)** kauppapaikka; (*магазин*) kauppa, myymälä
- вўз/карыны 1.** kaupata, käydä (t. harjoittaa) kauppaan, myydä; **ня- нен в.** kaupata (t. myydä) leipää; **пыдкутчанэн в.** käydä (t. harjoittaa) jalkinekauppaan **2.** (*дуныз*

понна ченгешыны) tinkiä **3. kuv.**
(ченгешыны) kinastella
вузон **1.** ulvominen, ulvonta **2. ark.**
(зар бёрдон) ulvominen, ulvonta,
uliseminen, ulina (*itku*)
вузёнр markkinat; > **рынок** **1**
вузчи kauppias; myyjä
вузыны **1.** ulvoa **2. ark.** (зар бёр-
дыны) ulvoa, ulista (*itkeä*)
вузэм **1.** *partis.* *v:stā* **вузыны** **2.** ul-
vonta, ulvominen **3. ark.** (зар бёр-
дэм) ulvonta, ulvoaminen, ulina,
uliseminen (*itku*)
вузектон *teonn.* *v:stā* **вузектыны**
вузектыны **1.** (вую луыны) tulla
vetiseksi (t. vesipitoiseksi), vettyä
2. (нюланы) mennä huuruun, hio-
ta; **укноос вузектыйзы** ikkunat
hikosivat (t. menivät huuruun)
вўкак: **в. луыны** (я. потыны)
tuntua oksetusta (t. kuvotusta),
oksettaa
вукарнан *el.* sudenkorento (*Odo-*
nata)
вукекъян oksettaminen, oksetus,
kuvottaminen, kuvotus, yökkäämi-
nen, yökkäys
вукекъяны yökätä; oksettaa, ku-
vottaa; **со вукекъя** hän yökää,
häntä oksettaa (t. kuvottaa)
вукекъяськон, вукекъяськыны
> **вукекъян, вукекъяны**
вукекъятон oksettaminen, okse-
tus, kuvottaminen, kuvotus, yökö-
täminen, yökötyys
вукекъятыны *yksipers.* oksettaa,
kuvottaa, yököttää; **монэ ву-**
кеекъятэ minua oksettaa (t. ku-
vottaa)
Вукисъась, Вукисъастась *täh.* ve-
simies
вуклэс kyllästyttävä, ikävystyttävä,
tunkeileva

вуко mylly; **ву в.** vesimylly; **тёл в.**
tuulimylly; **в. изйс** mylläri
вукож syväne (joessa)
вукомак *el.* **1.** (ондатра) piisa-
mi(muugä) (*Ondatra zibethica*) **2.**
(вучайы, выхухоль) piisamimaa-
myyrä (*Desmana moschata*)
вукпотон *teonn.* *v:stā* **вўк/поты-**
ны
вўк/потыны **1.** tuntua oksetusta (t.
kuvotusta) **2. kuv.** (акляк поты-
ны) kyllästyä
вукуалем **1.** (куалем) simpukan-
kuori **2. el.** (урткыч) simpukka
вукуар *kasv.* **1.** (бакакуар) lesken-
lehti (*Tussilago farfara*) **2. murt.**
(гудырыссяка) rentukka (*Caltha*
palustris)
вукузё *myt.* vedenhaltija, vetehinen
вукурег *el.* nokikana (*Fulica atra*)
вукылмон kyllästyminen, kyllästys
вукылмыны kyllästyä; **мон ву-**
кылми ни, та шыдээ сиыса
olen kyllästynyt tähän keittoon,
olen kyllästynyt syömään tästä keit-
toa
вукылэс > **вуклэс**
вукырем rotko; oja
вулкан tulivuori
вумулы *kasv.* lumme (*Nym-*
phaea); *vrt.* тёдьвумулы
вумурт *myt.* vetehinen, vesihisi
вумус saviliuske
вунон unohtuminen
вуноントэм unohtumaton; **в. ну-**
нальёс unohtumattomat päivät
вуныл *myt.* vedenneito, merenneito
вуныны unohtua
вунэтйисъкон *teonn.* *v:stā* **вунэ-**
тийсыкыны
вунэтйисъкыны vaipua mietteisiin-
sä, unohtua ajatuksiinsa (t. haavei-
siinsa)

- вунэтон** unohtaminen, unohdus
вунэтонтэм unohtamaton
вунэтскон, вунэтскыны > вунэ-
тийскон, вунэттийскыны
вунэтныны unohtaa
вую 1. (*ниор*) vefinen; (*трос вую*) runsasvetinen; **в. инты** (*runsas-*) vetinen paikka **2.** (*вүзектэм*) vesipitoinen, vetinen; (*жалем*) mehevä, mehukas
вуюн 1. (*лыктоң*) tuleminen (t. tulo) (perille), saapuminen **2.** (*вутскон*) ehtiminisen **3.** (*сюрон*) pääseminen, joutuminen **4.** (*кисьман*) kypsyninen **5.** (*жысаң бырон*) lämpiminen (*valmiaksi*) ◇ **в. падеж kiel** terminatiivi
вуюно 1. *partis. v:stā вуыны* **2.** ensi, tuleva, vastainen; **в. арын** ensi vuonna; **в. толәзе** ensi kuussa ◇ **в. дыр** kiel. futuuri
вуюноен ensi, tuleva, vastainen // tulevaisuus, vastaisuus; **в. ар** tuleva (t. ensi) vuosi; **в. сярысь азь-ласиянь тодыны уг луы** tulevaisuutta ei voi tuntea ennakolta
вуюш *el.* kaulushaikara (*Botaurus*)
вупуктэм liete(maa), vesijätö(maa)
вупукыл lätäkkö, rapakko
вупулы 1. (*ву вылын*) kupla, pore **2.** (*тульзэм*) (vesi)rakko, (vesi-)rakkula
вур *vanh.* sakko; > **штраф**
вурзон ompelu (*kiinni*); tikkaaminen
вурзыны ommella (*kiinni*); tikata; бирды **в.** ommella nappi
вурись *partis. v:stā вурыны; дийсь* **в.** ompelija; санег **в.** suutari
вуриськись 1. *partis. v:stā вурись-кыны* **2.** ompelija
вуриськон 1. ompelu; **в.** машина
омпелуконе 2. (*вурос, вурет*) ом-pelus
вуриськонни (*вуриськон инты*) ompelupaikka; (*мастерской, фабрика*) ompelimo, ateljee
вуриськыны 1. *intr. (вуриса улы-ны)* ommella, olla ompelemassa; (*вуриськонэн вырыны*) harrastaa ompelemista, räätälöidä **2. pass.** *v:stā вурыны*
вурон ompelu
вурыны ommella
вурис 1. ommel, neulos, sauma **2.** (*бүрмем инты*) argi
вурытон *teonn. v:stā вурытыны*
вурытыны fakt. ompeluttaa jllak, saada (t. panna) ompelemaan; **тодмоме платья вуритй** ompelutin leningin tuttavallani
вутаракан *el. 1.* (*вучонари*) vesimittari (*Gerris*) **2.** (*вубозго*) sukeltaja (*Dytiscus*)
вутскон ehtiminisen, ennättämisen
вутскыны ehtiä, ennättää ◇ **ваче** йырси **в.** tarttua hioksista
вуттийскон, вуттийскыны > **вутскон, вутскыны**
вуттон *teonn. v:stā вуттыны*
вуттыны 1. toimittaa, viedä (*perille, jhk asti*); (*машинаен, валэн*) kuljettaa, viedä, kyyditä (*perille, jhk asti*); (*келяса нуыны*) saattaa, viedä (*perille, jhk asti*); **гожтэтээз интыяз** **в.** toimittaa kirje perille; **вокзалэ машинаен** **в.** kuljettaa (t. viedä, kyyditä) rautatieasemalle; **монэ эше дорам вуттийз ка-верини** saattoi minut kotiini (asti) **2.** (*пумозяз лэссыны*) lopettaa, päättää, suorittaa loppuun, saattaa päätkseen **3.** =ca-gerundin *yhtey-dessä*: ehtiä; **кошкыса** **в.** ehtiä lähteä; **лэссыса** **в.** ehtiä tehdä,

suorittaa loppuun ◇ **возвытэ в.**
saattaa (t. saada) häpeämään; **киез в.** käydä käsiksi, (alkaa) tapella;
кылэз котькытчы в. puhua liikoja, höpistä turhia
вучайы el. 1. (выхухоль) piisamimaamyyrä (*Desmana moschata*) **2.** (мый) majava (*Castor fiber*)
вучечег koskikara (*Cinclus cinclus*)
вучонари el. 1. (вутаракан) vesimittari (*Gerris*) **2.** (вубозго) sukeltaja (*Dytiscus*)
вучыртон 1. (куальтыртон) poriseinen **2. kuv.** (нургетон) muri-seminen, jupiseminen, motkottaminen, motkotus
вучыртыны 1. (куальтыртыны) porista; чугунын жук вучыртэ puuro porisee (valu) rautapadassa **2. kuv.** (нургетыны) murista, jupista, motkottaa
вучыртэм 1. partis. v:stā **вучыртыны 2.** (куальтыртэм) porina, poriseminen **3. kuv.** (нургетэм) murina, muriseminen, jupina, jupiseminen, motkotus, motkottaminen
вушыйлон haukottelu; vrt. seur.
вушыйлыны iter. ja frekv. haukottella
вушыйны haukotella (kerran)
вуштон 1. (бакча сиёнъёсты) raastaminen **2.** (чылкытатон) kaapiminien **3. (кирень я. кушман в.)** (түрлүк) raastin(rauta)
вуштыны 1. (бакча сиёнъёсты) raastaa; **кирень в.** raastaa piparjuurta **2.** (чылкытатыны) kaapia; **табаэз в.** kaapia paistinpannu puhtaaksi
вушъем 1. partis. v:stā **вушыйны** **2.** haukotus, haukottelu

вушъён haukottelu; vrt. **вушыйны**
вушыр el. vesimyyrä (*Arvikola terrestris*)
вуыны 1. (лыктыны) tulla (perille), saapua; **тулыс вуиз** keväti tuli **2.** (вутскины) ehtiä **3.** (сюрыны) päästä, joutua; **кызы со отчы** **вүэм?** miten hän pääsi (t. joutui) sinne? **4.** (кисьманы) kypsyä **5.** (жұаса бырыны) lämmittää (valmiaksi); **мунчо вуиз ни** sauna on jo lämmintynyt valmiaksi ◇ **быдэ в.** tulla täysi-ikäiseksi, täysi-ikäistyä; **вылаз в. 1.** (пумитаны) tavata, yllättää **2.** (шүг-секйтэн пумисыкыны) sattua (*onnettomius*); **сюлэм вылэ в.** kyllästyä; **чырты** **выжые** (я. дүне) в. saada kyllikseen (t. tarpeekseen)
вүэм 1. partis. v:stā **вуыны 2.** kypssä; **в. улмо** kypsä omena ◇ **быдэ в.** täysi-ikäinen; **в. ныл** täysikasvuinen (t. naimakäinen) tyttö
вуюись sateenkaari
вы mets. ansa(lanka), paula; лудкечъёсты выэн кутылыны pyydystää jäniksiä ansalangoilla
вывеска (nimi)kilpi, kyltti; > **нимпул**
вывод päätelmä, johtopäätös; > **визьпумъян, йылпумкыл**
выговор muistutus, nuheet
выдон teonn. v:stā **выдыны**
выдтон teonn. v:stā **выдтыны**
выдтыны panna (pitkälleen), panna makaamaan
выдыны 1. käydä (t. paneutua) pitkäseen, mennä maata; **валесэ в.** käydä vuoteeseen; **изыны в.** mennä nukkumaan **2.** (ю-нянь ссь) laota, lakoutua, mennä lakoon
выён 1. vajoaminen, painuminen,

уроааминен 2. (*вуз бырон*) hukkuminen

выж 1. silta 2. (*пол*) lattia; **в. миськись** siivoja 3. *murt.* (*тубат*) rogtaat

выжан 1. teonn. v:stā **выжаны 2.** (*выжанни*) ylikulkupaikka, ylimenopaikka

выжанни > выжан 2

выжаны iter. > **выжыны 1**

выжлётет 1. (*половик*) (räsy) matto, lattiamatto 2. (*падза лётет*) porrasi, askelma, astin

выжон teonn. v:stā выжыны

выжтон teonn. v:stā выжтыны

выжтыны 1. viedä, tuoda, saattaa (*jnk yli, toiseen paikkaan*); (*машинаен*) kuljettaa; (*киын*) kantaa; **шур вамен в.** viedä (t. kantaa, kuljettaa) yli joen; **шур сопала в.** viedä (t. kantaa, kuljettaa) joen toiselle rannalle 2. siirtää; **шоркарэз в.** siirtää pääkaupunki; **кенешо-нээз выжтыйзы** kokous siirrettiin

выжул (=ыз) kellari, lattianalusta; > **гулеч**

выжъян laudoittaminen, laudoitus (*lattian, sillan, lavan*)

выжъяны tr. laudoittaa (*lattia, silta, lava*), tehdä (laudoitus); **выж в.** laudoittaa lattia (t. silta)

выжъяськон teonn. v:stā выжъясыкыны

выжъясыкыны intr. laudoittaa lattia (t. silta, lava), tehdä laudoitus (*lattian, sillan, lavan*); (*лөс лэссыны*) rakentaa rakennustelineet

выжы 1. (*будослэн*) juuri 2. (*адямисос с-сы*) suku; (*suku*) polvi; (*suku*) juuri; **вашкала в.** vanha suku-polvi; **егит выжы(ос)** nuori suku-polvi; **в. калык** kantakansa;

выжыысь выжые (*suku*) polvesta (*suku*) polveen; со крестьян

выжыысь hän on talonpoikaista (*suku*) juurta 3. (*пудо, бакча сиёнъёс с-сы*) rotu, lajike; **бадзым в. сугон** isosipulinen lajike; пудо в. karjan rotu 4. (*улд люкет*) juuri, jalusta; **гурезь в.** vuoren juuri; **колонна в.** pylvään jalusta

выжы-кум, выжы-кумы sukulanen; **кыдёкысь в.** kaukainen (t. etäinen) sukulainen; **матысь в.** lähisukulainen, läheinen sukulainen; **со мыным атае ласянь в.** (*луэ*) hän on minun sukulaiseni isäni puolelta; **в. луон** sukulaisuus; **выжы-кумъёс, выжы-кумыос** sukulaiset, suku(kunta)

выжыыл satu, tarina, taru

выжыны 1. (*маке вамен*) mennä yli (t. poikki), ylittää; (*машинаен*) ajaa poikki; **ульчаэз в.** mennä kadun yli, ylittää katu; **шурез в.** mennä joen yli, ylittää joki 2. (*кытчы ке, маке вылэ*) siirtyä;

витёти классэ в. siirtyä viidennelle luokalle

выжтыны 1. > выжтыны 2.

fakt. v:stā выжыны

выжытэм I juureton ◇ **в. быдтыны** hävittää juurineen, juuria (pois); **в. бырыны** hävitää juurineen

выжытэм II partis. ja teonn. v:stā выжытыны

выжыян juurtuminen myös kuv.

выжыяны juurtua myös kuv.

выжыяськон 1. juurtuminen 2.

kuv. juurtuminen; (*käyttöön*) tulo **выжыяськыны 1.** juurtua 2. *kuv.* juurtua, saada luja jalansija; tulla (*käyttöön*)

выжыяськытон 1. juurruttami-

- nen, juurrutus** 2. *kuv.* juurruttaminen, juurrutus, hyödyntäminen, käyttöönotto
- выжыясыктыны** 1. juurruttaa, panna juurtumaan, antaa juurtua 2. *kuv.* juurruttaa, hyödyntää, ottaa (käyttöön)
- выжыятон teonn. v:stā выжыятыны**
- выжыятыны** 1. juurruttaa, panna juurtumaan 2. *kuv.* (улонэ пыңатыны) juurruttaa, hyödyntää, ottaa (käyttöön) 3. *kuv.* (ватсаса юаны) kysyä (t. tiedustella) lisää; **выжыятыса юаллясыктыны** kysellä (t. tiedustella) tarkoin
- выйтон** 1. upottaminen, painaminen (*upoksiin*), vajottaminen 2. (быдтон) hukuttaminen 3. (выйтэт) paino; kives (*kalastuksessa*)
- выйтыны** 1. upottaa, painaa (*upoksiin*), vajottaa 2. (быдтыны) hukuttaa; **түшмөнлэсь корабль-ээ** в. hukuttaa vihollisen laiva
- выйтэт** paino; **визнан** в. ongen paino; **кубистаез** **выйтэтэн зыйбыны** panna paino kaalin päälle, painaa kaali painolla (*suolatessa*)
- выйны** 1. vajota, painua, upota; **шур** **пыдсы** в. painua (t. upota) joen pohjaan; **пыдъёс лымые** **выйизы** jalat vajosivat (t. uposivat) lumeen 2. (вүэ бирьины) hukkua (veteen)
- выйтон, выйтыны > выйтон, выйтыны**
- выключатель** katkaisin, katkaisija, kytkin
- выкройка** (leikkuu)kaava
- выл (=ыз)** 1. pinta, päälystää, päälinen; kansi; päälys=; **жёк выл** pöydän päälystä (t. kansi); **книга выл** kirjan kansi (t. kannet);
- музъемлэн вылыз** maan pinta; **пальтолэн вылыз** takin päälliinen; **выл дйс** päälysvaatteet 2. (выли люкет) yläosa; **вылыз вож, улыз горд – (гордкушман)** arv. yläosa on vihreä, alaosaa on punainen – (punajuuri) 3. *postp. vart.* > **вылозь, вылтий, вылын, вылысен, вылысь, вылэ**
- вылад postp. ja adv.** (кытын?) yllä(si), päällä(si), =llasi / =lläsi; (кытчы?) ylle(si), päälle(si), =lle-si; **книгаед жёк в. ук!** kirjasihan pöydälläsi; **телевизор в. сяська сылэ** televisiosi päällä on kukka; (тынад) в. **чебер дэрэм** ylläsi (t. päälläsi) on kaunis paita (t. leninki); **в. пальто дйся** pane yllesi päälyystakki
- вылады postp. ja adv.** (кытын?) yllä(nne), päällä(nne); (кытчы?) ylle(nne), päälle(nne)
- вылаз postp. ja adv.** (кытын?) (hänen) yllään, yllä(nsä), päällään, päällä(nsä), =llaan / =llään, sen yllä (t. päällä); (кытчы?) (hänен) ylleen, ylle(nsä), pääalleen, päälle(nsä), =lleen, sen ylle (t. päälle)
- вылазы postp. ja adv.** (кытын?) (heidän) yllään, yllä(nsä), päällään, päällä(nsä), niiden yllä (t. päällä); (кытчы?) (heidän) ylleen, ylle(nsä), pääalleen, päälle(nsä), niiden ylle (t. päälle)
- вылам postp. ja adv.** (кытын?) yllä(ni), päällä(ni), =llani / =lläni; (кытчы?) ylle(ni), päälle(ni), =leni
- выламы postp. ja adv.** (кытын?) yllä(mme), päällä(mme); (кытчы?) ylle(mme), päälle(mme)
- вылды parent.** (kyllä) kai, varmaan(kin), nähtävästi; **лыктоз, в.,**

лыктыны кыл сётйз бере kylä kai hän tulee, kun hän lupasi tul-la

вылй 1. ylä=, ylin; korkea, korkein // korkealla, yllä; **в. жажы** ylä-hylly, ylin hylly; **в. этаж** yläkerta; **в. дышетсконни** korkeakoulu; **В. Кенеш** korkein neuvosto; **в. кивалтыйсёц** korkein (t. ylin) päälystö, korkeimmat (t. ylimmät) johtajat; **В. суд** korkein oikeus; **в. верам** yllä (t. edellä) mainittu; **самолёт в. лобе** lentokone lentää korkealla **2.** (вылйыз) yläosa, ylä-puoli

вылй-вылй pintapuolisesti

вылйе ylhälle, korkealle, ylös **вылйетй** korkealla; yläpuolella, yläpuolitse; **в. лобыны** lentää korkealla

вылйозь, вылйозяз ylös (asti)

вылйын ylhällä, korkealla, yllä

вылйысен ylhäältä, korkealta; ylhäällä, korkealla; **в. ванымыз ад-жисъке** ylhäältä näkyy kaikkea

вылйысь ylhäältä; **басьты в. ота** ylhäältä

вылкыс (pellavan) rohtimet

выллань ylös(päin), ylhälle (päin)

выллапал (=ыз) 1. yläpuoli, ylä-osa **2.** (гуртлэн люкетэз) kylän yläosa

выллапала 1. yläpuolelle, ylä-osaan **2.** (гуртлэн люкетаз) kylän yläosaan

выллапалан 1. yläpuolella, ylä- osassa **2.** (гуртлэн люкетаз) kylän yläosassa

выллапалась 1. yläpuolelta, ylä- osasta **2.** (гуртлэн люкетысызыз) kylän yläosasta

вылласянь ylhäältä (päin)

выллем kaltainen, tapainen, =mai-

nen / =mäinen // kaltaisesti, jnk lailla, (niin) kuin; **пияла в.** lasimainen; **тон в.** sinun kaltaisesi; **тон в. ик вераське** hän puhuu si-nun laillasi

вылозъ postp. =lle (asti), päälle (asti); **сюрес в. келяны** saattaa tielle (asti)

вылтй I 1. yläpuolella, yläpuolitse; korkealla; **в. ортчыны** kulkea yläpuolitse **2. postp.** =lla / =llä, päällä, yli(tse); **сюрес в. мыны-ны** kävellä (t. kulkea) tiellä **3.** postp. abl. (ятыр) yli, enemmän; **планлэс в. лэсътыны** tehdä yli suunnitelman, tehdä suunnitelmaa enemmän **4. postp.** (чоже) kulusessa, mittaan; **гужем в.** kesän kulu-essa (t. mittaan); **тол в.** talven ku-luessa (t. mittaan)

вылтй II 1. (вылтйясыкись) ylpeä, ylimielinen, kopea **2.** (сүё-дано, гажсано) kunnioitettu, arvostettu; **в. карыны** kunnioittaa, arvostaa; ylistää, saattaa maineeseen

вылтйян ylistäminen, ylistys

вылтйяны ylistää, saattaa mainee-seen

вылтйясыкись 1. partis. v:stā

вылтйясыкыны 2. ylpeä, yli-mielinen, koppava, mahtaileva

вылтйясыкон 1. teonn. v:stā **выл-тйясыкыны 2.** kopeilu, mahtailu, ylimielisyys, koppavuus, kopeus

вылтйясыкыны ylpeillä, kopeilla, luulla liikoja itsestään, mahtailla

вылтус (=ыз) 1. ulkoasu, ulkomuo-to, ulkonäkö **2.** (форма) muoto

вылтыр (=ыз) keho, ruumis

вылымтэ 1. partis. v:stā **вылыны**

2. olematon, uskomaton; **в. учыр** olematon asia (t. tapahtuma) **3. II preteritin kieltomuoto** v:stā **вы-**

лыны; (osoittautui, että) ei ollut (t. ole), ei ollut (t. ole) ilmeisesti (t. näköjään); **клубын туннэ ноккын в.** (osoittautui, että) tänään kerhossa ei ollut ketään

вылын 1. ylhäällä; korkealla 2. *postp. =lla / =llä, päällä; жёк в. пöydällä; телевизор в.* television päällä; **музъем в.** maassa, maan päällä

вылыны käytetään vain II preteritiä: *vrt. вылымтэ 2, вылэм 2*

вылысен 1. ylhäältä (käsin); ylhäällä 2. *postp. =lta / =ltä, päältä; =lla / =llä, päällä; пукон в. но*

мыным адзиське tuoliltakin minulle näkyy; **сюрес в. пумиськи-мы** me tapasimme tiellä

вылысь 1. ylhäältä // ylä=, ylin; **в. этаж** yläkerta, ylin kerros 2. *postp. =lta / =ltä, päältä; жёк в. басътыны* ottaa pöydältä; **телевизор в.** television päältä 3. *konj. jotta; со татчы ужаны в. лыктыйз* hän tuli tänne työskennelläksseen (t. ..., jotta tekisi töitä)

вылысь-вылаz > seur.

вылысьтыз-вылаz 1. (*огзы вылэ оззэ*) päälekkäin; **коръёсты в. тырыны** panna hirret (pinoon) päälekkäin 2. (*вис карытэк*) reräkkäin, lakkaamatta, keskeytmättä; **в. гудыръя** jyrisee lakkaamatta

выль uusi; tuore; **в. дйсь** uudet vaatteet; **в. ивор** tuore uutinen; **в. нянь** tuore leipä ◇ **в. кен (я. кенак)** morsian

выльывыл uudismaa

выльдиськон 1. (*выльмон*) uudistuminen, uudistus, uusiutuminen, muuttuminen (*toisenlaiseksi*) 2. (*выльдиськонэн вырон*) uudistaa

misent harrastaminen

выльдиськыны 1. (*выльмыны*) uudistua, uusiutua, muuttua (toisenlaiseksi); **гуртмы арысь аре**

выльдиське kylämme muuttuu vuodesta toiseen 2. (*выльдисько-нэн вырыны*) harrastaa uudistamista (t. uudistusta)

выльдон uudistaminen, uudistus, uusiminen, uusinta, muuttaminen

выльдыны uudistaa, uusia, muuttaa

выльмон uusiutuminen, uudistuminen, uudistus

выльмыны uusiutua, uudistua

выльмытон uusiminen, uusinta, uudistaminen, uudistus

выльмытыны uusia, uudistaa

выльысен > seur.

вылысь uudestaan, uudelleen, vielä kerran, jälleen, taas

вылэ 1. ylhäälle, ylös; korkealle; **в. тубыны** mennä ylhäälle (t. ylös, korkealle) 2. *postp. =lle, päälle; жёк в. пöydälle; телевизор в.* television pääälle ◇ **кышино в. пырыны** ottaa vaimoksi leski; muuttaa asumaan leskivaimon luo

вылэм 1. *partis. ja a. v:stā вылы-ны; в. учыр* tositapaus 2. *II preteritin muoto v:stā вылыны;* (osoittautui, että) oli (t. on), oli (t. on) ilmeisesti (t. näköjään); **отын инкуазь чебер в.** (osoittautui, että) luonto on siellä kaunis

вылэттй korkealla; yläpuolella, yläpuolitse

вын (=ыз) (nuorempi) veli, pikkuveli; **выны** velisemi, veljeni

вын-агайёс mon. veljekset

вын-апайёс mon. sisarukset

вынлык veljeys

выпинка ote; katkelma; **протоко-**

- лысь в.** pöytäkirjanote
выр kumpu, (pieni) mäki, töyry, kunnas
выражение kiel. ilmaus, lauseparsi
вырем 1. partis. v:stā **вырыны 2.** liikuttelu, liike; (*шонаськем*) huojuunta, huojuminen, heilunta, heiluminen **3.** (*маин ке йыринтэм, маке карем*) harrastaminen, harjoittaminen, tekeminen; hommaaminen, puuhaaminen, askartelu **4.** (*турттэм*) yrittäminen, yrittys, pyrkiminen, pyrkimys **5.** (*астэ возем*) käyttäätyminen
выретон liikuttaminen, liikuttelu, siirtely; (*к-съ юбоез*) huojuuttaminen, heiluttaminen
выретыны liikuttaa, liikutella, siirrellä; huojuuttaa, heiluttaa; **чины-ости в.** liikutella sormiaan; **юбоез в.** huojuuttaa (t. heiluttaa) pylvästä
вырёзон 1. liikahtaminen, liikahdus, hievahtaminen **2.** (*интысь кошкион*) (liikkeelle) lähteminen, liikahtaminen, liikahdus, siirtyminen **3.** (*вольтчон*) revähtyminen, revähtymä; sijoiltaan meno, nyrjähäntäminen, nyrjähdyss; **кот в.** vatsalihasten revähtymä
вырёзны 1. liikahtaa, hievahtaa; **вырёзтэк пукыны** istua liikahtamatta (t. hievahtamatta) **2.** (*интысь кошкины*) lähteä (liikkeelle), liikahtaa, siirtyä **3.** (*вольтчны*) revähtää; mennä sijoiltaan, nyrjähää; **коты вырэиз** vatsalihakseni revähtivät; **куски вырэиз** vyötärölihakseni revähtivät
вырёзтон 1. liikauttaminen; liikkeelle pano (t. saaminen) **2.** (*вольтчтон*) revähdyttäminen; nyrjäyttäminen
вырёзыны 1. liikauttaa; panna (t. saada) liikkeelle **2.** (*вольтчтыны*) revä(hd)yttää; nyrjäyttää, siirtää (t. väantää) (sijoiltaan); **котме вырэзтий** revä(hd)ytin vatsalihakseni; **кусме вырэзтий** revä(hd)ytin vyötärölihakseeni
вырыыл (=ыз) kumpu, mäki, kukkula
вырё-выро kumpuinen, mäkinen; epätasainen (*paikka*)
вырё-гопо epätasainen (*paikka, tie*); kumpuinen, mäkinen; **в. сю-рес** epätasainen tie; **в. инты** kumpuinen (t. mäkinen) maasto, murtomaa
вырон 1. liikkuminen, liikehtiminen, liikahtelu; (*шонаськон*) huojuminen, huojuunta, heiluminen, heilunta **2.** (*маин ке йыринтон, маке карон*) harrastaminen, harjoittaminen, tekeminen; hommaaminen, puuhaaminen, askartelu **3.** (*турттон*) yrittäminen, koettaminen, pyrkiminen **4.** (*астэ возён*) käyttäätyminen
вырос: (*выросъёс mon.*) käytös, tavarat
вырослык käytös; > **поведение**
вырыны 1. liikkua, liikehtiä, liikahdella; (*шонаськыны*) huojuua, heilua; **жёк выре** pöytä heiluu **2.** (*маин ке йыринтыны, маке карыны*) harrastaa, harjoittaa, tehdä; hommata, puuhata, askarrella; **кыльсын в.** harrastaa kieliä; **майн со выре?** millä alalla hän on?, mitä hän tekee työkseen?; **майн тон али выриськод?** mitä siinä nyt teet? **3.** (*турттыны*) ugittää, koettaa, pyrkiä; **зеч ужаны в.** pyrkiä työskentelemään hyvin; **кошкины в.** yrittää lähteä, pyrkiä lähemään **4.** (*астэ возыны*)

кäyttäätyä; **мар оэзы вырись-код?** miksi käyttäädyt sillä tavalla?
вырт *tekst.* niisi, niidet
выставка näyttely; > **адзытон 3**
выступать: в. *карон* esiintyminen,
 esitys (*julkinen*); **в. карыны**
 esiintyä (*julkisesti*)

выйти vero; **в. бичась** verojen kerää-
 jä
выходной vapaapäivä
вышка torni
вышки руpty; **аръян шуккон в.**
 kirnu; **нянь в.** taikinatiinu, taiki-
 наруpty
выюшка (uunin)pelti

Г

гáвань satama
гавылда *murt.* yhtäkkiä, yllättäen,
 odottamatta; > **шорысь: шöдтэк**
шорысь
гаг I (*лобасътэм кибы я. нумыр*)
 hyönteinen (*ei-lentävä*); **гагъёс 1**
 (*нумы-кибыс*) hyönteiset **2** *kuv.*
 (*пичи пинальёс*) mukulat, kaka-
 rat, penskat, tenavat
гаг II *murt. el.* haikara (*Ardea*); >
ванем 2, цапля
гад *ark.* *haukk.* ilkiö, konna, liero
гадь (=ыз) 1. *rinta, povi 2.*
 (*тылобурдолэн*) kupu (*linnun*)
гажан 1. (*сйлы карон*) arvostami-
 nen, arvonanto, kunnioittaminen,
 kunnioitus **2.** (*яратон*) rakastami-
 nen; rakkauks **3.** (*яратон мурт*)
 lemmitty, mielitiety, rakastettu,
 rakas
гажано 1. (*дуно, сүё-дано*) arvoi-
 sa, kunnioitettava, kunnioitettu;
 kallis; **г. эшъёс!** arvoisat ystäväät
 (t. toverit)!; **г. эше** kallis ystäväni
2. (*яратоно*) lemmitty, mielitiety,
 rakastettu, rakas
гажаны 1. (*сйлы карыны*) arvos-

taa, kunnioittaa **2.** (*яратыны*) ra-
 kastaa
газ kaasu; **г. плита** kaasuhella,
 kaasuliesi; **квартираé г. пырты-ны** liittää asunto kaasulämmityk-
 seen (t. kaasulämpöverkkoon)
газет sanomalehti; **газетлы гож-тийсыкыны** tilata lehti
газетчи lehtimies
газон nurmikenttä, (kylvö)nurmik-
 ko
гайка mutteri
галанка I (*гур*) pystyuuni, kakluu-
 ni
галанка II *murt.* (*каляга*) lanttu
галантерéя 1. asusteet, lyhyttava-
 ra(t) **2.** (*магазин*) asusteliike, ly-
 hyttavaraliike
галерéя galleria; taidehalli; **сурéд г.** taidegalleria, taidehalli
галифе saapashousut
галоша, галоши kalossi
гáлстук solmio, kravatti
галиян 1. (*голъык карон*) paljasta-
 minen, paljastus; (*пиньёсты*) ir-
 vistäminen; **гадез г.** *rintansa pal-*
jastaminen; **пинъёсты г.** irivistä-

minen 2. (вистъян, ныылдан) irrotaminen; **сүлэз лы бордысь** г. lihan irrottaminen luusta

галяны 1. (гольык карыны) paljastaa; (пиньёсты) irivistää; гадез г. paljastaa rinta(nsa); **пиньёсты** г. irivistää 2. (вистъяны, ныылданы) irrottaa; **сүлэз лы бордысь** г. irrottaa liha luusta

галяськон 1. (гольык луон) paljastuminen (*rinnan, hampaiden*) 2. (вистъяськон, ныылдаськон) иртоаминен (*luun lihasta*)

галяськыны 1. (гольык луыны) paljastua; **гадызы галяськиз** hänen rintansa paljastui; **пиньёсыз галяськизы** hänen hampaansa paljastuivat 2. (вистъяськыны, ныылдаськыны) irrota; **силь лы бордысь галяськиз** liha irtosi luusta

гáнь-гань 1. rauhallisesti, levollisesti, rauhassa; **г. гинэ пукыны** istua kaikessa rauhassa; **г. кыллыны** maata rauhallisesti (t. levollisesti); **г. улыны** elää rauhallisesti (t. rauhassa) 2. pred:na rauhallista, levollista, mukava(a); **татын туж** г. tässä on hyvin rauhlista (t. mukavaa)

ганьдон teonn. v:stā **ганьдыны** ганьдыны käydä raukeaksi (t. veltoksi); посыльсъ г. käydä raukeaksi (t. veltoksi) kuumuudesta; > **каньсыраны**

ганыл, ганылы́к, ганя́к hel-pottuneesti, rauhallisesti, levollisesti; **г. луыны** rauhoittua, tulla rauhoittuneeksi

гараж autotalli, autovaja

гарамоля, гарамурес avorintainen // avorinnoin; **г. ветлыны** kulkea (t. kävellä) avorinnoin

гарант, гарантия takuu, tae; г. сётыны antaa takuu (t. takeet)

гарань, гаранька murt. avo=(*kaula*); **г. чырты** avokaula

гардероб 1. (шкаф) vaatekaappi 2. (дайсъ ошылонни) vaatenaulakko **гармошка** puhek. harmonikka, han-nuri; > **арган**

гарнizon sot. varuskunta

гарнiry höyste, lisäke (*liha- t. kala-ruokien*)

гарнитур 1. (ул дайсъ) kerrasto, vaatekerta 2. (мебель) huonekalut, kalusto

гастрит lääk. mahakatarri, mahatulehdus, gastriitti

гастроль vierailu(näytännöt), vierailuesitykset, kiertue; **гастроле**

потаны käydä antamassa vierailunäytöjä, käydä kiertueella;

гастролен ветлыны käydä kiertueella, esittää vierailunäytöjä

гастроном ruokakauppa, ruokata-varakauppa

гач > **гáч-гáч**

гáчак selällinen; **г. усыны** kaatua selällinen

гáч-гáч 1. (веськыт, йырдэ урдыса) selkä suorana; pullistaen (t. röyhistään) rintaansa; kenossa; keenoon; **г. ветлыны** kävellä selkä

suorana (t. röyhistään rintaansa); **г. пукыны** istua kenossa; **йырез**

г. карыны panna päänsä kenoon 2. (тыбыр йылын) selällään; **г. кыллыны** maata selällään

гачкес kenoselkäinen; pömpöttävä, pomppottava; **г. тыбыро адями** kenoselkäinen ihmisen; **г. мёля**

pömpöttävä rinta; **г. ветлыны** kävellä selkä suorana (t. röyhistään rintaansa)

гачкин > **гáчоло**

гáчкintýськон, гáчкintýськы-	гéний него
ны > гáчолскон, гáчолскыны	гényyр, гényyр-гényyр >
гáчкinton, гáчкintыны > га-	гебýль-гебýль
чóлтон, гáчолтыны	геóграф maantieteiliä
гáчко > гáчkes	геогráфи maantiede, maantieto //
гáчолíн > seur.	maantieellinen
гáчолó selällään; selälleen; г.	географи́ческой maantieellinen
кыллыны маата selällään; г.	геогráфия maantiede, maantieto
усыны каатua selälleen	геодéзи (myös määritteenä) geode- sia, maanmittausoppi
гáчолскон teonn. v:stā гáчол-	геодезист geodeetti
скыны	геодéзия geodesia, maanmittaus- оппи
гáчолскыны 1. (берытсыны)	геолог geologi
kääntää selälleen 2. (усыны) каа- tua selälleen	геолóги geologia // geologinen
гáчолтýськон, гáчолтýськыны	геологи́ческой geologinen
> гáчолскон, гáчолскыны	геолóгия geologia
гáчолтон teonn. v:stā	геомéтри geometria // geometrinen
гáчолтыны	геометри́ческой geometrinen
гáчолтыны 1. (берыктыны)	геомéтра geometria
kääntää (t. panna) selälleen 2.	герб vaakuna; vrt. кунпус
(уськытыны) каатaa selälleen	гербáрий herbaario, kasvisto
гвардéец kaartilainen	гербер 1. kansat. (зырон быдтон)
гвáрди, гвáрдия kaarti	juhla kylvötöiden päätyttyä 2. (Г.)
гебýль > seur.	usk. (Петров нунал) Pietarin päi- vä
гебýль-гебýль deskr. kuvaav kuhinaa, kihinää, verkkaista liikkumista: г. вырыны (kuhismalla) kuhista, (kihismällä) kihistä; ку- зылиос г. выро muurahaisia on kihisimällä; г. ветлыны 1) liik- kua verkkaisesti (t. hitaasti); ma- della hädin (t. töin) tuskin 2) > г.	герберсýська kasv. 1. (инвожо) käenkukka (<i>Lynchnis flos-cuculi</i>) 2. (гвоздика) ketoneilikka (<i>Dianthus deltoites</i>)
вырыны	герд solmu ⌈ нуны г. anat. (<i>ihmis</i>) sikiö, alkio; пи г. el. (<i>eläimen</i>) sikiö, alkio; kasv. sikiän
гебýр > seur.	гердан, герданы > герзан 1, гер- заны 1
гебýр-гебýр deskr. verkkaisesti, hitaasti, hädin (t. töin) tuskin; пе- ресь г. ветлэ vanhus hädin tuskin kulkee (t. liikkuu)	гердо solmuinen
гектар hehtaari	гердó-гердо solmuinen, solmukas
генерал kenraali	герзан 1. (керттон) sitominen, si- donta, solmiminen (<i>päiden toisiinsa</i>), solmuun sitominen (t. pano) 2.
генерáльной rää=, yleis=, kenraa- li=; г. репетíци(я) kenraalihar- joitus	(туган) sotkeminen, sekaisin pano 3. kuv. (огазеян) liittäminen, yh- distäminen

герзаны 1. (*керттыны*) sitoa, solmia (*päät toisiinsa*), sitoa (t. *panna*) solmuun; **герд г.** sitoa (t. *solmia*) solmu; **сийныс пумъёсты** г. sitoa langan päät yhteen (t. *solmuun*) **2.** (*туганы*) sotkea, panna sekaisin **3.** *kuv.* (*огазеяны*) liittää, yhdistää

герзаськон *teonn. v:stā*

герзаськыны

герзаськыны 1. (*керттиськыны*) mennä solmuun **2.** (*тугаськыны*) sotkeutua, solmiutua **3.** *kuv.* (*кусын тупатыны*) ottaa (t. *saada*) yhteys jhk; päästää läheiseen kostekseen (t. *yhteyteen*) jnk kanssa; **герзаськы соин телефон пыр** ota yhteys häneen puhelimitse **4.** *kuv.* kangertaa, mennä solmuun; **кылзы герзаське** (*hänien*) kielensä kangertaa

герзет 1. (*керттон кал*) side **2.**

(*герд*) solmu **3.** (*керттэт*) kimppu, kantamus; **пу г.** halkokantamus **4.** *kuv.* (*кусын*) yhteys **5.** *kiel.* (*союз*) konjunktio, sidesana; **г. кыл** relativipronomini (*konjunktiona käytetty*)

герман 1. germaninen; **г. кылъёс** germaniset kielet **2.** *vanh.* (*немецъслэн*) saksalainen, Saksan; **г. калык** Saksan kansa, saksalaiset

Германия Saksa

герой 1. sankari **2.** päähenkilö, sankari; **романлэн валтийс героеz** romaanin päähenkilö

геройлык sankaruus, sankarilli-suus, urhoollisuus

геройлыко sankarillinen, sankari=, uro= // sankarillisesti, urhoollisesti; **г. уж** uroteko, urotyö; **г. ож-маськыны** taistella sankarillisesti

геры aura, sahrat; **г. корт** (*auran*) vannas; **г. пытыы** (*я. чур*) vako Ⓛ **г. поттон** *kansat.* juhla ennen toukotötää

герышыд 1. *kansat.* (*гырон быдтон*) juhla kylvötöiden päätyttyä **2.** (*Г.*) *usk.* (*Троиҷа*) helluntai

гибрид *biol.* risteymä, risteytymä, hybridti

гигант jättiläinen)

гигиэна hygienia, terveydenhoito **гид I** navetta, ometta, lävä; **азбар**

г. > **г. азбар;** **вал г.** talli; **кург г.** kanala; **парсы г.** sikala, sikoläiti; **скал г.** navetta; **ыж г.** lampola; **г. азбар** karjasuoja

гид II (*туристъёсын ужасъ*) opas **гидкуа** piharakennukset

гидкуауз риha; **гидкуазе**

потыны tulla ulos pihalle

гидроэлектростанци, гидроэлектростанция vesivoimalaitos **гиёна el.** hyeena

гижло 1. rupi, rupeutuma; ihottuma **2.** *läök.* (*висён*) syyhy(tauti)

гижлояськыон *teonn. v:stā* **гижлояськыны**

гижлояськыны rupeutua, ruvetua, mennä ruvelle

гижы 1. kynsi **2.** kavio; sorkka; **вал г.** hevosen kavio; **скал г.** lehmän sorkka

гижысь-пиньбьесь utterasti, ahkerasti, hellittämätömästi; innokkaasti; **г. ужаны** tehdä utterasti työtä; **уж борды г.** basyttisькыны ruveta töihin innokkaasti

гизи-гэзи, гизи-гизи *deskr.: сюлэм г.* (*луэ*) sydäntä särkee (t. kaihertaa); käy hermoille

гизь > seur.

гизы 1. (*луо пыры*) hietajuvä(nen), hiekanjyvä(nen) **2.** (*тыл-*

кизили) kipinä **3.** (*куд-ог нымы-кибыослэн бервылзы*) uloste(et) (*eräiden hyönteisten*); **таракан** г. torakan uloste(et)

гизырь, гизырь-гизырь *deskr.: г. карыны > гизыртыны*

гизыртон *teonn. v:stā гизыр-тыны*

гизыртыны 1. kirskuttaa, kiristellä (t. narskuttaa) hampaita **2. kuv.** (*пинь шерыны*) kantaa kaunaa

гизыртэм 1. *partis. ja teonn. v:stā гизыртыны 2.* kirskunta, kirskutus, narske, narskutus

гиэй, гиэйы *murt.* (*kireä*) solmu

гильза *hylsy*

гимзит 1. *deskr.: г. вырыны* (*гебыль вырыны*) (kuhismalla) kuhiesta, (kihismällä) kihistä **2. ruhekk.** (*радтэм трос*) suunnaton määrä, hirveän paljon; **тараканъёс отын** г. siellä on tuhottomasti (t. hirveän paljon) torakoita

гимн hymni, kansallislaulu; > **кун-крезь**

гимнази, гимназия lukio

гимнаст voimistelija

гимнастёрка (*sotilas*)pusero

гимнастика voimistelu; **чук** г. лэсьтины tehdä aamuvoimistelua

гимнастка (*nais*)voimistelija

гинэ 1. *part. vain, ainoastaan; yksistään; озы́ г. vain sillä tavalla; со г. ёз на вуы ainoastaan hän ei ole vielä tullut; татын мон вить минут* г. уло на viivyn täällä vain viisi minuuttia **2. adv.** vasta; **али куать час** г. эшшо kello on nyt vasta kuusi; **со чукна** г. **вуз** hän tuli vasta aamulla; **али** г. juuri, äskeni, vasta; **али** г. **верась-ким вал ук со сярысь** juuri äs-

ken keskustelimme siitä; **али** г. **со вуиз** hän tuli juuri (t. vasta) **3. adv.** (**гинэ**) melko, aika; **кема** г. melko (t. aika) kauan; **кема** г. **толон пуким** eilen istuimme melko (t. aika) kauan; **трос** г. melko (t. aika) paljon **4. г. ... (но)** *konj.* heti (t. juuri) kun; **корка пырыса** г. **вуи но, зорыны одъяз** oli juuri (t. tuskin) ehtinyt tulla taloon, kun alkoi sataa **◊ озы́ гинэ** noin vain, muuten vain, ilman aikojaan; **г. но** jopa; (*övöltön дыръя*) edes; **со г. но татчи вуэм** hänkin on tullut tänne; **тон** г. **но номыр** **од вера** edes sinäkään et sanonut mitään

гипербола 1. *geom. hyperbeli 2.* *kirjall.* hyperbola, liioittelu

гипноз hypnoosi

гипнотизировать: г. **карон** hypnotointi; **г. карыны** hypnotoida

гипотеза hypoteesi, olettamus
гипс kipsi

гипсовать: г. **карон** kipsaaminen, kipsaus; **г. карыны** kipsata, panna kipsiin

гира punnis, paino; **кык кило-граммъем** г. kahden kilon punnis; **г. жутъяны** nostella painoa

гирвонка vanh. nauha (*painoyksikkö*)

гитара kitara

гичыр, гичыр-гичыр > гизыр

глава luku (*kirjan*); > **йырет**

главной rää=, tärkein; yli=; г.

предложение kiel. päälause

глагол kiel. verbi; > **каронкыл**

Глазкар Glazov (*kaupunki*)

гласной: (*туюс г. куара*) kiel. vokaali

глобус karttapallo

глухой *kiel.* soinniton; **г. согласной** soinniton konsonantti; > **тонгес**

гном *myt.* tonttu, maahinen

гогы 1. (кötгогы) napa **2.** napa-nuora; **г. вандйсь** > *seur.*

гогымумы lapsenpäästääjä

гогыян *teonn.* *v:stā гогыяны*

гогыяны leikata napanuora, avustaa synnytyksessä

гогыясь 1. *partis.* *v:stā гогыяны* **2.** > **гогымумы**

гоён *murt.* > **горон**

гож 1. *viiva*, juova; **2.** (иудон) kehä, ympyrä (*leikin laji*) ◊ **вакчи** г. *kiel.* yhdysmerkki, tavuviiwa; **кузь** г. *kiel.* ajatusviiva

гожеръян *teonn.* *v:stā*

гожеръяны

гожеръяны 1. pyörähdellä, pyöriä, kaarrella; **вальслэн**

гурезъя г. ryöriä (t. pyörähdellä) valssin tahdissa **2.** *kuv.* (кин ке, маке котырт берганы, лёгась-кыны) ryöriä, hyöriä; odotella (saavansa) **нылпиос** **анайзы** **котырт гожеръяло** lapset ryögvät äidin helmoissa; **мар тон татий** **гожеръяськод?** mitä sīnä tässä ryörit (t. odottelet)? **3.** *kuv.* liehitellä, hakailla; **ныл котырт** г. liehitellä (t. hakailla) tyttöä **4.** *kuv.* (тэк ветлыны) maleksia, vetelehtiä, kuljeskella, kuljeksia

гожкем, гожкон, гожкыны *ri-hek.* > **гожтиськем, гожтиськон, гожтиськыны**

гожман 1. (*гожъёс гожъяны*) viivojen vetely; yliviiavaaminen, yli-pyyhkiminen; varjostaminen (*viivoitukSELLA*) **2.** (чабъянь) gaapia **3.** *maat.* (мудыны) mullata, mullittaa (*multauSauraLLA*); > **гожъяны 3**

auralla)

гожманы 1. (*гожъёс гожъяны*) vedellä viivoja; viivata (t. pyyhkiä) yli; varjostaa (*viivoitukSELLA*)

2. (чабъяны) gaapia **3.** *maat.* (мудыны) mullata, mullittaa (*multauSauraLLA*); > **гожъяны 3**

гожмо viirullinen, raidallinen, juovikas

гожпус kirjain; > **буква**

гожпұслық, гожпұсад **1.** (*алфавит*) aakkoset **2.** (*алфавит рад*) aakkosjärjestys / *vrt. алфавит*

гожтиськем 1. *partis.* ja *teonn.* *v:stā гожтиськыны* **2.** (ки нюртәм) allekirjoitus

гожтиськон *teonn.* *v:stā гожтиськыны; газетъёслы* г. lehti-en tilaus

гожтиськыны 1. (*киез нюртыны*) kirjoittaa (t. panna, pistää) nimensä, allekirjoittaa; **гожтиське**(лэ) **татчы** kirjoittakaa (t. pankaa) nimenne tähän; **заявлéние улэ** г. allekirjoittaa hakemus (t. anomus) **2.** (*курсэ, школае*) kirjoittautua, ilmoittautua, rekisteröityä; **врач** доры г. varata (itselleen) lääkärin (vastaanotto)aika; ilmoittautua lääkärin vastaanolle **3.** (*газет-журналлы*) tilata (*lehtiä*); **быдэс арлы** "Кенешлы" **гожтиськимы** tilasimme Kenešin koko vuodenksi **4.** (*кузпальяськонэз пустыны*) solmia avioliitto **5.** *pass.* *v:stā гожтыны; кызыы та кыл* **гожтиське?** miten tämä sana kirjoitetaan?

гожтон 1. kirjoittaminen, kirjoitus, merkitseminen **2.** (*крезъгурез*) sä-veltäminen, sävelmän kirjoitus **3.** (*лента вылэ, дискетае*) äänittäminen, äänitys, nauhoittaminen,

нauhoitus; tallentaminen, tallennus
гожтыны 1. kirjoittaa, merkitä;
кағаз ылә г. kirjoittaa paperille;
протокол ә г. merkitä pöytäkir-
jaan 2. (крезъгур) kirjoittaa sävel-
mä, säveltää 3. äänittää, nauhoit-
taa; tallentaa; лéнта ылә (я.
лéнтае) г. nauhoittaa (ääninau-
halle); дискéтае г. tallentaa le-
vykkeelle (t. disketteille)

гожтэт 1. kirje; **г. басьтыны** саада kirje **2.** (записка) kirjelap-
ру(nen) **3.** (гожъяськыны быга-
тон) luku- ja kirjoitustaito(isuus);
г. тодон luku- ja kirjoitustaito(i-
suus)

ГОЖЬЯМ 1. *partis. v:stā* **ГОЖЬЯНЫ**
2. (гожъямъёс mon.) muistiinpanot, muistelmat

ГОЖЬЯН *teonn. v:stā* ГОЖЬЯНЫ;
шонер г. > шонер ГОЖЬЯСЬКОН

гожъяны 1. iter. > гожтыны 2.
(гожъяса возьматыны мае ке,
кинэ ке) kuvata, kuvailla; **та**
учыр сярысъ автор аслаз ве-
росаз гожъя tekijä kuvailee täitä
seikkaa omassa kertomuksessaan
3. (мудыны) mullata, mullittaa
(multausauralla); **картофка** г.
mullata perunoita

гожъяськись 1. *partis.* v:stä
гожъяськыны 2. *kirjoittaja, kirjuri*

ГОЖЬЯСЬКОН teonn. *v:stā* **ГОЖЬ-
ЯСЬКЫНЫ; шонер** г. oikeinkirjoi-
tus, ortografia; **г. КЫЛ** kirjoitettu
kieli, kirjakieli

ГОЖЬЯСКЫНЫ *intr.* kirjoittaa, olla kirjoittamassa; kirjoitella, olla tapana kirjoittaa, harrastaa kirjoittamista; **МОН ЖЁК СЪОРЫН ГОЖЬЯСКИСЬКО** minä olen kirjoittamassa pöydän ääressä

гозы köysi, nuora; **кузь** г. 1) pitkä köysi 2) kuv. laveasanainen, jaariteli ja, jahkaaja ◇ ас гозыдэ пүнхын tehdä omin pänin

ГОЗЫЯН teonn. v:stā ГОЗЫЯНЫ

гозыяны койттää, sitoa koydella (t. nuoralla); **кунянэз** кенер бордыг. койттää vasikka aitaan (kiinni); **парсылэсэ** пыдъёссэ г. койттää (t. sitoa köydellä) porsaan jalat

Го́йны *murt.* > горыны

гол *urh. maali* (*pallo t. kiekko vastapuolen maalissa*); гол **прытвы** **ны** *tehdä maali*

голё *puhek.* kurkku, nielu; > гуль-
ым

голланд hollantilainen, Hollanninen
голлández hollantilainen
(ihminen)

голлáндка hollantilainen (*nainen*)
Голлáндия Hollanti

голосовать: г. каро

куарасётон; г. карыны äänes-tää; > куара сётыны

ГОЛЬКАК: г. луны (я. потыны) tuntua äitelältä, tympää, ällöttää (äitelyys); мон г. луи (я. потй) ни, та варенняеъ сиыса minua jo ällöttää tämä hillo

ГОЛЬКЫТ > *seur.*

гольтрес, гольтырес 1. (конь)

äitelä, (äitelän) makea, imelä 2.

(конытэз, ческытэз яратиць)

herkutteleva, makeasta pitävä 3.

кув. (вуклэс, аклес) кyllästyttää

// kyllästytävästi 4. kuv. (пырьсъ-
» -dil - i - dë //

кись) makeileva, imela // (ны-
не имею) makeileva, imela //

русъкыса) makelleвастى, imelastى
5 күн (шары шётам сәйсемис-

5. күн. (кырсы, шотэм, доземнотастам) rivo siiyeten tärkeä

*TÖÖTAM) HVO, SHVOTONI, TORKEA,
VULGAARI // rivostit siivottomasti*

Vulgaari // Rivostti, siivottomasti,
törkeästi vulgaaristi: Г алями

rivo (t. törkeä) ihmisen Г. ВЫРЫ-

ны käyttäytyä rivosti (t. siivottomasti)

гольтыръяськись 1. *partis. v:stä*
гольтыръяськыны 2. (конытэз, ческытэз яратиць) herkutteleva, makeasta pitävä; herkkusuu, makean ystävä, herkuttelija **3. kuv.** (гольтрес вырысъ) rivosti (t. siivottomasti, törkeästi) käyttäytyvä

гольтыръяськон teonn. v:stä
гольтыръяськыны

гольтыръяськыны 1. (конытэз, ческытэз яратыны) pitää makeasta (t. makeista ruoista), herkutella makeisilla (t. makeilla ruoilla) **2. kuv.** (гольтрес вырыны) käyttäytyä rivosti (t. siivottomasti)

гольык 1. paljas, alaston // alasti; **г. йыр** avopäinen, paljaspäinen // pää paljaana, paljain pääin; **г. пыд** avojalkainen, paljasjalkainen; avojaloin, paljain jaloin; **г. пыд ветлыны** kävellä (t. kulkea) avoja-loin (t. paljain jaloin); **шыр г. ilki** alasti (t. alastomana); **г. ветлыны** kävellä (t. kulkea) alastomana (t. alasti); **г. кылисъкыны** гii-suutua paljaaksi (t. alasti)

голяны: кой г. 1) (узыр улыны) elää kylläistä elämää, elää rikkaasti (t. varakkaasti) **2)** (вогъяськыны) oikutella, oikkulla 3) (быршильскыны) nirsoilla, valkoida; (**солэн**) **кёйыз голя 1)** hän elää kylläistä elämää **2)** hän oikuttelee 3) hän nirsoilee

гом > seur.

гомак: коркаэз г. тыл басътиз tuli levisi yhtäkkiä koko taloon; **г. тыл потиэз** tuli leimahti yhtäkkiä

гоман teonn. v:stä гоманы

гоманы leimuta, liekehtiä, palaa leimuten

гомён (liekkiin) leimahdus (t. leimahtaminen, syttyminen)

гомзыны leimahta (t. sytyä) (palamaan); **кагаз гомзиз** paperi leimahti palamaan; **корка быдэсак гомзиз** talo leimahti kokonaan palamaan

гомзытон (liekkiin) puhaltaminen (t. sytyttäminen, sytytys)

гомзытыны puhaltaa (t. sytyttää) (palamaan)

гон *karva(t); (ыжлэн, кечлэн) vil-la; (тылобурдолэн) höyhenet; вал гон* hevosen karvat; **ыж гон** (lampaan) villa; **зазег гон** hanhen höyhenet

гондыр el. karhu; **куренъ г.** (maa-) karhu; **тöдьы г.** jääkarhu; **г. гу** karhunpesä

гондырпи karhunpentu

гонзектон teonn. v:stä гонзектыны

гонзектыны 1. saada karvat (t. karvapeite); (**тылыяськыны**) saada höyhenet (t. höyhenpeite); > **гонъяськыны 2.** (**перелъны**) homehtua

гонзон, гонзыны > гонзектон, гонзектыны

гонзыр 1. hiljainen ravi, hölkkä; (**ворттыса мынон**) ravi; **г. мыныны** mennä hiljaista ravia, (juosta) hölkyttää **2.** (**г. вал**) ravuri **гонзыртон teonn. v:stä гонзыртыны**

гонзыртыны 1. juosta hiljaista ravia, (juosta) hölkyttää; (**ворттыса мыныны**) juosta ravia; **вал гонзыртыса мынэ** hevonen juoksee hiljaista ravia, hevonen (juoksee) hölkyttää **2.** (**валэн, вал вылын мыныны**) ajaa hiljaista ravia, (ajaa) hölkyttää; (**валэн ворттыса**

мыныны) ajaa ravia
гоно 1. (гонэн, гонэсь) karvainen, karva=; г. гадъ karvainen rinta; г. изы turkislakki, karvalakki **2.** (гонъем) =karvainen; кузъ г. pitkäkarvainen ♂ г. бам (я. ымныр) hävytön (t. häpeämätön) (ihminen)
гоногуби kasv. karvarousku, karvalaukku (*Lactarius torminosus*)
гонокольс kasv. ukonputki (*Herculeum phondylium*)
гононумыр toukka (*karvainen*)
гонорар palkkio
гоносутэр 1. (емши) karviaismarja(t), karviainen, karviaiset **2.** kasv. (пуд) karviainen, karviaispensas
гонтур (гонтурез, гонэз-турез) untuvat ja höyhenet, höyhenistö
гонтырет (тушаклэн) patjapussi; (миндерлэн) туупурпussi
гонтэм karvaton; (тылытэм) höyhenetö
гонъем =karvainen; кузъ г. pitkäkarvainen; **пурсыр** г. harmaankarvainen
гонъяскон teonn. v:stā **гонъясыкыны**
гонъясыкыны saada karvat (t. karvapeite); (тылыясыкыны) saada höyhenet (t. höyhenpeite)
гоп 1. kuoppa **2.** (нёжал) notko, notkelma
гор, гор-гор deskr.: г. серекъяны hohottaa, nauraa ääneen
горд punainen, puna=; ruskea; г. йыр punapää, punatukka; г. йырсиё punatukkainen; г. лыс kuivat havunneulaset, kuivat havut; **горд сюй** (puna)savi; г. вал ruskea hevonen ♂ **гордъёс** mon. hist. punakaartilaiset
гордай 1. > **гордань; 2.** murt. el. (горд бурдо чорыг) sorva (*Scar-*

dinus erythrophthalmus)
гордалэс punertava
гордань (скал) punikki (*lehmä*); (вал) puunikko (*hevonen*); (адями) punapää, punatukka
горд-горд kirkkaan (t. heleän) punainen, punaistakin punaisempi
гордгуби kasv. haavanpunikkitatti (*Boletus aurantiacus*); > **пипугу-би**
гордкушман punajuuri
гордмыт > **гордалэс**
гордман teonn. v:stā **гордманы**
гордманы (гордэн буяны) maalata (t. värjätä) punaiseksi; (гордэн наштаны) tahrata punaiseen; **выжез** г. maalata lattia punaiseksi; **шортэз** г. värjätä (villa)lanka punaiseksi
гордмасъкон teonn. v:stā **гордмасъкыны**
гордмасъкыны (гордэн наштасъкыны) tahrata itsensä punaiseen, tahranta punaiseen; (горд лууны) tulla (t. värjätyä) punaiseksi
гордмон teonn. v:stā **гордмыны**
гордмыны tulla punaiseksi, puner-tua
гордмыт > **гордалэс**
гордпекшал, гордпештал 1. kui-vat havunneulaset, kuivat havut **2.** el. käpilyntu (*Loxia*)
гордпир, гордпиръём > **горда-лэс**
гордсин el. särki (*Rutilus*); > **чабак I**
гордэктон teonn. v:stā
гордектыны
гордектыны 1. tulla punaiseksi, punertua; (бамъёс с-съ) punastua, punastella; **узы гордэкте ни** (metsä)mansikka on punertumas-sa; **тон понна мыным гордэкто-**

- но луиз** sain punastella sinun täh-
tesi **2.** (пышыса, жарить кары-
са) ruskistua, paistua ruskeaksi;
картофка гордэктүэ ни peruna
on jo ruskistunut
- гордэктытон** *teonn. v:stā* **гор-**
дэктытыны
- гордэктытыны 1.** (чыжектыты-
ны) saada punastumaan **2.** (пы-
жыса, жарить карыса) ruskis-
taa; paistaa ruskeaksi
- горзин, горзинтон, горзинтыны**
> **гонзыр, гонзыртон, гонзыр-**
тыны
- горйлла** *el. gorilla*
- горком** *hist. kaupunkikomitea*
- горло** *ruhek. 1.* (гульым, нылон)
kurkku, nielu **2.** (бутылкалэн)
kaula
- горн** (merkinanto)torvi; **горнэн**
шудйись torvensoittaja, torvenpri-
haltaja
- гórничной** sisäkkö
- горно** ahjo; **кебит(ысы)** г. *rajan*
ahjo; > **гör II**
- гóрной** vuori=, kaivos=; г. **про-**
мышленность vuoriteollisuus
- город** (город=') kaupunki; > **кар 2**
- горон** hohottaminen, hohotus
- горсовет** *hist. kaupunkineuvosto,*
kaupunginvaltuusto
- горчыца** sinappi
- горчичник** sinappipaperi
- горшок 1.** ruukku, (savi)pata; сад
г. kukkaruukku; **сий** г. saviruuk-
ku, savipata **2.** (пичи нылтиослы)
yöästia, potta
- горыб** *murt. kyttyrä // kyttyräsels-*
käinen
- горыны** hohottaa, nauraa ääneen;
г. **кутскон** naurun remahdus (t.
remakka, purskahdus); г. **кутсы-**
ны remahtaa (t. purskahtaa) nau-
- тии
- горючей** polttoaine
- госпиталь** sotilassairaala
- господин** herra
- госпожа** rouva
- гостиница** hotelli; > **кунокуя**
- госудáрственnoй** valtio=, valti-
on=, valtiollinen
- госудáрство** valtio, valtakunta; *vrt.*
кун
- государь** *hist. hallitsija*
- гочатыс 1.** *partis. v:stā* **гочатыны**
2. kiihottaja, yllyttää, alkuun-
panja
- гочатон** *teonn. v:stā* **гочатыны**
- гочатыны 1.** (кочатыны, исамес
карыны) härnätä, kiusoitella, är-
syttää; **пуныез** г. härnätä koiraat
2. (узатыны) yllyttää, kiihottaa;
ачиз со озыры ёй лэсътысал –
эшъёссыз весь гочатыса улизы
hän itse ei olisi tehnyt sitä, mutta
hänen kaverinsa olivat aina yllyt-
tämässä häntä (tekemään sen) **3.**
(бордаз кыссыны) kiihottaa (t.
herättää) ruokahalua (t. mielen-
kiintoa); **та сиён монэ туж го-**
чатэ tämä ruoka kiihottaa kovasti
ruokahaluani **4.** *yksipers.* (бича-
тыны) ärsyttää (t. kutkuttaa, kutit-
taa) (*kurkkua*); **ныылонме гоча-**
тэ ärsyttää (t. kutkuttaa) kurkkua-
ni, kurkkuni tuntuu karhealta
гöгöрсин *murt. el. kyyhkyinen;* >
дыдык
- гöп** lumimyrsky, lumipyry; > **буран**
I
- гöр I** (*гöртэм*) huurre
- гöр II** (*горно*) ahjo; **кебит(ысы)** г.
rajan ahjo
- гöртон** *teonn. v:stā* **гöртыны**
- гöртыны** huurtua, mennä kuuraan,
kuuraantua

гöртэм 1. *partis. v:stā* **гöртыны** 2.

> **гöр I**

гöршок *ruhek.* > **горшок**

грабить: г. **карон** гуöstäminen, гуöstö; г. **карыны** гуöstää, гуövä-tä; > **таланы** 2

гравиöра kaiverrus, gravyyri

гráдус аste

гráдусник lämpömittari, kuume-mittari

граждан kansalaist=, siviili=; г. **ож** kansalaissota; **гражданъёс** kan-salaiset

гражданин kansalainen, alamainen (*mies*); > **кунмурт**

граждáнка kansalainen, alamainen (*nainen*); *vrt.* **кунмурт**

граждáнство kansalaisuus; **Рос-сí(я)лэн граждáнствоеz** Venä-jän kansalaisuus; > **кунмуртлык**

грамм gramma

грамматíка *kiel.* kielioippi; >

кылрадъян

грамматíческой *kiel.* kielioillinen, kielioipin; г. **категорí(я)** kielioillinen kategoria (t. peruskäsite)

гráмota 1. (virallinen) kirja (t. kirje); **данъян** г. kunnakiirja 2.

(гожтэтээз тодон) luku- ja kirjoi-tustaito

гráмotaë luku- ja kirjoitustaitoinen

гráмотность luku- ja kirjoitustai-to(isuus)

гранат granaattiomena

гранáта kranaatti

гранит graniitti // graniittinen

гранíца raja; *vrt.* **кунгож**

графа sarake; palsta

гráфик 1. (*cyped*) (käyrä)diagram-mi, käyrästö 2. (*план*) aikataulu

графин karahvi

грезь I 1. (*пöэзыятэ*) raaka,

raa'aksi jäänyt (*kesken keittämisen*); **картофка** г. на perunat ei ole vielä kypsiä (t. kiehuneet kyp-siksi), perunat ovat vielä kovia 2. **kuv.** (*адами с-сы*) kokematon, vihreä

грезь II *murt.* (таза, бадзым) suuri, iso; jykevä

грек kreikkalainen // *myös* Kreikan; г. **кыл** kreikan kieli, kreikka; г.

культúра kreikkalainen (t. Krei-kan) kulttuuri

грекпушмулы saksanpähkinä

Гре́ция Kreikka

гречука *murt.* tattari; > **сьöдчабей**

грим *teatt.* naamio, naamiointi, maskeeraus

грипп *lääk.* flunssa; **гриппен ви-сýны** sairastaa flunssaa, olla flunssassa

гроб (*ruumis*)arkku; > **корос 2,** шай-корос

громкововорítель kovaääninen, kaiutin

груз lasti, rahti, tavara; г. **нулльись** kuorma=, lasti=, rahti=; г. **нулльись машина** kuorma-auto; г. **нулльись сýдно** rahtialus, rahtilai-va, lastialus

грузин georgialainen // *myös* Geor-gian; г. **кыл** georgia(n kieli)

Грузиá Georgia

грузовик kuorma-auto

гру́зчик lastaaja, kuormaaja

гру́ппа гуhmä, joukko

группирóвка гуhmittymä; ryhmä-kunta

груша 1. (*емыш*) päärynä 2. > *seur.*

грушапу *kasv.* pääryynä(puu)

гу 1. (*гон*) kuoppa; (*шайыгы*) hauta;

картофка гу perunakuoppa 2.

(кар, гутё) (pesä)luola, (pesä)ko-lo, pesä; гондыр гу karhunpesä

гуан *teonn. v:stā* **гуаны**
гуаны kaivaa kuoppa
губеч *murt.* > **гулбеч**
губи sieni, tatti; **губи(ен) нянь**
 sienipiirakka; губиен шыд sieni-
 keitto, tattikeitto ♀ г. зор lämmin
 sade
губиē sieni=; г. **ар** sienivuosi; г.
инты sienipaikka
губиян *teonn. v:stā* **губияны**
губияны sienestää, poimia (t. kerä-
 tä) sieniä, olla sienessä; г. **ветлы-**
 ны käydä sienessä; г. **мыныны**
 mennä sieneen
губрес, губырес 1. (*губырском*)
 köyry(inen), kumara(inen), köyru-
 selkäinen, kumaraselkäinen 2.
 (*тыбырес, потэм тыбыро*) kytty-
 räselkäinen • г. **луыны** 1) tulla
 köyryselkäiseksi 2) tulla kyttyrä-
 selkäiseksi
губырмон *teonn. v:stā* **губырмы-
 ны**
губырмыны tulla köyryselkäiseksi
 (t. kumaraselkäiseksi), painua ku-
 maraan, koukistua
губырскон *teonn. v:stā* **губыр-
 скыны**
губырскыны (*губрес карисъкы-
 ны*) köyristää (t. koukistaa) sel-
 känsä, köyristää; (*губырмыны*)
 tulla köyryselkäiseksi (t. kumaras-
 selkäiseksi), painua kumaraan,
 koukistua
гудзэм 1. *partis. v:stā* **гудзыны** 2.
 (*гудэм, конам*) kaivu,
 kaivaminen 3. (*колодча*) kaivo
гудзисъкон, гудзисъкыны > **гуд-
 исъкон, гудисъкыны**
гудзон kaivaminen, kaivu
гудзыны kaivaa
гудисъкон *teonn. v:stā*
гудисъкыны

гудйсъкыны *intr.* kaivaa, kaivella,
 tonkia, olla kaivamassa (t. tonki-
 massa); **бакчын г.** olla kaiva-
 massa (t. tonkimassa) kasvimaalla
гудйсъшыр *el. 1.* (*сукырышыр*)
 (maa)myyrgä (*Talpidae*) 2. (*луд-
 шыр*) päästääinen (*Soricida; Sorex
 araneus*) / > **мудйсъшыр**
гудок 1. (*заводлэн, пароходлэн*)
 pilli, torvi (*tehtaan, laivan*) 2.
 (*куара*) äänimerkki, vihellys 3.
 murt. (*скрипка*) viulu
гудон kaivaminen, kaivu; (*буғыр-
 тон*) tonkiminen, tonginta, käanttä-
 minen (*maan*)
гудыны kaivaa; (*буғыртыны*) ton-
 kia, käanttää; гу г. kaivaa kuoppaa;
музъемез г. tonkia (t. käanttää)
 maata
гудыри ukkonen
гудырикошкон elokuu; > **август**
гудырипуз *kasv.* maamuna, ukon-
 kuukunen (*Bovista*)
гудыриссяка *kasv.* rentukka
 (*Caitha palustris*)
гудыртон jyrähtäminen, jymähtä-
 minen
гудыртыны jyrähtää, jymähtää;
 йыр вадсын ик гудыртый аи-
 van pään kohdalla (t. yllä) jyrähti
 ukkonen
гудыръям 1. *partis. v:stā* **гу-
 дыръяны** 2. (*ukkanen*) jyrinä (t.
 jylinä), jyriseminen, jyliseminen;
**кытын ке қыдёкин г. қы-
 лийське** jossakin kaukana kuuluu
 ukkanen jyrinä
гудыръян jyriseminen, jylisemi-
 nen; **куазъ** г. ukonilma, ukkosil-
 ma; (**куазъ**) г. **дыръя** ukonilman
 (t. ukkosilman) aikana, ukkanen
 jyristessä
гудыръяны jyristää, jylistää, ukkos-

тая; (**куазь**) **гудыръя** ukkostaa, ukkonen jyrisee (t. jylisee)
гужан haalistuminen, kauhtuminen, valkaistuminen (*auringossa*)
гужаны haalistua, kauhtua, valkaistua (*auringossa*); **курткае**
шунды шорын копак гужам ини takkini on jo aivan haalistunut auringossa
гужатон valkaiseminen, valkaisu
гужатыны valkaista (*auringossa*);
дэра г. valkaista palttina (*aurin-gossa*)
гужгетон teonn. v:stā **гужгетыны**
гужгетыны surista, pöristää;
мушъес гужгето mehiläiset surisevat
гужгетэм 1. partis. v:stā **гужгетыны 2.** surina, suriseminen, pörinä, pöriseinen
гуждор 1. (ожо вил) nurmi(kko), ruohikko, niittyaukea **2.** (лымы шунам инты) pälvi(paikka)
гуждоро ruohoinen, ruohon peittämä
гуждортурын kasv. ketohanhikki (*Potentilla anserina*)
гужем kesä // kesällä
гужёмбыт koko kesän (ajan); г.
шутэтским lepäsimme koko kesän (ajan)
гузэмпу kasv. (lehto)kuusama (*Lonicera xylosteum*)
гулбеч lattianalus(ta), kellari
гульчык kulaus, siemaus, гуурпы;
> **гүчык**
гульым anat. kurkku, nielu
гульымлөг anat. aataminomena
гулять: г. **карон 1** *ruhek.* (тэк ветлон) kävely, jaloittelu, ulkoilu
2 *ark.* (кышноосын / пиосмуртъёсын) irstailu, irstaus, riet-

taus; puolison pettäminen; **г. кароны 1** *ruhek.* (тэк ветлыны) kävellä, jaloitella, ulkoilla **2** *ark.* (кышноосын / пиосмуртъёсын) irstailla; pettää puolisoaan, olla uskoton puolisolleen
гумага *murt. paperi*; > **бумага, картаз 1**
гуманизм humanismi
гуманист humanisti
гуманитарной humanistinen
гумы putki; (ontto) varsi (*tav. kas-vien*); riipuri; **вү кыскон** г. vesijohtoputki; **пычал** г. pyssyn riipuri; **сапег** г. saapasvarsi; **сугон** г. sipulin kukkavarsi
гумыяськон teonn. v:stā **гумыяськыны**
гумыяськыны kasvaa (t. tehdä) (kukka)varsii; **сугон умыяське** sipuli kasvaa (t. tekee) (kukka)-vartta
гумыр elinikä, elinaika; > **даур I 2**
гуньдон teonn. v:stā **гуньдыны**
гуньдыны 1. tukehtua, läkähtyä (*ruokapalaan*); **гуньдиско ни вал** olin tukehtumaisillaan (*ruokapalaan*); **лыэн** г. tukehtua luuhun **2. кув.** (могъыны, чалмыны) mykistyä, vaieta; (дүгдүйни, кысыны) sammua (*moottori*)
гуньдытон teonn. v:stā **гуньдытыны**
гуньдытыны 1. (шуккыса) tain-nuttaa, šokeerata (*iskemällä*) **2. кув.** (могъытыны, чалмытскытыны) mykistää, saada vaikene-maan; (*шүг учыре вуттыны*) saattaa ymmälle, panna tiukoille (t. seinää vasten); (дүгдүйтны, кысыны) sammuttaa (*moottori*); **юанъёсын** г. saattaa ymmälle (t. panna tiukoille) kysymyksillään

гур I uuni; **бадёым г.** leivinuuni; **пичи г.** peltiuuni; **гур азь** liedenerä, uuninsuu edusta; **г. выл** (uunin)pankko; **г. муръё** uuninpääpöyri; **г. пельпум** uuninpääpöly; **г. пыдсэт** uuninluukku; **г. пыдс** arina, uunin pohja; **г. суран** uuninkoukku; **г. ул** uuninalus(ta); **г. ым** uuninsuu; **г. азын** (uunin) liedellä; **г. вылын кылъины** maata uuninpankolla; **г. пуктись** uunintekijä, uunimuurari

гур II (крезъгур) sävelmä, melodia; **сюан гур** hääsävelmä **гуряк** deskr. joukolla, miehissä; **г. секретыны** naurahtaa miehissä (t. koko jouklla), päästää naurunremahdus (joukkona); **г. уж борды басътисъкыны** tyhityä miehissä työhön

гургетон, гургетыны > гуретон, гуретыны

гурезё vuorinen, mäkinen, vuori=; **г. инты** vuorinen (t. mäkinen) paikka (t. seutu); **г. шаэр** vuorinen (t. mäkinen) seutu, vuoriseutu

гурезъ vuori; (*ничигес*) mäki; **из** г. kallio(vuori); **меч г.** jyrkkä nousu (t. mäki); **нялмыт г.** loiva mäki; **г. бам** vuorenrinne; **г. выжы** vuorenjuuri; **г. йыл** vuorenhuippi; **г. ныр** kalliojyrkkäne, kallio; **г. выллань тубыны** nousta mäkeen, kulkea ylämäkeä (t. vastamäkeä); **г. уллань васькыны** mennä alämäkeä (t. myötämäkeä)

гуретон 1. huriseminen, suriseminen, pöriseminen **2. (шуметон)** häliseminen, meluaminen

гуретыны 1. hurista, surista, pöristä; **мотор гуретэ** moottori hurisee (t. pörisee); **самолёт гуретэ** len-

tokone surisee **2. (шуметыны)** hälistä, meluta

гуретэм 1. partis. ja teonn. v:stā **гуретыны 2.** hurina, huriseminen, surina, suriseminen, pörinä, pöriseminen **3. (шуметэм)** hälinä, melu

гурэм 1. partis. ja teonn. v:stā **гурзыны 2.** röyhtäisy, röyhtäys **3. (гондырлэн)** karjahdus, karjaisu (*karhun*)

гурзон teonn. v:stā гурзыны

гурзыны 1. röyhtäistä **2. (гондыр с-сы)** karjahtaa, karjaista (*karhu*)

гурлан teonn. v:stā гурланы

гурланы 1. (тури с-сы) kuikuttaa, kurluttaa (*kurki*); (дыдык с-сы) kujertaa, kuhertaa (*kyyhkynen*) **2. (гуретыны)** hurista, surista, pöristä **3. (шуметыны)** hälistä, meluta **4. (кирзаны)** laulaa **5. kuv. puhek.** (*мусо верасъкыны*) kuherrella

гурнэс 1. (чеберман) naisen rintakoriste **2. (серметысь чыртыул е)** leukahihna, leuanalushihna (*suitsien*)

гурт 1. kylä; **събр г.** vieras kylä; **г. возёс (я. хозяйство)** maatalous **2. (дор)** koti; **г. ёзег** kesyhanhi; **г. кеч** vuohi; **г. пудоос** kotikarja, kotieläimet; **г. тылобурдоос** sii-pikarja; **гуртэ уж** kotitehtävä • **гуртын 1)** kylässä, kylän alueella **2)** kotona; **гуртэ 1)** kylään, kylän alueelle **2)** kotiin; **гуртэ бертыны 1)** palata kylään **2)** palata kotiin

гуртан teonn. v:stā гуртаны

гуртаны olla kylässä (t. vieraisilla); **г. ветлыны** käydä kylässä (t. vieraisilla); **гуртаса ветлыны** kylällä, vierailla

гурто: г. калык > seur.; гуртоос

гурто: г. **калык** > *seur.*; **гуртоос** *mon.* oman (t. saman) kylän asukkaat
гурул (=ыз) *anat.* (*ангесул*) leuan alus
гуры 1. *игри,* (*сяська*) norkko (*kovun, lepän*); **кызыпү** гурыос *kovun urvut* (t. norkot) 2. (*курик-лэн*) väkä(nen)
гусъяськон *teonn.* *v:stā* **гусъясь-
кыны**
гусъяськыны haukata (t. ottaa) välipalaa; herkutella; **сыалтэм** *киярен* г. haukata suolakurkkuja, herkutella suolakurkuilla
гутё (pesä) kolo, pesä; **шыр** г. hii-ren pesä
гучин (*вашкала гурт инты*) mui-naiskylän paikka
гучык kulaus, siemaus, tuurpy; **одыг** г. **бу юйны** juoda kulaus vettä; (**одыг**) г. **карыны** juoda yksi kulaus
гыам 1. *partis.* *v:stā* **гыаны** 2. (*бу* *выл*) väreily, kareilu; (*ю-нянь*) lainehtiminen, lainehdinta
гыан *teonn.* *v:stā* **гыаны**
гыаны (*бу* *выл*) väreillä, kareilla (*veden pinta*); (*ю-нянь*) lainehtia (*vilja*) **тыметын** *бу* **гыа** patojärven pinta väreeilee; **бусыын** *зег* **гыа** pellolla ruis lainehtii
гыбдан kyteminen
гыбданы kytæä
гыбед humus, mullas; (*сисьмем* *кыед*) palanut lanta; (*торф*) turve
гыды, гыдые, гыдыке *hypokor.* *riuhutt.* sydänkäpyseni, kultaseni; (*нылмурт* *с-съ* *ои*) kyyhkyläiseni
гыж *deskr.:* г. **кыскыны** laahata, raahata, hinata, kiskoa, vetää (retuuttamalla, laahaamalla); г. **кыс-
тийсъкыны** 1) (*нюж*) laahustaa,

laahata, viistää 2) (*уллёен*) kulkea (kiireisesti) joukolla; **калык** г. **вырэзиз** väki lähti kiireisesti liikkeelle joukolla

гыжжал: (*гыжкальёс mon.*) 1. *halv.* (*кылем-мылем, окты-калты*) pohjasakka, hylkiö; roisto, lurjus 2. *paheks.* (*ляльчи*) käsyläinen, palvelija, apuri; **эксэйлэн** **гыжкальёсыз** tsaarin käsyläiset (t. apurit)
гыж-кал *deskr.:* г. **кыскыса ну-
ыны** laahata, raahata, hinata, kisko, vetää (retuuttamalla, laahaamalla)
гыэмымлес hidas, verkkainen, kömpelö // hitaasti, verkaisesti, kömpelösti
гыэмымль *deskr.:* verkkaisesti, hitaasti, hädin (t. töin) tuskin; г. **ветлыны** liikkua verkkaisesti (t. hitaasti); ryömiä (t. madella) hädin (t. töin) tuskin
гыэмымльтон *teonn.* *v:stā* **гыэ-
мыльтыны**
гыэмымльтыны 1. (*тяпайтыны,* *каллен вырыны*) hidastella, vit-kastella 2. (*нымы-кибыос с-съ*) työmiä, madella, liikkua verkkaisesti (t. hitaasti) (*hyönteiset*); **бө-
чы вай** *вылтү* **гыэмымльтэ** kuoriainen ryömii oksalla
гызылес > **гыэмымлес**
гызыль, гызыр > **гыэмымль**
гызыртон *teonn.* *v:stā* **гызырты-
ны**
гызыртыны 1. > **гыэмымльтыны**
2. (*гызылтыны, бичатыны*) kuitista, syhyttää; kutittaa; **тыбыры** **гызыртэ** selkääni kutisee (t. syhyää); **тыбырме** **гызыртэ** selkääni kutittaa
гылак 1. *ruhek.* (*быдэсак*) puti-

puhtaaksi, ihan kaikki (t. koko-naan); (**вáньзэ**) г. лушкальям varastettiin putipuhtaaksi; **тулыс ву вáньзэ** г. **нуиз** kevättulva vei mukanaan ihan kaiken 2. г. + v: (*шияк*) pujahtaa, solahtaa, luis-kahtaa; г. **корка пыриз** (hän) ru-jahti tupaan; г. **мон доры вуиз** (hän) solahti luokseni (huomaamattomasti); **липет йылсыс лы-мы** г. **усиз** lumi luiskahti (alas) katolta; **нылаш** г. **вöйтим орт-чиэ** tyttö pujahti ohitseni

гылатон 1. *teonn.* *v:stā* **гылаты-ны** 2. *ark.* keitto, soppa

гылатыны 1. (*юны*) juoda palan-painikkeksi, gyurpätä pällé 2. (*гылтыны*) huuhtoa, huuhdella

гылён *teonn.* *v:stā* **гылёны**

гылёны 1. (*волегзыны*) liveä, liukastua, luistaa; **пыдъёс ѹö вылын гылёж** jalat lipeäväät jäällä; **гылёса усыны** liukastua ja kaatua 2. (*гылзыса мыныны*) liukua, luisua, luistaa; **куасз умой гылзё** sukset liukuvat (t. luistavat) hyvin 3. (*вольччыны*) luiskahtaa, luisua, liukua (*pois, alas*); **киысъ** г. luiskahtaa (t. luisua) kädestä (t. käsistä) 4. *kuv. puhek.* (*лушкием потыны*) livahtaa, pujahtaa, livil-tää (*ulos*)

гылскон *teonn.* *v:stā* **гылсыны**

гылсыны 1. (*астэ гылтыны*) kaataa (t. valaa) päälleen (vettä), huuhdella itsensä; **мисьтиськем берам кезыт вуэн гылски** re-seydittyäni kaadoin (t. valoin) pääleeni kylmää vettä, peseydyt-tyäni huuhdoin itseni kylmällä ve-dellä 2. *pass.* huuhtoutua (*pois, mukana*); **кула**; **бусысыс сюй шуре гылском** pellon multa

huuhtoutui jokeen

гылтиськон, гылтиськыны > **гылскон, гылсыны**

гылтон *teonn.* *v:stā* **гылтыны**

гылтыны 1. huuhtoa, huuhdella, pestä (pois); тэркьеz г. huuhtoa lautanen 2. (*гылтыса нуны*) huuhtoa, huuhdella (*pois, muka-naan*); kuluttaa, syövyttää; **тулыс ву сюез бусысыс гылтэм** ke-vätvesi huuhteli pois multaa pel-lolta

гыльян huuhtelu, huuhtominen

гыльяны *iter.* huuhdella, huuhtoa; дайсез **гыльяны** huuhdella (t. huuhtoa) pyykit (t. vaatteet)

гылыт liukas; **татын** г. tässä on liukasta

гыльдыръян, гыльдыръяны *murt.* > **гырдалян, гырдалля-ны**

гын 1. huora; г. **ката** huopakengät, huopakenkä; г. **санег** huovikkaat, huopikkaat, huovikas, huopikas; г. **шар** huopapallo; г. **шляпа** huopahattu 2. (*гын ковёр*) huopamat-to (*kapea*) ♂ г. **дурсы** *ark.* *haukk.* 1) (*азын, азтэм*) laiskuri, laiskimus 2) (*сумбрес, дыг*) kömpelys, köntys, vetelys; г. **йыр** *ark.* *haukk.* typerys, tomppeli, tollo; г. **тул** *ark.* *haukk.* 1) (*дыг, азын*) vetelys, kömpelys, laiskuri 2) (*мырк йыр, гын йыр*) typerys, tomppeli, tollo

гындон *teonn.* *v:stā* **гындыны**

гындыны 1. vanuttaa; **санег** г. va-nuttaa huovikkaat 2. *kuv.* lyödä, antaa selkään (t. selkäsauna)

гынмон *teonn.* *v:stā* **гынмыны**

гынмыны 1. (*ныркыса*) tulla va-nutetuksi; (*гын кадь луыны*) va-nua 2. *kuv.* (*азынмыны*) laiskis-

- tua
- гыр** huhmar(e)
- гырдаллян** *teonn.* *v:stā* гырдал-
ляны
- гырдалляны** *iter. ja frekv.* 1. *hir-
nua, hirnähdella* 2. *kuv. ark.* (*адя-
ми с-сы*) *höröttää, hirnua, nauraan*
- гырдалтон** *teonn.* *v:stā* гырдал-
тыны
- гырдалтыны** *tomt.* 1. *hirnahtaa,*
hörähtää 2. *kuv. ark.* (*адями с-сы*)
hörähtää, hirnahtaa, naurahtaa
- гырдым:** мёйы **г.** 1) *kaakki, (he-
vos)luuska* 2) *kuv. ark. halv.* (*не-
ресть лиял*) *kääkkä, käppänä*
- гырезь I, II** > грезь I, II
- гырись** *I. partis.* *v:stā* гырыны 2.
kyntäjä, kyntömies
- гырисъкыны** *pass.* *v:stā* гырыны
- гырк** *коло, ontelo, onkalo; (zon)*
kuoppa
- гыркийны** kovertaa, hakata (*on-
toksi, läpi*); (*ожонэн*) taltata, ko-
vertaa (t. hakata) taltalla (*ontoksi,
läpi*)
- гыркес** *ontto; koverrettu; г. пук-
лёнк* *onto pölkky; пушкиз* *г. si-
sältä onto; г. карыны* kovertaa
ontoksi (t. kuopalle)
- гырккестон** *teonn.* *v:stā* гырк-
кестыны
- гырккестыны** kovertaa, hakata
(*ontoksi, kuopalle*); (*ожонэн*) tal-
- tata, kovertaa (t. hakata) taltalla
(*ontoksi, kuopalle*)
- гырко** *onkaloinen, onteloinen, ont-
to; г. писпу* *onkaloinen* (t. *ontto*)
рии
- гыркъён** *teonn.* *v:stā* гыркыны
- гырлы** *kello, kulkunen, tiuku; скал*
г. (*lehmän*) *kello; черк гырлыос*
kirkon kellot; чингылө (я.)
чингыли г. *kulkunen, tiuku; г. жуго-
ни* *kellotapuli; г. жугыны*
soittaa kelloa
- гырлысъска** *kasv. kello(kukka)*
(*Campanula*); > **куакагырлы**,
- куакапурты**
- гырон** *kyntäminen, kyntö, auraami-
nen, auraus; кын улэ* **г.** *syyskyntö*
◊ **г. быдтон** *kansat. juhla kylvön*
päätyttyä
- гырпинь** *anat. (ыйрпинь)* poski-
hammas; (*берло потэм
йырпинь*) *viisaudenhammas*
- гырпум (=ыз)** *anat. kyynärpää* ◊ **г.**
возыны pitää alaisuudessa (t.
giipruvuudessa)
- гырпумъясъкон** *teonn.* *v:stā* гыр-
пумъясъкыны
- гырпумъясъкыны** nojata kyynär-
pähinsä
- гырттир** *koverokirves*
- гырыны** *kyntää, aurata; кын улэ*
г. *tehdä syyskynnöt*

Д

да *konj. kopl., puhek.* ja, sekä; **тон**
да мон sinä ja minä
дабыльтон *puhek.* 1. (бöttyyрton) jokeltaminen, sopertaminen, lör-pöttely 2. (дүгдэлытэк верась-кон) pälpättäminen, paapattami-nen
дабыльтыны *puhek.* 1. (бöttyyр-тыны) jokeltaa, sopertaa, lörpötel-lä 2. (дүгдэлытэк вераськыны) pälpättää, räpättää, paapattaa
дабыртон *teonn.* v:stā дабырты-ны
дабыртыны 1. > **дабыльтыны** 2;
 2. (шуметыны) hälistää, meluta
давление 1. paine; **бадзым** д. kog-keapaine; **омырлэн давлениез** ilmanpaine 2. (вирлэн) verenpaine
дага hevosenko; > **дурет** 1, вал
дурет
дагаё: д. вал kengitetty hevonen
дагаян kengittäminen, kengitys (*hevosen*)
дагаяны kengittää
дадай *murt.* 1. (бадзымез брат) isovelj, (vanhempi) veli 2. (дядя) setä 3. (карталэн агаэз) lanko (*miehen vanhempi veli*) / > **агай**
дакыл *murt.* voima (*henkinen*); >
кать
далай *puhek.* kauan sitten; kauan, pitkän aikaa; pitkään aikaan; **со д.**
кошкиз ни hän lähti jo kauan sit-ten
даллашон 1. (керетон) riita, riite-ly, kiista 2. (кинэ ке тышикась-кон) haukkuminen, sättiminen 3.

murt. (споръяськон) kiista, väit-tely, kina; (эчешон) veto, vedon-lyönti
даллашыны 1. *intr.* (керетыны) riidellä, olla riidoissa; **калыкен** **даллашыса улыны** olla riidois-sa ihmisten kanssa 2. *tr.* (кинэ ке тышикаськыны) haukkuua, sättää; **мумиз пиэз даллашиз** äiti hauk-kui poikaa 3. *murt.* *intr.* (споръ-яськыны) kiistellä, väittää, kina-ta; (эчешыны) lyödää vetoa
дáма 1. nainen, daami, rouva 2. (картаен шудонын) rouva, kunin-gatar (*korttipelissä*)
дáмба 1. (чыпет) suoapato, ranta-pato 2. (сюреслэн) penger, penke-ge
дамбыр 1. *onom.* *kuvaa jytinää, jy-linää, kolinaa, töminää:* д. **кары-ны** (маке с-сы) jytistä, jylistä, ko-lista, tömistä; (маин ке) jytistää, jylistää, kolistaa, tömistää; д. **пот-тыны** jytistää, jylistää, kolistaa, tömistää; **пинальёс** д. **бызыло** lapsset juosta tömistävät 2. *murt.* (копак) aivan, ihan
дáмбырák 1. *onom.* *kuvaa isojen esineiden kaatumista jymähtäen:* д. **усыны** jymähtää (maahan) 2. *murt.* (копак) aivan, ihan
дамбыртон (маке с-сы) jytisemi-nen, jyliseminen, koliseminen, tö-miseminen; (маин ке) jytistäm-i-nen, kolistaminen, tömistäminen
дамбыртыны (маке) jytistä, jylis-tä, kolista, tömistä; (маин ке) jyt-

тistää, kolistaa, tömistää; **пукон дамбырт** tuoli kolisee; **пуконнэн** д. kolistaa tuolia
дамбыртэм 1. *partis.* *v:stā* **дамбыртыны** 2. (марлэн ке) jytinä, jylinä, kolina, töminä; (маин ке) jytistäminen, kolistaminen, tömistäminen
дáмка tammi (*pelissä*)
дан 1. (зеч ним) maine, kunnia, kuuluisuus; **данэ потыны** tulla kuuluisaksi, saavuttaa mainetta 2. (сүй-дан, гажсан) kunnia, kunnioitus 3. (сан, ас дандэ шöödon) arvo (*omanarvontunto*), kunnia(ntunto); **дандэ ыштыны** menettää arvonsa
дáнáк paljon
дангыр > **дынгыр, дымбыр**
Дáния Tanska
данлык > **дан**
данлыко > **дано**
дáнной: **дáннойёс** *mon.* tiedot, todisteet
дано 1. (тодмо) kuuluista, maineikas; д. **спортсмен** kuuluista urheilija 2. (сүй-дано, гажано) kunnia=, arvo=, kunnioitettu, arvostettu; kunnikas; д. **ним** kunnianimi 3. (вылий дунъям, дунъяно) tunnustettu, arvostettu, arvossa pidetty; ansioitunut (*kunnianimissä*); **наука удысысь** д. ужась tunnustettu tiedemies; **элькунысь** д. **артист** tasavallan ansioitunut taitelija
дантэм 1. (сйтэм-дантэм) kunnianton, maineeton 2. (возыыт, во-зыытэ уськытайсь) häpeällinen, häpäisevä
данъет (медаль, орден) kunniamerkki; (премия) palkinto; >
нагráда

данъян 1. kunnioittaminen, kunnioitus, arvonanto; (сүё-дано зеч-кылан) juhliminen, juhlinta 2. (ушъян, вылтү карон) ylistäminen, ylistys
данъяны 1. (сйлы карыны) kunnioittaa, pitää arvossa; (сүё-дано зечкыланы) juhlia 2. (ушъяны, вылтү карыны) ylistää
данъяськон *teonn.* *v:stā* **данъяськыны**
данъяськыны 1. ylpeillä, olla ylpeä; **азинсконъёсын** д. ylpeillä saavutuksilla, olla ylpeä menestyksestä; **умой ужъёсыныд** д. ylpeillä hyvillä töillään 2. (ушъяськыны, дан поттыны) kerskailla, mahtailla 3. (данэ потыны) tulla kuuluisaksi, saavuttaa mainetta
дарали (парча) brokadi; д. **кышет** brokadihuivi
дарга *el.* saksanturilas (*Melolontha melolontha*); > **кызыпобöчы,**
дурга
дармантон *teonn.* *v:stā* **дармантыны**
дармантыны *murt.* > **дауртыны**
дарт 1. (азарт) kiihko, (into)himo; д. **шудонъёс** uhkapelit 2. (жүтсекем мылкыд) innostus, into; intomieli
дары гуuti; > **порох**
дас kymmenen; д. **аресьем** kymmenvuotias, kymmenen vuoden ikäinen; д. **кузя** kymmenissä miehin, kymmenen yhdessä; **ми** д. **кузя** meitä on kymmenen; д. **одйг** yksitoista; д. **пол** kymmenen kertaa, kymmenkertaisesti
дасмос kymmenesosa, kymmenenes; **кык** д. kaksi kymmenesosaa (t. kymmenennestä)
дасо 1. (dac) kymmenen (*erä*);

кык д. курегпуз kaksikyymmentä kananmunaa 2. (ог д.) noin kymmenen; **д. нунал** noin kymmenen päivää; **д. быдзя** noin kymmenen, kymmenisen; **д. мында адями** noin kymmenen ihmistä **дасой** kymmenen päivää, kymmenenä päivänä; (*ёвёлтон дыръя*) (ei) kymmeneen päivään; **д. (чо-же) отчы ветли** kävin siellä kymmenenä päivänä; **д. (чо-же) отын улымы** asuimme (t. vii-vuimme) siellä kymmenen päivää **дасойскын** kymmenessä päivässä, kymmenen päivän kuluessa **дась** valmis; **д. луон** valmius; **д. луны** olla valmiina ◇ **д. нянь комак** (я. синсь) tyhjäntoitimittaja **даслык** valmius **дасэтий 1.** kymmenes **2.** (дас интыын) kymmenessä paikassa **дасям 1.** partis. v:stā **дасяны 2.** valmistus, valmיסטaminen, valmisi-telu; laitto, laittaminen **3.** (дышеттэм) koulutus, kouluttaminen, valmennus, valmentaminen **4.** (запасттэм) varaus, varaaminen (*valmiiksi*), hankinta, hankkiminen **дасян 1.** valmistogramminen, valmistroitu; laittaminen, laitto **2.** (дышетон) kouluttaminen, koulutus, valmentaminen, valmennus **3.** (запастон) varaaminen, varaus (*valmiiksi*), hankkiminen, hankinta **дасяны 1.** valmistaa, valmistella; laittaa; **сиён д.** laittaa (t. valmistaan) ruokaa **2.** (дышетыны) kouluttaa, valmentaa, valmistaa; **специалистъёсты д.** kouluttaa asiantuntijoita **3.** (запастыны) varata (*valmiiksi*), hankkia; **толалтэлы** пу д. varata polttopuita talveksi **дасяськон** valmistautuminen,

hankkiutuminen **дасяськыны** valmistautua, hankkiutua; **кошкыны д.** valmistautua (t. hankkiutua) lähtöön; **экзаменлы д.** valmistautua tenttiin dátta päivämäärä, päiväys; (*ар*) vuosiluku **датчан** tanskalaisten // *myös* Tanskan; **д. кыл** tanska(n) kieli) **даур I 1.** (вакыт, дыр) aika; **пинал** д. lapsuus, lapsuudenaika; (*егит дыр*) nuoruus, nuoruudenaika **2.** (гумыр, улон дыр) (*elin*)ikä, elin-aika; **ас даурэ со улйэ ни** hän on jo elänyt oman elinaikansa **3.** (*сю ар*) vuosisata; **21-тый д.** 2000-luku **даур II (токма)** valhe, pöty; (**оло**) зэм, оло д.? onko se totta vai valhetta?, ihanko totta? **дауре 1.** (юнме) turhaan, turhanpäitten; **д. гинэ татчи лыктү** aivan turhaan tulin tänne **2.** (алдаса, токма) valhe; hölynpöly, pöty; **д. эн вераськы!** älä valehtele!, älä puhu pötyä! **дауртон 1.** (маин ке вырон) hommaaminen, puuhaaminen, askarrella **2.** (турттон) yröttäminen, yritys, koettaminen, koetus (*tehdä jtak*) **3.** (маке ёвёл карон) tekeminen, teko (*temprijen, konstien*) **дауртыны 1.** (маин ке вырыны) hommata, puuhata, askarrella; **гурт котырысь ужен д.** askarrella taloustöissä; **ма отын дауртыйськоды?** mitä(s) hommaatte (t. hommailette) siinä? **2.** (турттыны) yröttää, koettaa, pyrkii; **ужез быдтыны д.** yröttää päättää työt **3.** (маке ёвёл карыны) tehdä (*temprija, konsteja*); **ачид но удваласькы, мар дауртыйськод!**

ethän itsekään tiedä mitä teet!
дауръем 1. (сю аръем) vuosisatainen
2. (вашкала) ikivanha, monivuosisatainen; д. **тыпы** ikivanha tammi, ikitammi **3.** =vuosisatainen; **трос** д. monivuosisatainen
да́ча huvila, kesämökki
двигатель moottori
движение 1. (транспортлэн) liikenne; kulku **2.** (огазеяськонъёс-лэн) liike; **демократи** д. demokraattinen liike
двоеточие kiel. kaksoispiste
дворец palatsi
дворник talonmies
дворян aatelis=, aatelinens; **двор-янъёс** aatelist, aateli(sto)
дворянин aatelinens, aatelismies
дворянство koll. aateli(sto)
двоюродной: д. вын (я. сүээр) serkku
девиз tunnuslause, iskulause, motto
дед murt. **1.** (атайлэн атаэз) (*isän isä*) isoisä, ukko **2.** (пересь пиосмурт) ukko, äijä, vaari /> **песя-тай**
дедуш murt. (пересь пиосмурт) ukko, äijä, vaari
деепричастие kiel. gerundi; > **ка-ронсям**
деепричастной: д. оборот kiel. gerundirakenne
дежурить: д. **карон** päävystäminen, päävystys; д. **карыны** päävystää, olla päävystämässä
дежурной päävystäjä // päävystävä
дежурство päävystys; päävystys-vuoro
дезертир (sotilas)karkuri
дезинфекци, **дезинфекция** desinfiointi, desinfektio; д. **лэссыны** (я. ортчытыны) desinfioida, desinfektoida

дезодорант deodorantti
действие 1. teatt. näytös **2.** дейст-виос mon. sot. toimet, toiminta **3.** mat. laskutapa
действительной: д. залог kiel. aktiivi
декабрь (декáбрь=') joulukuu; > **толсур 2**
дека́да kuukauden kolmannes, de-kadi
декан dekaani
деканат dekaaninvirasto
декларáчи, деклараáция 1. julistus, julkilausuma **2.** (таможняын) tulliselvitys, tullausilmoitus
декрет asetus ◇ д. óтпуск äitiyslota
делегат (kokous)edustaja, valtuuttetu
делегáци, **дeлегáция** valtuuskunta, delegaatio
деликатес herkku
дéльта suisto, delta
дельфин el. delfiini
делянка hakkuupalsta, (metsä)palsta
демобилизáчи, демобилизáция
1. (солдатъёс с-сы) kotiuttaminen
2. (армия, промышленность с-сы) demobilisointi, demobilisaatio
демобилизоват: д. **карон 1)** (солдатъёсты) kotiuttaminen **2)** (армиеz, промышленностez) demobilisointi; д. **карыны 1)** (солдатъёсты) kotiuttaa **2)** (армиеz, промышленностez) demobilisoida
демогráфи, демогráфия väestötiede, demografia
демократ demokraatti
демократи demokratia // demokraattinen
демократизáчи, демократизá-

ция demokratisointi	диалект <i>kiel.</i> murre; <i>vrt.</i> верась-кет
демократической demokraattinen	
демократия demokratia	
демонстраци, демонстрация	диалектика dialektiikka
mielenosoituskulkue, mielenosoitus(marssi); (праздник <i>дыръя</i>) (juhla)kulkue; Первомай д. vappukulkue, vappumarssi	диалектологи, диалектология dialektologia, murteentutkimus
депо varikko; трамвай д. raitiovaunuvarikko	диалог vuoropuhelu, keskustelu; (кык <i>чошен</i>) kaksinpuhelu, dialogi
депресси, депрессия masennus(tila), alakuloisuus	диаметр halkaisija
депутат (kansan)edustaja	диафильм dia(kuva)
держава (suur)valta, (suur)valtio, valtakunta; быдзым д. suurvalta	диафрagma 1. <i>anat.</i> pallea 2. <i>opt.</i> himmennin
десант (самолётысь) maahanlasku(joukko); (корабльысь) maihinnousujoukko	диван sohva
десантник (самолётысь) desantti, laskuvarjosotilas; (корабльысь) maihinnousujoukkojen sotilas	диван-кровать vuodesohva
десерт jälkiruoka	дивиденд tal. osinko, dividendi
десятичной kymmen=, kymmenyys=, desimaali; д. дробь mat. desimaaliluku, kymmenysluku	дивизи, дивизия divisioona
деталь tekni. (машиналэн) osa (koneen); (лэссыку) työstettävä kappale, työkappale; автомобиЛЬЭН детальёсыз auton osat	диэста ruokavalio, dieetti
детсад lastentarha, päiväkoti	дизентерия, дизентерия lääk. punatauti, dysenteria
декиметр desimetri	диктант sanelu(kirjoitus)
джаз jatsi, jazz [jats]	диктатор diktaattori
джэмпер villapaita, jumpperi, neu-le	диктатура diktatuuri
джентльмен herrasmies, gentleman	диктовать: д. карем (я. карон) sanelu; д. карыны sanella
джинсы farmarit, farkut, farmarihousut	диктор kuuluttaja
джингли viidakko, aarniometsä	диплом diplomi
диагноз taudinmääritys, diagnoosi	дипломат diplomaatti // diplomaatinen; д. кусыпъёс diplomaatti-suheet
диагональ geom. lävistäjä, diagonali	дипломатия dipломатia
диаграмма diagrammi	директор johtaja; (школалэн) rehtori
	дирижёр kapellimestari; (op-кестрлэн ou) orkesterinjohtaja; (хорлэн ou) kuoronjohtaja
	дирижировать: д. карон johtamien, johto (orkesterin, kuoron); д. карыны johtaa (orkesteria, kuoroa); оркестрен д. карыны johtaa orkesteria
	диск 1. kiekko, kehrä 2. atk. (kova-)levy

дискета *atk.* levyke, disketti
дискотека diskoteekki, diskos
дискусси, дискуссия väittely, keskustelu, pohdinta
диспетчер valvomon (t. valvontakeskuksen) johtaja; (*аэропортын*) lennonjohtaja
дисплей näyttö(pääte), näytin, monitori
диссертаці, диссертация väitöskirja; диссертаціеъ утыны
 väitellä, puolustaa väitöskirjaansa
дистанци, дистанция
 väli(matka), etäisyys, distanssi
дисциплина I (*астэ возён*) kuri
дисциплина II (*предмет*) oppiainne, opinhaara
дйго-дйго *interj.* kutsuhuuto han-hille
дйн *murt.* uskonto, usko; > **религия**
дйнь (=ыз) 1. tyvi, tyvipää; кор д.иррен tyvi; **пучлен** д. палыз
 riu'un tyvipää (t. tyvipuoli) 2.
 (инъет) kanta, perusta 3. *murt.* koti; дйне бертийско palaan kotiin
 4. *murt. postp.vart.*: дйне, дйнёзъ, дйнъти, дйнъын, дйнъысен, дйнъысь > доры, дорозъ, дортий, дорын, дорысен, дорысь ♀ **шур** д. joensuu
дйньет 1. (*адамилэн обществоын я. ужын интыез*) асема; **вань-бурья** д. varallisuusasema; **интуужъя** д. virka-asema 2. (*правилоослэн, законъёслэн бичетсы*) asetus; **Кункатысь дйнъетъес** perustuslain asetukset 3. (*валтись малпанъёс, пуштрос*) väittämä, väite; **книгалэн дйнъетъез** (я. дйнъетъёсыз) kirjan perusväittämät /> **положение 1-3**
дйнъкыл (=ыз) *kiel.* kantakieli;

огъя перм д. permiläinen kantakieli
дйняд, дйняды, дйняз, дйнязы, дйням, дйнямы *murt.* > дорад, дорады, дораз, доразы, дорам, дорамы
дйргес oikullinen, oikukas; *vrt. вог*
дйсь кoll. vaatteet, pukimet, puku
дйськут koll. vaatetus, vaatteet, pukimet
дйсьтись 1. *partis. v:stā* дйсьтыны 2. rohkea, arkailemon, päättävä(inen)
дйсьтистыэм arkaileva, epävarma, päättämätön
дйсьтон 1. *teonn. v:stā* дйсьтыны 2. rohkeus, uskallus, uskaltaminen
дйсьтонлык rohkeus, uskallus, päättäväisyys
дйсьтыны rohjeta, uskaltaa
дйсян 1. pukeminen 2. (*дйсь*) vaatteet, vaatetus
дйсяны pukea, panna päälle (t. ylle); **куртка** д. pukea (t. panna päälle) takki; **вынме** дйсяй puin nuoremman veljeni
дйсяськон pukeutuminen
дйсяськыны pukeutua; **шуныт** д. pukeutua lämpimästi
дневник päiväkirja
доверенность valtakirja
договор sopimus; > **огкыл**
доза annos
док telakka
доказательство todiste, todistus
доказать: д. **карон** todistaminen, toteen näyttäminen, todeksi osoittaminen; д. **карыны** todistaa, näyttää toteen, osoittaa todeksi
доклад esitelmä, selostus; д. **лыдзись** (я. лэсътись) esitelmöitsijä; д. **лыдзыны** (я. лэсътыны) pitää esitelmä

доктор 1. *tohtori; филологи наука* д. *filologian tohtori* 2. *puhek.* (эмъясъ) *lääkäri, tohtori*

документ *asiakirja, asiapaperi*

дол, дól-дол 1. *deskr.*: д. **сылыны** *seisoa jääkistyen, olla tyrmistynyt; д. учкыны katsoa tuijottaa* 2. д. (вольыт) **сюрес** *aivan tasainen tie; д. карыны silottaa, hioa (kiiltäväksi), kiillottaa* 3. (дól-дól) *puhek.* (чылкак) *aivan, konkanaan, kerrassaan; (вочак) (ai-van) kaikki; д. коньдонтэк* **кылыны** *jäädä aivan rahattonaksi (t. ilman rahaan); д. куакаос силилям* *varikset sövät aivan kaiken*

долáк > дол, дól-дól 3

долан *teonn. v:stā доланы*

доланы 1. *puhek.* (быльк учкыны) *tuijottaa, katsoa muljottaa* 2. (воляны) *silitä, hioutua (kiiltäväksi); (чиляны) kiiltää*

долатон *teonn. v:stā долатыны*

долатыны 1. **синъёсты** д. *puhek.* *katsoa silmät tapillaan* 2. (волятыны) *silottaa, hioa (kiiltäväksi), kiillottaa*

долг *velvollisuus; ас долгдэ быдэстыны* täyttää oman velvollisuutensa

долгота *pituus(aste)*

должность *virka, toimi;* > **интыуж**

долзэм *partis. ja teonn. v:stā долзыни; д. син puhek. mulkosilmä(inen)*

долзён *teonn. v:stā долзыны*

долзыны 1. *puhek.* (быльккес луыны) *pullistua, levähtää suuriksi (silmistä)* 2. > **доланы**

долзытон, долзытыны > **долатон, долатыны**

долкам 1. *partis. ja teonn. v:stā* **долканы; д. син puhek. mulkosilmä(inen)** 2. **пинь** д. *suun kirvelyy, kirvelevä tunne suussa (happamen syömisenstä)*

долкан *teonn. v:stā долканы; пинь* д. *suun kirvelyy, kirvelevä tunne suussa (happamen syömisenstä)*

долканы 1. **пинь** д. *saada suunsa helläksi; пиньы долказ* *sain suuni helläksi* 2. (быльк учкыны) *tuijottaa, katsoa muljottaa; долкаса улыны* *olla houreessa (t. houreissa), hourailla; оlla hämmennykissäään (t. yummällään); долкаса учкыны* *katsoa tuijottaa; мар шорам долкад?* *mitä tuijotat minua; солэн синъёсыз долкаллям ни* *hänen silmänsä tulivat (t. muuttuvat) sameiksi*

долкатон *teonn. v:stā долкатыны; пинез* д. *saada suunsa helläksi; пиньме долкатй* *sain suuni helläksi*

дóллар *dollar*

долыт (вольыт) *sileä, hiottu, kiililotettu; (чилясь) kiiltävä*

домблё 1. (сумбрес) *kömpelö, kankea(liikeinen)* 2. (кёй) *pullea, lihava*

домбро *murt.* 1. (балалайка) *balalaika* 2. (домбра) *dombra (näppäilysoitin)*

домбылё, домбыль-домбыль *deskr.* > **домблё**

домбыро *murt.* > **домбро**

домино *domino (seurapeli)*

домна *masuuni*

донган *teonn. v:stā донганы*

донганы 1. *työntää, työnnellä, tyrkkiä, sysiä; донгаса поттыны* työntää pois (t. ulos), tyrkkiä pois

(t. ulos) **2.** (маке пушки) туöttää, tunkea, tuuppia **3.** (сайкыны) rai-vata, juuria (*puskutraktoriilla*); лийялъёсты д. raivata (t. juuria) kantoja

донгаськон **1.** *teonn.* *v:stā* **дон-**
гаськыны **2.** (калык пöлын)
(väen)tungos, ahdinko

донгаськыны *intr.* **1.** (кинэ ке донганы) töniä, tyrkkiä, туöttää, tuuppia; **эн донгаськы – татын инты трос!** älä töni (t. tyrki), tässä on paljon tilaa! **2.** (ог-огеныд) töniä (t. tuuppiä, tyrkkiä) toisiaan

донгиськон *teonn.* *v:stā* **донгиськыны**

донгиськыны **1.** (мыржиськыны) törmätä (t. iskeä, kolauttaa) yhteen **2.** (чуртнаськыны) tunkeutua, työntää **3.** (маке бордысь) туöttää, tyrkätä (*itsensä irti jstak*); ярдурьысь д. туöttää (veeneensä) rannalta vesille

донгон *teonn.* *v:stā* **донгыны**
донгыны **1.** туöttää, tyrkätä, sysästä; **интысытыз** д. туöttää pailalta, siirtää työntään; **öсэз** д. työntää ovea; **коляскаез** д. (я. донгыса нуны) туöttää (t. lykätä) lastenvaunua **2.** (маке пушки) pistää, туöttää, tunkea, tuupata

допинг piriste, dopingaine

дополнение *kiel.* objekti; > **ват-**
самъёз

допрос kuulustelu; д. **лэсътины** kuulustella

допростон kuulustelu

допростыны kuulustella

дор **1.** kotiseutu; koti=; д. **музъем** kotimaa; д. **пал(ъёс)** kotiseutu **2.**

postp.vart. > **дорозъ, дортый, доры,** **дорын, дорысен, дорысь**

дорад **1.** *adv.* (гуртад) (кытын?) kotonasi; (кытчы?) kotiisi; д. **кинке вань-а?** onko joku kotonasi?; д. **ку вуод?** milloin tulet kotiisi?

2. *postp. ja adv.* (вöзад) (кытын?) vieressä(si), luona(si); (кытчы?) viereen, viereesi, luokse(si); **ношник та д. лыктэ ни, дыр** taas tämä tulee varmaankin luoksesi; **корка** д. talosi vieressä (t. viereen)

дорады **1.** *adv.* (гуртады) (кытын?) kotonanne; (кытчы?) kotiinne **2.** *postp. ja adv.* (вöзады) (кытын?) vieressä(nne), luona(nne); (кытчы?) viereen(ne), luokse(nne)

дораз **1.** *adv.* (гуртаз) (кытын?) (hän) kotonaan, kotonansa; (кытчы?) (hän) kotiinsa; **монлыктыку,** д. **со ѿй на вал** minun tullessani hän ei ollut vielä kotonaan; **со али гинэ д. вуэ** hän on vasta nyt tulossa kotiinsa **2.**

postp. ja adv. (вöзаз) (кытын?) (hän) vieressään, luona(an), luonansa; (кытчы?) (hän) viereen(sä), luokse(nsa); **солэн корка** д. **трос калык** hän talonsa vieressä on paljon väkeä

доразы **1.** *adv.* (гуртазы) (кытын?) (heidän) kotonaan, kotonansa; (кытчы?) (heidän) kotiinsa **2.** *postp. ja adv.* (вöзазы) (кытын?) (heidän) vieressään, luona(an), luonansa; (кытчы?) (heidän) viereen(sä), luokse(nsa)

дорам **1.** *adv.* (гуртам) (кытын?) kotonani; (кытчы?) kotiini; д. **пукисько** olen (t. istun) kotonani; д. **бертийсько** palaan kotiini **2.** *postp. ja adv.* (вöзам) (кытын?) vieressä(ni), luona(ni); (кытчы?) vie-

reen(i), luokse(ni); **корка д. сылісько** olen (t. seison) taloni vieressä (t. luona); **корка д. лыктийсько** tulen taloni viereen (t. luokse)

дорамы 1. *adv.* (*гуртамы*) (*кытын?*) kotonamme; (*кычты?*) ko-tiimme 2. *postp. ja adv.* (*вöзамы*) (*кытын?*) vieressä(mme), luona(mme); (*кычты?*) viereen, vieremme, luokse(mme)

доре kotiin; д. **бертыны** palata kotiin; д. **уж** kotitehtävä; > **гурт:** гуртэ уж

дорозъ 1. *postp.* (*вöзозъ*) viereen asti, luo(kse) asti; **монэ школа д. келязы** minua saatettiin kouluun asti (t. koulun viereen asti) 2. *adv:na* (*гуртозъ*) kotiin (asti)

доргтй *postp.* ohi(tse), vieressä, vieritse; **школа д. ортчыны** mennä (t. kulkea) koulun ohi (t. vieritse); **школа д. ветлыны** kävellä koulun vieressä

доры *postp.* viereen, luo(kse); **школа д. вуыны** tulla koulun viereen (t. luokse)

дорын 1. *postp.* (*вöзын*) vieressä, luona; **школа д. сылісько** olen (t. seison) koulun vieressä (t. luona) 2. *adv:na* (*гуртын*) kotona; **түннэ зоре – быдэс нунал д. пукисько ни** täänän sataa, istun koko päivän kotona

дорысен 1. *postp.* (*вöзысен*) vierestä, luota (*alkaen*); vieressä, luona; **школа д. ми дорозъ матын** koulusta meidän luoksemme on lyhyt matka; **соос школа д. люкиськизы** he erosivat koulun vieressä (t. luona) 2. *adv:na* (*гуртысен*) kotoa (*alkaen*); kotona

дорысь 1. *postp.* vierestä, luota;

школа д. кошкыны lähteä (t. mennä) koulun vierestä (t. luota) 2. *adv:na* (*гуртысь*) kotoa; д. **вить часэ потыймы** lähdimme liikkeelle kotoa kello viideltä

доска liitutaulu

достопримечательность nähtävyyys; > **инты: учкымон инты**

дотáщи, дотáция valtionapu

доход tulo; *vrt.* табыш

доцент dosentti

дошкольной lastentarha=; esikoulu=

дóddyы reki; д. **сюл** reenjalas, reenjalakset, reenantura(t)

дракон myt. lohikäärmme; > **лобаський**

дráма draama; näytelmä; **драмая театр** draamateatteri

драматíческой draama=, näytelmä=; д. **театр** draamateatteri

драматург näytelmäkirjailija

дранча murt. 1. (*липет пул*) (katto)lauta 2. (*кесям пул*) (katto)pääreet; (*штукатуркалы*) (rappaus-)pääreet

драп tohvelikangas, doffeli

дпрессировать: д. **карись** (eläinten) kouluttaja, kesyttää; д. **карон** (eläinten) koulutus (t. kouluttaminen), kesyttäminen, kesyts; д. **карыны** kouluttaa (eläintä), kesyttää

дробь 1. (*пычаллы*) hauli(t) (*par-noksen*) 2. *mat.* murtoluku

дрожжи hiiva

дружина joukko, osasto

дýák 1. (*шöйтэк шорысы*) yhtäkiä, yllättäen, odottamatta 2. (*шияк, синуЧер*) hetkessä, silmänräpäykessä, heti; *vrt.* **шýак**

дуан raivostuminen, raivostus, vimma-mastuminen; raivo(kkuus), vimma

дуаны raivostua, vimmastua, kimpaantua

дугдон 1. pysähtyminen, pysähdytys, seisauhtuminen, seisahdus **2.** (make karemuks) lakkaminen, taukoaminen, herkeäminen ◊ д. пус *kiel. piste*

дугдонни, дугдонтий pysäkki

дугдылыны frekv. ja iter. v:stā дугдыны; дугдылытэк lakkamatta, keskeytymättä, taukoamatta

дугдыны 1. pysähtyä, pysähdyttää, seisauhtua; **машина магазин** вадьсы дугдиз auto pysähtyi kaupan kohdalla **2.** (make karemuks) = (э)мысь-partisiipin yhteydessä: lakata, tauota, herjetä; **жыт пал гинэ зоремысь дугдиз** vasta illan suussa lakkasi satamasta

дугдитон 1. pysäyttäminen, pysäytys, seisauttaminen, seisautus **2.** (кусметт карон) pysäyttäminen, pysäytys, estäminen, keskeyttäminen, keskeytys

дугдитыны 1. pysä(hd)yttää, seisauttaa; **шофёр машинаэ дугдитиз** kuljettaja pysäytti autonsa **2.** (кусметт карыны) pysäyttää, estää, keskeyttää; **та адяминез кызыы ке но д. кулэ** tämä ihmisen pitää jotenkin pysäyttää; **вань ужъёсты дугдитизы** kaikki työt keskeytettiin

дуз 1. (*cariba*) tuhivakka **2.** (*ничи вышки*) pytty (*pieni*)

дукес sarkaviitta, sarkatakki

дукъя el. metso (*Tetrao urogallus*); **дукъялэн сиёнэз котъку**

лыс sp. jllak on aina huono tuuri (= metsolle on havu jatkuvalt ruokaa)

дўма duuma (*kansanedustuslaitos*

Venäjällä); Кун Д. valtakunnanduumma

думет kytktyt, lieka; (*пунылы ou*) talutushihna, (talutus)ketju; д. **йылын улыны оlla** kytkettyvä; **пуныеz д. йылэ пуктыны** panna koira kiinni; **кунян д. йылын** vasikka on lieassa

думисъкон teonn v:stā думисъкны

думисъкны 1. tulla sidotaksi, köyttäytyä **2.** (*тугасъкны*) sotkeutua, mennä sekaisin

думон sitominen, sidonta, köyttäminen, kytkeminen

думыны sitoa, köyttää, kytkeä; **гозы пумез писпу борды** д. sitoa köydenrää puuhun; **кунянэз маийыг борды** д. sitoa (t. köyttää) vasikka seipääseen; **пучъёсты еээн валче** д. sitoa riu'ut yhteen metallilangalla

дун I (=ыз) hinta, maksu; д. **тырон** maksu, maksamisen; д. **тырыса** maksamalla; д. **тырытэк** maksamatta, ilmaiseksi; **дун(эз) тырыны** maksaa, suorittaa maksu; **дuno дунын басьтыны** ostaa kallilla hinnalla; **дунтэм дунын басьтыны** ostaa halvalla hinnalla

дун II (чылкыт) puhdas, siisti; (*пыртиз адскис*) läpinäkyvä; д. **вы** puhdas (t. läpinäkyvä) vesi; д. **выж** puhdas (t. siisti) lattia

дун-дун hyvin (t. erittäin) puhdas; (*пыртиз адскис*) läpinäkyvä; д. **мисъкны pestä** erittäin puhtaaksi; vrt. **чылк-чылк**

дунлык (асдун) arvo

дунман puhdistuminen

дунманы tulla puhtaaksi, puhdistua

дунматон puhdistaminen, puhdis-

- tus
- дунматыны** puhdistaa
- дунне** maailma; maailmankaikkeus; **быдэс** д. maailmankaikkeus, maailma; **югыт** д. maailma, maailmankaikkeus; д. **бырон** maailmanloppu; д. **люкетъёс** maanosat ◊ д.! (jillek on) samantekevää; **табере мыным** д. tämän jälkeen minulle on samantekevää; **сопал** д. tuonpuoleinen elämä; д. **пыдсын** hornan tuutissa
- дuno** kallis, arvokas, kallisarvoinen; **kyк пол(лы)** д., **kyк полэс** д. kaksi kertaa kalliimpi; д. **усыны** tulla kalliiksi
- дуноен** kalliilla, kalliisti; д. **вузаны** myydä kalliilla
- дуномон, дуномыны** > **дуноян, дунояны**
- дуномытон, дуномытыны** > **дуноятон, дуноятыны**
- дуноян** kallistuminen, hintojen nousu (t. noseminen)
- дунояны** kallistua, nousta (*hinnat*)
- дуноятон** kallistaminen, hintojen korottaminen (t. nostaminen)
- дуноятыны** kallistaa, korottaa (t. nostaa) hintaa
- дун-съолыктэм** pyhä; vrt. **святой**
- дунтэк** ilmaiseksi, maksutta // ilmainen, maksuton opetus; д. **дышетон** maksuton opetus; д. **дышетскон** ilmainen opiskelu; д. **пырон** vapaa (t. ilmainen) (sisään)pääsy; д. **басьтыны** saada ilmaiseksi; д. **сётыны** antaa ilmaiseksi
- дунтэм** halpa, huokea // halvalla, huokealla, huokeasti; д. **вузаны** myydä halvalla
- дунтэман** halventuminen, halvennus, halpeneminen, hintojen laskeminen (t. alentuminen)
- дунтэманы** halventua, halveta, laskea, alentua (*hinnat*); **вузъёс**
- дунтэмазы** tavarat halpenivat
- дунтэматон** halventaminen, hintojen alentaminen (t. laskeminen)
- дунтэматыны** halventaa, alentaa (t. laskea) hintaa
- дунтэмен** halvalla, huokealla, huokeasti; д. **басьтыны** ostaa halvala (t. huokealla)
- дунтэммон, дунтэммыны** > **дунтэман, дунтэманы**
- дунтэммытон, дунтэммытыны** > **дунтэматон, дунтэматыны**
- дунъет** arvostelu(t), arvio; **вылй** д. hyvät arvostelut; **вылй** д. **сётыны** antaa korkea arvio
- дунъян 1.** (дунзэ пуктон) hinnan määräminen, arviointi, hinnoittelu **2.** (дунъет сётон) arvostelu, arviointi **3.** (умоен, кулээн лыдъян) arvostaminen, arvostus, arvossa pitö (t. pitäminen)
- дунъяны 1.** (дунзэ пуктыны)
- määräätä hinta, arviodaan, hinnoitella **2.** (дунъет сётыны) arvostella, arvioidaan **3.** (умоен, кулээн лыдъяны) arvostaa, pitää arvossa; **coe уж дораз туж дунъяло** häntä pidetään (t. arvostetaan) oikein hyväni työntekijänä
- дунын, дунэн** maksamalla, mak-sulla
- дур (=ыз) 1.** reuna, laita, syrjä; **басма** д. kankaan syrjä; **жёк** д. rõydän reuna; **нюлэс** д. metsänreuna, metsänlaita; **пыш** д. veneen laita; **сюрес** д. tien laita (t. reuna); **ты** д. järvien ranta; **шляпа** д. hatun lieri **2.** postp.vart. > **дуре, дурозъ,** дуртй, дурын, дурысен, ду-
рысь
- дурбасьтись 1.** partis. v:stā дурп-/

басътыны 2. puolustaja, puoltaja; puolestapuhuja

дурбасътон puolustaminen, puolttaminen

дýр/басътыны pitää jnk puolta, puolustaa, asettua jnk puolelle; ottaa kantaa, yhtyä jnk kantaan; **мон солы** (я. со понна) **дур уг басътисъкы** minä en pidä hänen puoltaan, minä en puolusta hääntä; minä en yhdy hänen kantaansa

дурвæн, дýр/вайыны > дур- басътон, дýр/басътыны

дурга, дурга-дарга, дургали el. saksanturilas (*Melolontha melolontha*); > **кызыпүбöчى**

дуре postp. reunalle, syrjälle; rannalle; **нюлэс д.** metsän reunalle; **шур д.** joen rannalle

дурэм 1. partis. v:stā **дурьны 2.** (корт арбериэз) takominen **3.** (валэз) kengittäminen

дурет 1. (tav. вал д.) hevosenkenkä; **2.** (кандал) kahleet

дуринскон kallistuminen, kallelleen meno

дуринскыны kallistua, mennä kallilleen

дуринтисъкон, дуринтисъкыны > **дуринскон, дуринскыны**

дуринтон kallistaminen, kallelleen pano

дуринтыны kallistaa, panna kallilleen

дуринчи el. ampiainen; д. **кар** ampiaspesä

дуринчисъска kasv. sikuri (*Cichorium*); juurisikuri (*C. intybus*)

дурисъ 1. partis. v:stā **дурьны 2.** > **дурисъкись 2.**

дурисъкись 1. partis. v:stā **дур- рисъкыны 2.** (дурисъ) seppä **3.** (дурьны луоно) taontakeloinen,

takokelpoinen; д. **корт** meltorauta, takorauta

дурисъкон teonn. v:stā дурисъ- кыны

дурисъкыны 1. (дуриса улыны) olla takomassa, takoa; (дурисъко- нэн вырыны) harrastaa takomatöitä (t. sepän töitä), erikoistua paja- työhön; **со д. яратэ** hän pitää takomisesta (t. sepän töistä) **2.** (корт с-съ) takoutua

дуро reunallinen, reunoin varustettu

дурозъ postp. reunalle (asti), syrjälle (asti); rannalle (asti); **нюлэс д.** metsän reunalle (asti); **шур д.** joen rannalle (asti)

дурон 1. (корт арбериэз) takomi- nen, taonta **2.** (валэз) kengittämi- nen, kengitys

дурсы 1. kukkaro, pussi; (чакма пуйы) tuluspussi; **уксё д.** raha- kakkaro **2.** anat. kivespussi

дурттий postp. reuna (t. syrjää, ran- taa) pitkin; **нюлэс д.** metsän reu- naa pitkin; **шур д.** joen rantaa pit- kin

дуршлаг lävikkö

дуры liemikauha, kapusta

дурын 1. yli(tse) reunan(sa) (t. ää- rensä); **дурныз кисътыны 1)** kaataa (t. valaa) yli reunansa **2)** kuv. (уксё быдтыны) tuhlata (t. kuluttaa) liian paljon rahaa; (тро- сэн уксё сётыны) palkita (t. antaa rahaa) runsaskätilästi, hukuttaa rahaan ♀ **ведра д. (каль)** **кисъ- тыны** sataa kuin saavista kaataen **2.** postp. reunalla, reunassa, syrjälä; rannalla; **нюлэс д.** metsän reunassa; **шур д.** joen rannalla

дурьны 1. (корт арбериэз) takoa; **геры д.** takoa auraa **2.** (дагаяны) kengittää; **валэз д.** kengittää he-

- vonен
- дүрүсөз** laitimmainen, reunimmainen, äärimmäinen
- дүрүсен** postp. reunalta, syrjältä (*alkaen*); rannalta (*alkaen*); reunalta, reunassa, syrjällä; rannalla; **нюлэс** д. metsän reunasta (t. reunassa); **шур** д. гурт дорозъ быдэс иськем луоз joelta kylään asti on täysi kilometri, joen ja kylän väli on täysi kilometri; **шур** д. люкиськыны erota joen rannassa
- дүрүстэм** liian, tavattoman, liiaksi; д. узыр liian (t. tavattoman) rikas;
- д. вырыны** käyttäätyä liian tempeästi
- дүрүсь** postp. reunalta, reunasta, syrjältä; rannalta; **нюлэс д. кошкыны** lähteä metsän reunasta; **шур д. тубыны** tulla (ylös) joen rannasta
- дуско 1.** (сюлыс) jauhokaukalo **2.** (вöи, табань дуско) tarjoilulauta, puutarjotin (*kakkaroiden tarjoamiseksi*)
- дуст** tuholaismyrkky
- дусым 1.** rakas, arms; (*ныл*) tyttöystävä; (*nu*) poikaystävä **2.** (кальгоно мурт) rakastaja
- духи** hajuvesi
- духовка** (*paistin*)uuni
- духовной 1.** (лулпуш, лулчеберо) henkinen, hengen(=), sielun(=); д. **культура** henkinen kulttuuri **2.** (черкен герзаськем) hengellinen, pappis=; д. **академия** pappisakatemia; д. **книга**ос hengelliset kirjat
- духовность** henkisyys; > лулче-берлык
- душ** suihku(laite); **душе ветлыны** (я. пырыны) käydä suihkussa
- дүшес** el. haukka; (*съёдкучыран*)
- haarahaukka (*Milvus*)
- дуэ *el.* kameli; > **верблюд**
- дуэль kaksintaistelu
- дыан** teonn. v:stā **дыаны**
- дыаны 1.** (жогомыны) kihiyä, nopeutua, ottaa vauhtia; **дыаса** кошкыны (я. мыныны) edetä omalla painollaan **2.** (вера, скал ссы) herua, tulla runsasmaitoiseksi
- дыатон** teonn. v:stā **дыатыны**
- дыатыны 1.** (жогомытыны) kiihyttää, nopeuttaa (*vauhtia*) **2.** (верраэз) hieroa (utareetta); (скалэз) saada herumaan, heruttaa
- дыбеч** maat. vanh. varstan nuija (t. terä); **кутэс** д. varstan nuija
- дыбыр 1.** onom. kuvaajytinää, *jylinää*, *kolinaa*, *töminää*: д. **поттыны** jytistää, jylistää, kolistaa, tömistää **2.** (бызыса, жог) juosten, juoksujalkaa, nopeasti; д. **мыныны** juosta
- дыбыр-дабыр 1.** onom. kuvaajytinää, *kolinaa*, *töminää*; kuvaajisen esineiden kaatumista *jymähätäen*: д. **усыны** (kaatua) läjähtää (t. rojahtaa) **2.** киireesti, киирenvilkkaa; д. **кошкыны** lähteä (t. mennä ohi) киireesti
- дыбыр-ыйг** onom. kuvaajytinää, *kolinaa*: д. **усыны** (kaatua) jysähää (t. rojahtaa)
- дыбыр-кóлтыр, дыбыр-кóлтыр** onom. kuvaajytinää, *kolinaa*: д. **карыны** (*make*) jytistä, kolista; (*маин ke*) jytistää, kolistaa
- дыбыртон** (*make c-sy*) jytiseminen, jyliseminen, koliseminen, tömiseminen; (*маин ke*) jytistämien, kolistaminen, tömistäminen
- дыбыртыны** (*make*) jytistä, jylisää, kolista, tömistä; (*маин ke*) jytistää, jylisää, kolistaa, tömistää

дыбыртэм 1. *partis. v:stā* **дыбыртыны 2.** (марлэн *ke*) jytinä, jytiseminen, jylinä, kolina, töminä; (*маин ke*) jytistäminen, kolistaminen, tömistäminen

дыбыр-шáлтыр *opom. kuvaajytinää, jylinää, kolinaa, töminää:* д. **карыны** (*make*) jytistä, jylistä, kolista, tömistä; (*маин ke*) jytistää, jylistää, kolistaa, tömistää; д. **корка пырыны** тulla tömistäen tupaan; д. **усыны** (*kaatua*) läjäh-tää (t. *gojahtaa*)

дыг 1. (*дыртсытэм*) hidas, verk-kainen, veltto // hitaasti, verkkai-sesti, veltosti; д. **луыны** тulla hi-taaksi (t. *verkkaiseksi*, *veltoksi*); д. **вырыны** toimia verkkaisesti (t. *veltosti*); д. **лыдзыны** lukea hitaasti 2. (*азытэм, азын*) haluton, laiska // haluttomasti, laiskasti

дыг-мог: д. **вераськыны** puhua takellellen; д. **луыны** takellella, takerrella, tankkailla; д. **лыдзыны** lukea takeltelemalla (t. *takel-ellen*)

дыгомон laiskistuminen

дыгомыны laiskistua, tulla lais-kaksi

дыгыр > дынгыр

дыгыртон, дыгыртыны > дын- гыртон, дынгыртыны

дыды 1. *hypokor. (нылаш)* tyttö; *ruhutt.:* (**дыды**) (*вазисъкыку*) kyyhkyläiseni, kyyhkyseni, sydän-käpyseni; **дыды тон мынам** si-nä olet kyyhkyläiseni (t. *sydänkä-pyseni*) 2. *murt.* (*пичеэс сузэр*) nuorin sisar (t. *sisko*), pikkusisko 3. (**пичи д.**) *murt.* (*пичи пинал*) vauva, lapsukainen, pikkulapsi

дыдык el. kyyhky(nen)

дыдыксин *kasv. lemmikki (Myo-*

sotis)

дыж 1. *kalvo;* (*тылобурдолэн, ба-калэн тыдалаз*) räpylä; д. **бурдоос** kalvosiipiset; pistiäiset *mon. el.* 2. (*синмын*) valkoarpi

дыжомон *teonn. v:stā* **дыжомы-ны**

дыжомыны 1. *vetätyä kalvoon 2.* *kuv. (шузи кыльыны)* tylsistyä, tylsyä

дыкужым *energia, tarmo, voima; > энерги*

дыкужымлык energiatalous, voi-matalous; > **энергетика**

дыльды *sylki*

дыльк *lima* ◇ **бака** (*я. эбек*) д. 1) *sammakonmäti 2)* (*вубуртчин*) lieju, liete, muta

дым *murt.* aivan, ihan, vallan, ko-konaan, kerrassaan

дымák *murt.* aivan, ihan, vallan, kokonaan, kerrassaan; äkkiä; д. **пеймыт** луиз äkkiä pimeni

дымбыр > дыбыр 1

дымбыр-дáмбыр > дыбыр-дá- быр 1

дымбыр-йыг > дыбыр-йыг

дымбыртон, дымбыртыны >

дымбыртон, дыбыртыны

дымбыр-шáлтыр > дыбыр-шáл- тыр

дынгыр опом. kuvaajolinaa, rä-minää, tärinää – kulkuvälaineiden mennessä kovalla pinnalla: **кын сюрес вылти уробо** д. **вазе** rou-taisella tiellä rattaat rämisevät

дынгыртон (*make c-cь*) kolise-nen, rämiseinen, täriseinen; (*маин ke*) kolistaminen, kolistelu, rämistäminen, täristäminen

дынгыртыны (*make*) kolista, rä-mistä, täristää; (*маин ke*) kolistaa, kolistella, rämistää, täristää; **уробо**

дынгыртэ rattaat tärisevä^t
дынгыртэм 1. *partis. v:stā* **дынгыртыны 2.** (марлэн *ke*) kolina, koliseminen, räminä, rämiseminen, tärinä, täriseminen; (*маин ke*) kolistaminen, kolistelu, rämistäminen, täristäminen
дыйня meloni
дыр I (=ыз) 1. aika; **ваньмон д.** vapaa-aika; **турнан д.** heinääika, heinäntekoika; д. **ортчемъя** ajan mittaan (t. oloon), aikaa myöten; д. **ортчытон** ajanvietto; д. **ортчытыны** viettää aikaa; берло **дыръёсы** viime aikoina; **дырыз** **дыръя** ajallaan, ajoissa, oikeaan aikaan, aikanaan; **дырызлэсъ азъло** (я. **вазъ**) ennen aikojaan (t. määräaikaa); **та дыроэз** tähän mennessä; д. **ортче** aika kuluu 2. *kiel.* aikaluoakka, tempus; **али дыр** preesens; **вуно дыр** futuuri; **ортчем дыр** preteriti
дыр II *parent.* varmaan(kin), arvatavasti; (övöлton дыръя) (ei) varmaan(kaan); **со кошкиз ни, д.** hän on jo varmaan(kin) lähtenytt; **со ёз на, д., вуы** hän ei varmaan(kaan) ole vielä tullut
дыраз ajallaan, ajoissa, oikeaan aikaan, aikanaan
дырды kouru, ränni, ruuhi, kuurna
дырекъям 1. *partis. v:stā* **дырекъяны 2.** (*куалекъям*) vapina, värinä, tärinä; (*вырем*) värähköly 3. (*укно пияла с-съ*) räminä, rämiseminen, helinä, heliseminen
дырекъян 1. (*куалекъян*) vapiseinen, väriseminen, täriseminen; (*вырон*) värähköly 2. (*укно пияла с-съ*) rämiseminen, heliseminen
дырекъяны 1. (*куалекъяны*) **ваписта**, väristä, täristä; (*вырыны*)

värähdellä; **вань мугорын д.** **ваписта** kauttaaltaan; **пипу куар** **дырекъя** haavan lehti tärisee; **гитáралэн сиосыз дырекъяло** kitaran kielet värähkölevät 2. (*укно пияла с-съ*) rämistä, helistä; **укно пиялаос дырекъяло** ikkunala-sit rämivevä (t. helisevä)
дыр-р deskr.: д. куалекъяны vapista, väristä, täristä (*kylmästä,* *pelosta*)
дыртись 1. *partis. v:stā* **дыртыны** 2. kiireinen, kiiruhtava
дыртйт-вуттйт, дыртйт-выртйт kiireessä, hätäpäissään; kiireesti, hätäisesti; д. **вырыны** touhuta, hyöriä; д. **лэсьтыны** tehdä kii-reessä (t. hätäpäissään, kireesti)
дыртон kiiruhtaminen, kiirehtimi-nen, kiire
дыртыны kiiruhtaa, pitää kiirettä, kiirehtiä; **мон дыртисько** minulla on kiire; **дырты!** pidä kiirettä!; **дыртыса** kiireesti, kiireellisesti, kiireisesti, hätäisesti; **дыртытэк** kiiretimättä, kiiruhtamatta, hätäilemättä; **дыртэмен** kiireestä, kii-reen takia; kiireessä
дыртытон kiirehtiminen, hoputta-minen; jouduttaminen
дыртытыны kiirehtiä, hoputtaa; jouduttaa
дыръя postp. 1. aikana; **ваньмон д.** vapaa-aikoinaan; **дырыз д.** ajallaan, ajoissa, oikeaan aikaan, aikanaan; **изён д.** nukkuessa; **куазъ жобан д.** rajuilman aikana, kurjalla (t. huonolla) säällä, sateella; **пöсъ д.** kun on kuumaa (t. kuu-ma ilma); **егит дыръям** nuoruudessani, nuorena (*minä*) 2. silloin kun, kun, sillä aikaa kun; **анаез ёвöl д., со туж мёзме вал** (*sil-*

loin) kun hänen äitinsä oli poissa, hänellä oli kovin ikävä; **тон татын д., та ужэ бидэстоно** sillä aikaa kun sinä olet täällä, tämä työ on suoritettava (loppuun)
дырын-дырын aika ajoin, ajoittain, joskus, silloin tällöin
дырысен postp:na jstak ajasta (t. ajoista) asti (alkaen, lähtien); **кемала** д. ammoisista ajoista, kautta aikojen; **мар д.?** mistä asti (lähti-en)?; **пинал** д. lapsuudesta (alka-en); **со д. ём ни адзиськылэ** niistä ajoista emme olleet nähneet toisiamme

дышем 1. *partis. ja teonn. v:stā*
дышины 2. tottumus, harjaannus
дышетись 1. *partis. v:stā* **дыштыны** 2. opettaja; kouluttaja; **дышетисьёсыз дасян институт** opettajankoulutuslaitos

дышетон 1. (*кинэ ke*) opettamisen, opetus, kouluttaminen, koulutus; **нылпиосыз д.** lasten opetus; **Дышетонъя министерство** opetusministeriö 2. (*мае ke*) opiskelu; oppiminen, opettelu; **кыльёсты д.** kielten opiskelu 3. (*сяме пычатон*) totuttaminen, harjaannuttaminen; (*пудоэз, пойшурез*) kouluttaminen, koulutus, kesyttäminen, kesytys 4. *kuv. puhek.* läksyttäminen, läksytys, opettaminen, opetus • **д. предмет 1)** (*мае ke*) oppiaine 2) (*маин ke*) opetusaine
дышетос oppi; > **учение**

дышетском 1. *partis. ja teonn. v:stā* **дышетскыны;** д. **мурт** koulutettu (t. sivistynyt) henkilö (t. ihminen); д. **бере** opiskeltuaan, valmistuttuaan, opintojen jälkeen 2. (*тодон-валан*) koulutus, sivistys; **солэн дышетскомез уг**

тырмы hänellä ei ole riittävästi sivistystä (t. koulutusta)
дышетскись 1. partis. v:stā **дышетскыны** 2. oppilas, opiskelija; **вузын д.** opiskelija, ylioppilas; **школын д.** koululainen
дышетскон opiskelu, opinnot, opettelu; harjoittelut; (*школа ветлон*) koulunkäynti; **лыдзиескыны д.** lukemaan opettelu; д. **ар** lu-kuvuosi; д. **план** opintosuunnitelma; **университетын д.** 1-ти сентябрे кутске yliopistossa opinnot alkavat 1. syyskuuta
дышетскымтэ koulunkäymätön, kouluakäymätön, sivistymätön; д. **адями** koulunkäymätön (t. sivistymätön) ihmisen
дышетскыны intr. opiskella, opettella; harjoitella; **лыдзиескыны д.** opettella lukemaan; **университетын д.** opiskella yliopistossa; **гитараен шудыны д.** harjoitella kitaransoittoa
дышетыны 1. (кинэ ke) opettaa, kouluttaa; **дышетскисьёсты ки-у жеёслы д.** opettaa koululaisille käsitöitä; **нылпиосыз гожъяськыны д.** opettaa lapsia kirjoittamaan; **студентъёсты финн** **кыллы д.** opettaa suomea opiskelijoille; **удмуртэн (я. удмурт** **кылын)** д. opettaa udmurttia (*oppiaineena*) 2. (*мае ke*) opiskella; oppia, opettella; **кылбурез наизусть д.** oppia (t. opetella) runo ulkoa; **урокъёсты д.** lukea läksynsä; **университетын ми пёртэм кылъёсты дышетиськом** yliopistossa me opiskelemme eri kieliä 3. (*сяме пычатыны*) totuttaa, harjaannuttaa; (*пудоэз, пойшурез*) kouluttaa (*eläintä*), kesyt-

тää; **вазь султыны** д. totuttaa nousemaan varhain; **пуныеz д.** kouluttaa (t. kesyttää) koiraa **4.** *kuv.* läksyttää, antaa opetus (t. läksytys), opettaa; **дышето мон то-нэ тани!** kyllä minä sinut vielä opetan!
дышетэт oppikirja; > **учёбник**
дышон 1. *teonn.* *v:stā* **дышины** **2.** (валам, быгатэм) tottumus, harjaannus **3.** (выль сямылы, юг-дуръёслы, адямиослы)
tottuminen
дышины **1.** (валаны кутсыны) oppia, harjaantua; **машинаэз нуллыны** д. oppia ajamaan autoa; **финн сямен вераськыны** д. oppia puhumaan suomea **2.** (выль сямылы, инкуазылы, адя-миослы) tottua; **вазь султыны** д. tottua nousemaan aikaisin; **ке-зытылы** д. tottua kylmään
дъявол пaholainen, perkele
дъяк kirjuri
дъякон diakoni
дэесь rupinen; д. **картофка** rupinen peruna
дэй 1. (*картофкалэн*) rupi **2.** (адямилен) туга
дэймон (*кышкатскон*) kauhistuminen, kauhistus, säikähäminen, säikähdys; (*выръылытэк сылон*) tyrmistyminen, tyrmistys, jähmettyminen (*kauhistuksesta*)
дэймыны (*кышкатсыны*) kauhistua, säikähää; (*выръылытэк сылыны*) tyrmistyä, jähmettyä (*kauhistuksesta*)
дэймытон kauhistuttaminen, säikäyttäminen
дэймытыны kauhistuttaa, säikäytää
дэлэт 1. (*пайды*) hyöty **2.** (тырлык)

runsaus (*varojen, ruoan*); (*jumalan*) siunaus **3.** (*майбыр улон*) hyvinvoindi, onni; **улоназ дэлэтэз ёвöl** hänen elämässään ei ole onnea (t. *hyvinvointia*), hän elää ruutteellisissa oloissa **4.** (*кёттыро, ашо луон*) täyttävyyys, ravitsevuus; **сиёнлэн дэлэтэз ёвöl** ruoka ei ole täyttävä (t. *ravitsevaa*) **5.** (*азинскон*) joutuisuus, nopeus, menestys (*työssä*)
дэлэтлык 1. (тырлык, трос луон)
runsaus (*varojen, ruoan*) **2.** (*майбыр улон*) hyvinvoindi, onnellisuus **3.** (*кёттыро, ашо луон*) täyttävyyys, ravitsevuus **4.** (*азин-лык*) joutuisuus, nopeus, menestys
дэлете 1. (*пайдыё*) hyödyllinen; siunauskellinen // hyödyllisesti **2.** (*ортчыт трос*) runsas (*varojen, ruoan suhteen*) **3.** (*майбыр*) onnellinen // onnellisesti **4.** (*кёттыро, ашо*) ravitseva, täyttävä **5.** (*азинэс*) joutuisa, nopea, menestyksellinen (*työ*) // joutuisasti, nopeasti, menestyksellisesti; д. **уж** joutuisa (t. *nopea*) työnteko ♂ д.
мед луоз! 1. (*ужаку*) toivon menestystä! **2.** (*сиськыку*) hyvää ruokahalua!
дэмдор 1. (*чеберман*) paljetti, metallikoriste (*rintakoriste*) **2.** (*брюшка*) rintaneula
дэмен yksissä tuumin, yhteisvoimin, yhdessä // yhteinen, yhteis=; д. **ужаны** tehdä työtä yhteisvoimin; д. **уж** yhteistyö, yhteisesti suorittettava työ
дэмзон 1. (*кугзан, шедён*) tarttuminen, takertuminen, jääminen (*kiinni*) **2.** (*йотон*) hipaiseminen, hipaisu, sattuminen (*ohi mennen*)
дэмзыны 1. (*кугзаны, шедыны*)

takertua, tarttua (t. jäädä) kiinni; **изъые улвае** (я. улвай борды) дэмэзэд hattuni tarttui oksaan; **платьяе кортчоге дэмэзэ** leninkini jäi (t. takertui) kiinni nau-laan 2. (үүтүны) hipaista, sattua (*ohi mennen*); **машина гид сэрэгэ** (я. сэрег борды) дэмэзэд auto hipaisi navetan kulmaa; **пыды пукон борды дэмэзэ** jalkani hipaisi tuolia, jalkani sattui tuoliin **дэмэытон teonn. v:stā дэмэытыны**

дэмэытыны 1. (конгыртыны) koukata, iskeä (*haalla, koukulla*); (**бырттыны**) kiinnittää (*haalla, neulalla*); **багорез коре** д. iskeä keksi tukkiin, koukata tukki keksillä; **курикез дйс борды** д. kiinnittää haka vaatteisiin 2. (үүттыны) hipaista, satuttaa (*ohi mennen*); **пыдме пукон борды дэмэытий** hipaisin jalallani tuolia, jalkani sattui tuoliin

дэмлан 1. *teonn. v:stā дэмланы 2.* (чектон, чектос) ehdotus, tarjous **3.** (рекомендация) suositus **4.** (визь-кенеш) neuvo, kehotus **5.** (вузъёс, сиён-юон) tarjous, tar-jonta, tarjoilu

дэмланы 1. (чектон сётыны) suo-sittaa, suositella, neuvoa, kehottaa; **та книгаэз лыдзыны дэмласько** suositan tätä kirjaa luettavaksi, kehotan lukemaan tä-

män kirjan; **кинэ ке тёрое (быр-йыны)** д. ehdottaa puheenjohtajaksi 2. (сиён-юон, вузъёс) tarjota дэмлась **1. partis. v:stā дэмланы 2.** (чектись мурт) suosittaja, suo-sittelija, ehdottaja **3.** (жуттись-дэмлась) naittaja(eukko) **дэмчи 1.** (жуттись-дэмлась) naittaja(eukko) **2.** (чектись) suosittaja, suo-sittelija, ehdottaja **дэра** palttina (*kotikutoinen*), aivina-kangas, liina(vaate); **д. куон 1)** palttinan kudonta (t. kutominen) **2)** (стан) kutomakone; **д. куыны** kutoa palttinaa **дэрэм 1.** paita **2.** (платья) leninki **дэри** loka, kura, rapa // lokainen, kurainen, rapainen; **сюрес туж** д. tie on kovin rapainen **дэриес** likainen, likaantunut (t. tahraantunut) lokaan; **д. штани** lokaan tahraantuneet housut **дэриё** lokainen, kurainen, rapainen; **д. сюрес** rapainen (t. lokainen) tie **дэриян** kuraaminen, likaaminen, tahraaminen (*lokaan*) **дэрияны** kurata, liata, tahrata (*lo-kaan*) **дэрияськон teonn. v:stā дэриясь-кыны** **дэрияськыны** kuraantua, likaan-tua, tahraantua, tahrirutua (*lokaan*) **дяди** dem. isä, iskä **дядя ruhek.** setä **дядяй 1.** (атаи) isä **2.** (агаи) setä

E

е 1. (nahka)vyö, remmi; (nahka)hihna; **час е** kellon hihna, ranneke; **е бычы** (rengas)solki 2. *maat*. (культо керттэт) olkiside, olkipanta; **культо керттон е** lyhteen side
еан teonn. v:stā еаны
еаны 1. (e керттыны) kiinnittää vyö; (еэн керттыны) kiinnittää remmi, sitoa remmillä 2. *maat*. (культоез) sitoa lyhde 3. (жугыны) antaa jillek remmiä
еврей juutalainen, heprealainen; **е. кыл 1** (иерит) heprea(n kieli) 2) (идии) jiddiš, juutalaissaksa
Еврásия Euraasia
евро euro
Еврóпа Eurooppa; **Россíлэн Е.** люкеттэз Venäjän Euroopan-puoleinen osa; **Еврóпын уйсь** eurooppalainen, Euroopan asukas
европéй, европéйской eurooppalainen, Euroopan; **Россíлэн е. люкеттэз** Venäjän Euroopan-puoleinen osa
егит nuori; **е. дыр** nuoruus, nuoruudenaike; **е. калык** nuori väki, nuoriso; **е. мурт** nuori mies (t. poika); **е. ныл** nuori tytö; **е. пи** nuori poika; **е. тусо** (я. тусъем) nuorekas; **е. кариськыны 1** (егитгес луыны) tulla nuoremaksi, nuortua, nuorentua, nuoreta 2) (астэ егит пиос кадь возыны) käyttäytyä (t. pyrkia olemaan) kuin nuori mies (*pojasta*); **е. карыны 1** tehdä nuoremaksi,

nuorentaa 2) (егитэн лыдъяны) pitää nuorena; **егитъёс 1** (е. калык) nuoret, nuoriso 2) (е. пиос) nuoret miehet, nuorukaiset
егитлык 1. (егит дыр) nuoruus 2. (егит луон, адскон) nuorekkuus
егитмон, егитмыны > егитомон, егитомыны
егитомон nuortuminen, nuoreneminen
егитомыны nuortua, nuorentua, nuoreta
егитъяськон teonn. v:stā егитъяськыны
егитъяськыны koettaa näyttää nuore(mma)lta, pyrkia näyttämään nuorelta, pyrkia olemaan nuorempa (t. nuori), esittää itseään nuoremppaan
единица 1. (лыдпүс) ykkönen 2. (мерттэт) yksikkö (*mitta=*, *raha=*)
единолíчник hist. yksityismaanviljelijä, yksityistalonpoika
единолíчной hist. yksityinen, yksityis=; **е. возёс (я. хозяйствво)** yksityistila, yksityisviljelmä, yksityinen maatala; **е. (улон) дыръя** yksityistalouden aikana
единь (=ыз) anat. nivuset
еж 1. kypsymätön, raaka; **еж узы** raaka (t. kypsymätön) (metsä)mansikka 2. *kuv.* (быдэ вуымтэ) kypsymätön, epäkypsä, kehittymätön
ежан teonn. v:stā ежаны
ежаны > ежманы 1
ежман teonn. v:stā ежманы
ежманы 1. (быгыльскыны, ежек-

тыны) kehittyä (t. kasvaa) hedelmäksi, tehdä hedelmää (*marjat*); **эмезь ежма ни** vadelma on tekevässä marjoja **2.** (öjxytak kyn-myны) jäätää (*hiukan*); **силь е.** кутскем ни liha on alkanut jäätää; **тымет уйин ежмам** yöllä tekojärvi on (*hiukan*) jäätynyt **еэ metallilanka, johto;** **еэ юбо** sähköpylväs

езан 1. (еээн бинён) metallilangan kietominen (t. käärminen), metallilangalla sidonta (t. sitominen) **2.** (еэз кыскон, золтон) (metallilangan) jännittäminen (t. pingotus, kiristys)

езаны 1. (еээн биньыны) kietoa (t. kääriä) metallilanka jhk, sitoa metallilangalla **2.** (еэ кыскыны, золтыны) jännittää, pingottaa, vetää kireälle, kiristää (metallilanka) **еэтыл** (=ыз) sähkö; *vrt.* **электричество**

еъян, еъяны > езан, езаны
емыш hedelmä; **е. ву** hedelmämehu; hedelmätuoremehu
емышан hedelmien korjuu (t. korjaaminen)

емышаны korjata hedelmiä

емышо 1. (емышен) hedelmä=; **е.** сад hedelmätarha, hedelmäpuutarha **2.** (трос е.) hedelmällinen; **е.** улмопу hedelmällinen omenapuu
• **е. писпу** 1) hedelmäpuu 2) hedelmällinen puu

енот el. pesukarhu, supi (*Procyon*)

епархи, епархия hiippakunta

епископ piispa

ерофейтурын kasv. kuisma (*Hyperricum*); > **виртурын**

ерпечка ruhek. väkkärä, villikko

естественной luonnollinen, luonnon=; **е. наукаос** luonnontieteet

естествознание luonnontiede

етиэз 1. (быгатийс, кибашилы) näppärä, taitava, kykenevä // näppärästi, taitavasti, kykenevästi; **е.**

ужасъ näppärä (t. taitava) työntekijä **2.** (сээз, чупрес) sukkela, vikkela, vilkas // sukkelasti, vikkelästi, vilkkaasti; **е. пияш** sukkela (t. vikkela) poika **3.** (визньодо, амало) älykäs, nopeaälyinen, hoksaava, neuvokas, nokkela // älykkäästi, hoksaavasti, neuvokkaasti, nokkelasti; **е. дышетскись** älykäs (t. hoksaava) koululainen (t. opiskelija)

етиэзлык 1. (быгатонлык, кибашилы луон) näppäryys, taitavuus, kätevyys **2.** (сээз, чупрес луон) sukkeluus, vilkkaus, ketteryys **3.** (визньодо, амало луон) älykkyyys, nopeaälyisyys, hoksaavuus, neuvokkuus, nokkeluus

етиэзмон *teonn. v:stā* **етиэмыны**

етиэмыны 1. (сээз, чупрес луыны) tulla sukkelaksi (t. vilkkaaksi) **2.** (визньодо, амало луыны) tulla älykkääksi (t. hoksaavaksi, neuvokkaaksi, nokkelaksi) **3.** (быгатийс, кибашилы луыны) tulla näppäräksi (t. taitavaksi, kykeneväksi)

етиэзомон, етиэзомыны > етиэзмон, етиэмыны

етиэзъяскон *teonn. v:stā* **етиэзъяскыны**

етиэзъяскыны 1. (сээз, чупрес карисъкыны) tekeytyä sukkelaksi (t. vilkkaaksi) **2.** (визньодо, амало карисъкыны) tekeytyä älykkääksi (t. hoksaavaksi, neuvokkaaksi, nokkelaksi), viisastella **3.** (быгатийс, кибашилы карисъкыны) tekeytyä näppäräksi (t. taitavaksi, kykeneväksi)

етйн pellava, liina; **е. аныы** (*я. культо*) pellavalyhde; **е. бусы** pellavapelto; **е. вўй** pellavansieménöljy; **е. завод** pellavatehdas; **е. йыр** pellavansylkty, pellavan siemenkodat; **е. кидыс** pellavansiemen(et); **е. ишкон машина** pellavannyhtämiskone; **е. ишкыны** nyhtää pellavaa; **е. сэстыны**

lihdata pellavia; **е. тышканы** loukuttaa pellavia
етйнан peällavan nyhtäminen, pellavankorjuu
етйнаны nyhtää (t. korjata) pellavaa
еул (=ыз) > едйнъ
ефрэйтор sot. korpraali

Ё

ёз I 1. *anat.* (ёзви, лы вис) nivel; **гырпум ёз** куунärnivel; **пыдес ёз** polvinivel; **чиньы ёз** sormini-vel 2. *kasv.* (будослэн модоссыстыз кульчо) nivel, (nivel)solmu; **пушъет ёз** versomisniveli 3. *anat., el.* (нимаз лыос, люкетъёс) segmentti, jaoke 4. *kasv.* nivel(väli), solmu(väli); **зег модослэн ёзъёсыз кузесь** rukiinkorren niv-velet (t. nivvelit) ovat pitkiä 5. (люкет) jakso, osa; **жильы ёзъёс** ketjun renkaat 6. (отдел) osasto, jaosto; (*филиал*) sivuosasto, haaraosasto, haarakonttori; **кайдръёсъя ёз** henkilöstösasto
ёз II (одиг кадь apres) ikätoveri; **ми соин одиг ёзъёс** me olemme (hänien kanssaan) ikätovereita (t. samanikäiset); **мон ёзъёс татын** öböl ni tällä ei ole enää minun ikäisiäni
ёзам I. *partis. v:stā* ёзаны 2. säröinen; **е. инты** särö
ёзан säröily, säröillemeno
ёзаны säröillä, mennä säröille (*lasi*,

jää) **стакан ёзам ни** juomalasi meni säröille, juomalasiin on tullut särö
ёзви *anat.* nivel; **е. висён** nivelsärky; nivrelreuma; **ёзвиос висё** nive-liä särkee
ёзвисён lääk. reuma
ёзлюкет osasto (*ink laitoksen*); **фа-культетлэн ёзлюкетэз, фа-культетысь** ё. tiedekunnan osasto; *vrt.* отделение
ёзмурт jäsen (*ihminen*); > **ёзчи, член**
ёзнан jäsently, jäsentäminen, jakaminen (*osiin*)
ёзнаны jäsennellä, jäsentää, jakaa osiin
ёзнаськон jäsentyminen, jäsennys, jakautuminen (*osiin*)
ёзнаськыны jäsentyä, jakautua osiin
ёзо I 1. (*ёзэн*) nivelikäs; **ёзглэн** модосз ёзо rukiin korsi on nivelikäs 2. (*ёзъем*) =nivelinen; **кузь** pitkänivelinen
ёзо II: одиг ёзо samanikäinen; со

монэн одиг ёзо hǟn on samanikäinen kuin minä, hǟn on minun ikäiseni (t. ikätoverini)

ёзö-виé 1. > **ёзö-ёзо;** **2.** (юн, таза) vahva, ponteva; (*силё-виро*) verevä, kukkea; lihaksikas

ёзö-ёзо nivelikäs, nivelinen

ёзрад järjestys, rakenne; **кун ё.** valtiojärjestys; **мерлэн** (я. общес-тволэн) ёзрадэз yhteiskuntajärjestys

ёзчи jäsen; **кивалтэт(ысы)** ёзчиос hallituksen jäsenet; ё. луон jäsenyyss; > член

ёзъем > **ёзо I 2**

ёзъян, ёзъяны, ёзъяськон, ёзъяськыны > ёзнан, ёзнаны, ёзнаськон, ёзнаськыны

ёзэс 1. *anat.* (мугор люкет) elin; **мугор пуш ёзэсъёс** sisälimet 2. (*орган*) elin; **кун тёрлык лэн** **федерáци** ёзэсъёсыз valtionalan federatiiviset elimet; **милíцилэн** ёзэсъёсыз miliisielimet

ёзэт rykälä, artikla; **кат ё.** lakirypäälä; *vrt. статья*

ёлкá joulukuusi; > **кыз I:** толсур кыз

ёмыран teonn. v:stā ёмыраны

ёмыраны 1. (*куашканы*) hajota, mennä hajalle, luhistua, rappaeutua

2. kuv. (уж, ужрад с-съ) rappaeutua, mennä myttyn, raueta **3. kuv.** (мылкыд с-съ) masentua **4. kuv.** (шуге-леке шедыны, їудыны) joutua vaikeuksiin

ёмыртон 1. (*куашкатон*) hajottaminen, hajotus, purkaminen (*hajalle*) **2. kuv.** (уж, ужрад с-съ) hunningolle saattaminen (t. päästäminen), rikkominen, hajottaminen, hajotus **3. kuv.** (зїбон) pakottaminen, pakotus, ahdistaminen, ahdista-

tus

ёмыртыны 1. (*куашкатыны*) hajottaa, purkaa, panna hajalle **2. kuv.** (уж, ужрад с-съ) saattaa (t. päästää) hunningolle, rikkoa, hajottaa

3. kuv. (зїбыны) pakottaa, ahdistaa

ёр murt. (*nurmi*) turve, ruohoturve; > **карп 2**

ёриськон teonn. v:stā ёриськыны

ёриськыны 1. (*донгиськыны*) tunkeutua, tunkeutua, sulloutua (*sisään*)

2. kuv. (тэбиныны) (alkaa) ahdistella (t. kiusata, lähennellä), käydä kimppuun **3. kuv.** (чуртнаськыны) sekaantua, puuttua, sotkeutua; **со но та уже ёриськиз** hänkin sekaantui (t. puuttui) tähän asiaan

ёркан teonn. v:stā ёрканы

ёрканы 1. (*кытчы ке кылвыны*) jäädä (t. tarttua) kiinni, takertua, juuttua; **кенер вискы ё.** juuttua (t. jäädä) kiinni aitaan; **ныылонэлы ёрказ luu** (t. ruoto) juuttui (t. tarttui) kurkkuun **2.** (*подицькыны*) litistyä, jäädä väliin; **платья ѡс вискы ёрказ** leninki jää oven väliin

ёркаськон, ёркаськыны > ёриськон, ёриськыны

ёркатон 1. (*туйнан, чуртнан*) tunkeuminen, sullominen, työntäminen (*sisään*) **2.** (*пыдкук с-съ*) puristaminen, puristus, kiristäminen, kiristys **3. kuv.** (зїбон) ahtaalle paineminen, kiristäminen, kiristys; (*кужмысъ карон*) pakottaminen

ёркатыны 1. (*туйнаны, чуртнаны*) tunkeua, sulloa, työntää (*sisään*) **2.** (*к-съ пыдкук*) puristaa, kiristää; **ботинкае ёркатэ** kenkäni puristaa (jalkaa) **3. kuv.** (зї-

быны) panna ahtaalle, kiristää; (кужмысь карыны) pakottaa, saada (*pakottamalla*)

ёркыт 1. (люкыт) ahdas; ё. корка ahdas talo **2.** (пачкатйсъ, пичигес) ahdas, kireä, puristava, tiukka; ё. пыдкутчан puristavat jalkineet

ёрмон 1. *teonn. v:stā ёрмыны 2.* (кулэяськон) puute; (начар улон) köhyys

ёрмыны 1. (ёрканы, пачканы) jäädä (t. tarttua) kiinni, takertua, juuttua **2.** (кулэяськыны) olla jnk tarpeessa; **коньонлы ё.** olla rahan tarpeessa; **ёрмыса улыны** kärsiä puutetta, elää puutteessa **3.** (наймыны, їудыны) hämmästyä, ihmetellä, joutua vaikeuksiin (t. ah-dinkoon), olla hämmennyksissä (t. vaikeuksissa); **ма карыны ёрмиско** ihmettelen, mitä pitää tehdä, olen pulassa **4. kuv.** (тэбиныны) (alkaa) ahdistella (t. kiusata, lähenellä), käydä kimppiun; **мар ёрмид ни бордам?** miksi ahdistelet (t. kiusaat) minua

ёрмытон teonn. v:stā ёрмытыны
ёрмытыны 1. (куанер улонэ вуттыны) saattaa puutteeseen (t. köyhyuteen) **2.** (паймытыны, шугелеке вуттыны) hämmästyttää, saattaa vaikeuksiin (t. ah-dinkoon) **3.** (подыны) litistää, likistää, puristaa

ёрон teonn. v:stā ёрыны

ёрос 1. (котыр, котырысь инты) (lähi)seutu, ympäristö, lähistö **2.** (район) rajoni, alue, piiri; Эгра ё. Igran alue (t. rajoni); **кар ё.** kaupunginosa **3.** *postp.* noin, suunnilleen, arviolta, lähes; **вить иськем ё.** noin viisi kilometriä; **kyк час**

ё. noin kaksi tuntia **4.** (ёрос=, ёроск=, ёрс=) *postp.vart.*: ёроскозь (ёросозъ, ёрсозъ), ёроскы (ёросы, ёрсы), ёроскын (ёросын, ёрсын), ёроскысен (ёросысен, ёрсысен), ёроскысь (ёросысь, ёрсысь), ёроскытй (ёростъ, ёрсътъ) > котырозвъ, котыре 1–2, котырын, котырысен, котырысь 1, котыртй

ёрсан 1. (эсэпан) kaavailu, suunnittelu,sovittaminen **2.** (со дыре ик кемдон) sattuminen (*jhk aikaan*) **3.** (йётскон, йётылон) koskettaminen, kosketus, koskeminen, hipaiseminen, hipaisu

ёрсаны 1. (эсэpanы) kaavailla, suunnitella, sovitaa **2.** (со дыре ик кемдыны) sattua (*jhk aikaan*) **3.** (йётскины, йётылыны) koskettaa, koskea, hipaita

ёрасаськон 1. (вадъасасъкон, дырызъя тупан) sattuminen (*jhk aikaan*) **2.** (донгисъкон) tunkeminen, tunkeutuminen, sultoutuminen (*sisään*) **3.** (йётскон) koskettaminen, kosketus, koskeminen, hipaiseminen, hipaisu

ёрасаськыны 1. (вадъасасъкыны, дырызъя тупаны) sattua (*jhk aikaan*) **2.** (донгисъкыны) tunkea, tunkeutua, sultoutua (*sisään*) **3.** (йётскины) koskettaa, koskea, hipaita

ёрскон, ёрсыны > ёрисъкон, ёрисъкыны

ёртись 1. *partis. v:stā ёртыны 2.* (зїбыны вырискъ) pakottaja, ahdistaja

ёртон teonn. v:stā ёртыны

ёртыны 1. (туйнаны, чуртнаны) tunkea, sulloa, työntää (*sisään*) **2.** (подыны) litistää, likistää, puristaa

3. kuv. (зийбыны) panna ahtaalle, kiristää, (кужмысъ карыны) pakottaa, saada (*pakottamalla*)
ёртэмнянь murt. piirakka (*pieni*), piiras; > **куасамнянь**
ёрш el. kiiski (*Acerina cernua*)
ёрыны 1. (донгисъкыны) tunkea,

tunkeutua, sulloutua (*sisään*) **2.** (подиесъкыны) litistyä, jäädä välliin **3.** > **ёртыны 3**
ёрыш ruhek. > **ёрш**
ёчко, ёшко murt. raaka, raa'aksi
jäänyt (*keitettäessä*); > **грезь I 1**

Ж

жаг 1. roska(t), rikka; (*кылем-мылем*) jätte, jätteet; **ж.** **куян инты,** **ж.** **куянни** kaatopaikka; **ж.** чужыны lakaista roskat; **синмам ж.** пыриз rikka joutui silmääni **2.** > **жагтурын**
жагдйськон teonn. v:stā **жагдйськыны**
жагдйськыны 1. > **жагдыны 2.** pass. v:stā **жагдыны**
жагдон teonn. v:stā **жагдыны**
жагдор каатопаикка
жагдыны heittellä roschia, roskata
жагесь 1. roskainen, roskansekainen; **ж.** **ю тысы** roskaiset jyvät **2.** (*жагтурынэсь*) rikkaruohoinen, rikkaruohoja kasvava
жагзон teonn. v:stā **жагзыны**
жагзыны (alkaa) kasvaa rikkaruohoja, rikkaruohottua; **бусы жагэм ни** pelto on kasvanut rikkaruohoja
жагмон teonn. v:stā **жагмыны**
жагмыны 1. (*жагесь луыны*) rosaantua, täyttyä roskista **2.** > **жагзыны**
жагтурын rikkaruoho, rikkakasvi;
жагтурынэз урыны kitkeä rik-

karuohoja
жадем 1. partis. v:stā **жадыны**
2. väsynyt, uipunut; **ж.** **адями** väsynyt ihmisen **3.** (*жадён*) väsymys, uipumus; (*жадемлык*) väsyneisyys; **жадемээ валатэк ужа** hän työskentelee väsymystään tuntematta
жадён 1. väsyminen, uipuminen; (*жадем*) väsymys, uipumus; **жадёнээ валатэк ужа** hän työskentelee väsymystään tuntematta
жадыны väsyä, uipua; **мон жади ни** minä olen jo väsynyt; **сотуж жадемын** hän on kovin väsynyt; **жадытэк** väsymättä, uipumatta
жадытон väsyttämien, rasittaminen, uuvuttaminen
жадытыны väsyttää, rasittaa, uuvuttaa
жакет takki, jakku (naisten)
жалектон mehevöityminen, mehustuminen
жалектыны mehevöityä, mehus tua ◇ **сюлэм жалектэ 1**) (*сюлме ийтэ*) käydä sydämeen, liikuttaa 2) (*сюлэм висе*) sydäntä särkee,

- mieltä kaihertaa (t. vaivaa)
- жалектэм** *partis. ja teonn. v:stā*
- жалектыны** ♂ **ж. синъёс** күунелiset silmät
- жалем** mehevä, mehukas; **ж. каляга** mehevä (t. mehukas) lanttu
- жалён** *teonn. v:stā* **жальны**
- жаль I** säälī; дырез быдтыны ж. on säälī hukata aikaa; **ж. потыны** on säälī; tulla säälī, käydä sääliksí;
- мыным со туж ж. потэ** minun on häntä säälī; **чик ж. ёвöl** ei ole säälī ollenkaan
- жаль II** *onom. kuvaavat veden, sateen valumista*: **жолобысь ву ж. вия** vesikourusta vesi valuu (t. virtaa) liristen; **ж. зоре** sataa kuin saavista kaataen
- жаль-жаль 1.** *onom. kuvaavat veden valumista, virtaanista, runsasta sadekuuroa*: **канаваети ву ж. бызе** ojassa vesi virtaa solisten **2. deskr.: ж. кот** läpimärkä, likomärkä; **ж. котмыны** kastua läpimäräksi (t. likomäräksi)
- жальк, жалькак** *onom. 1. (ву, тулкымъёс с-съ) kuvaavat aaltojen loiskahtamista*: loiskis; **ярдуре** тулкымъёс ж. шуккиско aallot lyövä rantaan loiskahtaen, aallot läiskiyvä rantaan **2. (векчи металл арбериос с-съ) kuvaavat pienien metalliesineiden (avainten, kolikkojen) kilinää**: **коньдон кисыбын ж. кариз** taskussa kolikot kilahdeltat taskussa
- жалькетон** loiskahtelu, loiskimin, loiskinta, läiskyminen, hölskyminen (*aaltojen, nesteen*)
- жальккетыны** loiskahdella, loiskia, läiskiyä, hölskyä (*aallot, nesteen*); **бутылкыны йёл жальккетэ** maito loiskahtelee pullossa
- жальккетэм 1. *partis. v:stā***
- жальккетыны 2.** loiskahtelu, loiskinta, loiskimin, läiskyminen, hölskyminen (*aaltojen, nesteen*)
- жальман** tuijottaminen, tuijotus
- жальманы** tuijottaa; töllistellä *puhek.*; **жальмаса учкыны** katsoa tuijottaa; jäädä töllisteleämään (t. katselmaan suu auki) *puhek.*
- жальмон** mehevöityminen, mehus-tuminen
- жальмыны** mehevöityä, mehustua
- жальпотон** *teonn. v:stā* **жаль потыны** (> **жаль I**)
- жальтыр** *onom. 1. (ву с-съ) kuvaavat veden lorinaa, solinaa*: **ву ж. вия** vesi valuu liristen (t. loristen); **ж. вазыны** lorista, solista **2. (векчи металл арбериос с-съ) kuvaavat pienien metalliesineiden (avainten, kolikkojen) kilinää**: **ж. карыны** kilahdella, kilistä; **коньдон кисыбын ж. кариз** kolikot kilahdeltat taskussa
- жальтыртон 1. (ву)** loriseminen, soliseminen **2. (коньдон)** kilahdelu, kiliseminen
- жальтыртыны 1. (ву с-съ)** lorista, solista **2. (коньдон с-съ)** kilahdella, kilistä
- жальтыртэм 1. *partis. v:stā***
- жальтыртыны 2. (вулян)** lorina, loriseminen, solina, soliseminen **3. (коньдонлэн)** kilinä, kiliseminen
- жальны** > **жалектыны**
- жальыр** *onom. kuvaavat lorinaa, solinaa*: **ж. вияны** valua (t. virrata) loristen; **ж. карыны** lorista, solista
- жальыр-жальыр** *onom. kuvaavat veden äänekästä lorinaa, solinaa; vrt. ed.*

жальыртон loriseminen, soliseminen
жальыртыны lorista, solista; **вү жальыртыса бызэ** vesi virtaa liristen (t. loristen)
жальыртэм 1. *partis. v:stā* **жальыртыны 2.** lorina, loriseminen, solina, soliseminen
жалиози sälekaihdin, säleverhot
жалиян 1. (жалиям) sääliminien, sää-littely, surkuttelu **2.** (жалияны валан, жалиялык) sääli, armo; **жалиянээз валасьтэм** armotin, säälimätön **3.** (öpkelöñ) pahoittelu, surkuttelu
жалиянылык sääli, armo(llisuus), laupeus
жалияны 1. sääliä, säälitellä, surkutella; **вáньзы сое жалияло** kaikki säälivät häntä; **жалиятэк** säälimättä, säälimättömästi, säällittä **2.** (öpkelillyny) pahoitella, olla rahoillaan, surkutella, valittaa; **мон туж жалиясько, озыы луиз шуыса** pahoittelen kovin, että niin kävi ◇ **жалияса верано** (луэ) parent. valitettavasti, ikävä kyllä; **жалияса юрттиськон** hyväntekeväisyys
жалиясь 1. *partis. v:stā* **жалияны 2.** (жалиянээз валасьтэм) armollinen **3.** (ж. мурт) säälijä
жалиясьтэм säälimätön
жангыр onom. kuvaat kellojen t. metalliesineiden kuminaa, kumua, lasilevyn räminää: **гырлы куараос ж. вазэ** kuuluu kellojen kumu
жангырак kuvaat kellen t. muiden metalliesineiden sekä lasilevyn särkymisen matalaa katkonaisista ääntä: **кытын ке огпол гинэ**

ж. гырлы вазиз jostakin (vain) kerran kuului kellon kumina
жáир (taiteen) laji, taidelaji; **чеберлыко литератúралэн вальтись жаиръёсыз** kaunokirjallisuuden päälaajit
жар 1. (*nōcъ*) kuumus, kuuma **2.** (жы) hiillos, hehkuvat hilet; **картошкадэ пыжыны сáмой жараз эн тыр** älä laita perunoita paistumaan aivan kuumaan (t. hehkuville hiilille) **3.** (*адямилэн*) kuume
жаргон slangi
жáрить: **ж. карон** paistaminen (*ruokaa*), kärystäminen; **ж. карыны** paistaa (*ruokaa*), kärystää
жаркой paisti
желе hyytelö
железнодорожник rautatieläinen
жеребей (kaivon)vintti
жетон 1. (*гадъпус*) (jäsen)merkki; (*буре ваён понна*) muistomitali **2.** (*билет, чек интын*) lipuke, kuitti, vastamerkki, rahake
живот *ruhek.* karja; > **пудо 1,** **пудо-живот**
жиглес, жигылес pyylevä, lihava(hko), tukeva(vartaloinen); **ж. адями** pyylevä (t. tukeva) ihminen; *vrt.* **кőй 2**
жиетон vinkuminen
жиетыны vinkua; **пила жиетэ** saha vinkuu; **пúляос жието** luo-dit vinkuvat; **тöl жиетэ** tuuli vinkuu; **пель(ын) жиетэ** korvis-sa soi
жиетэм 1. *partis. v:stā* **жиетыны 2.** vingunta, vinkuminen
жилет liivi
жильдийсъкон teonn. *v:stā* **жильдийсъкыны**
жильдийсъкыны intr. **1.** silpiä, riip-

piä, olla silpimässä (t. riipimässä)
2. pass. v:stā **жильдыны** **3. kuv.**
 (лябзыны) masentua; väsyä, rasitua

жильдон **1.** silpiminen, riipiminen
2. (шырыса басътон) silpaiseminen, silpaisu, riipaiseminen, riipaisu (*lehtien, marjojen*) **3. kuv.**
 (назъгон, сэрттон) sirpaleiksi särkeminen

жильдыны **1.** silpiä, riipiä; кёжы
 ж. silpiä herneitä; палэзь ж. гii-
 piä pihlajanmarjoja (*tertusta*) **2.**
 (шырыса басътыны) silpaista,
 riipaista (*lehtiä, marjoja*) **3. kuv.**
 (назъгыны, сэрттыны) särkeä sir-
 paleiksi

жиль-жиль *deskr.* **1.** *kuvaan hyvän-*
näköisiä, hyvänlaatuisia hedelmää,
jyvää, siemeniä: ж. óгкадéсь ул-
 моос omenat ovat tasalaatuisia,
 valikoituja **2.** *kuvaan heikkouden,*
herpaannuksen, raukeuden tunnetta: вылтыры ж. луиз kehoni tu-
 li miellyttävän raukeaksi; пыдъё-
 сы ж. луизы polveni herpaantui-
 vat

жильккетон (*make c-cь*) kilise-
 minen, heliseminen, kilahtelu;
 (*main ke*) kilistäminen

жильккетыны (*make c-cь*) kilis-
 tä, helistä, kilahdella; (*main ke*)
 kilistää; **жильы жильккетэ**
 ketju kilisee; **жильыен** ж. kilis-
 tää ketjua

жильккетэм **1.** *partis. v:stā*

жильккетыны **2.** (*малэн ke*)
 kilinä, kiliseminen, helinä, helke,
 heliseminen; (*main ke*) kilistämi-
 nen

жильтыр опом. **1.** (жильы но мк.
 металл арбериос с-сь) *kuvaan*
ketjun ja muiden metalliesineiden

kilinää: ж. **карыны** kilistä, helis-
 tä, kilahdella; **жильы ж. каре**
 ketju kilisee **2. > жильыр**

жильтырাক *kuvaan ketjun ja mui-*
den metalliesineiden kilahdusta:
 ж. **жильы усиз** ketju putosi ki-
 lahtaen

жильтыртон **1.** (жильы но мк.
 металл арбериос с-сь) kilisemi-
 nen, heliseminen, kilahtelu; (*main
 ke*) kilistäminen, kilistely, kilah-
 duttaminen **2. > жильыртон**

жильтыртыны **1.** (жильы но мк.
 металл арбериос с-сь) kilistä,
 helistä, kilahdella; (*main ke*) ki-
 listää, kilistellä, kilahduttaa; **усь-**
тонъёсын ж. kilistellä avaimia **2.**
> жильыртыны

жильтыртэм **1.** *partis. v:stā*
жильтыртыны **2.** (*марлэн ke*)
 kilinä, kalina, kalke, helinä, helke;
 (*main ke*) kilistäminen, kilistely,
 kilahduttaminen **3. > жильыртэм**
2

жильы **1.** ketju, kettinki, vitjat; **час**
 ж. kellonperät, kellon vitjat **2. (бу-**
гол) kahleet **3. murt.** (замок-
 молния) vetoketju

жильыр опом. *kuvaan veden liri-*
nää, solinaa: ошмес ж. **бызе** läh-
 teen vesi virtaa liristen

жильыр-жальыр опом. *kuvaan*
veden lirinää, lorinää, solinaa: **вя**
 ж. **ваське** vesi valuu solisten

жильыр-жильыр > жильыр

жильыртон liriseminen, solisemi-
 nen

жильыртыны liristä, solista; **вя**
жильыртыса кошке vesi virtaa
 liristen

жильыртэм **1.** *partis. v:stā* **жиль-**
ыртыны **2.** lirinä, liriseminen,
 solina, soliseminen

жильяян *teonn. v:stää* **жильяяны**

жильяяны 1. (думыны) *panna ketjuun; пуньеэ ж.* *panna koira ketjuun* **2.** (жильыең дурыны) *panna kahleisiin* **3.** (ворсаны) *sulkea ketjulla (ovi)*

жин *onom. kuvaan lasi- tai metalliesineiden helähtämistä, kilahdista:* **кусо ж. вазе** *viikate helähtelee (niittäässä); тэркы ж. пилисъкиз* *lautanen särkyi helähteen*

жынграк *onom. kuvaan lasi- ja metalliastioiden, metalliesineiden ainutkertaista ääntä, helähdystä, laulun sointuvuutta:* **ж. карыны** *helähtää, rämähtää;* **кытын ке ж.** *серектизы* *jostakin kuului raikava naurahdus*

жингрес **1.** *heleä, sointuisa, soinnukas, sointuva, helkkyvä, kaikuva;* **ж. куараос** *heleät äenet;* **ж. кырзан** *helkkyvä laulu* **2.** *kiel. soinnillinen; ж. соглásной* *soinnillinen konsonantti;* **> звонкой**

жингыр *onom. kuvaan lasi- ja metalliastioiden, metalliesineiden helinää, kilinää, laulun helinää:* **гырлы ж. вазе** *kello (t. kulkunen) helisee (t. kilisee); кусоэж. шеро* *viikatteita teroitetaan niin ettu ne helähtelevät;* **ж. поттыса** **кырзало** *lauletaan sointuvaan ääneen*

жынгырাক > жынграқ

жингырес > жингрес

жингыртон **1.** *(арбериос, куара с-сы) heliseminen, kiliseminen, helkkyminen, soiminen; (маин ке) helistäminen, helisytäminen, kilistäminen, kilisyttäminen* **2.** *(телефон, час с-сы) sointi, soiminen*

(puhelimen, kellon) **3.** *(телефонэн) soittaminen, soitto (puhelimella)*

жингыртыны 1. *(арбериос, куара с-сы) helistää, kilistää, helkkyä, soida; гырлы жингыртэ* *kello (t. kulkunen) helisee (t. kilisee); кырзан жингыртэз* *laulu alkoi helkkyä (t. soida); (маин ке) helistää, helisyttää, kilistää, kilisyttää; тусьты-пуньең ж.* *helistää (t. kilistää) astioita* **2.** *(телефон, час с-сы) soida (puhelin, kello); телефон жингыртэ* *puhelin soi* **3.** *(телефонэн) soittaa (puhelimella); түннэ эшелы жингыртоно* *tänään on soitettava kaverilenni*

жингыртэм 1. *partis. v:stää* **жингыртыны 2.** *(арбериос, куара с-сы) helinä, helke, heliseminen, kilinä, kiliseminen, sointi; (маин ке) helistäminen, helisytäminen, kilistäminen, kilisyttäminen* **3.** *(телефон, час с-сы) sointi (puhelin, kellon)* **4.** *(телефонэн) soitto, soittaminen (puhelimella)*

жин-жин *onom. kuvaan lasi- tai metalliesineiden helinää, kilinää, helkkyvää ääntä:* **ж. куараос** *helkkyvät äenet;* **жин-жин (-жин) гырлы вазе** *(kili)kello kilisee*

жир *onom.: ж. кесяськыны* *kirkuua, vinkua (korvia vihlovasti)*

жираф *el. kirahvi*

жичомон *(долкам кадь луон) tylsistyminen (tunteista)*

жичомыны *(долкам кадь луыны) tylsistyä (tunteet)*

жоб **1.** *(урод – куазь с-сы) kurja, rumu (sää); (сульпаськись ои) räntäinen (ja tuulinen); (gönpasь,*

lymäys *oi*) tuiskuinen; **ж. ку-а́зь** kurja ilma (t. sää); räntäilmä, räntäsää; tuiskuinen ilma (t. sää) 2. (кырсы, пож) likainen; (*пырултэм, кырсы улйс*) siivoton, epäsiisti // siivottomasti, epäsiististi; **ж. ву́** likainen vesi; **ж. тэркы** likainen lautanen 3. *anat.* (*сузясык*) jälkeiset; *fysiol.* limaeritteet 4. *kuv.* (лек, йыркуро) ilkeä, paha, häijy; **ж. мылкыдо** ilkeämeliinen; **ж. сюлэмо** sydämetön, ar-moton 5. *kuv.* (*шуш, шузи – вепрасъкем с-сы*) rivo, ruokoton // rivostti, ruokottomasti; **ж. кыльёсын тышкасыкыны** ruhua rivoja, kiroilla • **ж. адями** 1) (*пырултэм, кырсы*) siivoton (t. epäsiisti) ihmisen 2) (лек, йыркуро) ilkeä (t. paha) ihmisen ◇ **ж. дыльды** yskös; **ж. жуш** äkäpussi, kiukkupussi

жобан *teonn. v:stā* **жобаны**

жобаны 1. *yksipers.* (*тöläsäksyisa зорыны*) sataa vettä (ja tuulla); (*сульпасыкыны*) sataa räntää (ja tuulla); (*гöпаны, лымыяны*) tuiskuta; (**куазь**) **жоба** sataa vettä (t. räntää) ja tuulee; tuiskuaa; (**куазь**) **ж. кутскиз** alkoi sataa vettä (t. räntää) ja tuulla; alkoi tuiskuta 2. (*сантаны*) liata, tahrata, töhrätä; (*пожсаны*) sofkea, velloa sameaksi

жобасыкыны *teonn. v:stā* **жобасыкыны**

жобасыкыны 1. > **жобаны** 2. (*сантасыкыны*) likaantua, tahranta, töhrityyä; (*пожасыкыны*) mennä sameaksi, sameta

жобок > *seur.*

жоболёг *ruhek. paheks.* paha (t. häijy) ihmisen, äkäpussi, kiukkupussi; (*нöсекчи*) herkästi vihastu-

va (t. ärtyvä) ihmisen
жолоб ränni, kouru, ruuhi; **ву ви-ян** **ж.** vesikouru, vesiränni; **ж. ву** kouruvesi

жомбля́к *onot.* polskis, molskis, loiskis; **ж. вуэ зымиз** polskis hän (t. se) sukelsi veteen; **ж. вуэ усиз** polskis se (t. hän) putosi veteen
жомбылляськонон pulikointi, polskiminien, polskinta, loiskiminen, loiskinta

жомбылляськыны pulikoida, polskia, loiskia; **пинальёс ярдурын жомбыллясько** lapset pulikovat (t. polskivat) rannalla

жомбыль *onot.* kuvaan veden polskintaa, loisketta, loiskinaa: **ж. карыны** > **жомбыльтыны;** **ярдурын чорыгъёс ж. уяло** kalat uitvat polskahdellen rannalla

жомбыльтон (*маке с-сы*) polskiminien, polskinta, loiskiminen; (*маин ке*) polskuttaminen, polskutus, loiskuttaminen, loiskutus

жомбыльтыны (*маке с-сы*) polskia, loiskia; (*маин ке*) polskuttaa, loiskuttaa; **тулкымъёс жомбыльто** laineet (t. aallot) loiskivat; **чорыгъёс лапег вуын** **жомбыльто** kalat polskahtelevat matalassa vedessä; **польсэн ж.** loiskuttaa (vettä) airolla

жомбыльтэм 1. *partis. v:stā* **жом-быльтыны** 2. (*малэн ке*) polskinta, polskiminien, loiske, loiskina, loiskinta; (*маин ке*) polskutus, polskuttaminen, loiskutus, loiskuttaminen

жомбылля́к > **жомбля́к**

жон *onot.* kuvaan ison kellon, sangan, nestesäiliön kumahdusta: **ведра жон вазиз** sanko kumahti; **черк гырлы жон вазе** kirkon-

- kellon kumina kuuluu**
- жонгетон 1.** (make с-сь) kumise-minen, kumahtelu (*ison kallon, sangon*), humiseminen; (*маин ке*) kumistaminen (*ison kallon, sangon*)
- жонгтыны** (make с-сь) kumista, kumahdella (*iso kello, sanko*), humista; (*маин ке*) kumistaa (*isoa kelloa, sankoa*); **чёрк гырлы**
- жонгетэ** kirkonkello kumisee; **пелям жонгетэ** korvissani kumisee (t. humisee); **юбосысъ езъёс**
- жонгето** sähköpöylvään langat humisevat
- жонгетэм 1.** partis. v:stā **жонгетыны 2.** (малэн ке) kumina, kumiseminen (*ison kallon, sangon*), humina, humiseminen; (*маин ке*) kumistaminen (*ison kallon, sangon*)
- жон-жон** onom. *kuvaan ison kallon, sangon, nestesäiliön kuminaa, kumahtelia:* **чёрк гырлыос ж.**
- чузъясько** kirkonkellojen kumahtelu kaikuu
- жёл** deskr.: **ж. кошкины** (я. лу-ыны) ryörryttää (t. huimata) (päättä); **йыр ж. кошке** (я. луэ) (päättä) ryörryttää (t. huimaa)
- жёлдак:** ж. усыны menettää tajuntansa, mennä tajuttomaksi, pyörtyä
- жёломон** teonn. v:stā **жёломыны**
- жёломыны 1.** (поромыны) ryörgytää (t. huimata) (päättä); **йыры жёломиз ни** päättäni alkoi ryörgytää (t. huimata) **2.** (йырсазез ыштыны) menettää tajuntansa, mennä tajuttomaksi, pyörtyä **3.** (зонгыраны, чоняны) jäykistyä, jähmettyä, kangistua; **кезыт-лесь ж.** jäykistyä (t. jähmettyä)
- kylmästä
- жёломытын** teonn. v:stā **жёло-мытыны**
- жёломытыны 1.** (поромытыны) tainnuttaa, lyödä (t. iskeä) tainnoksiin; **чорыгез ж.** tainnuttaa kala (t. kaloja) **2.** (йырсазез ыштытыны) saattaa menettämään tajunta, tehdä tajuttomaksi, saattaa pyörtymään
- жрёбий арга**
- жуг-жаг 1.** (жагтурын) rikkaruoho **2.** (кылем-мылем, жаг) jätteet, roska(t)
- жугем 1.** partis. v:stā **жугыны 2.** hakkaaminen, lyönti, piekseminen **3.** (гырлы) soitto, soittaminen; (барабанэ) lyönti, lyöminen, hakkaaminen (*rummun*); **гырлы ж.** kallon soitto; **барабанэ ж.** gummun lyönti
- жугиськем 1.** partis. ja teonn. v:stā **жугиськыны 2.** tappelu **3.** (ожмаськем) taistelu
- жугиськись 1.** partis. v:stā **жу-гиськыны 2.** (ж. мурт) tappelija, tappelupukari // (жугиськыны яратись) tappelunhaluinien **3.** (ожмаськись мурт) taistelija
- жугиськон 1.** teonn. v:stā **жу-гиськыны 2.** tappelu **3.** (ож-маськен) taistelu
- жугиськыны 1.** tapella; **пиос жу-гисько** pojat tappelevat **2.** (жу-гиськись луыны) olla tapana tapella (t. piestä), tapella; **картэд жугиське-а?** onko miehelläsi tapana piestä (sinua) **3.** (make борды) hakata, lyödä, puskea; **йы-рын борддор борды ж.** puskea päättänsä seinään **4.** (ожмаськыны) taistella; **тушмонэн ж.** tais-tella vihollista vastaan

жугон 1. *hakkaaminen, lyönti, piekseminen* 2. (*гырлы*) *soittaminen, soitto; (барабанэ) lyönti, hakkaaminen (rummun)*

жугыны 1. *hakata, lyödä, piestä* 2. (*гырлы*) *soittaa; (барабанэ) lyödä, hakata (rumptua); гырлы ж. soittaa kelloa; барабанэ ж. lyödä rumpua, rummuttaa*

жук *el. kuoriainen*

жум *veltto, ponneton, nääntynyt, nuutunut; heiveröinen, hintelä; ж. мылкыд* *nuutunut mieliala; ж. улыны* *olla veltto; тузыз ж. ilme on nääntynyt (t. väsynyt); ж. нылпи* *heiveröinen (t. hintelä) lapsi*

жуммон *nääntyminen, uupuminen, voimattomaksi tulo*

жуммыны *nääntyä, uupua, tulla voimattomaksi*

жуммытон *uuvuttaminen, näännyttäminen, voimattomaksi teko*

жуммытыны *uuvuttaa, näännyttää; tehdä voimattomaksi*

жургетон *suriseminen, pörise-*

nen

жургетыны *surista, pöristä; мотор жургетэ* *moottori surisee*

жургетэм 1. *partis. v:stā жургетыны* 2. *surina, suriseminen, pörinä, pöriseinen*

журнал 1. (*aikakausi*) *lehti, aikakauskirja, (aikakausi) julkaisu* 2. (*пүсийлон понна*) *päiväkirja, vihko; класслэн журналээ* *luokan päiväkirja*

журналист (*sanoma*) *lehtimies, journalisti; мылкышно ж.* (*sanoma*) *lehtinainen, journalisti*

журналистика *journalistiikka, sannomalehtityö*

жуэтон *suriseminen, vonkuminen*

жуэтыны *surista, vonkua; муръёны тöl жуэтэ* *tuuli vonkuu savupiipussa*

жуэтэм 1. *partis. v:stā жуэтыны* 2. *surina, suriseminen, vongunta, vonkuminen*

жюри *palkintolautakunta; (спортын) tuomaristo, arvostelutuomarit*

Ж

жáбрák 1. *onom. ja descr. kuvaan raapaisemista, kynsäisemistä: ж. кормыштыны* *raapaista, kynsäistä* 2. *descr. kuvaan lujaa tarttumista jhk, sitkeää rupeamista töihin (t. asioihin) (hetkessä); ж. кутскины* 1) *tarttua (t. tarrata) lujasti kiinni* 2) (*ваньзы чоои*) *tarttua (t. tarrata) yhdessä tuumin*

жабрек 1. (*будосъёс с-сы*) *takertuva, tarttuva (kasvi); ж. лугы* *tarttuva takiainen* 2. (*адями с-сы*) *näppärä, riuska // näppärästi, riuskasti; ж. киос* *näppärät kädet; ж. ужаны* *työskennellä riuskasti (t. näppärästi)* 3. (*гоно, шакрес*) *harjaksinen, pistelevä*

жабыр, жабыр-жабыр 1. *deskr.*

kuvaan raapimista, kynsimistä: **ж.**
корманы *raapia* (т. *kynsiä*) *kovasti* **2.** *deskr. kuvaan lujaan tarttumista jhk, sitkeää, reipasta rupeamista töihin* (т. *asioihin*): **ж. кырмыны** *tarttua* (т. *tarrata*) *lujasti kiinni; ж. ужа* *tekee töitä riuskasti* (т. *reippaasti*)
жабырак > **жабрэк**
жабырес > **жабрес**
жабырскон *teonn. v:stā* **жабырсыны**
жабырсыны 1. (*кырмисъкыны*) *tarrata, tarrautua, tarttua; йырси борды* **ж.** *tarrata jnk tukkaan 2.* (*мейыр сұлтыны*) *nousta pystyyn (tukka, karva)*
жабыртыйскон, жабыртыйсыны > **жабырскон, жабырсыны**
жабыртон *teonn. v:stā* **жабыртыны**
жабыртыны 1. (*кырмыны*) *tarttua* (т. *ottaa*) (*kiinni*) *lujusti, siepara* **2.** (*чабыштыны*) *kynsäistä, raapaista* **3.** (*жабыр карыны*) *raapia, raaputtaa, raaviskella* **4.** *kuv. puhek.* (*капыртыны*) *ottaa omakseen* (т. *haltuunsa*), *anastaa; nähistää*
жабыръяськон 1. (*жабыръяськыса тубон*) *kiireäminen, kiipeily, karpauinen* **2.** (*жабыр карон*) *raapiminien, raavinta, raaputtaminen, raaputus* **3.** (*чабъяськон*) *raapiminien, kynsiminen*
жабыръяськыны iter. **1.** *kiivetä, kiipeillä, kavuta; писпуэ жабыръяськыса тубыны* *kiivetä* (т. *kavuta*) *puuhun* **2.** (*чабъяськыса улыны, жабыр карыны*) *raapia, raaputtaa, raaviskella* **3.** (*чабъяськыны*) *raapia, kynsiä*

жажы *helly*
жакы *el. 1.* (*союка*) *närhi (Garrulus glandarius) 2.* (*кукиша*) *kuukkeli (Perisoreus infaustus)*
жакыйыр *kasv. apila*
жамаák (*соку ик, жоғ*) *heti (paikalla), nopeasti*
жамаán *murt. nopeasti; ж. азелы* *lyhyeksi (t. vähäksi) aikaa (t. ajaksi); > зáмáн; vrt. жог I*
жамдэ *pian, heti; ж. улыса* *hetken (t. vähän ajan) kuluttua*
жамдэлы *lyhyeksi (t. vähäksi) aikaa (t. ajaksi), hetkeksi*
жамрес, жамырес > **жабрес 2**
жамырсыны > **жабырсыны 1**
жегид *hidas, aikaa vievä // verkaisesti, hitaasti; ж. уж hidas (t. aikaa vievä) työ; со туж ж. ужа* *hän työkentelee hyvin verkaisesi (t. hitaasti)*
жеган (*кема улон*) *viipuminen, viivytely; (быдэсмытэк улон)* *pitkittyminen, viivästyminen, viivästys, viivästely*
жеганы (*кема улыны*) *viipyä, viivytellä; (быдэсмытэк улыны)* *pitkittyä, viivästyä, viivästellä; ужан интыны* **ж.** *viivytellä työpaikallaan; уже жегатэк вуны* *tulla viipumättä töihin; уже мынам нош жега* *minun työni taas viivästyy*
жегатыйскон, жегатыйсыны > **жегатскон, жегатсыны**
жегатон 1. (*могатон*) *pidättäminen, pidätys, viivytäminen, viivytyys, viivästyttäminen; (калленатон)* *hidastaminen, hidastus* **2.** (*йыруж лэсътүсез*) *pidättäminen, pidätys*
жегатскон *viipuminen, viivytely (lyhyen aikaa)*

жегатсыны viipyä, viivytellä (*lyhyen aikaa*)

жегатыны 1. (могатыны) pidättää, viivyttää, viivästyttää; (каленатыны) hidastaa **2.** pidättää; **йырж** лэсътийсез **ж.** pidättää rikollinen

жегыт > **жег**

жикан *teonn. v:stā* **жиканы**

жиканы tuntua (hiukan) kipeältä (*jalkineen puristamisesta, vyön kiristämisestä*); **та ботинкаенным** пыды **жика** näissä kengissä jalkani tuntuват hiukan kipeiltä, nämä kengät puristavat jalkojani; **та еэним чылкак** **жикасъко** tämä (nahka)vyöni kovasti ahdistaa (t. kiristää) minua

жикатон *teonn. v:stā* **жикатыны**

жикатыны 1. (юн кергтыны) kiristää, vetää kiinni (*tiukasti*); **гозыен ж.** kiristää köydellä **2.** (юн ӟыгыртыны) puristaa (*syliinsä*), sulkea syliinsä (*tiukasti*); **мумиз пиналзэ гадь бордаз** **жикатый** äiti puristi lapsen rintaansa vasten **3.** (пыдкучтан с-съ) puristaa (*jalkineet*); **выль ботинкае** пичи – **пымде** **жикатэ** uudet kenkäni ovat pienet ja puristavat jalkojani **жик-жик** *deskr. 1.* (жикыт) (*hyvin*) huolellisesti, huolitellusti; **ж. дүйсэськемын** hän on pukeutunut (*hyvin*) huolellisesti **2.** (жим-жим, юн) (*hyvin*) kireästi, kireälle, tiukasti, lujasti; **ж. кергтыны** sitoa lujasti (t. *tiukasti*)

жикыт 1. huolellinen, täsmällinen; siisti // huolellisesti, huolitellusti, täsmällisesti; siististi; **коркаэз ж. уялтыны** siivota tupa huolellisesti (t. *tarkasti*) **2.** (*шыръясь*) säästeliäs, säästäävainen // säästeli-

äästi, säästääväisesti **3.** (юн, ёиго)

kireä, tiukka // kireästi, kireälle, tiukasti; **гозыез ж. кергтыны** sitoa köysi kireälle (t. *kireästi*) • **ж. адями 1)** huolellinen ihmisen **2)** (*шыръясь*) säästeliäs (t. säästääväinen) ihmisen

жикытак huolellisesti, huolitellusti

жикытан *teonn. v:stā* **жикытанны**

жикытаны 1. (*шыръяны*) säästää **2. > жикытатыны 1**

жикытатон *teonn. v:stā* **жикытатыны**

жикытатыны tr. 1. (*жикыт карыны*) siistiä, panna (t. laittaa) järjestykseen (t. kuntoon) **2.** (*шыръяны*) säästää, saada säätetyksi

жикытлык 1. huolellisuus, täsmällisyys, siistey; **чик солэн жикытлыкез** övöl hän on aivan siivoton (t. *huolimaton*) **2.** (*умой радыз*) siistey, kunto, sivo; **та коркан жикытлыкез** övöl tässä tuvassa ei ole siivoa, tämä tupa on siivoton

жикытскон *teonn. v:stā* **жикытскыны**

жикытскыны intr. 1. (*утялтиськыны*) siistiä, panna (t. laittaa) kaikki järjestykseen (t. kuntoon); **таяз но кómнатайын ж. кулэ** tässäkin huoneessa on siistittävää (t. *järjestykseen pantavaa*) **2.** (*астэ уялтыны*) siistiyytä, panna (t. laittaa) itsensä kuntoon **3.** (*шыръясь луыны*) tulla säästeliääksi (t. säästääviseksi)

жикыттон, жикыттыны > жикытатон, жикытатыны

жикыттэм 1. *huolimaton*, leväperäinen, epätäsmällinen; epäsiisti **2.**

(ширъястьэм) tuhlaavainen, tuhlaileva, epätaloudellinen

жым-жим *deskr.* 1. (кужмо) lujasti, kovasti; **ж. киээ кырмыны** puristaa lujasti hänen kättään 2. (лач-лач) tiiviisti, tiukasti; **выж** пульёс **ж. тыремын** lattialaudat on laudoitettu tiiviisti; **ымзэ ж.** пыдсаз (hän) sulki tiukasti suunsa ◇ **ж. оғнам қыли** jāin uröyksin (t. aivan yksin)

жимон joutuminen (*sattumalta*), sattuminen, osuminen

жимыны joutua (*sattumalta*), sattua, osua; **зор улэ ж.** sattua (t. joutua) sateeseen; книга лыдзыкум, тодмо ним шоры **жими** kirja lukiessani silmiini sattui tuttu nimi, kirja lukiessani satuin löytämään tutun nimen; **нюлэс-кысен губиё интые жими** metssässä osuin sienipaiakkaan

жиптийськон *teonn. v:stā жиптийськыны*

жиптийськыны 1. (пыкиськыны, ӟыгырскыны) painautua (*jatk vasten, toisiinsa kiinni*); **вын-агайёс оғ-օғзы борды жиптийськызы** veljekset painautuvat toisiinsa kiinni; **пинал мумиз борды**

жиптийськиз lapsi painautui äitiään vasten 3. (шымырскыны – адами с-съ) käpristellä, käertyvä (t. vetätytyä) kokoon; (пуксыны – дийс с-съ) kutistua, mennä koon (vaatteet)

жиптон 1. (ӟыгыртон, зйбон) puristaminen, painaminen (*jatk vasten*) 2. (пыдкутчан с-съ) puristaminen (*jalkineiden*)

жиптыны 1. (ӟыгыртыны, зйбыны) puristaa, painaa (*jatk vasten*); **музъем борды ж.** painaa maata

vasten; **мумиз пиналээ гадъ** бордаз жиптийс äiti puristi lapsensa rintaansa vasten 2. (пыдкутчан с-съ) puristaa (*jalkineet*); **ботинкае пыдме жиптэ** kenkäni puristavat jalkojani

жог I (чалик) nopeasti; (**жогак**, дыраз) kiireesti, kiireellisesti, pikaisesti // nopea, pika=, pikainen; kiireellinen; **ж. ветлайсъ поезд** pikajuna

жог II 1. (пöсъ) kuuma (*saunassa, uunissa*); **мунчо ж. на** sauna on vielä liian kuuma (*ei ole valmis saunomiseen*) 2. (**жу**) hiillos, hehkuvat hiilet • **гурлэн жогез бырымтэ на** 1) uuni on vielä kuuma 2) hiillos ei ole vielä palaanut loppuun

жогаќ (hyvin) nopeasti, joutuisasti; **ж. гинэ** (hyvin) nopeasti, kiireesti, häthätää; **ж. гинэ лэсътыны** tehdä nopeasti (t. kiireesti)

жоген 1. pian, kohta; **ж. солы дас арес тырмоз ни** hän täyttää pian kymmenen vuotta; **ж. тулыс вузни** kevät on lähellä (t. tulossa), keväät tulee pian 2. (**жог**) nopeasti **жог-жог** kiireesti, häthätää; **ж. дйисъскыны** rukeutua kiireesti

жоглык nopeus, vauhti
жогомон nopeutuminen, kiihtyminen

жогомыны nopeutua, kiihtyä

жогомытон nopeuttaminen, jouduttaminen, kiihdyttäminen

жогомытыны nopeuttaa, jouduttaa, kiihdyttää

жож 1. (вöсъ луон) harmi, loukkaus // (вöсъ карисъ) harmillinen, harmittava, loukkaava; **жожэ угвормы** hän ei kestä loukkausta; **коты ж.** minua harmittaa (t. louk-

каа) 2. (*жохомон*) mielipaha, mielenkarvaus, katkeruu // (*жохомытись*) mieltä pahoittava (t. katkeroitava), katkera **3.** (*куректон*) suru, murhe // (*жохмыт*) surullinen, murheellinen, haikea; **ж. гуръёс** surulliset (t. haikeat) sävellet; **ж. куара** surullinen (t. haikea) ääni; **ж. мылкыд** surullinen mieli(ala); **ж. мылкыдо** (*я. мылкыдъем*) surumielinien, murhemielinen; **ж. тусо** (*я. ымныръем*) surullisen (t. murheellisen, haikean) näköinen • **ж. кыльёс** 1) (*вöсъ карисъ*) harmittavat (t. loukkaavat, mieltä pahoittavat) sanat 2) (*жохмыт*) surulliset (t. murheelliset) sanat; **жоже усыктыны** 1) (*жохомытыны*) pahoittaa (t. katkeroitaa) jnk mieli, surettaa, tehdä surulliseksi (t. murheelliseksi) 2) (*обидыны*) loukata, tuottaa (t. aiheuttaa) harmia; **жоже усыны** 1) (*жохомыны*) pahoittaa mielensä, katkerouita, tulla surulliseksi (t. murheelliseksi) 2) (*жоже, обидае басытыны*) pahastua, loukkaantua, harmistua; **кöt ж. луны** 1) (*жоже, обидае басытыны*) pahastua, loukkaantua, harmistua 2) (*жохомыны*) pahoittaa mielensä, katkeroitua, tulla surulliseksi (t. murheelliseksi); **кötэз ж. карыны** 1) (*обидыны*) loukata, tuottaa (t. aiheuttaa) harmia 2) (*жохомытыны*) pahoittaa (t. katkeroitaa) jnk mieli, tehdä surulliseksi (t. murheelliseksi)

жожан *teonn.* *v:stā* **жожаны**

жожаны 1. (*жожтиськыса улыны*) valittaa, valitella **2.** (*кётжез возыны*) olla pahastunut

jllek, pahoittaa mielensä, olla loukkaantunut jstak; **со ялан мыным жожа** hän on yhä vielä pahestuksissaan minulle

жожкон, жожкыны > жожтиськон, жожтиськыны

жожмылэс > *seur.*

жожмыт surullinen, murheellinen, haikea; (*жож мылкыдъем*) surumielinien, murhemielinen; **ж. тусо** (*я. ымныръем*) surullisen (t. murheellisen, haikean) näköinen

жожомон *teonn.* *v:stā* **жожомыны**

жожомыны pahoittaa mielensä, katkeroitua, tulla surulliseksi (t. murheelliseksi); harmistua

жожомытсон *teonn.* *v:stā* **жожомытыны**

жожомытыны pahoittaa (t. katkeroitaa) jnk mieli, tehdä surulliseksi (t. murheelliseksi); tuottaa (t. aiheuttaa) harmia

жожон talkkuna; **ж. пызы** talkkunaajuhot; **ж. коканы** vatkata talkkunaa ◇ **ж. кöt** talkkunanystävä

жожтиськон valittaminen, valitus, moittiminen

жожтиськыны valittaa, valitella, moittia; **ас вылад ж.** olla tytytmätön itseensä; **бускельёс вылэ ж.** moittia naapureita; **куазы вылэ ж.** valittaa säättää, moittia säättää (huonoksi); **тазалык вылэ жожтиськыса улыны** valitella huonovointisuutta

жокак tukehduttavasti, tiiviisti, huppuun; **ж. пыдсаны** sulkea tiiviisti (*esim. pata kannella*); **ж. шобырскыны** peittää itsensä huppuun; **ж. шобыртыны** peittää huppuun

жокан *teonn. v:stā* **жоканы**

жоканы 1. (*жокаса бырыны*) тukehtua, tukahtua, läkähtyä; (*pösen, омыр öжытэн*) olla tukehtumaisillaan (t. läkähtymäisillään), olla tukehduksissa; **чынэн ж.** tukehtua savuun; **шобрет улын ж.** (*я. жокаса кулыны*) tukehtua peitten alla; *pösen ж.* olla tukehtumaisillaan (t. läkähtymäisillään) kuumuuteen; **шобрет улын ж.** olla tukehtumaisillaan (t. läkähtymäisillään) peitten alla **2.** (*пымыны, куаданы*) ummehtua, mädätä (*jauhot, jyvā, heinā*)

жокатйськон жокатйськыны > жокатскон, жокатскыны

жокатон *teonn. v:stā* **жокатыны**

жокатскон *teonn. v:stā* **жокатскыны**

жокатскыны peittää itsensä huppuun

жокатыны 1. tukeduttaa, tukahduttaa, läkähdyttää **2.** (*жокак ио-бытыны, ворсаны*) peittää (t. panna) huppuun, peittää kokonaan, sulkea tiiviisti; **картофкаэз мис-кае поныса ж.** panna perunat kannen alle kattilaan **3. kuv.** (*зү-быны*) ahdistaa, sortaa

жок-жок *deskr. 1. > жокыт 2. > жокак*

жокатйськон *teonn. v:stā* **жок-тйськыны**

жокатйськыны 1. (*бушатйськыны*) purkaa (lastinsa, kuormansa), tyhjentyä, tyhjetä; **машина жок-тйськиз** auto purki lastinsa; **ме-шок жоктйськиз** sakkia tyhjentyi (t. tyhjeni) **2. tekst.** (*шорт биньыса улыны*) vyyhdetä vyyhtimellä (t. vyyhdinpuulla) (*kehruulanka*) **3. pass.** *v:stā* **жоктыны**

жоктон 1. (*бушатон*) purkaminen (*lasti, kuorma*), tyhjentäminen **2. tekst.** (*шорт бинён*) vyyhteämisen, vyyhdintä (*vyyhtimellä*)

жоктонпуд *tekst.* vyyhdin(puu), kerinpuut

жоктыны 1. (*бушатыны*) purkaa (*lasti, kuorma*), tyhjentää; **маши-наэз ж.** purkaa auto lastista, purkaa auton lasti; **мешокез ж.** tyhjentää sakkia; **мешокысы тысез ж.** tyhjentää sakkia jyvästä, tyhjentää sakkista jyvä **2. tekst.** (*шорт биньыны*) vyyhdetä vyyhtimellä (t. vyyhdinpuulla) (*kehruulanka*); **шорт ж.** vyyhdetä villalanka vyyhtimellä

жоктэм 1. partis. v:stā **жоктыны**

2. (*бушатэм*) purkaminen (*lastin, kuorman*), tyhjentäminen **3. tekst.** (*шорт бинем*) vyyhdintä, vyyhteämisen (*vyyhtimellä*) **4. tekst.** (*жоктэм шорт*) vyyhti (*kehruu-lankojen*)

жокыт 1. (*окыт*) tukahduttava, tukahduttava, kuumia, painostava; (*секыт, урод омыро*) raskasilmainen, huonoilainen; **ж. омыр** tukahduttava ilma; **мыным ж.** (*потэ*) minulla on tukahduttava (*olo*); **татын туж ж.** tässä on hyvin tukahduttavaa; **ж. кóмнатá** raskasilmainen (*t. huonoilainen*) huone **2.** (*неймыт, шимес*) synkkä, tihä; **ж. нюлэс** synkkä metsä

жома́к 1. (*неймытак*) äkkiä (*hä-märtää, pimetä*); **(куазь) ж.** луиз äkkiä hämärsi (t. pimeni, pimenti); **2. (гомак)** yhtäkkiä (*tuli leimahtaa t.leviää*); **ж. тыл бась-ти́з** tuli levisi yhtäkkiä; **ж. тыл поти́з** tuli leimahti yhtäkkiä

жомал hämärä; **жомалэн гуртэ вуим ни** tulimme kotiin vasta hämäriissä; **ж. луны** hämärtää, hämärtää

жомдон teonn. v:stā **жомдыны**

жомдыны 1. (гордэхтыгээзь пыжыны) ruskistua, paistua ruskeaksi (*leipä, paisti*) **2.** (жомытыны) hämärtää, hämärtää

жоместон 1. märehtiminėn **2.** (жомыс) märepalā, purū

жоместыны märehtiä (*lehmä*)

жомо-жом deskr. pilkkopimeä, pilkkosen pimeä; **куазь ж. карискиз** (ulkona) tuli pilkkopimeä; **нюлэскын ж. пеймыт** metsässä on pilkkopimeä

жомзон teonn. v:stā **жомзыны**

жомзыны 1. (гордэхтыгээзь пыжыны) ruskistua, paistua ruskeaksi (*leipä, paisti*) **2.** (гомзыны) sytytä (palamaan, tuleen); **пус сокуик жомзизы** (poltto)puut syttyivät heti (palamaan)

жомзытон teonn. v:stā **жомзытыны**

жомзытыны 1. (гордэхтыгээзь пыжыны) ruskistaa, paistaa ruskeaksi (*leipä, paisti*) **2.** (жуватыны) sytyttää (palamaan, tuleen)

жомо-югдо, жомо-югыт hämärä, puolipimeä; **ж. луны** hämärtää, hämärtää

жомыс märepalā, purū; **ж. жоместыны** märehtiä (*lehmä*)

жомыт hämärä, puolipimeä, himmeä, hämyinen; **ж. тыльёс** himmeät valot; **ж. луны** hämärtää, hämärtää; (**куазь**) **жомытэн 1.** (ж. дыръя) hämäriissä, hämäriän aikaan **2.** (жомытэн сэрэн) hämärän takia; **татын ж. ук** tässähän on hämärä(ä)

жомытан hämärtäminen, hämärtyminen

жомытаны hämärtää, hämärtää

жомытмон teonn. v:stā **жомытыны**

жомытыны 1. (жомытыны) hämärtää, hämärtää **2.** (неймытээзь жеганы) viipyä hämäriän (t. pimeään) saakka, palata kotiin hämäriissä (t. pimeässä)

жомытомон, жомытомыны > жомытмон, жомытыны

жопы aukko, luukku; räppänä; **мунчо ж.** räppänä, savauukko (*saunassa*)

жота́к 1. > жотра́к 2; 2. (чутрак) jyrkästi, tiukasti, päättäväisesti; (*mečak*) suoraan (*sanoa*); **ж. ве-раны** sanoa (t. vastata) jyrkästi (t. karkeasti, suoraan); **ж. пумит лу-ны** kielää jyrkästi; **ж. юаны** kysyä suoraan

жот-жот deskr. **1. > жотыр, жотыр-жотыр 2; 2. > жота́к 2**

жотра́к 1. deskr. (лосырак) rusahdus; rusahtaan; **ж. вазыны (я. карыны, кылышсыны)** rusahtaa, kuulua rusahdus **2.** (чутрак, жогак) jyrkästi; **ж. берытсыны** kääntää jyrkästi; **ж. вандыны** leikata kahtia (t. puoliksi); **ж. кесьны** repäistää kahtia; **ж. чигтыны** katkaista kahtia **3. > жота́к 2**

жотрес 1. (чиғиськылйыс, түясъ-кись) hauras, helposti katkeava (t. särkyvä, murtuva); **ж. улвай** helposti katkeava oksa **2.** (чурыйт) kova, sitkeä; **ж. силь** kova (t. sitkeä) liha **3. kuv.** jyrkkä(sanainen), kirpeä(sanainen), ankara, terävä, karkeaa; **ж. адями** jyrkkä (t. ankara) ihminen; **ж. кыл вераны** sanoa

жyrkät (t. karkeat) sanat
жотыр, жотыр-жотыр 1. *onom.*
kuvaa rusahtelia, rasahtelia: **ж.**
вазыны (я. карыны, кылйсыкыны) rusahdella, rasahdella;
пыд улын улвайёс ж. тийяско
jalkojen alla oksat murtuvat rasahdellen 2. *deskri.: ж. вандылыны*
leikata (t. leikellä) paloiksi; **ж. кесины** repiä paloiksi
жотырак > жётрак
жотырес > жотрес
жотыртон rusahtelu, rasahtelu
жотыртыны rusahdella, rasahdella ◊ **сюлэм жотыртэ** ikävä jäytää
(t. kaivaa) mieltä, sydäntä särkee
жёк рöytä; **гожъяськон ж.** kirjoituspöytä; **ужан ж.** työröytä;
ж. пул pöytälevy; **ж. выл** röydän pinta; **ж. выл тыр сиён-юон**
täysi pöytä (t. pöydällinen) ruokia;
ж. вылын pöydällä; **ж. пушкын** pöytälaatikossa; **ж. сьёр**
kyržan juomalaulu, pöytälaulu;
ж. сьёры пуксыны istua (t. istutuuta) pöytään; **ж. сьёрын** пуксыны istua pöydässä; **жёке** поныны panna pöytälaatikkoon;
жёкын pöytälaatikossa
жёккышет pöytäliina
жу hehkuvat hiilet, hiiilos; **жу луыны** hiiiltyä; **жу подыны** peittää
(t. sammuttaa) hehkuvat hiilet tuhalla
жуан 1. palaminen, palo; (*эстийскон*) lämpäaminen (*uunin*) 2. *kuv.*
palaminen; (*чыжыт луон*) punoitamisen; (*nösektöön*) kuumoittaminen
жуаны 1. palaa; (*эстийскыны*) lämmitä (*uuni*); **пуюс жуало**
(poltto)ruut palavat; **тылзы корказы (я. корка пушказы) жуа**

на вал heidän talossaan paloivat
vielä valot; **гуред жуа на-а?** onko uuni vielä lämpämässä 2. *kuv.*
palaa; (*чыжыт лууны*) punoitataa; (*nösektyni*) kuumoittaa; **синъёсыз жуало** hänen silmänsä palavat; **бамъёсыз жуало** (*чыжытесь*) hänen poskensa palavat (t. punoitavat); (*nösektysa*) hänen poskensa kuumoittavat
жуась partis. v:stā жуаны
жуасьnumыр el. kiiltomatoo (Lam-pyris noctiluca)
жуатийскон, жуатийскыны >
жуатскон, жуатскыны
жуатон 1. sytyttäminen, virittäminen (*tuleen*) 2. *kuv.* sytyttäminen; innostaminen
жуатскон teonn. v:stā жуатскыны
жуатскыны 1. sytytä (palamaan, *tuleen*), alkaa palaa, virittää; (*еэтыл с-съ*) sytytä; **укноосын тыльёс жуатскизы** ikkunoihin sytyti valo 2. *kuv.* (*бурудъяскыны*) sytytä, puhjeta; kuohahtaa; **синъёсыз шумпотонэн жуатскизы** hänen silmänsä sytytivät ilosta; **сюлмыз жуатскиз** hänen mielensä kuohahti 3. *kuv.* (*кутскыны*) sytytä, puhjeta, kiihtää; **кусазы керетон жуатскиз** heidän välillään sytyti (t. puhkesi) riita
жуатъян, жуатъяны iter. > жуатон, жуатыны
жуатыны 1. sytyttää, virittää (*tuleen*); **спичка ж.** sytyttää tulitikki; **тылэз ж.** sytyttää valot 2. *kuv.* (*бурудъяны*) sytyttää; saada innostumaan, innostaa
жубис raollaan; raolleen; **ös ж.** ovi on raollaan; **ösээж. карыны** avata ovi raolleen, raottaa ovea

жубйыны 1. (*пұс пүктыны*) мерkitä (*karjaan, puita tekemällä leikkauskia*); **ыжъёсты** ж. merkitä lampaita 2. (*к-сы бекчеез*) uurtaa (*tynnyri, saavi*); **вышкыез** ж. uurtaa saavi; **муш колодаез** ж. uurtaa (t. kovertaa) mehiläispöntöön aukko, reilittää mehiläispöntö

жубъем 1. *partis. ja teonn.* v:stā
жубйыны 2. > **жубы**

жубъён *teonn.* v:stā **жубйыны**
жубы 1. (*nyc*) merkki, merkintä (*karjan korvissa, puussa*) 2. (*бекчелән*) шүрттеге (*tynnyrissä, saavissa*) 3. (*муш колодалән*) aukko (*mehiläispöntössä*)

жүё sammaleinen, sammalpeitteinen

жужан 1. (*шунды, толээз с-сы*) nouseminen, nousu (*auringon, kuu*); **шунды** ж. auringonnousu 2. (*турын, куар с-сы*) orastamisen, versominen 3. (*ку вылә*) ilmaantuminen, nouseminen (*ihottuman, pisaman*)

жужаны 1. (*шунды, толээз с-сы*) nousta (*aurinko, kuu*) 2. (*турын, куар с-сы*) orastaa, nousta oraalle, versoaa; olla oraalla 3. (*ку вылә*) ilmaantua, nousta (*ihottuma, pismama*)

жужда *postp.* (=)korkuinen, (=)pietuinen, (=)mittainen, (=)kokoinen, noin ... korkea (t. pitkä); **корка** ж. talon korkuinen; **кык метр** ж. noin kaksi metriä korkea (t. pitkä), kahden metrin korkuinen (t. mittainen, pituinen); со **мон** ж. ни hän on jo minun mittaiseni (t. pituiseni, kokoiseni)

жуждала korkeus; (*адямилән, пойишурлән*) pituus, mitta, koko;

коркалән **жуждалаез** talon korkeus; **адямилән** **жуждалаез** ihmisen pituus

жужыйны nousta (*taikina, vesi*); **ву син куспын** **жужийиз** vesi nousi silmin nähden; **няне умой** **жужийиз** taikinani nousi hyvin **жужжем** 1. *partis. v:stā* **жужыйны**; ж. **нянь** onnistunut leipä (*hyvin nousseesta taikinasta leivottu leipä*) 2. (*жужъён*) nousu, nouseminen (*taikinan, veden*)

жужъён nouseminen, nousu (*tai-kinan, veden*)

жужыт korkea; (*адями, пойишур*) pitkä, kookas; ж. **гурезъ** korkea vuori; ж. **пиосмурт** pitkä (t. kookas) mies

жужытлык > **жуждала**

жужыт-лапегó erikorkuinen; (*адямис с-сы*) eripituinen; (*бадзымо-тичиё*) erikokoinen; ж. **писпуюс** erikorkuiset puut

жүэктон hiiiltyminen

жүэктыны hiiiltyä

жуй *kasv.* sammal

жўй-жўй *deskr.* tuuheala, kuohkeala, (*hyvin*) pehmeä; ж. **небыт табань** hyvin pehmeä kakkara; **табань** ж. kakkara on kuohkeala, kakkarat ovat kuohkeita; **узым** ж. **жужаз** syysvilja on noussut oraalle tuuheana

жүэктон sammaloituminen

жүэктыны sammaloitua

жүйы > **жуй**

жук ruuo; **йёло** (я. *йёлын*) ж. maitoriuuo ♂ **кызыпу** ж. koivuvitsa; **кызыпу** жукен сюдина antaa jllek vitsaa

жутись-дэмләс 1. *partis. v:stā*

жутыны-дэмланы 2. (*дэмчи*) naittaja(eukko)

- жутіськон, жутіськыны** >
жутскон, жутскыны
- жутісь-лэзись** 1. *partis. v:stā*
жутыны-лэзыны 2. (дэмчи)
 naittaja(eukko)
- жуткам** 1. *partis. ja teonn. v:stā*
жутканы 2. (пужыятыса күэм
 басма) kuviallinen (kangaspulla
 kudottu) kangas, kuviokangas; **ж.**
 дэрэм kuviallinen leninki (t. pu-
 ku) (*joka on ommeltu kotikutoises-*
ta kankaasta)
- жуткан** *teonn. v:stā* **жутканы**
- жутканы** 1. > **жутъяны** 2. *kuv.*
 (кычे ке уже кыскыны) taivut-
 taa, suostuttaa, saada taivutetuksi;
kuv. (маке карыны узатыны) yl-
 lyttää, kiihottaa, saada yllytetyksi
 (t. kiihotetuksi) 3. (*myös жуткаса*
куны) *tekst.* kutoa kuviolliseksi
 (kangaspulla)
- жуткаськон** *teonn. v:stā* **жут-**
каськыны
- жуткаськыны** *iter. nousta, kohota,* kohoilla (*usein*)
- жутон** 1. *teonn. v:stā* **жутыны** 2.
 nostaminen, nosto, kohottaminen,
 kohotus
- жутон-дэмлан** *teonn. v:stā* **жу-**
тыны-дэмланы
- жутон-лэён** *teonn. v:stā* **жуты-**
ны-лэзыны
- жутос** kantamus, taakka
- жутскон** 1. *teonn. v:stā* **жутскы-**
ны 2. nouseminen, nousu, kohoa-
 minen
- жутскыны** 1. nousta, kohota; **ву**
вылэ **ж.** nousta veden pinnalle;
музьем вылысь **ж.** nousta
 maasta; **омыре** **ж.** nousta (t. ko-
 hota) ilmaan; **тузон** **жутскиз**
 pöly nousi; **выль коркаос** **жут-**
скизы uudet talot nousivat 2. (к-

съ хозяйство, завод) nousta, pa-
 lata (t. palautua) (entiselleen) 3.
kuv. (дунъёс, мылкыд с-сы)
 nousta, kohota, kasvaa; **дунъёс**
жутскизы hinnat kohosivat (t.
 nousivat, kasvoivat); **мылкыд**
жутскиз mieliala kohosi (t. nou-
 si, parani) 4. *kuv.* (к-сы долж-
 ностья) kohota, yletä, nousta; **со**
директорозъ **жутскиз** hän yleni
 johtajaksi (t. rehtoriksi) 5. *kuv.*
 (кинлы ке, марлы ке пумит)
 nousta (vastaan, vastustamaan, ka-
 pinaan); **тушмонлы пумит** **ж.**
 nousta vihollista vastaan

жутъян 1. *teonn. v:stā* **жутъяны**
 2. nostelu, nostaminen, kohottelu,
 kohottaminen 3. *maat.* (мудон)
 multaaminen, multaus, mullittami-
 nen

жутъяны *iter.* 1. nostella, nostaa,
 kohotella, kohottaa; **сенике ту-**
рын **ж.** nostella heinää parvelle 2.
maat. (мудыны) mullata, mullittaa
 (*perunaa*); **картофка** (**я. кар-**
тошка) **ж.** mullata perunaa 3.
 (пуктылыны) rakentaa, rakennel-
 la; **выль коркаос** **ж.** rakentaa
 uusia taloja 4. (**жутыны-дэмла-**
ны) yrittää (t. haluta) naittaa, suo-
 sittaa jnk vaimoksi, kosia; (**бызё-**
но нылэз я. егит пиеz ушъяны)
 kehua, ylistää, suosittaa (*morsian-*
ta t. sulhasta)

жутъяськон nouseminen, nousu,
 kohoaminen; *vrt. seur.*

жутъяськыны nousta, kohota
 (*usein*)

жутыны *iter.* 1. nostaa, kohottaa;
валесись **ж.** nostaa vuoteesta;
киез **ж.** nostaa käsi (ylös) 2.
 (лэсътыны, пуктыны) rakentaa;
 pystyttää; **корка** **ж.** rakentaa talo

3. (к-сь хоziйствоeз, завoдэз) nostaa jaloilleen, panna kuntoon; **эконоmикаeз выльысъ ж.** pala-uttaa talous entiselleen **4. kuv.** (дуньёсты, мылкыдэз) nostaa, kohottaa, korottaa; **дуньёсты ж.** korottaa (t. nostaa) hinnat; **мыл-кыдэз ж.** kohottaa (t. nostaa) mieliala **5. kuv.** (к-сь должнос-тез) korottaa, ylentää; **кинлэсъ ке должностезъ ж., кинэ ке должностезъя ж.** ylentää joku virassa **6. kuv.** (жутыны-дэмланы) yrittää (t. haluta) naittaa, suosittaa jnk vaimoksi, kosia; (бызё-но нылэз я. егит пиеz ушъяны) kehua, ylistää, suosittaa (*morsianta t. sulhasta*) **7. kuv.** (кычe ке уже кыскыны) taivuttaa, suostut-taa, saada taivutetuksi; (*маке ка-рыны узатыны*) yllyttää, kiihot-taa, saada yllytetyksi (t. kiihote-tuksi) **2. > жутыны-дэмланы жутэс murt. el.** haukka; > душес жутэт > **жутос**

жуш anat. **1.** (кötпуши) maha(lauku), vatsa(lauku) **2.** (дыж) vatsa-kalvo ⌂ **жоб** (я. лек) ж. äkäpussi, kiukupussi

жушмекей ruhek. (бадзым кёт) möhömaha **2.** (жоб жуши) äkäpus-si, kiukupussi

жуштон 1. (оигетон) vaikerointi, vaikertaminen, vaikerrus, voihi-minen **2.** (секытэн шокан) pu-hukuminen, puuskuttaminen **3. kuv.** (жожтиськон) vaikerointi, ruikut-taminen, ruikutus, valittaminen, valitus

жуштыны 1. (оигетыны) vaike-roida, vaikertaa, voihkia **2.** (секытэн шоканы) puhkua, puuskuttaa **3. kuv.** (жожтиськыны) vaikeroi-da, ruikuttaa, valittaa

жуштэм 1. partis. v:stā **жушты-ны; ж. куара** vaikeroimisääni, voihkina **2.** (оигетэм) vaikerointi, vaikerrus, vaikertaminen, voihek, voihkina **3.** (секытэн шокам) puhkuminen, puuskuttaminen **4. kuv.** (жожтиськем) vaikeroimi-nen, ruikuttaminen, valittaminen

жуян teonn. v:stā **жуяны**

жуяны 1. (жуй октыны) kerätä (t. poimia) sammalta **2.** (туйлыны) tilkitä (t. rivetä, tukkia) sammalella; **мунчоеz ж.** tilkitä (t. rivetä) saunaan raot sammalella

жыбы 1. (бекчелэн) uurre (tynny-rissä, saavissa) **2.** (пус) merkki, merkintä (puissa, karjan korvissa)

жутыны-лэзыны 1. (кычe ке уже кыскыны) taivuttaa, suostut-taa, saada taivutetuksi; (*маке ка-рыны узатыны*) yllyttää, kiihot-taa, saada yllytetyksi (t. kiihote-tuksi) **2. > жутыны-дэмланы жутэс murt. el.** haukka; > душес жутэт > **жутос**

жуш anat. **1.** (кötпуши) maha(lauku), vatsa(lauku) **2.** (дыж) vatsa-kalvo ⌂ **жоб** (я. лек) ж. äkäpussi, kiukupussi

жушмекей ruhek. (бадзым кёт) möhömaha **2.** (жоб жуши) äkäpus-si, kiukupussi

жуштон 1. (оигетон) vaikerointi, vaikertaminen, vaikerrus, voihi-minen **2.** (секытэн шокан) pu-hukuminen, puuskuttaminen **3. kuv.** (жожтиськон) vaikerointi, ruikut-taminen, ruikutus, valittaminen, valitus

жуштыны 1. (оигетыны) vaike-roida, vaikertaa, voihkia **2.** (секытэн шоканы) puhkua, puuskuttaa **3. kuv.** (жожтиськыны) vaikeroi-da, ruikuttaa, valittaa

жуштэм 1. partis. v:stā **жушты-ны; ж. куара** vaikeroimisääni, voihkina **2.** (оигетэм) vaikerointi, vaikerrus, vaikertaminen, voihek, voihkina **3.** (секытэн шокам) puhkuminen, puuskuttaminen **4. kuv.** (жожтиськем) vaikeroimi-nen, ruikuttaminen, valittaminen

жуян teonn. v:stā **жуяны**

жуяны 1. (жуй октыны) kerätä (t. poimia) sammalta **2.** (туйлыны) tilkitä (t. rivetä, tukkia) sammalella; **мунчоеz ж.** tilkitä (t. rivetä) saunaan raot sammalella

жыбы 1. (бекчелэн) uurre (tynny-rissä, saavissa) **2.** (пус) merkki, merkintä (puissa, karjan korvissa)

3. (дэрэмлэн сөнөз) kainalopaikka, kainalotilkku; kiila(levike) (*paidassa*); **кунул ж.** kainalopaikka, kainalotilkku

жыбыян teonn. v:stā жыбыяны
жыбыяны 1. (бекчееz) uurtaa (*tynnyri, saavi*) **2.** (пус пуктыны) merkitä (*puita tekemällä syvennyksi ja leikkauksia*) **3.** (сен пуктыны) panna kainalopaikka (t. kainalotilkku, kiilalevike)

жыж laho, kulunut (*kangas*); (*ку сь ou*) halkeillut, pykinty (*nahka*); **ж. басма** laho kangas

жыжол makuulavan alus (*kanojen talvehitimistila*)

жыжомем 1. *partis. ja teonn. v:stā жыжомыны 2.* (жыж луэм) laho(nnut) (*kangas, nahka*) **3. kuv.** (лябзэм) heikennytt, heikentynyt, heikko (*näkö, muisti*)

жыжомон 1. (жыж луон) lahoaminen (*kankaan, nahaan*) **2. kuv.** (лябзон) heikkeneminen, heikentyminen (*näön, muistin*)

жыжомыны 1. (жыж луыны) lahota (*kangas, nahka*) **2. kuv.** (лябзыны) heiketä, heikentyä (*näkö, muisti*)

жыжомытон 1. (жыж карон) lahotaminen (*kangas, nahka*) **2. kuv.** (лябзытон) heikentäminen (*näkö, muisti*)

жыжомытыны 1. (жыж карыны) lahottaa (*kangas, nahka*) **2. kuv.** (лябзытыны) heikentää (*näkö, muisti*)

жыжы 1. арам (я. куро) ж. sänki **2. (потись тылы)** sulan alkio, sulan kanta (*vasta kasvava*)

жык turt. 1. part. (ук) =han / =hän 2. konj:na (нош, бен, а) entä

жыны puoli; **ж. ведра** puoli san-

koa; **куинь но ж.** 1) kolme ja puoli 2) (час) puoli neljä (*kellon-aika*); **одиг но ж.** 1) puolitoista 2) (час) puoli kaksi (*kellonaika*)

жыныё kesken(eräinen), keskenteekoinen, puolivalmis; **уже ж. кылиз** työni jää kesken(eräiseksi) (t. puolivalmiiksi) ◇ **коты ж.** olen huolissani jstak

жыныё-урдсө kesken(eräinen), keskentekoinen, puolivalmis

жыт ilta // illalla; **бер ж.** s. myöhäinen ilta, iltamyöhä // adv. iltamyöhällä; **туннэ ж.** adv. tään iltana // s. tämän päivän ilta; **чуказе ж.** adv. huomenillalla, huomisiltna // s. huomisilta; **чуказеяз ж.** seuraavana iltana; **ж. котыр(ын)** iltaan mennessä, illan tullen (t. suussa); **ж. пал** iltaan mennessä, illan tullen (t. suussa); **жытлы быдэ** joka ilta; **жытлы пумит** > **ж. пал**; **жыт(сэ) сиськон** illallinen; **жытсэ сиськыны** syödä illallista; **жытъёсы** iltaisin; **чукнаисен жытозъ** aamusta iltaan **жытазе** illalla; **ж. котыр(ын)** iltaan mennessä, illan tullen (t. suussa); **толон ж.** eilen illalla, eilisiltana; **туннэ ж.** tään iltana; **чуказе ж.** huomenillalla, huomisiltna

жытазеян illastaminen

жытазеяны illastaa, syödä illallis-ta; > **жыт:** **жытсэ сиськыны**

жытбыт koko ilta (t. illan)

жытлань kohti iltaa, iltaan; **нунал ж. кариське** (я. кыстийське, мынэ) ni päivä kallistuu iltaan; **шунды ж. кариське** (я. мынэ) ni aurinko painuu mailleen

жытлапал > **жыт пал**

жытмон teonn. v:stā жытмыны

жытмыны 1. hämärtää, hämärtyä; куаэз **жытме ни** päivä hämärtää (t. hämärtyy) **jo 2.** (жытозъ жеганы) viipyä iltaan saakka, palata kotiin vasta illalla (t. pimeässä)
жытнянь iltapäiväateria, iltapäivän välipala
жытомон hämärtäminen, hämärtyminen
жытомыны hämärtää, hämärtyä

жытпал länsi // läntinen; (*к-сь шаеръёсысь*) länsimainen, lännen, länsimaiden; **ж. тöl** länsituuli; **ж. литература** länsimainen kirjallisuus; > **шундыпуксён**
жыт-чук (*жыт-чукъёсы*) aamuisin ja iltaisin; (*жытазе но чукна*) aamulla ja illalla
жытышыд illallinen

3

забастовка lakko
забор aita
заведение: дышетскон 3. oppilaitos
заведующий johtaja, hoitaja;
 нылпи садлэн **заведующиеz** lastentarhanjohtaja
завещание testamentti, jälkisäädös; **з. кельтыны** (я. сётыны) jättää testamentti
зависеть: з. **карыны** гируппua, olla riippuvainen
зависимой гируппuvainen, epätsevänen
 зависимость riippuvuus(suhde), riippuvaisuus; orjuus; **крепостной** з. maaorjuus
 завод I 1. tehdas; **автомобиль** (поттон) з. autotehdas **2.** (вал вордонни) hevossiittola **3.** *murt.* Iževsk (*kaupunki*)
 завод II (*к-сь часлэн*) veto, vetäminen (*kellon*)
 завод III *murt.* (арбери) esine; (*котыр*) tavarat, kamppeet

заводён I *puhek.* hankkiminen, hankinta, saaminen, saanti; perustaminen, perustus
 заводён II *teonn.* v:stā **заводьыны II**
 заводить: з. **карон** käynnistäminen; (*к-сь часээз*) vetäminen, veto (*kellon*); **з. карыны** käynnistää, panna käyntiin; (*к-сь часээз*) vetää (*kello*)
 заводьыны I *puhek.* hankkia, saada; perustaa; **пуны з.** hankkia koiraa; **хозяйство з.** perustaa talous
 заводьыны II *murt.* > **заводить карыны**
 завхоз taloudenhoitaja
 загáдка arvoitus; > **мадисъкон 4,** **мацкыл**
заговор salaliitto
загс siviilirekisteritoimisto
 задача mat. (lasku)tehtävä; **з. лэссыны** ratkaista tehtävä
 завод I innokas, intomielinen, elämänhaluinen // innokkaasti, innostuneesti; **з. мылкыдын** intomie-

lin, innokkaasti **2.** (*шулдыр*) hil-peä; riemukas // hilpeästi; **3. кыр-зан** riemukas laulu **3.** (*чырткем, провор*) reipas, vilkas // reippaasti, vilkkaasti; **3. пересь** reipas vanhus **задормон** *teonn.* *v:stā* **задормыны** **задормыны** innostua, tulla reip-paaksi
зажигалка sytytin; sytkäri *puhek.*
заказ tilaus, varaus; **3. лэсътыны** (я. сётыны) jättää (t. tehdä) ti-laus; **3. сётись** tilaaja
заказтон tilaaminen, tilaus, varaa-minen, varaus
заказтыны tilata, varata
заключённой (*rangaistus*) vanki
закод (ulko)käymälä; puusee *pu-hek.*
закон laki; **3. кутыны** hyväksyä laki; **3. кылдытайсь** lainsäätäjä // lainsäädännöllinen; **3. поттись** lainsäätäjä // lainsäädännöllinen, lakiasäätävä; **3. поттон** lainsää-däntä; **3. поттыны** säättää laki; **законлы** pumit lakia vastaan; **законлы** pumit luisyc lainvastainen; **законлы** тупан laillisuuus, lainmukaisuuus; **законлы** тупась laillinen, lainmukainen; **законъя** lain mukaan, lainmukaisesti; **законъя** луон lainmukaisuus, laillisuuus; **законэз** палэнтыны kumota laki
законодательство **1.** (*закон пот-ton*) lainsäädäntä **2.** (*закон рад-лык*) lainsäädäntö; > **катрадлык**
закономёрной lainalainen, lainmu-kainen
закономёрность lainalaisuus, lain-mukaisuus
закуска *puhek.* alkupalat, leikke-leet; (*вина юыку*) гуурпурпала
зал sali; (*учкон зал*) katsomo

залив lahti; *vrt. сюм*
залог **I** pantaus, kiinnitys; pantti, vakuus
залог **II** *kiel.* (verbin) pääluokka; **действительной** **3.** aktiivi; **стра-дательной** **3.** passiivi
заложник panttivanki
замáн *murt.* nopeasti
заместитель vara=, apulais=; **ми-нистстрэз** заместитеlez varami-nisteri
замечание huomautus
замок linna
замо́к lukko
замш mokka(nahka), säämiskä
замыка́ние *sähk.* oikosulkku
занавес esirippu; > **катанчи**
 занавеска verho, uudin; > **возьет:**
 укно возьет
занятие (oppi)tunti; **занятиос** (урокъёс) (oppi)tunnit; (*дышиет-скон*) opinnot, opiskelu
зангари **1.** (*чагыр*) (vaalean)sini-nen **2.** > *seur.*
зангарисяська *kasy.* ruisukka, ruiskaunokki (*Centaurea cyanus*); > **лызыыр,** **лызыырсяська**
забочник etäopiskelija, kirjeopiske-lija (*esim. korkeakoulussa*)
забочно: **3. дышетскыны** opiskella etäopiskeliana (t. kirjeopiskelija-na), opiskella kirjekurssin välyky-sellä (*esim. korkeakoulussa*)
забочной: **3. дышетскон** etäopiske-lu, kirjeopiskelu (*esim. korkeakou-lussa*); **3. ёзлюкет** (я. отдеle-ниe) etäopetusosasto, etäopiskelu-osasto, etäopiskelulinja
запас vara(t), varasto
запасан varaaminen, varaus
запасаны varata
записка **1.** (*гожтэт*) kirjelap-pu(nen) **2.** (*үжказаз*) kirje(lmä);

- selvitys
заповéдник luonnonsuojelualue, luonnonpuisto
запятой *kiel.* pilkku; **з. пунктыны** panna pilkku; > **люкон пус** ◇
тóчкаен з. puolipiste
зар: зар бóрдыны itkeä hillittömästi
зарадан, зараданы > **зарядан,**
заряданы
заразить: з. **карон** tartuttaminen; **з.**
карыны tartuttaa
зарезь meri
зár-зар > **зар**
зарни kulta // kultainen
зарниву kultaus, kultasilaus, kultapäälyste
зарнивуан kultaaminen, kultaus
зарнивуаны kullata, silata kullalla
зарниян *teonn.* v:stā **зарнияны**
зарнияны 1. > **зарнивуаны** 2. *kuv.*
 palkita ruhtinaallisesti (t. runas-kätisesti), hukuttaa rahaan
зарнияськон *teonn.* v:stā
зарнияськыны
зарнияськыны tulla kullanväri-seksi (t. keltaireksi)
зарóдыш *biol.* (адямилэн, пöй-шурлэн) alkio, sikiö; (будослэн)
 kasvi(n)aiche
заряд 1. (пычал тýрлыклэн) panos
 2. (электро=) varaus, lataus
зарядан lataaminen, lataus, panostaminen, panostus (*pyssyn*)
заряданы ladata, panostaa (*pyssy*);
 пычалэз з. panostaa (t. ladata)
 pyssy
зарядить: з. **карон**, з. **карыны** >
зарядан, заряданы
зарýдка voimistelu; з. лëссыны
 voimistella
заседáние istunto
заслúга ansio
- заслúженной** *ruhek.* ansioitunut; tunnustettu, arvostettu; > **дано** 3
зачёт (osa)tentti, kertauskuulustelu; suoritusmerkintä (*kuulustelun, kurssin*); **з. пунктыны** antaa suoritusmerkintä (*opintokirjaan*); **з. сётыны** suorittaa osatentti (t. kertauskuulustelu) ◇ **з. книжкá** opin-tokirja
заявка 1. (*курон*) hakemus, anomus 2. (*заказтон*) tilaus
заявлéние hakemus, anomus; з.
сётыны jättää hakemus (t. anomus)
звено ryhmä; työryhmä
зверофéрма turkistarha, turkisfarmi
зверь *ruhek.* eläin; > **пöйшур**
звонить: з. **карыны** 1) *ruhek.*
 (кинлы ke) soittaa puhelimella 2)
 (к-сь телефон) soida (*puhelin*); >
жингыртыны 2, 3
звонкой *kiel.* soinnillinen; з. **со-**
глáсной soinnillinen konsonantti;
> **жингрес** 2
звонок 1. (soitto)kello; ёс з. ovikello; з. **сётыны** soittaa (soitto)kel-loa 2. (*жингыртэм*) (kellon)soitto;
телефон з. puhelimen soitto
зéбрa el. seebra
земляк *ruhek.* (одиг кунысь, шаे-рысь) maanmies; (одиг ёросысь, улосысь) kotipaikkakuntalainen
землянка maamaja; korsu
зенит lakipiste, zeniitti [tse=], keskitaivas
зенítка ilmatorjuntatykki
зеркал *ruhek.* peili; > **синучкон**
зýбем 1. *partis.* v:stā **зýбыны** з.
калык sorrettu (t. ahdistettu) kansa 2. (*зýбон*) painaminen, puristaminen, rutistaminen 3. *kuv.* (*кучолтонээ*) painostaminen, painos-

tus, tukahduttaminen **4. kuv.** (зү-быса, ултүяса возем) ahdistami-nen, ahdistus, sortaminen, sorte
зыйбет 1. paino (*esine*) 2. kuv. (зү-быса, ултүяса возён) sorte, ies
зийб-зийб hilja, rauhallisesti, sävyisä // hiljainen, rauhallinen, sä-vyisä; з. **пукыны** istua hiljaa (t. rauhallisesti); з. **адями** hiljainen (t. sävyisä) ihmisen
зыйбись 1. *partis.* *v:stā* **зыйбыны** 2. kuv. (к-сь кичётонээ) painostaja, tukahduttaja **3. kuv.** (зийбыса, ултүяса возись) ahdistaja, sortaja
зыйбиськем *partis.* ja *teonn.* *v:stā* **зыйбиськыны;** з. **мылкыд** ma-sentunut mieliala
зыйбиськон 1. nojaaminen, nojautu-minen 2. (мылкыд с-сь) masentu-minen, (mielialan) painuminen
зыйбиськыны 1. painautua; (пы-киськыны) nojata, nojautua 2. (мылкыд с-сь) masentua, painua (mieliala) **3. pass.** *v:stā* **зыйбыны**
зйбломон asettuminen, talttuminen, rauhoittuminen
зйбломыны asettua, talttua, rau-hoittua
зйбломытон talttuttaminen, talttu-tus, rauhoittaminen
зйбломытыны taltuttaa, rauhoitaa
зйбомон, зйбомыны > зйбломон, зйбломыны
зйбон 1. painaminen, puristaminen, rutistaminen **2. kuv.** (кичётонээ) painostaminen, painostus, tukah-duttaminen **3. kuv.** (зийбыса, ултүяса возён) ahdistaminen, ahdistus, sortaminen, sorte
зыйбыны 1. painaa, puristaa, rutistaa **2. kuv.** (кичётонээ) painostaa, (уrittää) tukahduttaa **3. kuv.** (зийбыса, ултүяса возыны) ahdistaa,

sortaa, vainota
зйбыт hiljainen, rauhallinen, sävyisä; maltillinen // hilja, rauhalli-sesti, sävyisä; maltillisesti
зйбытак rauhallisesti, hilja; з. **пуксыны** istuufua rauhallisesti
зйбытлык maltillisus, sävyisyys
зйбытомон, зйбытомыны > зйбломон, зйбломыны
зйбыттэм levoton, rauhaton; з. **нылпи** levoton lapsi
зир *deskr.*: з. **берганы** ryöriä ra-justi
зирак jyrkästi, rajusti, terävästi (kääntyä); з. **берытскины** kää-ntyä (t. käännähtää) jyrkästi
зир-эир > зир
зиртон heittäminen, heitto, nakkaa-minen
зиртыны heittää, nakata; **кинлы** ke лымы комокен з. heittää jtak lumipallolla
зиръян *teonn.* *v:stā* **зиръяны**
зиръяны *iter.* 1. (лэзъяны) heittää, heitellä, viskata, viskellä; **кинлы** ke кольыен з. heitellä (t. heittää) jtak kivillä, kivittää jtak 2. (кир-пазы куяны) heitellä (t. viskellä) hajalleen (t. hujan hajan)
зиръяськон *teonn.* *v:stā* **зиръясь-кыны**
зиръяськыны *iter. intr.* 1. (лэзъя-са улыны) heitellä, viskellä jllak, olla heittelemässä (t. viskelemäs-sä) jllak; **кольыен** з. heitellä (t. viskellä) (pikkukivillä) 2. (ог-огедлы лэзъяны) heitellä (t. vis-killä) jllak toisiaan
знак merkki
знаменатель *mat.* nimittäjä
значима lippi; **полклэн значимаез** rykmentin lippi
значение merkitys; **солэн значе-**

ниэз туж бадзым sen merkitys on hyvin suuri
значок (rinta)merkki
зол 1. (кужмо) vahva, väkevä, luja, voimakas // vahvasti, lujaan, voimakkaasti; 2. **куараё** vahvaäninen, kovaäninen 3. (юн) tiukka // tiukasti, tiukkaan; 3. **керттыны** sitoa tiukkaan 3. (усто) erinomainen // erinomaisesti; **концерт** (туж) 3. **вал** konsertti oli erinomainen
золан, золаны > **золомон, золомыны**
золомон 1. (кужмоян) vahvistuminen, voimistuminen, lujittuminen 2. (гозы, ез с-съ) jännittyminen, pingottuminen
золомыны 1. (кужмояны) vahvis-tua, voimistua, lujittua 2. (гозы, ез с-съ) jännittyä, pingottua
золомытон 1. (кужмоятон) vah-vistaminen, vahvistus, lujittami-nen, lujitus 2. (гозы, ез с-съ) jän-nittäminen, jännitys, kiristäminen, kiristys, pingottaminen, pingotus
золомытыны 1. (кужмоятыны) vahvistaa, lujittaa 2. (гозы, ез с-съ) jännittää, kiristää, pingottaa
золскон jännittyminen, kiristyminen, pingottuminen
золсыны jännittyä, kiristyä, pingottua
золтыйсон, золтыйськыны > **золскон, золсыны**
золтон 1. jännittäminen, kiristäminen, pingottaminen 2. (юнматон) lujittaminen; (к-съ гайкаез) kiertäminen, vetäminen (*kireämmälle*), kiristäminen, kiristys (*ruuvin*) 3. **кув.** (кужмысь карытон) rakkaminen, pakotus (*tekemään jtak*)

золтыны 1. jännittää, kiristää, pingottaa; **балалайкалэс** сизэ з. jännittää balalaikan kieli; **еъёсты** з. pingottaa (t. kiristää) johdot 2. (юнматыны) lujittaa; (к-съ гайкаез) kiertää (t. vetää) kireämmälle (t. tiukemmalle), kiristää (*ruuvi*) 3. **кув.** (кужмысь карытыны) rakkottaa (*tekemään jtak*)
зольян teonn. v:stā зольяны
зольяны iter. > золтыны
зольяськон teonn. v:stā зольяськыны
зольяськыны (кужымез мерта-ны) mitellä voimiaan (*jnk kanssa*)
зон 1. (сутском инты нюлэскын) kuloalue; (возь) kuloniitty 2. (вуж я. **көс** з.) *murt.* (мимала турын) kulo(heinä)
zoná vyöhyke, alue
зонт > *seur.*
зонтик sateenvarjo, sateensuoja; (шундылэсъ) päivänvarjo
зонтьиськыон teonn. v:stā зонтьиськыны
зонтьиськыны *murt.* käydä (t. heittätyä) pitkäkseen (t. pitkälleen)
зёняк > **зүняк**
зоологи eläintiede, zoologia [ts-] // eläintieteellinen, zoologinen
зоология eläintiede, zoologia [ts-]
зоопарк eläintarha
зоотехник karjatalousteknikko
зопыт ummehtunut, tunkkainen; з. **пывь** ummehtuneet jauhot
зор sade; **векчи** з. tihkusade; **лек** з. rankkasade, kaatosade
зоргуби kasv. tuhkelo (*Lycoperdon*); kuukunen (*Calvatia*); maamuna (*Bovista*)
зорыс 1. partis. v:stā зорыны 2. сateinen, sade=; з. **куазь** sadesää,

- сateinen sää
зоркакы > *seur.*
- зоркибы** el. leppäkerttu, leppäpirko (*Coccinella*)
- зоро** sateinen, sade=; **з. гужем** sadekesä, sateinen kesä
- зорон** sataminen
- зорыны** *yksipers.* sataa (vettä); (**ку-аэзь**) **зоре** sataa (vettä)
- зёк** 1. paksu **2.** (кőй, зёк мугоро) lihava **3.** (куара с-сы) matala (*ääni*) **4.** *murt.* (бадзым) iso, suuri **5.** *murt.* (арлыдъя бадзым) vanhempi (*eliniältään*)
- зёкан** *teonn.* v:*stā* зёканы
- зёканы** 1. lihoa, pulskistua **2.** *kuv.* (секытэн луыны) tulla raskaaksi
- зёкань, зёкмекей, зёкмет** *ruhek.* pallukka, pampula
- зёкомон** *teonn.* v:*stā* зёкомыны
- зёкомыны** 1. lihoa, pulskistua **2.** (куара с-сы) tulla (t. muuttua) matalaksi (*ääni*), tulla (t. muuttua) karkeaksi **3.** *kuv.* (секытэн луыны) tulla raskaaksi **4.** *murt.* (бадзыманы) laajentua, laajeta, suurenntua, suureta **5.** *murt.* (арлыдогес луыны) aikustua
- зёкта** *postp.* (=)paksuinen, noin ... paksu; **кык сантиметр** з. kahden senttimetrin paksuinen, noin kakso senttimertiä paksu; **чины з.** sor-menpaksuinen
- зёктала** paksuus
- зёкъяськись** *murt.* **1.** *partis.* v:*stā* **зёкъяськыны** **2.** (вогъяськись) oikullinen, oikutteleva, kiukuttleva **3.** (йёнъяськись) nokkava, nenäkäs, koppava, korepa
- зёкъяськон** *murt.* **1.** (вогъяськон) oikuttelu, oikkuilu, kiukuttelu **2.** (йёнъяськон) nokkavasti (t. nenäkkäästi, koppavasti) käyttäyty-
- minen; nokkavuus, nenäkkyyys, koppavuus
- зёкъяськыны** *murt.* **1.** (вогъяськыны) oikutella, oikkuilla, kiukutta **2.** (йёнъяськыны) käyttäytyä nokkavasti (t. nenäkkäästi, koppavasti, kopeasti)
- зэр, зёртурын** *kasv.* **1.** (зёрзег, костёр) kattara (*Bromus*) **2.** (лудсезы) nurminata (*Festuca pratensis*)
- зу** harjakset; **парсы** зу sian harjakset
- зубектон** puutuminen, turtuminen
- зубектыны** puutua, turtua; **пыды**
- зубектийз** jalkani on puutunut (t. turtunut)
- зубило** meiseli
- зўбр** el. visentti
- зубрес, зубырес** > зугрес
- зубыртон, зубыртыны** > зугыртон, зугыртыны
- зугрес, зугырес** **1.** (гызыртىسىز, зубрес) kutkaa (t. kutinaa) aiheuttava, kutittava **2.** (шакрес) karhea, rosoinen
- зугыртон** kihelmöinti; syyhyämisen, kutiseminen, kutina
- зугыртыны** kihelmöidä; syyhytä, kutiaa; **пыдме** (я. **пыды**) зугыртэ jalkaani syyhyää (t. kutiaa)
- зугыртэм** **1.** *partis.* v:*stā* зугыртыны **2.** kihelmöinti; syyhyämisen, kutina, kutka, kutiseminen
- зуд** hiomakivi
- зудан** teroittaminen, teroitus (*hiomakivellä*)
- зуданы** teroittaa
- зуектон** **1.** (жадён) väsyminen, väsymys **2.** (зубектон) puutuminen, turtuminen
- зуектыны** **1.** (жадыны) väsyä; **синъёс зуектийзы** silmät ovat väsyneet **2.** (зубектон) puutua, tur-

- tua**
- зулем 1.** *partis. v:stā* **зульыны 2.** (супыльтэм) rupattelu, löröttely, jaarittelu **3.** (нукыртэм) murina, jupina, jupiseminen, motkotus, motkottaminen
- зулён 1.** (супыльтон) rupattelu, löröttely, jaarittelu **2.** (нукыртон) muriseminen, jupiseminen, motkottaminen, motkotus
- зулисы 1.** *partis. v:stā* **зульыны 2.** (супыльтись) jaarittelija, lörppö, hölösuu **3.** (нукыртись) murisia, jupista, motkottaja
- зульым** jaarittelija, lörppö, hölösuu
- зульыны 1.** (супыльтыны) lörpö-tellä, jaaritella, rupatella **2.** (нукыртыны) murista, jupista, motkottaa
- зумыт** rasva(kerros) (*lihaliemessä*)
- зумыто** rasvainen, vahva (*keitos*); **3.** шыд rasvainen (t. vahva) keitto
- зундэс** sormus
- зүняк** *deskr.: 3.* **усыны** kaatua pitkin pituuttaan
- зýráк** *deskr.: 3.* **кыскыны** tem-paista (t. nykäistä, vetäistä) rajusti (t. terävästi); **3.** **луыны** hätkähää, säpsähää, vavahtaa
- зуректон I 1.** (*куалекъян*) vapise-minen, täriseinen **2.** (*куаляк лу-он*) hätkähäminen, hätkähdy, säpsähäminen, säpsähdy **3.** (*ке-зегъян*) hytiseminen, horkka (*кии-meesta*)
- зуректон II** (*векчи гижло с-съ*) (näppylöiden) ilmaantuminen (t. nouseminen)
- зуректыны I 1.** (*куалекъяны*) vapista, täristä **2.** (*куаляк луыны*) hätkähää, säpsähää **3.** (*ке-зегъяны*) hytistä, olla horkassa (*кииме-sena*)
- зуректыны II** (*векчи гижло с-съ*) ilmaantua, nousta (*näppylät*)
- зурекъян** *teonn. v:stā* **зурекъя-ны**
- зурекъяны I iter. 1.** (*куалекъяны*) vapista, täristä **2.** (*куаляк луылы-ны*) hätkähdellä, säpsähdellä **3.** (*ке-зегъяны*) hytistä (*киимеisena*)
- зурекъяны II iter.** (*векчи гижло с-съ*) ilmaantua, nousta (*näppylät*)
- зурк** *deskr.: 3.* **кыскыны** tempaista (t. nykäistä, vetäistä) rajusti (t. terävästi)
- зýркák** *deskr.: 3.* **кариськыны** (я. луыны, потыны) hätkähää, säpsähää (*kylmästä, pelosta*)
- зуркан** vavahtelu, vavahtaminen, vapiseminen, täriseinen, järise-minen, järistys; **музъем 3.** maanjäristys
- зурканы** vavahdella, vapista, täris-tä, järistä; **музъем зурка** maa va-vahtelee (t. järisee)
- зуркатон 1.** tärisyttäminen, tärisy-tys, järisyts **2.** (*куалекъятон*) puistattaminen, vapisuttaminen **3.** *kuv.* (*пурзытон, визь тырон*) löy-lyttäminen, löylytys, höyhentäm-i-nen, höyhennys
- зуркатъян** *teonn. v:stā* **зуркатъ-яны**
- зуркатъяны iter. ja frekv. > зур-кательны**
- зуркатыны I** tärisyttää, täristää, hytkyttää, järisyttää; **уробын**
- зуркатэ** rattaat täristävät **2.** (*куа-лекъятыны*) puistattaa, vapisut-taa; **монэ бýдэсак зуркатэ** mi-nua puistattaa kauttaalaan **3.** *kuv.* (*пурзытыны, визь тырыны*) löy-lyttää, höyhentää
- зуркатэм 1.** tärisyts, tärisyttämi-nen, täristys, järisyts **2.** (*куа-*

лекъятэм) puistattaminen, puistatus, vapisuttaminen, vapisutus **3.** *kuv.* (*пуръитэм, визь тырем*) löylytys, höyhennys
зуркыт tärisyttävä, hytkyttävä, pomppottava; **3. сюрепс** tärisyttävä (*t. hytkyttävä*) tie; **3. уробо** tärisyttävä (*t. hytkyttävä*) rattaat
зурмуш kuhnuri; > **узыри 1**
зурод suova, keko, auma; **куро 3.** olkisuova
зуродан *teonn. v:stā* зуроданы
зуроданы mättää (*t. panna*) heiniä kekoon (*t. suovaan*), aumata
зыбка kehto
зыбын sarkaviitta (*naisten*)
зыгатон tärppääminen, syöminen (*kalan*)
зыгатыны tärgätä, syödä, käydä onkeen (*kala*); **чорыг умой зыгатэ** kala on syönnillään, kala käy hyvin onkeen
зыл, зыл-зыл *deskr.* tasaisesti, sulavasti; **3. бызе Кам шур** Kama-joki virtaa tasaisesti; **пилемъёс 3. кошко** pilvet liikkuvat tasaisesti
зыман sukeltaminen, sukellus, sukeltelu; (*вү улэ васъкан*) uproaminen
зыманы iter. sukeltaa, sukellella; (*вү улэ васъканы*) upota
зымон sukeltaminen, sukellus; (*вү улэ васъкон*) uproaminen
зымыны sukeltaa; (*вү улэ васъкыны*) upota
зын (=ыз) haju, tuoksu; (*урод зын*) lemu, löyhkä; **кёш зын** erämiellyttävä haju, lemu; **ческыт зын** tuoksu, miellyttävä haju
зынzon, зынзыны > **зынмон,** зынмыны
зынкакы *el.* lude
зынмон *teonn. v:stā* зынмыны

зынмыны pilaantua, mädätä, tulla mädäksi; (*alkaa*) haista pahalle (*t. pahalta*); **чорыгез зынмен ни** kala on jo pilaantunut; **курегпу-ээз зынмен ни** muna on jo mädäntynyt, muna haisee jo pahalle (*t. pahalta*)
зыно 1. (*зынын*) hajuinen, haiseva **2.** (*зыньем*) (=)hajuinen, (=)tuoksuinen; **кёш 3.** erämiellyttävä hajuinen; **ческыт 3.** miellyttävä hajuinen, hyvänhajuinen, hyvän-tuoksuinen
зынъян haistaminen, nuuskiminen
зынъяны haistaa, nuuskia
зынъяськон *teonn. v:stā* зынъ-яськыны
зынъяськыны *intr.* **1.** nuuskia, haistella, olla nuuskimassa (*t. hais-telemassa*) **2.** *kuv.* (*тодыны тырьшины*) urkkia, nuuskia, tiedustella
зыир I (*пуү*) vipu
зыир II (*ку вылын*) syylä, luomi
зыралтон vetäiseminen, vetäisy, sutaiseminen, sutaisu (*siveltimellä, sormella*)
зыралтыны vetäistä, sutaisista (*siveltimellä, sormella*)
зыран 1. (*вöйин, мазен*) voitelu, sively (*маке вылэ мае ке*) levittäminen, levitys **2.** (*ниръян*) han-kaaminen, hankaus, hierominen, hieronta, hiertäminen
зыраны 1. (*вöйин, мазен*) sivellä, voidella; (*маке вылэ мае ке*) levittää; **ниянь вылэ вöй 3.** levittää voita leivälle **2.** (*ниръяны*) hangata, hieroa
зырасъкон 1. *teonn. v:stā* зырасъ-кыны **2.** (*з. маке*) voide, rasva
зырасъкыны 1. (*к-сы мазен*) voi-della ihoaan (*t. itseään*) jllak, hie-roa jtak ihoonsa; (*духиен, одеко-*

лонэн) käyttää hajuvettä (t. kölninnettä) **2.** (астэ ниръяны) hangata (t. hieroa) itseään jllak **3.** (маке борды) hankautua, hieroutua, hangata; **юбо борды** **3.** hankautua (t. hangata) pylvääseen **4. pass.** *v:stā зыраны; вёй нянь вылэ умой зыраське* voi leviää leivälle hyvin

зырет **1.** (табанълы) kakkarakasti-ke, pannukakkukastike (*valmiste-таan vehnäjauhoista sekoittaen maitoon ja kiehuttaen pienessä lämmössä*) **2.** (таба зыран) sivel-lin, suti (*pannun voitelua varten*)
зырён **1.** (зыралтон) vetäisemi-nen, vetäisy, sutaiseminen, sutaisu (*siveltimellä, sormella*) **2.** (спич-каэз) raapaiseminen, raapaisu, sytyttäminen, sytytys (*tulitikun*) **3.** (спичка зырёт) raapaisupinta (*tulitukkurasian*) **4.** (атаслэн) kannus (*kukon*)

зырьины **1.** (зыралтыны) vetäistä, suitaista (*siveltimellä, sormella*) **2.** (спичкаэз) raapaista (*tulitikku*); sytyttää tulitikkuk

зырым *ark.* räkä

зырымаськон *ark.* niistämisen, niiskutus

зырымаськыны *ark.* niistää (не-nänsä)

зырымесь *ark.* **1.** *myös kuv.* räkänenä(inen), räkänokka(inen) **2.** (наштаськем) räkäinen, räkääن tahrüintunut

эм **1.** tosi, totuus; **эм-а?** onko totta?; **3. вераса** totta puhuen (t. sa-noen); **3. вераськыны** puhua totta; **3. кожаны** uskoa toteksi; **3. ик > seur.**; **3. но** todellakin, tosi-aankin; **3. но, куазь туж шул-**

дыр todellakin (t. tosiaankin) sää on hyvin kaunis **2.** (зэмос луон) todenmukaisuus, totuudellisuus, todellisuus; todenperäisyys

эмман *teonn. v:stā зэмманы*

эмманы osoittautua oikeaksi (t. to-deksi), käydä toteen, toteutua

эмматон *teonn. v:stā зэмматыны* ◇ **3. али дыр** *kiel.* myönteinen pree-sens

эмматыны **1.** (зэммы пёрмыты-ны) tehdä todellisuudeksi (t. to-deksi) **2.** *lak.* (шонере поттыны) julistaa (t. todeta) syytöömäksi

эмбүр oikeudenmukaisuus, oikeus; > **зэмлык** **3.**

эмээ todella, tosiaan, totisestikin; **3. ик (я. но)** todellakin, tosiaankin; **со 3. ик туж чебер** *hän* (t. se) on todellakin (t. tosiaankin) kaunis; **3. вераса** totta puhuen (t. sanoen)

зэмлык **1.** (зэм) totuus **2.** (зэм я.

зэмос луон) todenmukaisuus, to-tuudellisuus; todenperäisyys; **вер-рамлэн зэмлыкез озыы но ад-жиське** puheiden (t. puheen) to-denmukaisuus on itsestään selvä **3.** (шонерлык, справедливость) oikeudenmukaisuus, oikeellisuus, oikeus

зэмлыко **1.** (зэмос) totuudellinen, todenmukainen, totuudenmukai-nen; todenperäinen; **3. верос** to-denmukainen kertomus **2.** (шонер, спра-ведливой) oikeudenmukai-nen, oikea; **3. адями** oikeudenmu-kainen (t. oikea) ihminen

зэмос todellinen, tosi, oikea, aito; **3. воргорон** oikea (t. tosi) mies; ai-kamies; **3. эш** todellinen (t. tosi) ystävä

З

забыльтон 1. (вуын) polskiminen, polskinta, loiskiminen, loiskinta, pulikointi **2.** (зильыртон, чиргетон) visertäminen, viserrys, liver-täminen, liverrys **3.** (бöttыртон, шуметон) räpättäminen, räpärys, pälppättäminen, pälppärys, lärpättäminen, lärpärys

забыльтины 1. (вуын) polskia, loiskia, pulikoida **2.** (зильыртыны, чиргетыны) visertää, liverää **3.** (бöttыртыны, шуметыны) rä-pättää, pälppättää, lärpättää, puhua paapattaa

зазег hanhi

зазеглюги kasv. rusokki (*Bidens*)

зазегпли hanhenpoika(nen)

зазегпыд, зазегтурлын kasv. **1.** hanhikki (*Potentilla*); ketohanhanhiki (*P. anserina*) **2.** (кочышбыж, пыччынытурын) revonhäntä (*Amaranthus*)

зазрес, зазырес käheä, sortunut; **з. куара** käheä ääni

зазыртон 1. (куара с-сы) kähiseminen, köhiseminen **2.** (нымы-кибыос с-сы) suriseminen

зазыртыны 1. (куара с-сы) kähistä, köhistä **2.** (нымы-кибыос с-сы) surista

зазыртэм 1. partis. v:stā **зазыртыны 2.** (куара с-сы) kähinä, kähiseminen, köhinä, köhiseminen **3.** (нымы-кибыос с-сы) surina, suriseminen

залык murt. huivi, liina; > **кышет 1**

занали, заны el. **1.** vesihämähäkki (*Argyroneta aquatica*) **2.** vesikirpu (*Daphnia*)

заныкай murt. rakas, rakastettu, lemmitty

заным murt. mieli=, lempi=; rakas, armas

зар: **з. кезыйт** tulipalopakkanen; **з. шунды кадь** kirkas kuin aurinko **зарву** kaste; > **лысву**

зардон 1. teonn. v:stā **зардыны 2.** aamunkoitto, aamunsarastus, päivänkoitto, päivänsarastus

зардыны sarastaa, seljetä, valjeta

заректон teonn. v:stā **заректыны** kalveta, tulla kalpeaksi, vaaleta **2.** (бездыт луыны, гужсаны) haalistua, kauhtua **3.** > **зардыны**

зарпотон 1. teonn. v:stā **зар/потыны 2.** aamurusko, aamunkoi(tto) **зар/потыны** (alkaa) sarastaa (t. kajastaa); **зарпотэ ни** aamu (alkoi) sarastaa, aamurusko (alkoi) kajastaa

зарыт 1. kalpea, kelmeä; (**заректэм**) kauhutunut, haalistunut, himmentynyt; **з. ымныро** kalpeakasvoinen, kalpeanaamainen **2.** (**зарыт-**) (**буёл с-сы**) yhdyssanoissa: kalpean(=), vaalean(=); **зарыт-вож** kalpeanvihertävä, kalpean vaaleanvihreä

зарытмон, зарытмыны > **зарытомон, зарытомыны**

зарытомон teonn. v:stā **зарытмыны**

žарытомыны 1. (бездыт луыны, гужаны) haalistua, kauhtua **2.** (тöddyäzектыны) kalveta, tulla kalpeakksi, vaaleta
žег ruis; **ž. нянь** ruisleipä; **ž. уд** (я. узыым) ruisoraat, ruisvilja, syysvilja
žеганай, žегмумы, žегуж kasv. torajuvä
žеэён 1. (кырон, кесён) ratkominen, purkaminen **2.** (жугон) piisakaaminen, piekseminen, ruoskiminen, ruoskinta
žезиськон ratkeaminen, purkautuminen
žезиськыны ratketa, purkautua
žезь: сермет ё. suitset
žезькон, žезькыны > **žезиськон, žезиськыны**
žеззы portti; veräjä
žеззыны 1. (кырыны, кессыны) ratkoaa, purkaa **2.** (жугыны) piiskata, piestää, ruoskia
žенелик 1. (нияла) lasi **2.** (бутылка) pullo
žеп (=ыз, =ез) tasku; > **кисы**
žеч hyvä; (лякыт сямо ои) hyväntahtoinen // hyvin; **ž. адями** hyvä (t. hyväntahtoinen) ihmisen; **ž. мылкыдо** hyvänsuopa; **ž. сямо** (я. сямъем) hyväntahtoinen, hyväluontainen; **ž. лэсътыны 1)** (маке зечсэ) tehdä hyvää 2) (йöс-кадь) tehdä hyvin ◇ **ž.! hei!**, tervel! hei hei!; **ž. берты** (я. бертэ)! hyvää (koti)matkaa!; **ž. ветлы** (я. ветлэ)! hyvää matkaa!; **ž. изь** (я. изе)!, **ž. кёл(э)!** hyvää yönä!; **ž. лу(э)!** näkemiin!; **žеч-а?!** hei!, tervel!; **žечесы!** hei!, hyvää päivää!
žечбур (чукна) hyvää huomenta!; (нуназе) hyvää päivää!; (жытазе) hyvää iltaa!; **žечбуресь!** (teititte-

lyssä t. useita ihmisiä tervehties-sä); > ed.
žечбуран tervehtiminien, tervehdys
žечбураны tr. tervehtiä
žечбурасыкон, žечбурасыкыны > **žечбуръясыкон, žечбуръясь-кыны**
žечбуръясыкем 1. partis. v:stā
žечбуръяськыны 2. tervehdys, tervehtiminien
žечбуръясыкон tervehtiminien, tervehdys; vrt. seur.
žечбуръяськыны intr. tervehtiä (jatka t. toisiaan); дышетисен ё. tervehtiä opettajaa; соос (ог-огенызы) **žечбуръяськызы** he tervehtivät toisiaan
žечен hyvällä, (mieli)suosiolla; **ž. юрттисыкон** (я. юрттон) hyväntekeväisyys
žечесь-буресь > **žечбур:** **žечбуресь**
žечкылан (шудбур сүзён) onnit-telu, onnentoivotus; (пумитан) tervehtiminien, tervehdys; (**žечкыл-ласа верасыкон**) tervehdyspuhe; **ž. гожтэт** tervehdyskirje, onnitte-lukirje
žечкыланы (шудбур сүзъины) onnitella, toivottaa onnea; (пумитаны) tervehtiä; (**žечкылласа ве-расыкыны**) pitää tervehdyspuhe
žечкын hyvällä, (mieli)suosiolla, sovinnolla; **сёт ё.!** anna sovinnolla!
žечлык 1. laatu **2.** (жеч сямо луон) hyvyys, hyväntahtoisuus
žечлыко laatu=, laadukas, valio=, valiolaatuinen; **вылий ё. вузъёс** valiolaatuiset (t. laadukkaat) tavarat (t. tuotteet), laatutavarat, laatu-tuotteet
žечъязыкись 1. partis. v:stā **žечъ-языкыны 2.** (чеберъязыкись)

pokkuroija, liehakoija, mielistelijä; (*пырисъкись*) imartelija, mairittelija 3. (*ушъяськись*) kehuja, kehuskelija, kerskuri; rehentelijä
ჰечъяськон 1. (*чеберъяськон*) pokkurointi, liehakointi, mielistelly; (*пырисъкон*) imartelu, mairitelu 2. (*ушъяськон*) kehuminen, kehuskelu, kerskuminen; rehentely 3. (*зечбуръяськон*) tervehtiminen, tervehdys

ჰечъяськыны 1. (*чеберъяськыны*) pokkuroida, liehakoida, mielistellä; (*пырисъкыны*) imarrella, mairitella; **кывалтыйсөс азын** 3. pokkuroida (t. liehakoida, imarrella) esimiehiää 2. (*ушъяськыны*) kehua, kehuskella, kerskua; rehennellä 3. (*зечбуръяськыны*) tervehtiä

ჰечыран 1. keinuminen, keinunta, kiikkuminen 2. (*зечырет*) keinu
ჰечыраны keinua, kiikkua
ჰечыратон keinuttaminen, kiikuttaminen

ჰечыратыны keinuttaa, kiikuttaa
ჰечырет > **ჰечыран** 2

ჰиган, **ჰиганы** > **ჰигасъкон**, **ჰигасъкыны**

ჰингар (=ыз) voima (*myös henkinen*); > **қынар**

ჰигаро voimakas (*myös henkisesti*); > **қынаро**

ჰигартэм voimaton; (*катътэм*) heikko; > **қынартэм**

ჰигасъкон *teonn. v:stā* **ჰигасъкыны**

ჰигасъкыны 1. (*тугасъкыны*) sotkeutua, solmiutua (*langat, hiukset*)
 2. (*эйго керттисъкыны*) mennä tiukkaan (t. kireään) solmuun

ჰигатон *teonn. v:stā* **ჰигатыны**

ჰигатыны 1. (*туганы*) sotkea, pan-

na sekaisin (*langat, hiukset*) 2. (*эйго керттыны*) sitoa (t. panna) solmuun tiukkasti (t. tiukkaan)

ჰиги 1. (*тугасъкем*) sotkuinen, sotkeutunut (*hiukset, langat*); 3. **йырьси** sotkuinen tukka; 3. **сийныс** sotkeutuneet langat 2. (*гердо*) solmuinen, solmukas; 3. **шорт** solmuinen villalanka; 3. **керттыны** sitoa (t. panna) solmuun tiukkasti (t. tiukkaan)

ჰигомон, **ჰигомыны** > **ჰигасъкон**, **ჰигасъкыны**

ჰизан vuotaminen, valuminen (*pieninä noroina*)

ჰизаны vuotaa, valua (*pieninä noroina*); **бекчесъ** ву **ჰиза** tynnyristä vuotaa vettä

ჰизатон vuodattaminen, vuodatus, valuttaminen, valutus, juoksuttaminen, juoksutus (*pieninä noroina*); (*сийсян*) siivilöinti

ჰизатыны vuodattaa, valuttaa, juoksuttaa (*pieninä noroina*); (*сийсяны*) siivilöidä

ჰизег *murt.* ruis; > **ჰег**

ჰизтон *teonn. v:stā* **ჰизтыны**

ჰизтыны 1. > **ჰизатыны** 2. (*эйзаны*) vuotaa (*pieninä noroina*); **липет** **ჰизтэ** katto vuotaa 3. *kuv. ruhek.* (вина юны) гурпätä, högr-pällä (*viinaa*)

ჰиллө, **ჰиллекей** *el.* 1. (*кыйы*, чүжийр) sirkku (*Emeriza*) 2. (*ночаши*) peippo(nen) (*Fringilla coelebs*)

ჰильыр-ჰильыр опом. 1. *куваа* *veden lirinääd:* **ошмес** (ву) 3. **бызе** lähteen vesi virtaa liristen 2. *куваа* *lintujen tirskumista, sirkuttamista, visertämistä:* **зольгыриос** 3. **каро** varpuset tirskuvat (t. visertävä)
ჰильыртон 1. (*буу с-сы*) liriseminen

- 2.** (тылобурдоос с-съ) tirskumi-nen, tirskunta, tirskutus, sirkutus, viserrys
- зильтыртыны 1.** (вү с-съ) liristä **2.** (тылобурдоос с-съ) tirskua, tirs-kuttaa, sirkuttaa, visertää
- зильтыртэм 1.** partis. v:stā **зи-** льыртыны **2.** (вү с-съ) lirinä, liri-seminen **3.** (тылобурдоос с-съ) tirskuna, tirskunta, tirs-kumi-nen, sirkutus, viserrys
- зималтон teonn.** v:stā **зималты-ны**
- зималтыны murt.** **1.** (маке борды зйбыны) painaa, puristaa (*jta k vasten*) **2.** (някыртыны) taivuttaa (t. painaa) **3. kuv.** (к-съ ви-na) гурутä, hörppäällä (*viinaa*)
- зимасъкон teonn.** v:stā **зимасъкы-ны**
- зимасъкыны murt.** **1.** (маке борды зйбисъкыны) painautua (*jta k vasten*) **2.** (някырскыны) taipua (t. painua) (alas)
- зимрес, зимырес arka,** arasteleva, ую
- зиры sarana**
- зирыё saranallinen;** **3. пурт linkku-veitsi,** käänköveitsi
- зичы kettu;** **3. кадъ (кескич)** ovela kuin kettu
- зичыпи ketunpentu**
- зичыяськись 1.** partis. v:stā **зи- чыяськыны 2.** (кескичъясь-кись мурт) viekastelija **3.** (че- беръяськись мурт) pokkuroija, liehakoija, mielisteljä
- зичыяськон 1.** (кескичъяськон) viekastelu **2.** (чеберъяськон) pok-kurointi, liehakointi, mielistely
- зичыяськыны 1.** (кескичъяськы-ны) viekastella **2.** (чеберъяськы-ны) pokkuroida, liehakoida, mie-
- listellä
- зоз el. heinäsirkka,** hepokatti
- зоздорпöськы el. 1.** (ярпöськы) törmäpääsky (*Riparia riparia*) **2.** (зоропöськы, вожпöськы) terva-pääsky (*Apus*)
- зозы > зоз**
- зольгыри el. varpunen**
- зонгыран teonn.** v:stā
- zon-gyra-ny
- зонгыраны rihek.** paleltua, koh-mettua, palella; **автобус витёнъ-ям чылкак зонгырай** palelluin aivan odotessani bussia; **киосы** зонгыразы kädet kohmettuivat (t. ovat kohmettuneet)
- зон-зон deskr.** (*hyvin*) kova, vahva, luja // (*hyvin*) kovasti, kovaa(n), vahvasti, lujasti, luja(n); **3. кор** kova hirsi; **3. пиосмурт** vahva mies; **вү 3. кынмемын** vesi on jäätynty (*kiven*)kovaksi; **музъем** **3. кынмемын** maa on kovassa roudassa, maa on routaantunut (*ki-vien*)kovaksi
- зоскыт 1.** (*люкыт*) ahdas; (*сюбег*) kapea **2.** tiiviisti; **ծээз 3. пытсаны** sulkeva ovi tiiviisti **3. murt.** (*ши-пүт*) hiljainen, tyyni
- зубис raollaan;** (*avattu*) raolleen; **օc 3. ovi** on avattu raolleen, ovi on raollaan
- зуг 1.** (*тугасъкем*) sotkuinen, sot-keutunut (*hiukset, langat*); **3. йыр-си** sotkuinen tukka; **3. шорт** sot-keutuneet villalangat **2.** (*позрес – ny, ниспу с-съ*) kierresyinen, kie-rosyinen, loimu=; **3. писпу** kierre-syinen puu, loimipuu **3.** (*герд*) solmu, takku
- зуган sotkeutuminen;** solmiutumi-nen (*lankojen, hiusten*)
- зуганы sotkeutua,** solmiutua (*lan-*

- gat, hiukset)*
- ჰუგი 1.** (тугасъкем) sotkuinen, sotkeutunut (*hiukset, langat*) **2.** (гердо) solmuinen, solmukas **3.** (поз-рек – ny, писну с-съ) kierresyinen, kierosyinen, loimu=
- ჰუггрес, ჰუггрес > ჰუგ 1, 2**
- ჰუгари 1.** *tekst.* loimivyhyti **2.** (йырси пунэт) (*hius)saparo(t*) (*korvilla*)
- ჰუггрекон** *teonn. v:stā ჰუггрес- скыны*
- ჰუггрескыны 1.** (тугасъкыны) sotkeutua, solmiutua, kiertyä (*langat, hiukset*) **2.** *tekst.* punoa punos (*kankaan loimiksi*)
- ჰудон** *teonn. v:stā ჰудыны*
- ჰудыны 1.** (шуге-леке вуыны) joutua pulaan (t. hankaluksiin, vaikeuksiin) **2.** (ёрмыны, ыштийсъкыны) mennä (t. joutua) hämmilleen, hämmentyä, häkeltyä; **ჰудыса улыны** olla hämillään (t. neuvoton, ymmällään)
- ჰуз** *deskr.:* **3. вияны** vuotaa (t. valua) runsaasti (t. virtanaan); **вир 3. вия** (я. кошке) veri vuotaa runsaasti (t. virtanaan)
- ჰузги** *murt.* > **ჰуски**
- ჰүзён 1.** hörpäiseminen, hörpäisy, siemaisu, hörpääminen **2.** (ჰүзёно make) jtak särvittää, hörpittää, hörpättää; **маке ჰүзёнэд вань-а?** onko sinulla jotakin särvittäävä (t. hörpättää)
- ჰуз-ჰаз > ჰузыр-ჰазыр**
- ჰузик** > **ჰузы**
- ჰузыр 1.** > **ჰуз;** **2.** > *seur.*
- ჰузыр-ჰазыр** *deskr. kuvaavat riekaleisia, repaleisia, rikkinaisiä vaatteita t. muita kangasesineitä: штаны*
- кукыд ჰ. უկ ни** housusi (t. housunlahkeesi) ovat jo (aivan) rieka-
- leina; **ჰ. кесяськыны** mennä (t. repeytyä) riekaleiksi
- ჰузыри** jääpuikko; > **йёэузыри**
- ჰузы** *el.* punarinta (*Erithacus rubecula*)
- ჰузылон** särpiminien, särvinä, högrpäiminien, hörpintä
- ჰузылыны** frekv. ja iter. särpiä, hörppiä
- ჰузыны** hörpäästä, siemaista, hörpätä
- ჰуиктон** vinkuminen, vingunta (*porsaan, sian*)
- ჰуиктыны** vinkua (*porsas, sika*)
- ჰуиктэм 1.** *partis. v:stā ჰуиктыны 2.* vinkuna, vingunta, vinkuminen (*porsaan, sian*)
- ჰукыр** *onom. kuvaavat ovien, puiden, jalkineiden narinaa, narskumista:* **ჰ. вазыны** (я. карыны) narista, narskua; **ос ჰ. вазе** (я. каре) ovi narisee
- ჰукыр-ჰакыр** *onom. kuvaavat ovien, puiden, jalkineiden toistuvaa vahvuudänistä narinaa, narskumista; vrt. ed.*
- ჰукыр-ჰукыр** *onom. kuvaavat ovien, puiden, jalkineiden toistuvaa narinaa, narskumista; vrt. ჰукыр*
- ჰукыртийс 1.** *partis. v:stā ჰукыртыны; ჰ. уробо* narisevat rattaat **2. кув.** (нургетийс мурт) murisi ja, jupisija, nurisija
- ჰукыртон** **1.** nariseminen, narskuminen, narskunta **2. кув.** (нургетон) muriseminen, jupiseminen, nuriseminen
- ჰукыртыны 1.** narista, narskua; **օc ჰукыртэ** ovi narisee (t. natisee) **2. кув.** (нургетыны) murista, jupista, nurista
- ჰукыртэм 1.** *partis. v:stā ჰукыртыны 2.* narina, nariseminen,

- narskunta, narskuminen **3. kuv.**
(нургетэм) murina, muriseminen,
jupina, jupiseminen, nurina, nuri-
seminen
- žurem 1.** *teonn. v:stā žuryны 2.* >
žukyrtton 1; 3. kuv. (нургетон)
nurina, muriseminen, murina, jupi-
na, jupiseminen
- žurisy 1.** *partis. v:stā žuryны 2.*
kuv. (нургетись) murisia, murisi-
ja, jupisia
- žuron 1.** > **žukyrtton 1; 2. kuv.**
(нургетон) muriseminen, murise-
minen, jupiseminen
- žury 1.** nariseva (t. narskuva) puu **2.**
kuv. murisia, murisia, jupisia
- žuryны 1.** > **žukyrtynы 1; 2. kuv.**
(нургетыны) murista, murista, ju-
pista
- žusc (kyllöñ)** makuulavitsa; (*pukon*)
penkki
- žusdor (=ыз) 1.** (*мей ярдур*) jyg-
känne, rinne **2.** (*жуслэн дурыз*)
penkin (t. makuulavitsan) reuna
- žusdorpössyky > žondorpössyky**
- žuski 1.** (*к-сь атаслэн*) heltta, har-
ja; **атас 3.** kukonheltta, kukonharja
2. (*будосъёслэн*) terttu; rypä-
le(terttu); **палэзь 3.** pihlajanmar-
jaterttu
- žustari, žustyri** gieri, rätti, rääsy
- žuch venäläinen // myös Venäjän; 3.**
kyll venäjä(n) kieli)
- žuchgumy** *kasv.* peltoukonnauris
(*Erysimum cheiranthoides*); > **ку-
rytgumy 1**
- žuchomon** venäläistyminen
- žuchomyны** venäläistyä
- žygyp sylillinen, sylin täysi, sylys**
- žygypskon** *teonn. v:stā žygyp-
skynы*
- žygypskynы** *intr. 1.* (*кин ке, ма-
ке борды*) syleillä, halata, ottaa
- kaulasta; (*маке борды*) kiertää
kätensä jnk ympäri; **анаез борды**
žygypskiz hän syleili (t. halasi)
äitiään **2.** (*ог-огед борды*) syleillä;
halata, kaulata (toinen toisiaan);
žygypskysa mynyны kulkea
kaulatuksen (t. kaulakkain)
- žygypalttæs > žygyp**
- žygypartisskon, žygypartissky-
ны > žygypskon, žygypskynы**
- žygyptron (jnk)** syleily, halaami-
nen, halaus
- žygyptryny tr.** syleillä, halata
jtak, ottaa (t. sulkea) jk sylinsä;
анайэ žygyptriz hän otti (t.
sulk) äitinsä sylinsä
- žygyprtæt > žygyp**
- žygypryjan (jnk)** syleily, halaami-
nen, halaus, halailu
- žygypryjany tr. iter.** syleillä, hala-
ta, halailua
- žygypryjasykon teonn. v:stā žy-
gyrjasyksynы**
- žygypryjasyksynы intr. iter.** syleil-
lä (t. halailua, halata) toisiaan; **ко-
ридорын пияшен нылаш(en)**
žygypryjasyksysa sylo käytä-
vässä poika ja tytö syleilevät (t.
seisovat syleillen) toisiaan
- žyzy laiha; > восьтэт**
- žyzymon** laihtuminen
- žyzymyны** laihtua; > **восьмыны**
- žyrdan** *teonn. v:stā žyrdany*
- žyrdany 1.** (*к-сь корт*) kuumeta
hehkuvalaksi (t. tulikuumaksi) **2.**
(адями с-сь) nousta (*kuume*), olla
kuumeessa; **со копак žyrdamyn**
hän on aivan kuumeessa, hänellä
on kova (t. korkea) kuume **3. kuv.**
(пöсектыны, вожомыны) tulis-
tua, kiivastua, raivostua • **со тыл
каль žyrdaz 1)** (корт с-сь) se
kuumeni tulikuumaksi **2)** (*муго-*

рыз *pösektiž* hänellä kuume on noussut korkeaksi 3) *kuv.* (вожомиз) hän aivan tulistui, hän tuli raivoihinsa

зырдатон *teonn.* *v:stā* **зырдатыны**

зырдатыны kuumentaa tulikuumaksi (t. hehkuvaksi), hehkuttaa **зырдит 1.** (*зырдам*) hehkuva, liekehtivä, tulinen **2.** *kuv.* (*пöсь*, кер-

зег) tulinen, kuuma, kiivas(luontoinen); **3. адями** tulinen (t. kiivasluontoinen) ihmisen 3. *kuv.* palava, lämmin; **3. салам** lämmin tervehdys; **3. сюлэм** lämmin sydän; **3. яратон** palava rakkaus **зырт, зырт-зырт:** **3. кезьыт** tulipalopakkanen, paukku(va) pakkanen, hirveän kylmä

И

ибырвесь taikakalu, amuletti

ивор viesti, uutinen, sanoma; **выль и.** uutinen; **и. басьтыны** saada viesti; **и. сётыны** lähettää viesti, tiedottaa, ilmoittaa

ивортайсь 1. *partis.* *v:stā* **ивортыны** **2.** sanansaattaja, viestinviejä

ивор-тодэт tiedote, tieto, tiedot, uutinen, informaatio; > **информаци**

ивортон 1. (*ивор сётон*) tiedottaminen, tiedotus, ilmoittaminen, ilmoitus **2.** (*ялон, информация*) ilmoitus, tiedonanto, tiedotus; tiedote; **инкуазь сярысь и.** säätie-dotus

ивортыны tiedottaa, ilmoittaa, ker-toa; **бертонэ сярысь анаелы азъласянь ивортай** tiedotin (t. ilmoitin) kotiinpaluustani äidilleni etukäteen

иворчи sanansaattaja, viestinviejä **идеал** ihanne

идéя 1. (*малпан*) aate, ajatus; pää-hänpisto **2.** *fil.* idea

идиома *kiel.* idiomi

иероглиф hieroglyfi

Ижкар Iževsk (*kaupunki*)

ижкор inkerois=, inkeroisten, inkerikkojen; **и. кыл** inkeroinen, inkeroiskieli

ижжора inkeroinen, inkerikko; *koll.* inkeroiset, inkerikot

из kivi; **дуно из** jalokivi; **из юрт** kivitalo, kivirakennus

избур 1. (*изваска из*) kalkkikivi **2.** (*мел*) liitu

изваска kalkki; **и. из** kalkkikivi

известковать *taat.*: **и. карон** kalkitseminen, kalkitus; **и. карыны** kalkita

извинить: **и. карон** anteeksianto; **и. карыны** antaa (t. suoda) anteeksi

извиниться: **и. кариськон** anteeksipyyntö; **и. кариськыны** ruuttää anteeksi

изывыл kivistö(maa)

издáние julkaisu, painos, laitos; **кыкéйт и.** toinen painos (t. laitos)

издательство kustantamo, kustantamusta
изем partis. ja teonn. v:stää **изыши;** и. потыны nukuttaa, haluta nukkua; (**мынам**) иземе потэ (minä) haluan nukkua, minua nukuttaa; и. тусо nukkuneen näköinen; и. улэ аналсыны tekeytyä nukkuvaksi, olla nukkuvinaan; **иземысы султыны** nousta (ylös) nukkumasta
изён nukkuminen, makuu
изёnnи (изён инты) makuupaikka; (изён комната) makuuhuone
изийс 1. partis. v:stää **изыны 2.** вуко (я. пызы) и. mylläri
изйськон jauhautuminen
изйськыны jauhautua
изложéние kertomus, selostus, referaatti; и. гожтыны kirjoittaa referaatti
измем partis. v:stää **измыны;** и. сюлэм паатунут (t. kovettunut) sydän
измёна petos, pettäminen
измон 1. kivettyminen, kovettuminen, koveneminen **2.** kuv. kovettuminen, paatuminen
измыны 1. kivettyä, kovettua, koveta **2.** kuv. kovettua, tulla kovaksi, paatua; **сюл(э)мыз измиз** (hänen) sydämensä paatui (t. kovettui)
изнэс harja (*eläimen*); **вал** и. hevos harja
изо kivistö=, kivikkoinen, kivipereinen; и. **му(зъем)** kivikkoinen maa; и. **шур** kivikkoinen joki; и. **шур** пыдэс joen kivikkopohja
изобретатель keksijä
изобретение keksintö
изолента eristysnauha
изоляци, **изоляция** eristys; isolaa-

tio
изон jauhaminen, jauhanta; **пызь и.** kö jauhinkivi, myllynkivi
изсир meripiöhka; > **янтарь**
изумруд smaragdi
изъявительной: и. наклонение
kiel. indikatiivi, tositapa
изъян vahinko, tappio, menetys, vaurio; и. **адзыны** kärsiä vahinko (t. tappio); и. **карыны** aiheuttaa (t. tuottaa) vahinkoa (t. tappiota)
изъянмон 1. (ярантэм луон) pilalle (t. piloille) meno, pilaan tuminen, epäkuntoon meno, vahingoittuminen **2.** (юнме бырон) tuhlaantuminen, hukkaan meno
изъянымыны 1. (ярантэм луыны) mennä pilalle (t. piloille), pilaan tua, mennä epäkuntoon, vahingoittua **2.** (юнме бырыны) tuhlaantua, mennä hukkaan
изъянтийськон, изъянтийськыны
> **изъянмон, изъянымыны**
изъяnton 1. (ярантэм карон) pilaan minen, pilaus, epäkuntoon saataminen, vahingoittaminen **2.** (тус-тас карон) tuhlaaminen, tuhlaus, hukkaaminen
изъянытыны 1. (ярантэм карыны) pilata, saattaa epäkuntoon, vahingoittaa; **машинаэз и.** pilata auto, saattaa auto epäkuntoon **2.** (тус-тас карыны) tuhlatka, hukata; **коньдонэз тóкмá и.** tuhlatka rahaan
изыны jauhaa; **пызь и.** jauhaa jauhoksi; **чабей и.** jauhaa vehnää
изъвер puhek. **1.** metsäneläin, otus **2.** kuv. peto, raakimus, julmuri
изъвермон puhek. villiintyminen, raivostuminen
изъвермыны puhek. villiintyä, rai vostua

изътон nukuttaminen, nukutus
изътыны nukuttaa, saattaa uneen;
нылпиеz и. nukuttaa lapsi, saattaa lapsi uneen; **висисез операці**
азыын и. nukuttaa potilas ennen leikkausta
изъы lakki; пелё и. läppälakki, korvuslakki
изъыны nukkua; **и. выдышы** käydä (t. mennä) nukkumaan; **и. выдышыны** panna nukkumaan; **и. мыныны** mennä nukkumaan
изъытон teonn. v:stā **изъытыны**
изъытыны 1. fakt. v:stā **изъыны**
2. > изътыны
изъыян teonn. v:stā **изъыяны**
изъыяны panna päähäänsä, pukea (päähine); **изъы и.** panna lakki päähäänsä
изэм 1. partis. v:stā **изъыны; зёк и.**
пызь karkeat jauhot **2. (изон)** jauhaminen, jauhanta; **пызь и.** (jauhojen) jauhaminen **3. (изэмез)** jauhatus; **векчи изэмез** hienoja-hatus
изюм rusina(t); **одый и.** (yksi) rusina
ик part. vahv. **1.** sama; **со ик** hän (t. se) sama; **коос ик** he (t. ne) samat; **сычё ик** samanlainen; **озыы ик** samoin, samalla tavalla; **мон со** коркан ик улісько, кудаз тон minä asun samassa talossa kuin si-näkin **2.** yhä (edelleen), vielä; **машина магазин азыын ик** сылэ auto on yhä edelleen kaupan edes-sä; **тон университетын ик-а** ужасъкод? oletko yhä edelleen työssä yliopistossa? **3.** itse; **мон (ачим) ик сое лэсъто** minä teen sen itse; **тон ик сое келя, явя?** saata sinä itse hänet, jos sopii **4.** heti; **али ик лэсъты сое!** tee se

heti!; **туннэ ик ми бертийском** me palaamme heti tänään **5.** aivan, heti; **сюрес шортй ик эн ветлэ!** älkää kulkeko aivan tien keskellä; **гурт съёрын ик шур бызе** aivan (t. heti) kylän takana virtaa joki **6.** jopa; edes; **нимээ ик вунэтй ни** olen jo unohtanut jopa hänen nimensä; **сокем кышказ – йырси-осыз ик мечыр жутскизы** hän pelkäsi niin kovasti, että jopa hiukset nousivat pystyn; **адяминээ ик адэмег уг пот ни** en halua edes nähdä (sitä) ihmistä **7.** sittenkin; (**ёвёлтон дыръя**) sittenkään; **вера ик вал мыным сое!** sano se minulle sittenkin; **өз ик-а со вуы?** eikö hän tullut sittenkään • **соку ик 1**) (со дыре ик) (siihen) samaan aikaan, samalla kertaa **2**) (**жегатскытэк**) heti (silloin) ◇ **аэльо ик** vielä aikaisemmin; **нырысь ик** ennen kaikkea, ensi si-jassa

икак: **и. луыны** (я. **потыны**) henkeä ahdistaa; **сюлмы и. луэ 1**) (**кесь кышкамен**) henkeäni salpaa **2**) (**шумпотэмен**) mieli pakahtuu (ilosta)

икон nikottelu, nikottaminen, nikotus

икыны nikotella, nikottaa; > **викыны**

икыр-күкыр deskr. vääristynyt, käyristynt, kieroksi väänstynt, koukistunut, käyrä, väärä, kiero

икыштэм nikotus

икыштыны päästää nikotus, nikottaa (*kerran*); > **викыштыны 2**

иллюминатор ikkuna(luukku) (*lentokoneen, laivan*)

иллюминаци, иллюминация juhlalavaistus

именной: и. сказуемой *kiel.* predikatiivi, nominipredikaatti
иммигрант maahanmuuttaja, immigrantti, siirtolainen (*maahan muuttanut*)
иммиграци, иммиграция maahanmuutto
иммигрировать: и. **карон** maahanmuutto, maahan muuttaminen; и. **карыны** muuttaa maahan
император keisari
импери, империя keisarikunta; imperiumi, maailmanvalta
импорт (*maahan*)tuonti, tuontikauppa
импортер maahantuojia
импортировать: и. **карон** (*maahan*)tuonti, maahan tuottaminen, importointi; и. **карыны** tuoda (t. tuottaa) maahan, importoida
ин I (=эз; инмын) (*инбам*) taivas;
ин ворекъян (я. *пörtмасъкон*, шудэм) 1) (*гужем*) elosalama, eloalkeea 2) (*толалтэ*) revontulet
ин II (=ыз) 1. (*mieli*)halu, aie, aikomus; ины ёвл маке **карыны** minulla ei ole halua tehdä mitään 2. hyöty, hyvä; **иназ кошкыны** (я. *мыныны*) olla hyödyksi (*ruoka*); сиёнэ **иназ ёз мыны** ruoka ei tehnyt minulle hyvää ◇ **инэ басьтыны** ottaa huomioon
инбам (=ез, =ыз) taivas, taivaankansi
инвалид invalidi, vammainen
инвис (инвискыз, инвисэз), инвож horisontti, taivaanranta
инвожо 1. *myt.* invožo (*puolipäivän paha henki*) **2.** (*нунал берытскон*) päivänseisaus **3.** (*толэзь*) kesäkuis; > **июнь**; **4.** *kasv.* (*герберсъська*) käenkukka (*Lychnis flos-cuculi*) **5.** *kasv.* (*гвоздика*,

kyrynen budjisez) ketoneilikka (*Dianthus deltoites*) **6.** *kasv.* (*тэкитсъська*) mäkitervakko (*Viscaria vulgaris*)
инвожосяська > инвожо 4–6
инву 1. *murt.* (*лысву*) kaste **2.** *murt.* (*зор*) sade(vesi) **3.** *usk.* vanh. pyhitetty (t. pyhä) vesi
ингуш inguši // ingušin, ingušien, Ingušian; и. **кыл** inguši(n kieli)
индеец intiaani
индей: и. **калык** intiaanikansa; и. **кышно** intiaaninen
индейка intiaaninen
индус intialainen; и. **кышно** intialainen nainen
инду́стрі teollisuus; **секыт и. металлеоллисуус**
индустріализаці, индустріализация teollistaminen
индустріальной > seur.
индустріе teollisuus=, teollinen
индустрія > индустрія
индылон 1. (*валэктон*) selittämisen, selitys, selittely **2.** (*инструктировать карон*) ohjeiden anto (t. antaminen), opastaminen, opastus **3.** (*индылонъёс тон.*) (*инструкция*) ohjeet, ohje(sääntö)
индылыны 1. (*валэктыны*) tehdä selväksi, selittää, selitellä **2.** (*инструктировать карыны*) antaa ohjeita, opastaa
индылэт ohjeet, ohje(sääntö); **уже кутон(ъя)** и. käyttöohjeet; > **инструкции**
инженер insinööri
инэы 1. (*марзан*) helmi **2.** (*ничи бирды*) nappi (*pieni*)
инзыбырды *kasv.* malva; katinjuustomalva (*Malva neglecta*); > **кочышкожы**
инзысяська *kasv.* **1.** (*көлтурын*)

pietaryrtti (*Tanacetum vulgare*) 2.
 > инъыбирды
инъытурын > инъыбирды
ини 1. *adv.* jo; (*ööötton дыръя*)
 (ei) enää; **тулыс вуиз** и. kevät on
 jo tullut; **со отын уг ужа** и. hän
 ei ole enää työssä siellä 2. *part.*
vahv. jo; **чуказеяз** и. **со валаз**
 hän ymmärsi jo seuraavana päävänä
инкöllyы pallosalama
инкуазь 1. luonto 2. (*климат*) il-
 masto; sää
инкубáтор hautomakone
инлык asema, tila, status; > **стáтус**
инльоль rusko, (*punertava*) kajo
инмар jumala; **и. мед утёэ!** jumala
 varjelkoon!; **инмарлы оскись**
 uskova(inen); **инмарлы оскись-**
 тэм jumalaton, jumalaan uskomato-
 ton, ateisti; **тáу инмарлы!** jumala-
 lan (*t. luojan*) kiitos ◊ **и. понна!**
 totta totisesti, totta toisiaan; **остэ**
инмар(е)! hyvä (*t. herra*) jumala!
инмаркыз kasv. parsa (*Asparagus*)
инострáнец ulkomaalainen
инострáнной ulkomainen, ulko-
 maan=; vieras; **и. кыл** vieraskieli;
vrt. **кунгож съёр, съёр кун**
инспéктор tarkastaja; katsastaja,
 katsastusmies
инспéкци, инспéкция tarkastus-
 virasto; katsastuskonttori
инстанци, инстанция aste, ins-
 tanssi
инстинкт vaisto; vietti
инсъёр (=ыз) avaruuus, kosmos; >
 кóмос
инсъёрму kiertotähti, planeetta; >
 планéта
институт (*дышиетсконни*) korkea-
 koulu, instituutti; (*эскерон и.*)
 (tutkimus)laitos, tutkimuskeskus;

тодосья эскерон и. tieteellinen
 tutkimuslaitos; **институтэ пы-рны** päästä opiskelemaan korkeakoulun (t. instituutiin); **инс-титуутэ бýдтыны** valmistua
 korkeakoulusta (t. instituutista)
инструктаж 1. (*инструктиро-вать карон*) ohjeiden anto (t. antaminen), opastus, opastaminen 2. (*инструкции*) ohjeet
инструктировать: **и. карон** oh-
 jeiden anto (t. antaminen), opasta-
 minen, opastus; **и. карыны** antaa
 ohjeita, opastaa
инстру́ктор ohjaaja, opettaja, kou-
 luttaja
инстру́кци, инстру́кция ohjeet,
 ohje(säältö)
инструмент 1. (*тирлык*) työväline,
 työkalu; instrumentti 2. (*крезъгур*
и.) soitin, instrumentti
интеллигент älymystön (t. sivistyneistön) edustaja, intellektuelli
интеллигéнци, интеллигéнция
 älymystö, sivistyneistö
интервью haastattelu; **и. басьты-ны** haastatella
интерес 1. innostus, mielenkiinto;
 intressi 2. **интересъёс mon.** edut,
 intressit
интересной mielenkiintoinen, kiintoisa, kiinnostava; (*тумошо*)
 hauska; *vrt.* **тунсыко**
интонаци, интонация *kiel.* into-
 naatio, sävelkulkku
Интöро usk. Herra, Jumala, Luoja;
 > **Күзё-Инмар**
инты paikka, kohta, sija, tila; **ужан**
 и. työpaikka; **улон и.** asuinpaikka;
 asumus; **пукон и.** istuinpaikka;
учкымон и. nähtävyys; **и. бась-тыны** varata paikka; **интыяз луыны 1)** (*аслаз интыяз*) olla

(omalla) paikallaan 2) *kuv.* (тупа-ны) olla (juuri) sopiva

и́нты 1. ill. sanasta и́нты 2.

postp:na asemesta, sijasta, sijaan; **атае и. мон лыкти** minä tulin isäni asemesta; **ручка и. карандаш кутыйском** (kuulakärki)kynän asemesta tulin ottaneeksi lyijykynän 3. *konj:na* sen sijaan et-tä...; **ужам и., весь диванэз** мертаса кылле sen sijaan, että tekisi töitä, hän loikoilee aina sohvassa

и́нтыен-и́нтыен (paikka) paikoin, paikoittain, paikotellen; **и. зороз** paikoittain sataa (t. tulee sataamaan) vettä

и́нтыуж virka, toimi; **и. кылку-тыйёс** viranomaiset, virkamiehet; > **должность**

и́нтыысыв elat. *sanasta и́нты;* paikasta, paikalta // paikallinen, paikkallis=, paikkakunnan; **и. кивал-тыйёс** paikalliset johtajat; **и. уйсъёс** paikkakunnan asukkaat, paikkakuntalaiset

и́нтыян 1. (тырон, пуктон) sijoittaminen, sijoitus, paneminen, asettaminen, asetus (*paikoilleen*) **2.** (улыны) majoittaminen, majoitus, sijoittaminen, sijoitus; (*уже, дышетскыны*) järjestäminen, sijoittaminen (*töihin, opiskelemaan*) **3.** (*инъет и.*) laskeminen, paneminen (*perustuksen*) ◇ **и. падеж kiel.** inessiivi

и́нтыяны 1. (тырыны, пуктыны) sijoittaa, asettaa, panna (*paikoilleen*); **пуконъёсты и.** sijoittaa tuolit (*paikoilleen*) **2.** (улыны) majoittaa, sijoittaa (asumaan); (*уже, дышетскыны*) järjestää, sijoittaa (*töihin, opiskelemaan*); **гос-**

тыйницае улыны и. majoittaa (asumaan) hotelliin; **уже и. яржестää töihin 3.** (*инъет поныны*) laskea, panna (*perustus*)

и́нтыяськон 1. (кычё ke и́нтые) asettuminen, sijoittuminen; (*улыны*) (asumaan) sijoittuminen, majoittuminen **2.** (*ужаны, дышетскыны*) pääseminen, pääsy, meneminen, meno (*töihin, opiskelemaan*) **3.** (*инъет понон*) perustksen laskeminen (t. paneminen)

и́нтыяськыны 1. (кычё ke и́нтые) asettua, sijoittua; (*улыны*) sijoittua (asumaan), majoittua; **креслое и.** asettua nojatuoliin **2.** (*ужаны, дышетскыны*) päästää, mennä (*töihin, opiskelemaan*); **университетэ секретаре (я. секретарьлэн ужаз)** и. päästä yliopistoon sihteeriksi **3.** (*инъет поныны*) laskea (t. panna) perustus

и́нтэм: и. карыны 1) (*ултыйны*) alentaa, halventaa **2)** (*вöсъ карыны*) loukata (t. solvata) kovin

и́нтэман 1. (*ултыйн*) alentaminen, halventaminen **2.** (*вöсъ карон*) loukkaaminen, loukkaus, solvaminen, solvaus

и́нтэманы 1. (*ултыйны*) alentaa, halventaa **2.** (*вöсъ карыны*) loukata, solvata

инфinitив *kiel.* infinitiivi

информáци, информáция tieto, tiedot, uutinen, informaatio; tiedote; > **и́вор-тодэт**

и́ншир (*кутсасъкон лапас*) ruimahuone, luuva; (*кутсасъкон и́нты*) puimatanner, puimakenttä

инъет pohja, perusta

и́нъян teonn. v:stiä и́нъяны

и́нъяны tr. 1. (*инъет поныны*) las-

kea, panna (*perustus*); **коркалы инъет и.** laskea (t. *panna*) talon perustus 2. > **интыяны 1, 2; 3. кув.** (*кичёлтыны*) panna alulle, laskea (*jnk perusta*)
инъясь 1. *partis. v:stā* **инъяны 2.** (*инъет понйсь, кылдытйсь*) re-rustaja, luoja, perustanlaskija 3. *kuv.* (*кичёлтийсь*) alullepanija, al-kuunpanija
инъяськон teonn. v:stā **инъясь-кыны**
инъяськыны intr. 1. (*инъет по-ныны*) laskea (t. *panna*) perustus 2. > **интыяськыны 1, 2; 3. кув.** (*кичёлтыны*) panna jk alulle, las-kea *jnk perusta*
инэг kamari, huone; > **палáта**
ипподром ravirata, hippodromi
иран iranilainen // myös Iranin; **и. кылъёс iranilaiset kielet**
ирланд irlantilainen, iirlainen, Ir-lannin; **и. кыл iiri(n kieli)**
ирлández irlantilainen, iiri (*ihmi-nen*)
ирлánдка irlantilainen, iiri (*nainen*)
исамес: и. карон ivailu, pilkkaami-nen, pilkanteko, nauraminen; **и. карыны ivata, pilkata, nauraа**
исан 1. (*йётсқылон*) koskeminen, kajoaminen, koskettaminen 2. (*люкетон*) vaivaaminen, häiritse-minen 3. (*исамес карон*) härnää-minen, kiusaaminen; (*ним тырон*) nimittely, haukkuminen
исаны 1. (*йётсқылыны*) koskea, kajota, koskettaa 2. (*люкетыны*) vaivata, häiritää 3. (*исамес карыны*) härnätää, kiusata; (*ним тырыны*) nimittely, haukkuminen
исасыкон (*ним тырыса*) nimittely, haukkuminen; (*серем карыса*) kiusoittelua, naljailua

исасыкыны *intr.* (*ним тырыса*) nimittää, haukkua; (*серем карыса*) kiusoittaa, naljailla
искал murt. lehmä; > **скал**
исключéние poikkeus
искусственной tekoon=, *keino=*, *kei-notekoinen*
искусство taide; **туала и.** nykytai-de
исланд islantilainen, Islannin; **и. кыл** *islannin kieli, islanti*
ислánдceц islantilainen (*ihminen*)
ислánдка islantilainen (*nainen*)
испай murt. kaunis, sympaattinen, miellyttävä
испан espanjalainen, Espanjan; **и. кыл** *espanja(n kieli)*
испáнец espanjalainen (*ihminen*)
Испáния Espanja
испáнка espanjalainen (*nainen*)
исповедь гíрri, tunnustus
исполком (*исполнительной ко-митет*) toimeenpaneva komitea
исслéование 1. tutkimus 2. (*гож-тэм уж*) tutkielma, tutkimus
исслéдователь tutkija
истóрия historia // historiallinen
истóрик historiantutkija, historioit-sija
истори́ческой historiallinen
истори́я historia
истóчник lähde (*tiedon*); гожтэм истóчникъёс kirjalliset lähteet;
печатлам истóчникъёс painetut lähteet
ис्�кавын, ис্কавын-бóляк 1. (*выжы-кумы*) sukulainen 2. (*бу скель*) naapuri • **ис্কавынъёс, иськавын-бóлякъёс 1)** su-ku(kunta), sukulaiset 2) naapurit
иськан 1. (*кышиномуртлэн бече-эз, эшез*) (*läheinen*) kaveri (*paisen*) 2. (*матысъ чыжы-выжы*)

lähiomainen, lähisukulainen (*tav. nainen*)

и́ське parent. 1. (озыыен) сиис, näin (t. niin) оллен, niin muodoin; и., түннэ ик бертийськод палаат сиис heti tänään kotiin; **вүид, и.** тулит сиис (perille); **озыы, и.** se on сиис niin 2. (соку дыръя) siinä tapauksessa; и., али ик мыноме менкäämme siinä tapauksessa heti; **котьма каре, и.** tehkää siinä tapauksessa mitä haluatte, toimikaa siinä tapauksessa kuten haluatte; **тынад ке та яблокед, и., люком** jos tämä omena on sinun, siinä tapauksessa jaetaan se

и́ськем 1. kilometri 2. vanh. (вёрс) virsta (1,0688 km)

и́сьнер luuta

и́сьникут kulunut (t. riekaleinen) virus

италмас kasv. kullero (*Trollius*); niittykullero (*T. europaeus*)

итальян italialainen, Italian; и. **кыл** italia(n kieli)

итальянец italialainen (*ihminen*)

итальянка italialainen (*nainen*)

ити́ськон 1. yhdistyminen (*solmimalla*), liittyminen (*yhteen*) 2. **kuv.** liittyminen, yhtyminen (*ryhmään, mielipiteeseen*); (*верасъкон борды*) puuttuminen (*puheeseen*)

ити́ськыны 1. yhdistyä (*solmimalla*), liittyä yhteen; **гозыос ити́ськызы** köydet (t. köyden pääät) yhdistyivät (t. liittyivät yhteen) 2. **kuv.** liittyä, yhtyä (*ryhmään, mielipiteeseen*); (*верасъкон борды*) puuttua (*puheeseen*); **мон но ити́ськисько** та чебер кыльёсты борды minäkin yhdyn näihin kauniisiin sanoihin

итон jatkaminen, jatkaksi liittämä-

nen (t. paneminen), yhdistäminen, yhdistys (*solmimalla, ompelemalla*)

итым > иншир

итыны jatkaa, liittää (t. panna) jatkaksi, yhdistää (*solmimalla, ompelemalla*); **та гозы борды мукет-сэ итим ке, соку сузээ** jos tähän liitetään jatkaksi toinen köysi, siinä tapauksessa se ylettyy

итэт 1. jatko(kappale), jatke; **саес и.** hihan jatko (t. jatke) **2.** kiel. afiksii, suffiksii

итэт-пуктэт (*кышъет*) paikka(lapru); (*итэт*) jatko(kappale), jatke **ичи** vähän; **самой ичи(ез)** (kaikkein) vähin, vähiten

ичиэз (*ёжытээ*) vähä; (*шерез*) harva; и. (я. **ичиеныз**) **но солы** **тырме** hän tytyy vähäännkin; и. **татчы вуылэ** (vain) harva käytää

ичиён-ичиен > *seur.*

ичиён-пичиён vähä vähältä, vähitellen

ичиёмон väheminen, vähentyminen, vähennys

ичиёмыны vähetä, vähentyä; **калык ичиёме** vaki vähenee

ичиёмытон vähentäminen, vähennys

ичиёмытыны vähentää

ичимень 1. (*вынкан, вынлэн кышиноэз*) käly (*pikkoveljen vaiito, myös ruhuttleuna*) 2. (*карлэн вынызлэн кышиноэз*) käly (*aviomiehen nuoremman veljen vaimo, myös ruhuttleuna*) 3. (*егит кышино*) nuorikko, morsian

ичи-пичи 1. (*ичиен-пичиен*) vähä vähältä, vähitellen 2. (*шер, дырын-дырын*) harvakseen, harvakseltaan, silloin tällöin

и чиян, и чияны > и чиёмон, и чиёмыны
и чиятон, и чиятыны > и чиёмытон, и чиёмытыны
ишак el. aasi
иshan aave
ишкалскон teonn. v:stā ишкал- скыны
ишкалскыны irrota, irtautua, lähteä irti (t. pois); коргчог ишкал- скиз naula on lähtenyt
ишкалтйськон, ишкалтйськыны > ишкалскон, ишкалсыны
ишкалтон teonn. v:stā ишкалтыны
ишкалтыны 1. (кытысъ ке кыс- кыса поттыны) kiskoa (t. kis- kaista) (pois), nyhtää (t. nyhtäästää) (pois), vetää (t. vetäästää) (pois) 2. myös kuv. (маке, кин ке бор- дысь) repäästää (t. repiä) (irti, pois); irrottaa
ишкан, ишканы > ишкон, ишкы-

ны
ишкем 1. partis. v:stā ишкыны 2. (кыссыса поттылэм) kiskomi- nen, nyhtäminen, riuhtominen (pois) 3. (гонтурез) nyppriminen, kyniminen, höyhentäminen 4. (си- ён) (taikina)kokkareet, (k)limpit, mykyt; ишкемен шыд (k)limppi- keitto, mykykeitto
ишкон I 1. (кыссыса поттылон) kiskominen, nyhtäminen, riuhto- minen (pois); етйн и. машина pellavannyhtämiskone 2. (гонту- рез) nyppriminen, kyniminen, höyhentäminen
ишкон II lääk. vanh. (трахома) trakooma, silmäpasko
ишкыны 1. kiskoa (t. nyhtää, riuh- toa) (pois); етйн и. nyhtää pella- vaa 2. (гонтурез) nypriä, kyniä, höyhentää
июль heinäkuu; > пёсътолээз
июнь kesäkuu; > инвожо 3

Й

йогурт jogurtti
йод jodi
йö 1. jäätä; йö вырён (я. кошкон) jäidenlähtö, jäänlähtö; jäiden liik- kuminen; йö кынмон jäätyminen;
йö пыры jääpala(nen) 2. (ин- мысь йö пыры) rae; (йöзор) ga- keet, raesade, raekuuro; йö куш- тон (я. уськытон) raekuuro, ga- sade; йö куштыны (я. уськы- тыны) sataa rakeita; йö ю-нянез жугиз raekuuro lõi viljan lakoon

йёвалег iljanne, iljanko, kaljama; jäälki
Йёвяллесултон kirk. loppiainen
йогу (jää)kellari
йёзор raekuuro, raesade, rakeet
йёзектон 1. jäätyminen, jäähän me- no (t. meneminen, peittyminen) 2. kuv. (зонгыран) jäykistyminen, kangistuminen, kohmettuminen (kylmästä)
йёзектыны 1. jäätyä, mennä (t. peittää) jäähän 2. kuv. (зонгыра-

ны) jäykistyä, kangistua, kohmetua (*kylmästää*)
йёzon > **йёзектон**
йёзузыри jääpuikko
йёзыны > **йёзектыны**
йёканы jääkaapri; > **холодильник**
йёкуран *teonn. v:stä* **йёкураны**
йёкураны kohvettua (jäähän), peitetyä (t. mennä) jäähän
йёл (=ыз) 1. maito; **быректэм** й. keitetty maito; **йёлвылээ басьтэм** й. kuorittu maito; **напчытэм** й. maitotiiviste, tiivistetty maito; **чырс** й. 1) viili(piimä); (*шутыса лэсътэм*) piimä; varenets (*keitetty ja hapatettu maito*) 2) (*чырсам, кузям йёл*) hapan (t. hapannut) maito; **чырсам** й. hapan (t. hapannut) maito; **чёжы** й. heramaito, ternimaito; **юмал** й. täysmaito; **йёлын жук** maitoon keitetty puuro; **йёлын кóфе** maitokahvi 2. (*будослэн*) maitiaisneste, maito
йёл-вöй *koll.* maitotuotteet
йёлвыл (=ыз) kerma; (*чырс* й.) hapankerma, smetana
йёло 1. runsaslypsyinen, hyvälyrpsyinen, runsasmaitoinen; **й. скал** runsaslypsyinen (t. runsasmaitoinen) lehmä 2. (*будосъёс с-сы*) maito=, maitiaisnestettä sisältävä (*kasvi*)
йёлпыд (=ыз) 1. viili(piimä); (*иутыса лэсътэм*) piimä; varenets (*keitetty ja hapatettu maito*) 2. (*чырсам, кузям йёл*) hapan (t. hapannut) maito
йён (=ыз) 1. (*умойгес*) hyvä (*toiseen t. entiseen verrattuna*), parempi // parantuminen, paraneminen; **й. карыны** tehdä paremmaksi (*vointi, terveys*); **й. луыны** tulla paremmaksi (*vointi, terveys*), olla

paranemaan (päin); **азъло сямыз туж урод вал, али йён(гес)** луизни aikaisemmin hänen luontensa oli oikein paha, (mutta) nyt se on tullut paremmaksi; **нóмырэ** йónыз ёвöl ei ole mitään parantumista, ei ole ollenkaan parantu maan päin 2. (*кать, зигар*) voima, vointi; **й. ёвöl** ei ole voimaa; **й. уг тырмы** ei ole riittävästi voimaa 3. (*вылтияськон*) ylpeys, korpparuus **◊ ас** йёназ itsenäisesti, omin päin; **йёназ кошкыны** (*я. мыныны*) olla hyödyksi; **йёнзэ валаны** уммärtää, mistä (tässä) on kysymys
йёназ vakavasti, vakavissaan, toisiaan; todella, (oikein) kunnolla
йёнан 1. parantuminen, paraneminen, tervehtyminen, toipuminen 2. *kuv.* (*тупатскон*) parantuminen, kohentuminen, kuntoon tuleminen, järjestyminen 3. *kuv.* (*сяmez воиштон*) tapansa (t. tapojensa) parantaminen
йёнантэм 1. parantumaton; **й. ви-сён** parantumaton tauti 2. *kuv.* (*тупатсконтэм*) parantumaton, auttamaton
йёнаны 1. parantua, parata, terveh tyä, toipua 2. *kuv.* (*тупатсыны*) parantua, kohentua, tulla kuntoon, järjestää 3. *kuv.* (*сяmez воиштыны*) parantaa tapansa
йёнати́ськон, йёнати́ськыны > **йёнатскон, йёнатскыны**
йёнатон 1. parantaminen 2. *kuv.* (*тупатон*) parantaminen, kohentaminen, kuntoon saattaminen
йёнатскон *teonn. v:stä* **йёнатскыны**
йёнатскыны 1. (*эмъяськыны*) ottaa (t. saada) hoitoa, hoitaa (t. läät-

kitä) itseään **2.** (йёнаны) parantua, tervehtyä, toipua **3. kuv.** (тупат-скыны) parantua, kohentua, tulla kuntoon, järjestää

йёнатыны 1. parantaa **2. kuv.** (ту-патьны) parantaa, kohentaa, saat-aa (t. panna) kuntoon

йёндышрись 1. partis. v:stā **йёнды-рыны 2.** (валась) älykäs, hok-saava(inen), fiksui, nokkela

йёндышрон 1. (валан) уммärtämi-nen, käsittäminen, oivaltaminen; perillä (t. selvillä) olla **2.** (быга-ton) osaaminen

йёндышртон, йёндыштыны > йён-дышрон, йёндышрыны

йёндышрыны 1. (валаны) уммärtä-tää, käsittää, älyttää, oivaltaa; olla perillä (t. selvillä); **техника ла-сянь со умой йёндышре** hän on perillä (t. selvillä) tekniikasta **2.** (быгатыны) osata; **удмурт ся-мен но верасъкыны со йёндыш-ре** hän osaa puhsua myös udmurttia

йён-йён 1. (йёскадь, йыг-йыг) va-kavasti, vakavissaan, tosissaan; to-della, (oikein) kunnolla // vakava, syvälinnen, perusteellinen, kunnon, kunnollinen; **й. верасъкыны** ru-hua tosissaan; **й. уж борды бась-тийсъкыны** ottaa asia vakavissaan (t. tosissaan); **й. книга** vakava (t. syvälinnen) kirja; **й. корка** kunnon (t. kunnollinen) talo; **й. уж** syvälinnen (t. perusteellinen) työ **2.** (йёно) vakava, totinen; **й. ымны-ро** vakavan näköinen, vakavakas-voinen; **й. карисъкыны** mennä totiseksi **3.** (данэн, йёнъяськы-сағес) ylpeästi, korskeasti, ylvää-sti, tärkeän näköisenä // (данъясь-кись, йёнъяськысъгес) ylpeä, korskea, ylväs; **й. возисъкыны**

pysyä ylpeänä (t. korskeana)

йёнлы > йёно

йёнлыко tärkeä, merkittävä; > **важной**

йёно 1. (йён-йён) vakava, totinen **2.** (йёнъяськись) ylpeä, tärkeile-vä, koreea; **й. вырыны** tärkeillä, olla olevinaan

йёнскон, йёнскины > йёнъясь-кон, йёнъяськыны

йонтэм 1. hullunkurinen, hassunku-riinen, nurinkurinen, järjetön, mie-letton // hullunkurisesti, hassunku-risesti, nurinkurisesti, järjettömästi, mielettömästi; **й. адямы** hullun-kurinen henkilö; **й. вырыны** käyttäytyä hullunkurisesti (t. nu-rinkurisesti) **2.** (канчи визъем) huikenteleva(inen), kevytmielininen **3.** (укыр) liian, kovin

йонтэмъяськон teonn. v:stā йён-тэмъяськыны

йонтэмъяськыны käyttäytyä hul-lunkurisesti (t. nurinkurisesti)

йёнъян, йёнъяны > йёнатон 1, **йёнатыны 1**

йёнъяськись I 1. partis. v:stā

йёнъяськыны I; 2. (вылтыйясъ-кись) ylpeä, ylpeilevä, tärkeä, tär-keilevä, mahtailleva

йёнъяськись II partis. v:stā **йёнъяськыны II**

йёнъяськон I ylpeily, mahtailu, tärkeily

йёнъяськон II teonn. v:stā йёнъ-яськыны II

йёнъяськыны I (вылтыйясъкыны) ylpeillä, mahtailla, tärkeillä

йёнъяськыны II 1. (эмъяськы-ны) ottaa (t. saada) hoitoa, hoitaa (t. läkitä) itseään **2.** (йёнаны) pa-rantua, parata, tervehtyä, toipua **йёны kasv. 1.** (льёльйёны) pelto-

ohdake (*Cirsium arvense*) **2.** (ке-
чийны) peltovalvatti (*Sonchus
arvensis*)

йёс 1. (этнос) etninien yhteisö, kansa // (этнической) etninien, kansallinen; **й. огъялык** etninien yhteisö **2.** biol. (вид) laji; maat. (сорт) lajike **3.** kiel. aspekti; глаголлэн (я. каронкыллэн) **йёсъ-
ёсыз** verbin aspektit

йёскадъ kunnolla // kunnon, kunnollinen; **й. лэсътыны** tehdä kunnolla; **й. адями** kunnon ihmisen **йёскалык** (нация) kansakunta // (национальной) kansallinen; Удмурт Элькунысь **й. библиотё-
ка** Udmurtian tasavallan kansallis- kirjasto

йёслык kansallisuus; > **нацио-
нальность**

йёспортэм 1. kummallinen, omituinen, outo // kummallisesti, omitu- sesti, oudosti **2.** (аспёртэм) oma- laatuinen; epätavallinen, erikoinen // omalaatuisesti; epätavallisesti, erikoisesti

йёспортэмъясъкон teonn. v:stā
йёспортэмъясъкыны

йёспортэмъясъкыны käyttäytyä kummallisesti (t. omituisesti, ou- dosti); (вистъясъкыны турттыны) käyttäytyä epätavallisesti (t. erikoisesti)

йётон 1. (сюрон) osuminen, sattuminen **2.** (öжытак) hipaiseminen, hipaisu, sipaiseminen, sipaisu **3.** (үётскон, исан) koskeminen, koskettaminen, kosketus **4.** kuv. läksytyksen (t. löylytyksen) saanti **йётскон** koskettaminen, kosketus, kajoaminen, hipaiseminen, hipaisu **йётскылон 1.** teonn. v:stā **йёт-
скылыны 2.** (уж, ужпум бор-

ды) koskettelu, kajoaminen **йётскылонтэм** > **йётылонтэм** **йётскылыны 1.** frekv. v:stā **йёт-
скыны 2.** (уж, ужпум борды) kosketella, kajota; **эн** **йётскылы** та уж борды älä kajoa tähän työhön (t. asiaan) **йётскыны** koskea, koskettaa, kajota, hipaista **йёттийськон**, **йёттийськыны** > **йётскон**, **йётскыны**

йёттон 1. (маин ке кытчи ке) osuminen (*maaliin*) **2.** (мае ке кытчи ке, маке борды) kosketaminen, kosketus **3.** kuv. rankaiseminen, rangaistus (*fysinen*)

йёттыны 1. (маин ке кытчи ке) osua (*maaliin*); **мон мишеньлэн** шораз ик **йётти** minä osuin ai- van maalitaulun keskelle **2.** (мае ке кытчи ке, маке борды) koskettaa; **киме пельпум бордал** **йётти** käteni kosketti olkapäästäsi **3.** kuv. rangaista (*fysisesti*)

йётылон 1. teonn. v:stā **йётылы-
ны 2.** koskeminen, koskettaminen, kosketus

йётылонтэм koskematon, loukkamaton

йётылонтэмлык koskematto- muus, loukkaamattomuus

йётлыны 1. frekv. v:stā **йётыны 2.** (йётскыны) koskea, koskettaa; **й. уг яра** ei saa koskea; **кынызы** кымысаз (я. кымыс бордаз) **йётскылэз** hän kosketti kädellä otsaansa

йётыны 1. (сюрыны) osua, sattua; **кёльы укное** **йётис** kivi osui ik-kunaan **2.** (öжытак) hipaida, hipaoa, sipaista; **йырыз** вёлдэтэ **йётэ** (hänen) päänsä hipoo kattoa; **пельпумы артэ** пукись мурт-

борды йётіз olkapääni hipaisi vieressä istuvaa henkilöä **3.** (*йётсқыны, исаны*) koskea, koskettaa **4. kuv.** (*жұғыса*) saada satikutia (t. sapiskaa), joutua lujille (t. koville); (*қылын*) saada läksytys (t. lölytys); **толон мыним туж** золанаелэс йётіз eilen minä sain satikutia (t. sapiskaa) äidiltä; eilen minä sain kovan läksytyksen äidiltä ◇ **көтә й.** saada ripuli **йыбырскон** (*кинлы ке, кин ке азын*) kumartaminen, kumarrus (*kerran*) **йыбырсыны** (*кинлы ке, кин ке азын*) kumartaa (*kerran*) **йыбыртон** > **йыбырттон** **йыбырттиськон, йыбырттиськыны** > **йыбырскон, йыбырскыны** **йыбырттон** **1.** (*кинлы ке*) kumartaminen, kumarrus (*kerran*) **2.** (*инмарлы, күләмъёслы*) kumartaminen, kumarrus, palvominen, palvonta **йыбырттыны** **1.** (*кинлы ке*) kumartaa (*kerran*) **2.** (*инмарлы, күләмъёслы*) kumartaa, palvoa; **куләмъёслы й.** kumartaa (t. palvoa) vainajia; pitää sielunmessu vainajien muistoksi **йыбыртъян** **1.** (*кинлы ке*) kumartelu, kumartaminen **2. kuv.** (*курон*) kumartelu, pyytely, pyytäminen (*harras*), anelu, anominen **йыбыртъяны** *frekv. ja iter. 1.* (*кинлы ке*) kumarrella, kumartaa **2. kuv.** (*курыны*) kumarrella, pyytää (t. pyydellä) (*hartaasti*), anella, anoa **йыбыртъясыкон** **1.** (*кинлы ке, кин ке азын*) kumartelu, kumartaminen **2. kuv.** (*курон*) kumarte-

lu, pyytely, pyytäminen (*harras*), anelu, anominen

йыбыртъясыны *iter. 1.* (*кинлы ке, кин ке азын*) kumarrella, kumartaa **2. kuv.** (*курыны*) kumarrella, pyydellä (t. pyytää) (*hartaasti*), anella, anoa

йыбыртыны > **йыбырттыны**

йыбыръян, йыбыръяны > **йыбыртъян, йыбыртъяны**

йыбыръясыкон, йыбыръясыкны > **йыбыртъясыкон, йыбыртъясыкны**

йыван teonn. v:stā **йываны**

йываны *murt. 1.* (*уръясыкны, тупаны*) sopia, tehdä (t. hieroa) sovinto(a) **2.** (*бүйганды*) rauhoittua, tyyntää, asettua; lohduttautua

йыватон teonn. v:stā **йыватыны**

йыватыны *murt. 1.* (*уръяны, күсыпсөс тупатыны*) hieroa sovin-toa, sovitella, saada sopimaan **2.** (*бүйгатыны*) rauhoittaa, saada rauhoittumaan, lohduttaa

йыг, йыгак *onom. kuvaa yksittäis-tä kopausta, kolahdusta:* **й. карыны** (*маке с-сы*) kopahtaa, kolah-taa; (*маин ке*) kopauttaa, kolkut-taa, aiheuttaa kopahdus (t. kolah-dus); **өсэз** **й.** **ворсаны** sulkea ovi kolauttaen

йыгам **1.** *partis. v:stā* **йыганы** **2.** koputus, kopauttaminen, kolkutus, kolkuttaminen

йыган kopauttaminen, koputus, kolkuttaminen, kolkutus

йыганы kopauttaa, kolkuttaa

йыгаськем **1.** *partis. v:stā* **йыгаськыны** **2.** koputus, koputta-minen, kolkutus, kolkuttaminen, naputus

йыгаськись **1.** *partis. v:stā* **йыгаськыны** **2.** koputtaja; **кин ке**

й. вань joku koputtaa (oveen) **йыгасъкон** koputtaminen, koputus, koputtelu, kolkuttaminen, kolktus, naputus
йыгасъкыны koputtaa, koputella, kolkuttaa, naputtaa; **öсэ** й. koputtaa (t. naputtaa) oveen
йыггетон (*маин ке*) kopauttaminen, kopautus, kolkuttaminen, kolktus; (*маке с-сь*) korahdus, kolahtaminen, kolahdus
йыггетыны (*маин ке*) kopauttaa, kolkuttaa; (*маке с-сь*) kopahtaa, kolahtaa
йыггетэм 1. *partis. v:stä* **йыггетыны** 2. (*маин ке*) kopautus, kopahtaminen, kolkuttaminen; (*малэн ке*) korahdus, kolahtaminen
йыгдос *murt.* taimilava; kasvilava, lämpölava
йыг-йыг 1. *onom. kuvaan toistuvaa koputusta, kolahtelua:* kop kop, kops kops; **öсэ** й. (*я. йыг-йыг-йыг*) **йыгасъкыны** koputtaa oveen: kop kop 2. (*йыг-йыг*) *deskr.* (*үөн-үөн*) vakavasti, lujasti, lujaan, vakaasti; kunnolla; varmasti // vakava, luja, vakaa; kunnon, kunnollinen; **й. думыны** *sitoa lujaan; корка* й. лэсътэмый talo on rakennettu lujasti (t. kunnolla); **й. адями** vakava (t. kunnon) ihmisen; **й. выж** vakaa (t. tukeva) silta
йыгмыт vakava, luja, vakaa; kunnon, kunnollinen; varma // vakavasti, lujasti, vakaasti; kunnolla; varmasti; **й. воргорон** vakava (t. luja) mies; **й. вамишъёс** varmat askelet, vakaa käynti; **й. вамишъяны** astella varmasti (t. vakaasti)

йыгыри: ки й. *hapanoiden, tunnus-telemalla; ки* й. **ужаны** tehdä työtä *hapanoiden; ки* **йыгыриен утчаны** etsiä tunnustelemalla **йыгыръян** *hapanointi, tunnustelu, koskettelu*
йыгыръяны *iter. hapanoida, tun-nustella, kosketella*
йыды I *kasv. ohra*
йыды II *lääk.* nääränäappy
йыл (=ыэ) 1. (*выл*) huippu, harja, laki; latva; **гурезь** й. vuoren (t. mäen) huippu; **кызлэн** **йылыз** kuusen latva 2. (*пум*) kärki; pää; **веньлэн** **йылыз** neulan kärki; **бодылэн** **йылыз** kepin pää 3. (*шурлэн*) yläjuoksu; alkulähde; **шур** **йыл** joen yläjuoksu (t. alkulähde); **Камлэн** **йылыз** Kamajoen yläjuoksu (t. alkulähde) 4. *postp.vart.* > **йылозъ, йылтий,** **йылын, йылысен, йылысь, йыле**
йылкуж rohtimet, (*karkeat*) tappurat
йылкыс rohtimet, kammatut pellavakuidut (t. hamppukuidut)
йыло 1. (*йылыз вань, йылсо*) kärjellinen, suippopäinen, kärjekäs 2. (*пумъем*) =kärkinen; **мырк** й. tylsäkärkinen 3. (*писпу с-сь*) sellainen, jolla on latva 4. (*йылъем*) =latvainen
йылозъ *postp. =lle* asti, päälle asti; **гурезь** й. vuoren huipulle asti
йылол 1. (*калык сям*) perinne, tapa 2. (*дышем*) tapa, tottumus
йылон 1. (*ватсасъкон*) lisääntyminen, lisäys, eneneminen 2. (*жутскон, будон*) nouseminen, nousu, kohoaminen 3. *biol.* lisääntyminen, sikiäminen
йылон-пушъён 1. *kasv.* lisäänty-

minen; (*вёлмон*) leviäminen; (*пушьён*) reheväksi kasvaminen (t. tuleminen), rehevöityminen 2. *kuv.* (*адями, нудо с-сь*) lisääntyminen, lisäys, eneneminen
йылос 1. (*йыл*) huippu, harja, laki; **кабан й.** pielekseen (t. auman) huipru **2.** (*йылсо*) kärjekäs, teräväkärkinen, suippopäinen
йылпум (*йылыз-пумыз, йылпумыз*) **1.** (*пум*) loppu, pää; **йылаэ-пумаз вуттыны** suorittaa (t. saattaa) loppuun; **йылаэ-пумаз вуыны 1** päästää loppuun (asti) **2.** *kuv.* päästää perille (t. selville) **2.** (*кутскон*) alku; **марлы ке й. поныны** panna jk alulle (t. alkuun) ◇
йылыз-пумыз (*чик*) **öвöl 1** (*туж пасъкыт, кузь*) ei (ole) äärtää ei rajaa **2.** (*быронтэм*) ei tahdo tulla loppua
йылпумкыл (=*ыз*) päätelmä, joh-topääös; > **вывод**
йылпумъян 1. (*быдэстон*) päättäminen, lopettaminen, loppuun suorittaminen (t. saattaminen) **2.** (*йылпумкыл*) johtopääös, päätelmä; mietintö, lausunto; (*огъян, огъяса веран*) yhteenveto; yhteenvedon esittäminen; **йылпумъянъёс лэсътыны** tehdä päätelmä (t. johtopääös); esittää (t. tehdä) yhteenveto; **комисси-лэн йылпумъянэз** toimikunnan lausunto (t. mietintö)
йылпумъяны 1. päättää, lopettaa, suorittaa (t. saattaa) loppuun; **ужез й.** päättää (t. lopettaa) työ, suorittaa työ loppuun; **школаэз й.** päättää (t. lopettaa) koulu, valmista koulusta **2.** (*йылпумъянъёс лэсътыны*) esittää (t. tehdä) yhteenveto

йылпумъяськон päättyminen, loppuminen
йылпумъясыкыны päätyyä, loppua
йылсан teonn. v:stā йылсаны
йылсаны 1. (*йылсо карыны*) te-roittaa, veistää teräväksi (t. suipoksi) **2.** (*зурод, кабан*) tehdä huipru (*suovan, auman*), tehdä valmiaksi (*suova, auma*)
йылсасъкон teonn. v:stā йыл-сасъкыны
йылсасъкыны 1. (*йылсо луыны*) teroittaa, tulla teräväksi (t. suipoksi) **2.** *pass.* > **йылсаны 2**
йылсо kärjekäs, teräväkärkinen, suippopäinen
йылтый postp. =lla / =llä, päällä, yläpuolella, yli(tse); липет й. вет-лыны kulkea katolla
йылтон, йылтыны > **йылэтон, йылэтynы**
йылтэм I 1. (*писну с-сь*) latvaton **2.** (*мырк пумо*) kärjetön
йылтэм II > **йылэтэм**
йылтэм-пумтэм loputon, ääretön // loputtomasti, äärettömästi; > **пум-тэм-йылтэм I**
йылъян teonn. v:stā йылъяны
йылъяны 1. (*зурод, кабан*) tehdä huipru (*suovan, auman*), tehdä valmiaksi (*suova, auma*); (*к-сь носкиэз*) kutoa kärki (*sukkaan, lapaseen*), päättää kudonta (t. kuto-minen) (*sukan, lapasen*) **2.** (*йылсо карыны*) veistää teräväksi (t. suipoksi) **3.** *kuv.* (*йылпумъяны*) päättää, lopettaa, suorittaa (t. saat-taa) loppuun
йылъяськон teonn. v:stā йылъ-яськыны
йылъяськыны 1. (*йылсо луыны*) tulla teräväksi (t. suipoksi) **2.** *kuv.*

(*йылпуумъясыны*) päätyä, lopua **3. pass.** > **йылъяны 1**
йылын postp. =lla / =llä, pääällä, päässä, yläpuolella; **гурезь й.** vuorella, mäellä, vuoren (t. mäen) huipulla; **писпу й.** puussa; **юбо й.** pylvään päässä
йылыны 1. (*ватсасыны*) lisääntyä, enentyä, enetä, suureta, kasvaa; **семьямы йылэ** perheemme on kasvanut (t. suurentunut) **2.** (*жутсыны, будыны*) kohota, nousta; **шурин ву йылэ** vesi nousee (t. kohoaa) joessa **3. biol.** lisääntyä, siitä
йылыны-пушыны 1. *kasv.* lisääntyä; (*вöлмыны*) levitää (*lisääntymällä*); (*пушыны*) kasvaa (t. tulla) reheväksi, rehevöityä **2.** *kuv.* (*адыми, пудо с-сы*) lisääntyä, enentyä, enetä, suureta, kasvaa
йылысен postp. =lta / =ltä, päältä; =lla / =llä, pääällä; **корка й. ваньмыз адске** talon päältä näkyy kaikki
йылысь postp. =lta / =ltä, päältä; **корка й. лымы усиз** lumi putosi talon päältä (t. katolta)
йылэ postp. =lle, päälle; **ми гурезь й. тубимы** me nousimme vuorelle (t. mäelle); **кочыш юбо й. тубиз** kissa kapusi pylväseen
йылэтон 1. (*ватсан*) lisääminen, lisäys, enentäminen **2.** (*жутон, буđетон*) korottaminen, korotus, kohottaminen, kohotus, nostaminen
йылэтны 1. (*ватсаны*) lisätä, enentää **2.** (*жутны, будэтыны*) korottaa, kohottaa, nostaa; **ужду-нэз й.** korottaa (t. lisätä) palkkaa
йылэтэм 1. *partis.* *v:stā* **йылэтны 2.** (*ватсам*) lisäys, lisäämi-

nen, enentäminen **3.** (*жутэм, буđетэм*) korotus, korottaminen, kohotus, kohottaminen, nostaminen
йыр (=ыз) 1. pää (*ruumiinosa*); **й. висе** päättä särkee; **й. висён 1)** päänsärky **2)** *kuv.* huulet, homma, vaiva; **й. сын** kampa **2.** *kuv.* (*йырвизь*) pää, järki, mieli; muisti; **ас йырыныз малпаны** ajatella omalla päällään, ajatella omilla ai-voillaan; **солэн йырыз умой ужа** hänellä on terävä pää, hänellä leikkaa; **солэн йырыз уг ужа** hänellä järki ei leikkaa, hänen järkensä seisoo **3.** (*пудо лыð*) pää (*eläinyksilö*); **дас й. ыж вор-дийськомы** kasvatamme kymmentä (päättä) lammasta **4.** (*буđосъёслэн*) *kasvitarren paksu pää:* **етин й. пеллавансылккы; кубиста й.** kaalin kerä (t. kupu); **мак й. уникон** kota; **сугон й. sipuli** (*sipulimukula*); **чабей й. vehnäntähkä 5.** (*арбериослэн*) pää, kanta, nuppi; **булавка й. nuppineulan nuppi** (t. pää); **котчог й. nauлан** kanta (t. pää) **6.** (*йырмурт, кузё*) päälikkö, pää(mies), johtaja; **элькун й. tasavallan** päämies; **кивалтэтлэн йырыз** hallituksen päämies **◊ й.** **быдтись** murhaaja, tappaja, surmaaja; **й. быдтыны 1)** (*астэ б.*) tehdä itsemurha **2)** (*кинэ ке виыны*) tappaa, murhata, surmata; **й. вандтись** murhaaja, tappaja, surmaaja; **й. вандтыны 1)** (*кинэ ке виыны*) tappaa, murhata, surmata **2)** (*астэ в.*) tehdä itsemurha; **йыр кур луыны** olla suuttunut (t. vihainen); **й. кыска** (*я. пороме*) ruörgyttää, päättä huimaa; **йыре лыктыны** juolahtaa mieleen; **йыре** поныны panna (t. painaa) mie-

leensä (t. muistiinsa); **йыре пырыны** 1) painua mieleen (t. muisittiin) 2) (*усыкмыны*) saada häämyrkytys; **йыре тубыны тulla pähihinsä**; **йыре шуккыны käydä pähähän**; **йырез берыктыны** 1) (*веднаса*) nostattaa lempää (t. lempi) taikakeinoin 2) (*сингаськытыны*) lumota, hummata, kietoa pauloihinsa 3) (*ас пала кыскыны*) voittaa jk (omalle) puolelleen; **йырэз кур карыны suututtaa, vihastuttaa; йырэз поромытыны panna pää pyörälle; йырэз кур карыны** 1) (*ачиз*) suuttua, vihas-tua; olla suuttunut (t. vihoissaan) 2) (*кинлэсъ ке*) suuttua, vihas-tuttaa; **йырын возыны pitää mielessään** (t. muistissaan); **йырысь күштыны heittää pois mielestään; йырысь потыны haihtua päästää, hävitää** (t. kadota) muistista, häipyä mielestää; **йырам но ѿй вал** (se) ei tullut (t. juolahtanut) mieleenikään

йыразъ (=ыз) > *seur.*

йыразъпу, йыразъпул puinen päänalunen, päänalus

йыран murt. (*pellon*)piennar, (*pellon*)pientare; *vrt. межа*

йырбер (=ыз) takaraivo

йыревекчи > **йыренебыт**

йырвизъ (*йырвизъмызъ*) 1. (*визъ*) järki, äly 2. (*тодын возён*) muisti

йырвизъмо viisas, älykäs, järkevä

йырвизътэм tyhmä, typerä, älytön

йырвим (=ыз), **йырвиым** (=ыз) *anat.* aivot

йырвыло > **йыриновыл**

йырдон, йырдун (=ыз) *kansat.* morsiamen lunnaat, morsiuslun-naat

йырет luku (*kirjan*); **романлэн**

нырысéтй **йыретэз** romaanin ensimmäinen luku; > **глава**

йырин postp. instr. takia, tähden, vuoksi; **тонэн й. со кошкiz** hän lähti sinun takiasi (t. tähtesi) ◊ **кинэн ке** й. övöl ei ole aikaa jollekulle; **тонэн й. övöl али** nyt ei ole aikaa sinulle

йырин-кóнгýль > **йырин-пётрýн**

йыриновыл *kukkuralla(an)*, *kuk-kuroilla(an)*; *kukkuralle(en)*, *kuk-kuroille(en)*; **ведра** й. **тырмемын** *sanko* on täytetty *kukkuralle(en)*

йырин-пётрýн (*бекмыльсыса*) *nurin* *niskoin*, *kuperkeikkaa*, *mukkelis makkelis*; (*йыринуллань*) *ylösaisin*, *nurin*; *päistikkaa*; **й. гурезъ уллань васькыны** *kierää* *kuperkeikkaa* mäkeä alas; **й. усыны** *mennä* *nurin* (t. *ylösaisin*)

йыrintон 1. (*маин ке вырон*) *hommaaminen*, *puuhaaminen*, *askartelu* **2.** (*турттон*) *уrittäminen*, *koettaminen* (*tehdä jtak*) **3.** (*зызмыльтон*) *kuhnailu*, *kuhnustelu* **4.** (*шуудыса улон – нылтиос с-съ*) *telmiminen*, *telmintä*, *elämöinti*, *leikkiminen*

йыrintыны 1. (*маин ке вырыны*) *hommata*, *puuhata*, *askarrella*

2. (*турттыны*) *уrittää*, *koettaa* (*tehdä jtak*) **3.** (*зызмыльтыны*) *kuhnilla*, *kuhnustella*, *tehdä hitaasti* **4.** (*шуудыны – нылтиос с-съ*) *telmiä*, *elämöidä*, *leikkää*

йыринуллань *ylösaisin*, *nurin* (*niskoin*); *päistikkaa*; **й. карыны** *kääntää* *ylösaisin* (t. *nurin*); **писпу** *йылысь* **й. усыны** *pudota* *priusta* *päistikkaa*

йырин-чýкýн 1. (*йыринуллань*) *ylösaisin*, *nurin*; *päistikkaa*;

(*йырин-пётрин*) nurin niskoin, kuperkeikkaa, mukkelis makkelis; **й. кошкыны** lentää nurin (t. nurin niskoin, mukkelis makkelis) **2.** *kuv.* (мыдлань) nurin kurin **йырыйись 1.** *partis. v:stā* **йырыйыны** **2. el.** jyrsijä **йырыйиськон** *teonn. v:stā* **йыр-йисъкыны** **йырыйисъкыны** *intr.* **1.** *jyrsiä*, pureskella, olla jyrsimässä (t. naker-tamassa, kaluamassa, pureskele-massa) **2.** (*ог-оген*) tapella (*koirat, sudej*) **3.** *kuv.* (тышкасъкыны) ki-nastella (t. torailla) (keskenään) **йырыйыл (=ыз)** **1.** > **йыразыпу,** **йыролтэс 1;** **2.** (*ослэн, укнолэн*) (*пул*) koristelista; (*выл янак*) (oven) kamana, (ylimmäinen) pie-li(puu) **йырыйыны** **1.** *jyrsiä*, nakertaa, kaluta, pureskella **2.** *kuv.* haukkua, torua, sättiä **йыркерттэт** *kansat.* päänauhu (*ud-murttilaisvaimon päähineessä*) **йыркобы** *anat.* pääkallo **йыркур** viha, kiukku, kauna, suut-tumus **йыркуран, йыркураны** > **йыр-куръяськон, йыркуръяськыны** **йыркуро** häijy, ilkeä, kiukkuinen, vihainen **йыркуръяськись 1.** *partis. v:stā* **йыркуръяськыны 2.** häijy, ilkeä, kiukkuinen, vihainen, vihoit-televa **йыркуръяськон** vihoittelu **йыркуръяськыны** olla vihoissaan (t. kiukuissaan), vihoitella; **йыр-куръяськыса** häijysti, ilkeästi, kiukkuisesti, vihaisesti; **ог-огед-лы** **йыркуръяськыса улыны**

olla vihoissa toistensa kanssa **йыркыль 1.** *lääk.* kuume(tauti); päänsärky **2.** *kuv.* (*сюлмасъкон*) huoli, vaiva **йырнебыт** *anat.* **1.** päälaki **2.** (*лы-тэм инты*) aukile **йыро 1.** (*йырыз вань*) sellainen, jolla on pää **2.** (*йыръем*) =päinen; **бадзым** *й.* isopäinen **3.** *kuv.* (*визъмо*) hyväpäinen, älykäs **йыролтэс 1.** (*йыразыпу*) puinen pääanalunen, pääanalus **2.** (*бадзым* *миндэр*) tyupy (leveä, *kahdelle hengelle* tarkoitettu); *й. пуыы* tyu-nyliina, tyynypäällinen **йыромон** eksyminen, harhautumi-nen **йыромыны** eksyä, harhautua **йыромытон** eksyttäminen, eksytyys, harhauttaminen, harhautus **йыромытыны** eksyttää, johtaa har-haan, harhauttaa **йыронуши** *el.* nuijapää (*samma-kontoukka*) **йыро-пыдо** > **йыр 3** **йырпинь (=ыз)** poskihammas **йырпоры** > **йырсиберган** **йыр-пыд** (**йырыз-пыдыз, йыр-пыдыз**) gaajat ♂ *й. сётыны usk.* toimittaa uhri vainajille, järjestää muistajaiset (*toimittaen uhri*) **йырпыдэс** (**йырпыдсыз, йырпыдэскыз, йырпыдэсээз**) päälaki **йырсазэ** hyvämuistinen **йырсазы (=ыз)** **1.** (*тодын возён*) muisti **2.** (*астэ шёдон, валан*) ta-junta, taju **йырсазыттиськон** *teonn. v:stā* **йырсазыттисъкыны** **йырсазыттисъкыны 1.** selvetää, sel-vitä (*ajatuksset, taju*) **2.** (*кудзэм бере*) selvitää (humalasta) **йырсазытэм** huonomuistinen

**йырсазъя́ськон, йырсазъя́сь-
кыны** > **йырсазъи́тьском, йырсазъи́тьсыны**
йырси hius; hiukset, tukka; **й. пу-
нэт** letti, palmikko, saparo ◇ **ваче**
й. вутскыны (*я. вуыны*) tarttua
hiuksista; tapella (*naiset*)
йырсиберган ryöriäinen, pyörtyäinen (*päälaella*)
йыртурын kasv. tähkiö (*Phleum*); >
тимофеевка
йыртыш (*йыртышкыз*) (*йырпы-
дэс*) päälaki, kiire; (*йырбер*) takaraivo
йыртэман kujeilu; hulinointi
йыртэманы kujeilla, tehdä kepposia; hulinoida
йыртэмась 1. *partis. v:stā* **йыртэ-
маны** 2. kujeilija; huligaani, huli-
noitsija
йыртэмпол *murt.* avopäinen, pal-
jasväinen // pää paljaana, paljain
päin; > **гольык йыр**
йыртэм-пыдтэм erätoivoinen;
hurjapäinen, railakas, rempseä //
erätoivoisesti, toivottomasti; hur-
jasti ◇ **й. бырыны** (*я. ышыны*)
kadota jäljettömiin
йыруж rikos; **й. лэсътись** rikolli-

nen, rikoksentekijä **й. лэсътыны**
tehdä rikos
йыруллань > **йыринуллань**
йырчукин > **йырин-чүкін**
йырчаша > **йыркобы**
йыръёз *kiel.* predikaatti; > **сказу́-
мой**
йыръён 1. jyrsiminen, jyrsintä, na-
kertaminen, kaluaminen, pureske-
lu 2. *kuv.* haukkuminen, torumi-
nen, sättiminen 3. *murt.* (*cup*) ru-
rukumi
йыръян 1. (*йыръям*) otsikointi 2.
(*йырет, нум*) otsikko 3. > **йыръ-
яськон** 1
йыръяны 1. otsikoida, panna nimi
(t. otsikko) 2. > **йыръясыкыны** 1
йыръясыкись 1. *partis. v:stā*
йыръясыкыны 2. *kuv.* (*валтись,*
кузёясыкись) johtaja, nokkamies;
pääpukari
йыръясыкыон 1. muodostuminen,
muodostus 2. *kuv.* johtaminen,
johto
йыръясыкыны 1. muodostua (*kaa-
linkerä, sipuli, unikonkota, pella-
vansylkky*) 2. *kuv.* (*йыр, кивал-
тись кариссыкыны*) johtaa, olla
pääänä

-ка *murt. part. =pa(s) / =pä(s), =han
/ =hän, =s; лык-ка татчы* tule-
pas tänne; > **ай** I 2
каб I 1. (*лыдкуклы*) lesti; **кут** к.
virsunlesti 2. (*форма*) muotti;
(*няньлы*) vuoka; **кирпич** лэсъ-

тон **каб** tiiliskivimuotti
каб II 1. (*сякан*) säkkikangas, juut-
ti(kangas) 2. (*мешок*) säkki, kuli
кабак kapakka, krouvi ◇ **к. вина**
(ostettu) viina, kaupanviina
кабан I (*зурод*) auma, pieles

- кабан II** *el.* (kyrparsъ) villisika
кабардин kabardiimi // kabardiini-
 lainen, kabardiinien; **к. кыл ка-**
 bardi(n kieli)
- кабачи** *kansat*. kuvioitu rintalappu
 (*naisten kansallispuvun osa*)
- кабачок** kesäkurpitsa
- кабдись** (*униформа*) (virka)puku,
 univormu; (*спортлы, школае*
ветлыны) puku, asu, vaatetus;
ожгар к. sotilaspuku; **спорт к.**
 verryttelypuku; urheiluasu
- кабель** kaapeli
- кабён, кабенак** *puhek.* kokonaan,
 kauttaaltaan, aivan
- кабзэ** *puhek.* kokonaan, kauttaal-
 taan, aivan, kaikkea, kaikkia
- кабес** standardi, vakio(tyyppi), nor-
 mi; *vrt. стандарт*
- кабина** hytti, koppi; ohjaamo; **ма-**
шиналэн кабина auton ohjaa-
 mo
- кабинет** työhuone; kabinetti
- каблук** kanta, korko (*kengän*)
- кабон** sieppaminen, sieppaus
- кабъян 1.** (*кабе понон*) lestille pa-
 no (t. paneminen) **2.** (*стандартизи-
 зировать карон*) vakiointi, stan-
 dardisointi, normittaminen, normi-
 tus
- кабъяны 1.** (*кабе поныны*) panna
 lestille **2.** (*стандартизировать
 карыны*) vakioida, standardisoida,
 normittaa
- кабыйз** *puhek.* **1. adv:na** (*быдэсак*)
 kokonaan, kauttaaltaan, aivan,
 kaikkea, kaikkia **2. pron:na** (*вань-
 мыз*) kaikki **3. adv:na** (*ваньмыз
 ёши*) kaikkiaan
- кабыл:** **к. басытыны** ottaa suope-
 asti (t. suosiollisesti) (*uhrianti-
 met*); **к. карыны** siunata, antaa
 siunaiksensa
- кабыны** siepata, kopata, kahmaista,
 napata
- кавалер 1.** kavaljeeri; seuralainen
2. ruhek. (*түгән*) heila
- кавалёри** (*myös määritteenä*) rat-
 suväki
- кавалерист** ratsumies
- кавалёрия** ratsuväki
- кавычка** lainausmerkki
- кагаз 1.** (*бумага*) paperi **2.** (*доку-
 мент*) asiapaperi, dokumentti
- кадр I 1.** (*фото-, киноплёнка*лэн)
 otos, kava **2.** (*киноысь*) kohtaus
- кадр II: кадръёс mon.** (vakinaiset)
 työntekijät, (kanta)henkilöstö;
- кадръёсся** отдел henkilöstö-
 osasto
- кадыр** *murt.* kunnia, kunnioitus; >
сий I, дан 2
- кадырлы** *murt.* arvoisa, kunnioitet-
 tu, arvostettu, kunnia=, arvo=; >
гажано 1
- кадь 1.** *kompr.postp:na* (*выллем,*
съмен) (niin) kuin, kuten; **сюсь-
 тыл к. веськрес** solakka kuin
 kynttilä; **кузылиос к. ужаны**
 tehdä töitä kuin muurahaiset, tehdä
 töitä muurahaisten lailla **2. a:na**
 (*кинлы ке, марлы ке кельшись*)
 (=)lainen, (=)kaltainen, (=)moi-
 nen, (=)tapainen; **со атаэз к.** hän
 on isänsä kaltainen; **со но тон к.**
адями hänkin on sinun kaltaisesi
 ihminen; **одиг кадесь уйтäläiset,**
 samanlaiset, samankaltaiset, sa-
 mantapaiset; **вáньзы соос тон**
кадесь he kaikki ovat sinun kal-
 taisiasi; **тон кадьёс татын троs**
 täällä on paljon sinun kaltaisiasi **3.**
parent. taitaa, kai; **зорыны медэ**
к. taitaa sataa (vettä); **со уг лык-
 ты кадь** hän ei kai tule, hän ei
 taida tulla • **одиг к.** samanlainen,

samankaltainen, samantapainen, yhtäläinen // samalla tavalla, yhtä lailla, yhtäläisesti
казак I kasakka
казак II: **к. ныл** naimaton tyttö; **к. пи** naimaton mies
казárма kasarmi
казах kazakki // kazakkilainen; **к. кыл** kazakin kieli, kazakki
казёнка 1. (*чулан*) varastokomero; **ваатекомero 2.** (*пичи сэндра*) laveri, makuulavitsa (*pieni*)
казна valtion (t. kruunun) varat; **к. нюлэс** valtion metsä
казнить: **к. карон** teloittaminen, teloitus, mestaaminen, mestaus; **к. карыны** teloittaa, mestata
казнь teloitus, mestaus; kuolemanrangaistus
казыр *murt.* nyt, tällä hetkellä; heti, oitis
казъ verkko
кайгу murhe, suru
кайгырон 1. *teonn. v:stā* **кайгырыны 2.** murhe, suru
кайгырыны murehtia, olla murheissaan, surra
кайма reunajuova, reunusuova, reunus(te)
кайпал 1. vieraantuneesti, vieraasti; **к. ветлыны** kulkea vieraantuneena; kulkea vilkuillen sivuilleen **2.** (*палянын*) syrjässä, sivussa; (*палэнэ*) syrjääն, sivuun; **к. улыны** asua syrjässä (t. sivussa)
кайпалскон väistyminen (*sivuun*); väistäminen (*ihmisten*)
кайпалсыны väistyä (*sivuun*); väistää (*ihmisiä*)
кайпалтон *teonn. v:stā* **кайпалтыны**
кайпалтыны 1. (*палянтыны*) siirtää (t. työntää) syrjään (pois) **2.**

(*киултыны*) ottaa omakseen (t. haltuunsa), anastaa
кайсы el. käpylanluu (*Loxia*)
кайта 1. (*вуоно*) ensi, seuraava, tuleva, vastainen; **к. арын** (*.ape*) ensi (t. seuraavana) vuonna **2.** (*мукет дыръя, берло*) seuraavalla (t. ensi) kerralla, sitten; **coe к. лэсьтоды** teette sen seuraavalla (t. ensi) kerralla **3.** (*вуоно ap*) ensi (t. seuraava) vuosi // (*вуоно арын*) ensi (t. seuraavana) vuonna
какалмон 1. (*катътэммон*) me-nehtyminen, nääntyminen, voimat-tomaksi tulo; nääntymys, uupumus **2.** (*туж куанермон*) köyhtyminen (*äärimmilleen*)
какалмыны 1. (*катътэммыны*) menehtyä, nääntyä, tulla voimatto-maksi **2.** (*туж куанермыны*) köyhtyä (*äärimmilleen*)
какао kaakao
какся el. haikara (*Ardea*)
какы 1. *pikkukuoriainen*; ötökkä **2.** (*зоркибы*) leppäkerttu, leppäpirkko (*Coccinella*)
какыт 1. (*дуно из, кац*) jalokivi (*korussa*) **2.** (*чыртывесъ*) kaula-nauha, kaulakoru
кал I 1. (*шнур, керттэт*) pyöri, nauha, punos, side **2.** (*кутэт*) ripa, kädensija, kahva, sankka; **ведра к.** sangon sankka; **ös к.** ovenripa, oven kädensija, ovenkahva **3.** (*скоба*) sinkilä, hirsihaka
кал II (=ыз) 1. (*катъ*) voima (*hen-kinen*); vointi **2.** *postp.vart.* > **ка-лоэь, калэ**
калай *murt.* (rauta)pelti; > **корт I:** **корт лист**
калач sankavehnänen (*kalatši*)
калгись 1. *partis. v:stā* **калгыны 2.** kuljeksiva, kulkue=, kiertolais=,

kiertävä // (к. мурт) kuljeksija, kulkuri; **к. пуны** kulkukoira **3.** (нылкышноосын / пиосмуртъёсын) irstailija, haureuden harjoittaja

калгон 1. (костаськыса ветлон) kuljeskelu, kuljeksiminen, harhailu **2.** (нылкышноосын / пиосмуртъёсын) irstailu, haureuden harjoittaminen

калгыны 1. (костаськыса ветлыны) kuljeskella, kuljeksia, harhaila **2.** (нылкышноосын / пиосмуртъёсын) irstailla, harjoittaa haureutta

календарь kalenteri

кали (картлэн агаэзлэн кышно-еэз) aviomiehen vanhemman veljen vaimo

каллен 1. (дыртытэк) hitaasti, verkalleen, verkaisesti; (**калленэн**) pikkuhiljaa, hiljakseen // hidas, verkkainen; **автобус** **к. мынэ** bussi kulkee hitaasti; **ялán к. уйлýськом** elämme pikkuhiljaa yhä edelleen **2.** (пичи куараен) hiljaa; **лéктор туж** **к. вераське** – **нóмыр но уг** **кылýськы** lehtori puuhu hyvin hiljaa, ei kuulu mitään **3.** (эскериськыса) varovasti, varovaisesti; **к. тати!** varovasti täällä!, varo(kaa) täällä!

ка́лленák hiljakseen, hiljaisesti, pikkuhiljaa, vähin äänin

калленан hidastuminen, hidastus, hiljeneminen

калленаны hidastua, hiljetä

калленэн (pikk)hiljaa, hiljakseen, hiljaisesti

калляля *murt.* nyky=, nykyinen, nykyikäinen, nykyajan

Калмез 1. (шурп) Kil'mež(joki) **2.** *kansat.* (племя) Kalmez (eteläud-

murttilaisen heimon nimi)

калмык kalmukki // kalmukkien;

к. кыл kalmukin kieli, kalmukki
калоэз > **кале**

каломон, каломыны > **какалмон 1,** **какалмыны 1**

калоша, калоши kalossi(t)

калекон teonn. v:stā **калскины**

калскины *murt. intr. 1.* (октйсъкыны, утяттисъкыны) siivota, siistiä **2.** *ark.* (кошкины, палэнскины) lähteä pois (tiekensä), korjata luunsa *kuv.*

калта 1. kukkaro, laukku; **тамак** **к. тупаккакуккар** **2.** *anat.* kives-pussi

калтак parka, raukka, polo(inen); > **куанер 2,** мискинь

калтйсъкон I, II teonn. v:stā **калтйсъкыны I, II**

калтйсъкыны I > **кальясъкыны**

калтйсъкыны II pass. v:stā **калтыны**

калтон 1. nuotan (t. kalastusverkon) vето (t. vetäminen), nuottala kalastus (t. kalastaminen) **2.** (сеть) nuotta, kalastusverkko **3.** *murt.*

(утялон, чылкытатон) siivoaminen, siivous, siistiminen; (жыкыттырон) korjaaminen, korjuu (pois) **4.** *murt.* (ю-нянь, турын) korjaaminen (viljan, heinän) **5.** *kuv.* (аслыд карон) itselleen kahmiminen (t. rohmuaminen, ottaminen), anastaminen, anastus

калтыны 1. vetää nuottaa **2.** *murt.*

(утялтыны, чылкытатыны) siivota, siistiä, panna (t. laittaa) kuntoon; (жыкыттырыны) korjata (pois), panna pois **3.** *murt.* (ю-нянь, турын) korjata (viljaa, heinää) **4.** *kuv.* (аслыд карыны) kahmia (t. ottaa) itselleen, rohmu-

- ta, anastaa, omia
- калтыран 1.** (катьтэммон) menehtyminen, nääntyminen, voimattomaksi tulo; nääntymys, uupumus
- 2.** (kötsюман) nälkiintyminen (*kovasti*) **3.** (куалекъян) vapiseinen, väriseminen, täriseinen
- калтыраны 1.** (катьтэммыны) menehtyä, nääntyä, tulla voimattomaksi **2.** (kötsюманы) nälkiintyä (*kovasti*), tulla (*kovin*) nälkäiseksi **3.** (куалекъяны) vapista, väristää, täristää
- калтыртон 1.** (тэк ветлон) maleksiminen, kuljeksiminen, kuljeskelu **2.** (супыльтон) lörpöttely
- калтыртыны 1.** (тэк ветлыны) maleksia, kuljeksia, kuljeskella **2.** (супыльтыны) lörpötellä
- кальян teonn. v:stā кальяны**
- кальяны 1.** (кал вурыны) ommella (kiinni), laittaa (*pauha, punos, side*) **2.** (кутэт лэссытыны) laittaa, kiinnittää (*kädensija, kahva, sanaka*) **3.** (чоганы) sulkea (*salvalla, haalla*), panna salpaan (t. hakaan) (*ovi*)
- кальяськон teonn. v:stā каль- яськыны**
- кальяськыны** (кин ke сьёры, борды) (alkaa) seurata, lyöttäytää seuraan; олóкытысь со бордам
- кальяськиз** en tiedä, mistä hän lyöttäätyi seuraani
- калык 1.** (адямиос) kansa, väki, ihmiset; (огшоры к.) rahvas // kasan=, kansallis=; **Удмурт ша- ерысь к.** Udmurtian kansa; **Фин- лянидысь к.** Suomen kansa; **к. азе потыны** tulla ihmisten ilmoille, näyttäätyä ihmisten ilmoilla; **к. пöлын** kasan (t. ihmisten) joukkosa; **татын калык(еэз) трос** täällä on paljon väkeä (t. ihmisiä)
- 2.** (йёскалык) kansa(kunta) // kasan=, kansallis=, kansallinen; **удмурт к.** udmurtin kansa; **к. культура** kansallinen kulttuuri; **к. кырзан** kansallislaulu, kasanlaulu **3.** (улүсъёс) väestö, asukkaat, asujaimisto; **калыкез** **гожъян-чотан** väestölaskenta; **кёня та гробын калыкез?** kuinka monta asukasta tässä kau-pungissa on?, mikä on tämän kau-pungin asukasluku? • **выжы к. 1)** kantakansa **2)** (улүсъёс) kanta-väestö ◇ **егит** (я. пинал) **к.** nuori-so, nuoret; **к. марда** ihmisten ta-painen // ihmisten tavalla; ihmisi-si; **к. радъя** ihmiseksi, kunnolla; **к. радэ потыны** saavuttaa hyvä yhteiskunnallinen asema, päästä vaikutusvaltaiseen (t. näkyvään) aseamaan
- калыккуспó** kansainvälinen; **к. вискетъёс** kansainvälistet suheet
- калыко 1.** (трос адямиё) runsas-väkinen; ruuhkainen, vilkas(liken-teinen); **к. инты** runsasväkinen paikka **2.** (калыкъем) =väkinen; **трос к.** runsasväkinen
- калыктэм** autio, asumaton
- калыкъем: трос к. 1)** (трос адя- миё) runsasväkinen **2)** (пöртэм выжыысь калыкъёсын) moni-kansallinen
- калым** *kansat.* morsiamen lunnaat, morsiuslunnaat
- калыш murt.** lesti; > **каб I 1**
- каль murt.** nyt, nykyään; > **али I**
- калькулятор** (tasku)laskin
- кальча** lehti, varsi (*viljakasyvin*); **сугон к.** sipulinlehti
- калэ postp. jhk** (*oloon, tilantee-seen*) asti (t. saakka); **бёрдон к.**

вуттыны saattaa kyyneliin; **кулон к. вуыны** joutua henkihieve-riin
каляга lanttu
калямпер 1. (тмин) kumina 2. murt. (гвоздика) (mauste)neilikka
Кам Kama(joki)
кама murt. el. majava (*Castor fi-ber*); > **мый, бобр**
камали kansat. olkanauha, kamali (*hopeakolikoilla koristettu olka-nauha, besermanilaisten naisten koriste*); vrt. **бутьмар**
камбала el. kampela
камера 1. (**кáмера**) huone; (тюрь-майн) selli, koppi; **багаж утён** (я. **возён**) к. (**к-сь вокзалын**) matkatavarasäilö, matkatavarain säilytys(huone) 2. (**кáмера**) (ки-нон.) kamera 3. (**кáмерá**) (тун-лэн, колёсалэн) sisäkumi (*ren-kaan*)
камерной kamari=; **к. крезъгур** kamarimusiikki
камин kamiina; takka
камко́чо el. lokki (*Larus*); kalalokki (*L. canus*)
кампáни, кампáния 1. (ожмась-кон к.) sotatoimet, sotaretki 2. (быръён к.) kampanja
кампет rihek. > **канфет**
камыш kasv. kaisla (*Scirpus*)
кана 1. (буфет) astiakaappi, hylly-kaappi 2. (жажы) astiahelly
канава оja
канал kanava
канализáци, канализáния vie-märi, viemäröinti
канат köysi
кандал (kahle)raudat, kahleet
кандидат 1. (чектэм мурт) ehdokaas, kandidaatti 2. (тодос ним) kandidaatti, lisensiaatti; **филолó-**

ги тодосъёсъя к. filologian kandidaatti (t. lisensiaatti)
кандык murt. kalvo; (тылобурдо-лэн пыдаз) räpylä; > **дыж 1**
канжан 1. myös kuv. (канжатон, чемтытон) kompastuttaminen, kamppaus 2. myös kuv. (кан-жасъкон, чемтон) kompastus, kompastuminen 3. (кугзатон, дэмзытон) takerruttaminen (*kiinni*) 4. kuv. (жегатон) jarruttami-nen, jarrutus, estäminen
канжаны 1. tr., myös kuv. (кан-жатыны, чемтытыны) kompas-tuttaa, kampata 2. intr., myös kuv. (канжасъкыны, чемтыны) kom-pastua; **öс кусыпе канжай** kom-pastuin kynnykseen 3. tr. (кугзатыны, дэмзытыны) takerruttaa kiinni 4. tr. kuv. (жегатыны) jar-ruttaa, estää
канжасъкон 1. myös kuv. (чем-тон) kompastuminen, kompastus 2. (кугзан, дэмзон) tarttuminen, takertuminen, jäätäminen (*kiinni*) 3. kuv. (жеган, калленан) hidastu-minen, hidastus
канжасъкыны 1. myös kuv. (чем-тыны) kompastua; **öс кусыпе к.** kompastua kynnykseen 2. (кугзаны, дэмзыны) tarttua, takertua (t. jäädä) kiinni; **платые кортчоге** канжасъкиз leninkini jää kiinni (t. takertui) naualaan 3. kuv. (жега-ны, калленаны) hidastua
канжатон 1. myös kuv. (чемты-ton) kompastuttaminen, kamppaus 2. (кугзатон, дэмзытон) ta-kerruttaminen (*kiinni*)
канжатыны 1. myös kuv. (чемты-тыны) kompastuttaa, kampata 2. (кугзатыны, дэмзытыны) taker-ruttaa kiinni

канзектон homehtuminen (*kaljan, oluen*)
канзектыны homehtua, mennä ho-meeseen (*kalja, olut*)
каникул loma (*oppilaitoksesta*)
канфет konvehti, konvehdit, ma-keinen, makeiset
канцелáри, канцелáрия kanslia
каньсыран (*лябзён*) heikentyminen, heikkeneminen (*киитиудес-та, humalasta*); (*жиль-жиль, нясь-нясь луон*) raukeus, raukea (t. levollinen) olo
каньсыраны (*лябзыны*) heikentyä, heiketä (*киитиудеста, humala-esta*); (*жиль-жиль, нясь-нясь луоны*) raueta, käydä raukeaksi (t. levolliseksi)
каныл 1. (*капчи, лякыт*) helppo, kevyt; mukava, sopiva; **к. уж** helppo (t. mukava) työ; **к. карыны** tehdä helpo(mma)ksi, helpottaa; tehdä mukava(mma)ksi; **к. луоны** tulla helpo(mma)ksi, helpottua; tulla mukava(mma)ksi; **ужаны к.** on helppo (t. mukava) työskennellä; **шоканы к.** on helppo hengittää; **вераны гинэ к., лэсътыны секыт sp.** on helppo (vain) sanoa, mutta vaikea tehdä **2.** (*чалмыт, лачмыт*) rauhallinen, hiljainen, tyyni; säyseä // rauhallisesti, hiljaa; **к. адями** rauhallinen (t. tyyni) ihmisen; **к. вал** rauhallinen (t. säyseä) hevonen; **к. пинал** rauhallinen (t. hiljainen) lapsi; **к. улыны 1)** (*улыны-вылыны*) elää rauhallisesti (t. rauhassa) **2)** (*пу-кыны*) olla rauhallinen (t. hiljainen); **сиюмын к.** sydämessä on rauhallista, sydän on levollinen
каныллак hiljakseen, pikkuhiljaa, rauhallisesti, kevyesti; **к. гинэ ас**

интыяз пуксиž rauhallisesti (t. hiljakseen) istui omalle paikalleen
канылан 1. (*капчиян*) helpottuminen, helpotus, keveneminen, keventyminen **2.** (*буйган*) rauhoittuminen, tuuptyminen
каныланы 1. (*капчияны*) helpot-tua, kevetä, keventyä **2.** (*буйганы*) rauhoittua, tuuptyä
канылатон 1. (*капчиятон*) hel-pottaminen, keventäminen **2.** (*буйгатон*) rauhoittaminen, rau-hoitus, tuuptyttäminen
канылатыны 1. (*капчиятыны*) helpottaa, keventää **2.** (*буйгаты-ны*) rauhoittaa, tuuptyttää
каныллык 1. (*тупаса улон*) гау-ха, sopu **2.** (*чалмыт, чус луон*) rauhallisuus
канылля pikkuhiljaa, hiljakseen, vähitellen
канылмон, канылмыны > ка-нылан, каныланы
канылмытон, канылмытыны > канылатон, канылатыны
каныломон, каныломыны > канылан, каныланы
канылэн 1. (*дыртытэк*) hätäile-mättä, kiireettömästi, levollisesti, rauhallisesti, pikkuhiljaa, hiljak-seen **2.** (*эскерисъкыса*) varovasti, varovaisesti
капитал pääoma
капитализм kapitalismi
капиталист kapitalisti
капитан kapteeni
капка 1. portti **2.** *urh.* maali; **к. возьмась** maalivahti
капкан (ansa)raudat
капли lääk. tipat
каптырна hakanen (*vaatteen*)
капчи 1. (*секыт ѿёл*) kevyt, ke-reä; **к. мешок** kevyt säkki **2.**

(*шыг ѿёл*) helppo, kevyt // helposti, kevyesti; **к. уж** helppo työ (t. tehtävä); **к. улон** helppo elämä; **к. шоканы** hengittää helposti, on helppo hengittää **3.** (*лякыт сямыем*) sävyisä, sopusia, säyseä; **солэн сямыз** **к. hänellä** on sävyisä (t. sopusia) luonne **◊ к. атлэтика** yleisurheilu; **к. визъем** kevyt-mielinen; **к. мылкыд** iloinen mieli(ala); **к. мылкыдъем** ilo-mielinen; **к. промышленность** kevytteollisuus; **солэн туннэ мылкыдыз** **капчи** hän on tänään hyvällä tuulella

капчиен helposti, helpolla, kevyesti
капчиёмон *teonn. v:stā* **капчиёмыны**

капчиёмыны **1.** kevetä, keventyä; **воз** **капчиёмиз** kuorma keveni (t. keventyi) **2.** (*каныланы*) helpottua, kevetä, lieventyä; **ужмы** **капчиёмиз** työmmme helpottui (t. keveni) **3.** *kuv.* (*шёмасъкыны*) tulla hiprakkaan; olla hiprakassa

капчиёмытон, капчиёмытыны > капчиятон, капчиятыны
кáпчийк helposti, helpottuneisti, helpottuneena, kevyesti; **к. шокчыны** hengähää helpottuneena (t. helpottuneesti); **к. луиз** tuli hel-pommaksi, alkoi tuntua helpom-malta

капчиян, капчияны > капчиё- мон, капчиёмыны

капчияськон *teonn. v:stā* **капчи- яськыны**

капчияськыны *intr.* **1.** (*маскаръ яськыны*) pitää hauskaa, hausku-tella **2.** (*шёмасъкыны*) tulla hiprakkaan; olla hiprakassa

капчияйтськон, капчияйтськы- ны > капчиятскон, капчиятс-

кыны

капчиятон *teonn. v:stā* **капчия- тыны**

капчиятскон *teonn. v:stā* **капчи- ятскыны**

капчиятскыны **1.** (**капчиёмыны**) helpottua, kevetä, keventyä **2.** *kuv.* (*макмырасъкыны*) ottaa krapularuypury

капчиятыны **1.** keventää **2.** (**ка- ныллатыны**) helpottaa, keventää, lieventää; **висёнэз** **к. lieventää** sairautta; **сиолэмэз** **к. keventää** sydäntää (t. miettää) **3.** *kuv.* (*шё- масъкытыны*) antaa gyurppy (krapulaan)

капыртон **1.** *teonn. v:stā* **капыр- тыны** **2.** (*каптырна*) hakanen (vaatteen)

капыртыны **1.** (*каптырнаэз*) pan-na hakanen kiinni **2.** *rihek.* (*кыр- мыны*) ottaa (t. siepata) kiinni, na-pata **3.** *kuv.* (*куултыны*) ottaa omakseen (t. haltuunsa), omia, anastaa, näpistää

капыръяны *iter.* > **капыртыны**

капиошон huppu

кар **1.** pesä; **тылобурдо** **к.** linnun-pesä; **кион** **к.** sudenpesä; **кузы- ли** **к.** muurahaispesä; **пүнү** **к.** koirankoppi **2.** (*город*) kaupunki **3.** (*вашкала кар*) muinaislinna; muinaslinnan jäännös

карака > **карась**

каракалпак karakalpakk // kara-kalpakkilainen, Karakalpakan; **к. кыл** karakalpakin kieli, karakal-pakki

карандаш (lyijy)kynä

карас I (*сюсъёс*) kenno(kakku)

карас II (*ожокарс*) (nurm)turve

карасин *rihek.* > **керосин**

карась *el.* ruutana

караул vartio; **почёт к.** kunniavar-tio
карачай karatšai // karatšaiden
каргам 1. partis. v:stā **карганы 2.** kirottu; **к. тушмон** kirottu viholli-nen
карган kiroaminen, kiroilu, manai-lu (*pahan toivotus*)
карганы tr. kirota, kiroilla, manata
каргасъкон kiroaminen, kirous, kiroilu, sadattelu (*pahan toivotus*)
каргасъкыны intr. kirota, kiroilla, sadatella, toivottaa pahaa; **атаэз пиэз вылэ каргасъкызыз** isä kirosi poikansa, isä toivotti pahaa pojalleen
карел karjalainen // *myös* Karjalan; **к. кыл** karjala(n) kieli)
каремъяськон teonn. v:stā **ка-ремъяськыны**
каремъяськыны teeskennellä te-keväänsä, olla tekevinään
карёта (umpi)vaunu(t)
кариес lääk. hammasmätä, karies
карикату́ра pilakuba, karikatyuri
карись 1. partis. v:tā **карыны 2.** (лэсътись) tekijä; **верасез вань – карисез** övöl sp. puuhuja löyttyy, mutta tekijöitä ei
кариськон teonn. v:stā **карись-кыны**
кариськыны 1. refl. ja pass. v:stā **карыны; маке кариське-а отын, уг-а?** onko siellä joiain te-keillä vai ei?, tapahtuuko siellä jo-tain vai ei?; **нóмýр но ас кожаз гинэ уг кариськы** mikään ei ta-pahdu itsestään **2. (ышины) hävi-tä, kadota, joutua (kadoksiin);** **кытчы книгае кариськем?** mi-hin kirjani hävisi (t. joutui)? **3. (мыныны) mennä; (пегзыны, ватсыны) paeta, mennä pakoon;**

кытчы к. уг тоди́ськы en tiedä mihin nyt menisin (t. pakenisin) **4. арув:на** tulla jksk, muuttua jksk, tehdä itsensä jksk, tekeytyä jksk; **визъмо к. 1)** (*визъмогес луны*) tulla älykkää(mmä)ksi **2)** (*визъмо тустьем к.*) tekeytyä älykkääksi **3)** (*астэ визъмоең лыдъяны*) pitää itseensä älykkääänä; **директор к.** tulla johtajaksi (t. rehtoriksi); **ке-зыйт к.** kylmetä, viiletä; **матэ к.** lähestyä, siirtyä lähemmäksi; **кытчы ке ужаны к.** päästää jhk, mennä (*töihin t. opiskelemaan*) jhk; **кытчы ке улыны к.** asettua (asumaan) jhk, käydä taloksi, ma-jouittua jhk; **гостиницае улыны** **кариськи** asetuun hotelliin asu-maan; **чебер к.** tulla (t. muuttua) kaunii(mma)ksi; **эш к. 1)** tulla kaveriksi **2)** (*эш луэм карыны*) tekeytyä kaveriksi **5. арув. infinitiivin ja** (=o)no-partisiipin yhtey-dessä: päättää (*tehdä jtak*); **уни-верситетын дышетскыны** (я. дышетсконо) **кариськи** päätin opiskella yliopistossa; **доре бер-тыны** (я. бертоно) **кариськи** päätin palata kotiin **6. арув. venä-jästää lainattujen refleksiivi- ja passiiviverbien infinitiivien yhtey-dessä:** **брýться к.** ajaa partansa; **фотографироваться к.** käydä valokuvassa
каркас runko, kehikko
карлик kääpiö
карнавал karnevaali(t)
карнан (kanto)korento; **ведра к.** (niska)korento, ämmänlänet;
дýсь к. pyykkikorento
карнанлы anat. solisluu; > **эшлы**
карниз 1. (липет к.) kattolista, räystäslista **2.** (*шторалы*) verho-

- tanko
- карон I.** *teonn. v:stā* **карыны текеминен, теко** 2. *muiden sanojen yhteydessä muodostaa teonniitä: адзэм к. jäljittely; мылкыд к. tahto(minen), halu(aminen); служить к. palvelu*
- каронкыл (=ыз)** *kiel. verbi, teonsana; выжись к. transitiiviverbi; выжисьтэм к. intransitiiviverbi; юрттись к. apuverbi; к. вошъет konjugaatio; к. йөсъёс (я. пörтэмлыкъёс) verbin aspektit; > глагол*
- каронкылтус (=ыз, =эз)** *kiel. verbi, teinmuoto*
- каронним (=ыз)** *kiel. partisiippi; > причастье*
- каронсям (=ыз)** *kiel. gerundi; > деепричаштие*
- карп el.** *karppi*
- карп 1.** *läk. hiussieni, partasieni, pälvisilsa* 2. *(ожок.) (nurmi) turve*
- карт (avio)mies;** **карттэк кылыны** *jäädä (t. tulla) leskeksi (nainen)*
- карта I 1. (картá) (мутус)** *kartta* 2. **(картá) (шудон к.)** *(peli)kortti; картаен шудыны pelata korttia*
- карта II:** *сюрес к. кадъ tie on ai-van tasainen*
- карта III murt.** 1. *(сöзул, оборка) röyhelö(reunus), röyhellys* 2. **(ичимень к.) anat.** *(лыдзёт, сюполэс) satakerta*
- картина** *taulu, maalaus, kuva; > суред*
- картинка** *taulu, maalaus, kuva (kirjassa, lehdessä)*
- картон** *pahvi*
- картоптка** *kortisto*
- картофка** *peruna; быглес к. коперуна; к. бусы perunapelto,*
- perunamaa; **к. гу** *perunakuoppa; к. копан машина* *perunannostokone; к. мерттон машина* *perunanistustuskone; к. модос* *perunavarret; к. мульы* *perunam marja; к. нелькем* (я. *немри, пунем*) *perunasose, perunamuusi*
- карточка 1.** *kortti; визйт(ной) к. nimikortti, käyntikortti* 2. *puhek. (фоток.) (valo)kuva*
- картошка** *puhek. > картофка*
- картуз** *lippalakki*
- карусель** *karuselli*
- карьян I** *teonn. v:stā* **каръяны**
- карьян II** *(куанер, мискинь)* *parka, raukka, polo(inen)*
- каръяны I.** *rakentaa (pesä)* 2. *kuv. (ильтяны) sijoittaa (asumaan); kuv. (ас улоннияд) ottaa suojiinsa (t. hoiviinsa)*
- каръяськон** *teonn. v:stā* **каръяськыны**
- каръяськыны I.** *(кар лэсътыны) pesiä* 2. *kuv. (ильтяськыны) si joittua, järjestää itselleen suoja (t. turva)*
- карыны I.** *tehdä; ма каромы табере?* *mitä nyt tekisimme (t. teemme)?; номыр к. ei ole mitään tekemistä; номыр (я. номыре) но ѿвöl кароно ei tarvitse tehdä mitään* 2. *(поныны, тырыны) panna, laittaa; кытчы ручкаме карид?* *mihin panit kynäni?* 3. *apuv:na nominien ja miutamien verbimuotojen yhteydessä: адзэм к. jäljitel lä, seurata; адзонтэм к. 1) (адзыны луонтэм к.) tehdä näkymättömäksi 2) (адзэмпотостэм к.) halveksia, inhota, vihata, ylenkatsoa; адями к. 1) (юрттыны) tehdä kunnon ihmiseksi 2) (санэ поныны) kohdella ihmisiarvoisesti,*

pitää kunnon ihmisenä; **вань к.**
hankkia, saada; **валче к.** yhdistää,
 liittää (yhteen); **визъмо к. 1)**
 (малпаса лэсътыны) tehdä (t.
 toimia) järkevästi 2) (визълы ды
 шетыны) tehdä älykkääksi 3) *kuv.*
 (визъ тырыны) saada (t. saattaa)
järkiinsä; **вöсь к.** aiheuttaa kipua;
 loukata *myös kuv.*; **зеч к. 1)** (*мае*
ке умой лэсътыны) tehdä hyvin,
 muuttaa hyväksi (t. paremmaksi)
 2) (*кинлы ке умой к.*) tehdä hy-
 vävä 3) (*кинлы ке тау к.*) kiittää,
 palkita hyvällä 4) (*кинэ ке гажса*
возыны) kohdella hyvin; **кенеш к.** neuvotella, pitää neuvoa;
кулэ к. 1) pitää tarpeellisena, tar-
 vitta 2) edellyttää; **куспетй к.** kes-
 keyttää; **мылкыд к.** tahtoa, haluta;
мыскыл к. alentaa, halventaa;
озёло к. siirtää (t. työntää) sivuun;
праздник к. järjestää juhlat, viet-
 tää juhlaa, juhlia; **урод к. 1)** (*мае*
ке урод лэсътыны) tehdä huo-
 nosti, muuttaa huono(mma)ksi 2)
 (*кинлы ке урод к.*) tehdä pahaa
 (t. ilkeää) 3) (*кинэ ке ултыйса*
возыны) kohdella huonosti, hal-
 veksia 4). *apuv:nä deskriptiivisa-*
nosten ja interjektioiden yhteydes-
sä: **гур к. 1)** hurista, surista, pö-
 ristä 2) (*шуметыны*) hälistää, me-
 luta; **жингыр к.** helähtää, rämäh-
 tää 5). *apuv. venäjästä lainattujen*
verbien yhteydessä: **венчать к.**
 vihkiä; **служить к.** palvella, olla
 palveluksessa; **судить к.** tuomita
карытон teonn. v:stä карытыны
карытыны fakt. teettää, saada te-
 kemään, panna tekemään
карьер louhos
карье́ра virkaura
кас ilkeä, kateellinen, vihamielinen

каска kypärä
ка́сса kassa
кассéта kasetti
кассир kassanhoitaja; (*билет ву-*
зась) lipunmyyjä
кат laki; > **закон**
ката *ruhek.* kenkä, kengät
каталог luettelo
катанчи (*занавес*) esirippu; verho;
 (ын) vuodeverho
катар I 1. (*зеч*) hyvä, hyväntahtoi-
 nen // hyvin, kovin, oikein; **к.**
умой oikein (t. kovin) hyvä 2).
 (*сээзь*) geipas, rohkea, tomera
катар II murt. (*кышкытлыко*)
 vaarallinen // vaara
катастрофа katastrofi; onnetto-
 muus
категори, категория *kiel.* katego-
 ria, (perus)käsite
катель moottorivene
каток I (*үю вылын*) luistinrata
каток II > **катушка**
католик katolilainen // katolinen
католи́ческой katolinen
каторга pakkotyö; pakkotyölaitos
катрадлык lainsäädäntö; > **зако-
 нодательство 2**
катушка rulla, kela; käämi
кать (=ез, =ыэз) voima (*henkinen*);
кате (я. каты) быриз, кате (я.
 каты) ёвöl ни voimani ovat lo-
 pussa, en jaksa (t. kestä) enää
кательэм I. (*зигартэм, калтэм*)
 voimaton, heikko, veltto 2. (*мыл-
 тэм-кыдтэм*) haluton, tahdoton
кательэммон цируминен, uupumus,
 menehtyminen, nääntyminen, voi-
 mattomaksi tulo
кательэммыны цираа, näännytä, tul-
 la voimattomaksi
кательэммытон цувуттаминен, uu-
 vutus, näännyttämisen, näännytys

- катътэммытыны** uuvuttaa, näännyttää, tehdä voimattomaksi, viedä jiltak voimat
- катъян** parantaminen (*taudista*)
- катъяны** parantaa (*taudista*)
- катъяськон** parantuminen (*taudista*)
- катъяськыны** parantua (*taudista*); со јхог катъяськиз hän parantui poreasti (*taudista*)
- каун** kurpitsa; > **тыквá**
- кафе** kahvila
- кафедра** 1. (*вузын*) oppituoli, oppiaine, laitos; **огъя но финн-угор** қылтодонъя **к.** yleisen ja suomalais-ugrilaisen kielitieteen laitos (t. oppituoli) 2. (*верась-кислы*) ruuhjakoroke, kateederi
- кафель** kaakeli
- кафетéрий** kahvio
- качалка** 1. (**качалка**) (*пукон*) keinutuoli, kiikkutuoli 2. (**качалка**) (*нуныослы кровать*) keinusänky
- каchan** *teonn. v:stā* **качаны**
- качаны** 1. (*паргчаны*) käsitellä (*teurastettu eläin*), nylkeä (*teuras-tettu eläin*) ja ottaa pois sisälmykset sekä paloittella ruho; **силез лы бордысъ** **к.** irrottaa lihaa luusta 2. (*ишикаса нуныны*) irrottaa, repiä irti (*ja viedä*), riistää, korjata (t. ottaa) pois 3. **kuv.** (*таласа нуныны*) ryöstää (t. kyniä) putipuhtaaksi, viedä kaikki (*omaisuus*)
- качы** sakset
- кач I** 1. (*гурезъ ўыл*) huippu, harja (*mäen, vuoren*) 2. (*бамал*) rinne (*mäen, vuoren*)
- кач II** (*дуно из, какыт*) jalokivi (*korussa*)
- кашамер, кашамир** 1. kašmir-vilala; **к. кышет** kašmir-huivi 2.
- murt.* (*югыт-бусүр*) pinkki
- кашка** laukki, läsi; **к. вал** laukki-(pää)hevonen
- кашпу** kansat. kašpu (*hopeakoli-koilla koristettu besermaninaisen päähine*)
- каюта** hytti, kajuitta
- кáяться:** **к. карисъкон** katuminen, katumus; **к. карисъкыны** katua
- квадрат** neliö; **к. метр** neliömetri
- квалификацá, квалификация** ammattitaito, työtaito, pätevyys
- квартал** 1. (*карлэн люкетэз*) kortteli 2. (*арлэн ныльмосэз*) vuosineljännes
- квартírá** asunto, huoneisto
- квартирант** vuokralainen
- квитáнци, квитáнция** kuitti
- ке** 1. *konj. kond.* jos, kun; (*ёвёлтон дыръя*) ellei, jollei; **ваньми ке,** лыкто jos ehdin, tulen; со милемлы Ѻз ке юртты, ми дыраз быдэстыйса ум вүэ ellei (t. jos ei) hän auta meitä, me emme ehdii suorittaa (työtä) hyvissä ajoin; **тон** **куное лыктысал ке, ми туж шўмпотысалмы** jos sinä tulisit vieraalle, olisimme hyvin iloisia
2. *konj. tempor.* (*куке*) kun; **тол вуиз ке, нош кезыят луоз** kun talvi tulee, sää kylvmenee taas 3. *part. indef.:* **кин ке** joku; **кёня ке** muutama, muutamia, joitakin; **кызы ке** jotenkin, jollakin tavalla; **кытын ке** jossakin; **кычे ке** jokinlainen, jokin; **мар ке** 1) jokin, jota(k)in 2) (**кыче ке муген**) josta(k)in syystä; **мае ке** jota(k)in ◇ **ке но** 1) *konj. konsess. ja adversat.* vaikka, joskin, jos kohta, vaikkakin; **со пичи ке но, туж кужмо** vaikka hän on pieni, hän on hy-

vin voimakas; (*öөвлөтөн дыръя*) vaikka (ei), vaikkei, joskaan (ei), vaikkakaan (ei) 2) *part. vahv.* edes, vaikka(pa); **кин кé (ке) но** edes joku; **кёнä кé (ке) но** edes muutama (t. jonkin verran), vaikkapa muutama (t. jonkin verran); **кызыы кé но** (edes) jotenkin, (edes) jollakin tavoin (t. tavalla), (edes) jotenkuten; **мар кé но а)** (mae ke no) edes jota(k)in b) (maly ke no) josta(k)in syystä; **коть-мар ке но** kuitenkin; kuitenkaan; joka tapauksessa; vaikkapa (t. jospa) niinkin; **озыы ке но konj. kon-** sess. ja *adversat.* vaikkapa (t. jospa) niinkin; mutta, kuitenkin; kuitenkaan

кебан jäätyminen, kylmettyminen (*hiukan*)

кебаны jäätyä, kylmettyä (*hiukan*)

кебатон jäädyttäminen (*hiukan*)

кебатыны jäädyttää, päästää jääty-mään (*hiukan*)

кебит 1. (*дүриськонни*) раја 2.

murt. (магазин) myymälä, kaup-pa

кебон palelu

кебыны palella, olla viluissaan (t. kylmissään)

кедра kasv. setri(puu) (*Cedrus*); sembra(mänty) (*Pinus sibirica*); **к. мульы** setrinsiemen, sembramän-nyn siemen

кедрапу setripuu; sembra(mänty); *vrt. ed.*

кёды koripallotossu(t)

кежег 1. (*кысык*) touhukas, puuhu-kas, kiireinen; **к. уж** touhukas (t. kiireinen) työ 2. (*керзег*) ärtiyisä, kiivas(luontainen) 3. (*гызыртись,* лыдйись) kutiava, syyhyvä // (*гызыртэм,* лыдэм) kutka, kutina,

syyhy 4. (*кырсёмем*) likainen, li-kaantunut

кежегтон teonn. v:stä кежегты-ны

кежегтыны 1. (*куалектыны,* дыртыны) alkaa touhuta (t. hyö-riä), alkaa kiirehtiä (t. pitää kiirettää) 2. (*гызыртыны,* лыдьины) ku-tista, syyhytä 3. (*кырсёмыны*) li-kaantua, tulla likaiseksi

кежегъяны iter., vrt. ed.

кежегъяськон 1. (*куалектыса ужан*) touhuaminen, hyöriminen, hyörintää 2. (*керзегъяськон*) her-moilu, ärtyminen, ärsyyntyminen

кежегъяськыны 1. (*куалектыса ужаны*) touhuta, hyöriä 2. (*кер-зегъяськыны*) hermoilla, ärtää, ärsyyntää, olla hermostunut (t. är-tynyt, ärsyyntynyt)

кёж-кеж deskr. ja onom.: к. кёс турын narskuvan (t. liian) kuiva heinä; **к. кызыны** yskiä koristen **кежрес, кежырес** narskuva, rutiseva

кезег: (к. висён) kuume(tauti), horkka, vilu(tauti); (*малария*) malaria

кезегъян 1. teonn. v:stä кезегъя-ны 2. kuume(tauti), horkka, vi-lu(tauti); (*малария*) malaria

кезегъяны hytistä kuumeisena; sairastaa kuumetautia (t. vilutau-tia)

кезегъятон puistattaminen, vilutta-minen

кезегъятыны yksipers. puistattaa, viluttaa; **монэ кезегъятэ** minua puistattaa (t. viluttaa)

кезэдэктон, кезэдэктыны >

кезыйтскон, кезыйтскыны

кезыйт kylmä // pakkanen; kyl-myys; **к. ву** kylmä vesi; **к. куа-**

зен (я. **куазь дыръя**) kylmällä säällä; **к. карисъкыны** kylmetä, kylmentyä, viiletä, viilentyä (*sää*); **к. луыны** kylmetä, kylmentyä, viiletä, viilentyä; **педлон к. улкона** on kylmä; **кезытьёс виизы** kylmät (t. pakkaset) tulivat ◇ **к. йотыны** vilustua, kylmettyä **кезытган, кезытданы > кезытомон, кезытомыны** **кезытомон** kylmeneminen, kylmentyminen, viileneminen, viilentyminen **кезытомыны** kylmetä, kylmentyä, viiletä, viilentyä **кезытскон** kylmeneminen, kylmentyminen, viileneminen, viilentyminen (*sää*) **кезытсыны yksipers.** kylmetä, kylmentyä, viiletä, viilentyä (*sää*); **куазь кезытске** sää kylmenee (t. viilenee) **кей el.** koi; **к. корам** koi söi (t. on syönyt) **екан teonn. v:stā** **еканы** **еканы** tuntea kuristuvansa, tuntua (kurkun) kuristusta, kuristua; **мон кекасъко** kurkuani kuristaa **екатон** (пачкатон) kuristaminen, puristaminen; (**екатыса виён**) kuristaminen (kuoliaaksi) **екатскон teonn. v:stā** **екатсыны** **екатсыны** kuristautua, hirrtäytä **екатыны** (пачкатыны) kuristaa, puristaa; (**екатыса виыны**) kuristaa (kuoliaaksi); **та галстук чыртыме кекатэ** tämä solmio kuristaa kurkuani **екон, ееконтурын** kasv. pärskäjuuri (*Veratrum*) **екекс** (kuiva)kakku

келён morsiussaatto, morsiamen saattaminen **келис 1. partis. v:stā** **кельыны 2.** morsiamen saattaja **кельтон teonn. v:stā** **кельтыны ◇ к. падеж kiel.** abessiivi **кельтыны 1.** jättää, heittää; **жёк вылэ** к. jättää pöydälle; **одиг чурзэ лыдзытэк** к. jättää väliin (t. lukematta) yksi rivi; **санэ басьтытэк** к. jättää huomiotta (t. huomiota vaille) **2.** (к-сь урокъёсты) olla poissa; **кык урокез** к. olla poissa kahdelta (oppi)tunniltala **3.** (ог люкетсэ сётытэк к.) pidättää (osa jhk tarkoitukseen); **ужду-нысь** к. pidättää palkasta **4.** (ортчыны, азыпалтыны) ohittaa, mennä (t. päästä) edelle; **со монэ камалась** **кельтиз ни** hän on ohittanut minut kauan sitten, hän on mennyt (t. päässyt) edelleni kauan sitten **кельшон teonn. v:stā** **кельшыны** **кельшыны 1.** (яраны) miellyttää, olla mieleen, pitää; **со мыным туж кельше** hän miellyttää minua paljon, minä pidän paljon hänenstä **2.** (укашаны) olla jnk näköinen (t. kaltainen, tapainen), muisuttaa; **соос ог-огзылы** **кельшо** he muistuttavat toisiaan, he ovat toistensa näköisiä **3.** (тупаны) sopia, olla sopiva; **та дэрэм тыныд** **кельше** tämä paita sopii sinulle **кельшытон teonn. v:stā** **кельшытыны** **кельшытыны 1. fakt. v:stā** **кельшыны 2.** (синмасъкыны) alkaa pitää jstak, (alkaa) pitää miellyttää vänä jtak **3.** (огкадь шуыса лыдъяны) pitää samannäköisenä (t. kaltaisena, tapaisena) **4.** (тупа

шуыса лыдъяны) pitää sopivana
кельыны: (*туёс кельыса мыныны*) saattaa morsianta
кельыт (vaalean)ruskea, punaruskea (*hevonen*); **к. вал** (vaalean-)ruskea (t. punaruskea) hevonen
кельыш *murt.* (астэ лякыт возён) säädyllisyyss, siivous; vaatimattomuus
кельышлы soma, sorea, kaunis; miellyttävä
кеян 1. (*келяськон*) saattaminen, saatto **2.** (*ыстон*) lähettäminen, toimittaminen **3.** (*шудонын*) häviäminen, häviö (*pelissä*), menettäminen, menetys (*elin*)
кеяны 1. (*келяськыны*) saattaa **2.** (*ыстыны*) lähettää, toimittaa; **гожтэтээз почтаен к.** lähettää kirje postitse **3.** (*шудонын*) hävitää (*pelissä*), menettää peli
кеясь 1. *partis. v:stā келяны 2.* saattaja; **ныл к.** morsiamen saattaja
келяськон 1. saattaminen, saatto **2.** (*кеян праздник*) läksiäiset, lähtiäiset
келяськыны *intr.* saattaa, saattella
кем I 1. (*чапак быдзалаезъя*) määärilleen, mitalleen, (aivan) sopiva; **к. луыны** sopia hyvin (*kooltaan*) **2.** (*чок, кемыз*) oikein, syystä, niin pitikin; **к. тыныц** se on sinulle oikein **3.** (*вис, кусын*) jk (*arveltu*) väli (t. matka, etäisyys), jnk (*arvellun*) välin (t. matkan, etäisyden) päässä; **kyк вамиш** **к.** kahden askelen päässä; **татысен карозь вить километр** **к.** täältä kaupunkiin on viitisen kilometriä **4.** *postp.vart.* > **кеме, кемин, кемысъ**
кем II (=ыз) (*каты*) voima (*henki-*

nen); **кемыз уг тырмы** hänellä ei riitää voimaa
кема kauan, pitkään; (*öволтон дыръя*) (ei) pitkään aikaan // pitkä; **к. кыстийськыны** kestävä kauan; **к. улыны 1**) (*улыны-выйлыны*) elää kauan 2) (*жегатскыны*) viipyä (t. pysyä) kauan; **к. арьеc чоже** pitkän aikaa; pitkän ajan kuluessa
кемала ammoinen, (iki)vanha; **к. учыр** ammoinen (t. ikivanha) taapautma
кемалась 1. (*кемала дыръя*) ai-koja (t. kauan aikaa) sitten, ammoin; **к. со вал ни** se oli jo aikoja sitten **2.** (*кемаласен*) pitkästä aikaa; (*вашикала дырысен*) ammorisista ajoista; **та гурт к. кылдэмьн ни** tämä kylä on ollut ammorisista ajoista **3.** (*кема*) kauan, pitkän aikaa; (*öволтон дыръя*) (ei) pitkään aikaan; **мон сое к. тодийсько ни** minä olen tuntenuit hänet kauan (t. pitkän aikaa); **та магазин к. пыдасаськыса улэ ни** tämä kauppa on ollut suljettuna pitkän aikaa
кемалы pitkäksi aikaa (t. ajaksi)
кемдон *teonn. v:stā кемдыны*
кемдыны 1. (*сюрыны*) joutua, osua (*jnk kohdalle, jhk kohtaan*); **умой интие кемдий** osuin hyvään paikkaan **2.** *yksipers.* (*маке карено луиз*) sattua, osua (*sattumalta tekemään jtak*); **огпол мыным нюлэскын кёлыны кемдий** sa- tuin (t. osuin) kerran yöpymään metsässä **3.** (*тупаны*) sattua, osua (*olemaan*); **шундыё нунал кемдий** sattui (t. osui) aurinkoinen päivä
кеме *postp.* noin ... pähän, noin

(*jnk etäisyydelle*); **сизым километр к. пыдын мынймы** menimme jalkaisin seitsemisen kilometriä, menimme jalkaisin noin seitsemän kilometrin päähän
кемлы > кемыз, кем I 2
кемтэм I (*уқыр, лекос*) liian, liaksi, tavattoman
кемтэм II (*катытэм*) voimaton, heikko
кемыз oikein, syystä, niin pitikin
кемын *postp.* noin ... päässä, noin (*jnk etäisyydellä*); **матысез гурт куинь километр к.** lähin kylä on (noin) kolmen kilometrin päässä
кемысь *postp.* noin ... päästää, noin (*jnk etäisyydeltä*); **вить километр к. лыктыймы** tulimme (noin) viiden kilometrin päästä
кен миниä; выль к. nuorikko
кенак (*агайлэн кышноэз*) isoveljen vaimo; (*арлыдогес кышномурт*) naimisisissa oleva vanhahko nainen ◇ **выль к.** nuorikko
кендукъя *el.* naarasmetso, koppelo
кенер aita; aitauks
кенеран aitaaminen, aitaus
кенераны aidata, aidoitata
кенерасъкон *teonn. v:stā* **кенерасъкыны**
кенерасъкыны tehdä aitaa, olla tekemässä aitaa
кенеш 1. (*кенешон*) neuvottelu, neuvonpito, keskustelu; (*ötчам*) (neuvottelu)kokous **2.** (*визъ-кенеш*) neuvo, kehotus; **к. курыны** kysyä neuvoa; **к. сётыны** neuvoa, antaa neuvoa **3.** (*орган*) neuvosto; **Вылй К.** korkein neuvosto • **к. карыны 1)** (*ортчытыны*) neuvottela, pitää neuvoa **2)** (*к. сётыны*) neuvoa, antaa neuvoa
кенешон neuvottelu, neuvonpito,

keskustelu
кенешчи neuvaja, neuvonantaja ◇ **кыл сётэм суд кенешчиос** valamiehistö, valamiehet
кенешыны neuvotella, pitää neuvoa, keskustella
кенжон (*жұатскон*) tuleen (t. palamaan) syttyminen; (*вөлмөн*) leväminen (*tulen*)
кенжыны (*жұатсыны*) syttyä tuleen (t. palamaan), alkaa palaa; (*вөлмыны*) levitä (*tuli*); **көс турин жог кенжиз** kuiva ruoho sytti tuleen (t. palamaan) nopeasti; **тыл зуродэ** (*я. зурод борды*) но **кенжиз** tuli levisi suo-vaankin
кенжытон tuleen (t. palamaan) syttämisen
кенжытыны sytyttää tuleen (t. palamaan); **тамак к.** sytyttää savuke
кензали *el.* sisilisko; lisko
кенос aitta; **вылысь к.** aitan ylä-kerta; **улынó-вылынó** (*я. улысé-вылысé*) kaksikerroksinen aitta; **улысь к.** aitan alakerta; **юньянь возён к.** vilja-aitta, jyväaitta
кентур *el.* naarasteeri, teerikana
кеныр гууни(*t*), suurimo(*t*); **кенырен шыд** гуунikeitto, гууни-рокка ◇ **йыраз кенырез угтырымы** hänenlä ei ole ihan kaikki tallella (= hänen päässään ei riitä tuupejä)
кеныро гууни=, suurimo=; **к. шыд** гуунikeitto, гууниrokka
кенэм 1. (*тысь*) hampunsiemen(et)
2. (*тыös к. пыш*) (*будос*) hamppu
кепка lippalakki
кепыр: **к. вайны** (*я. потыны*) > **кепыраны**

кепыран (возьдаськон) *ujostelu, kainostelu; (воздастьконлык)* *ujous, kainous; (köberan)* *arkailu, arastelu; (köberanлык)* *arkuus*
кепыранлык *ujous, kainous, arkuus*

кепыраны (возьдаськыны) *ujostella, kainostella; (köberanы)* *arkailla, arastella; адяниослэсъ к.* *arkailla (t. ujostella)* *ihmisiä*

кепырасъ 1. *partis. v:stā кепыраны 2.* *kaino, ujo; arka(luonteen)*

керек I 1. (аклес) *ikävystyttäävä, kyllästyttäävä, kiusallinen* 2. (кысык) *kiireinen, touhukas; к. дыр* *kiireinen aika* 3. (көржег) *kii-vas(luonteen), kiihkeä, ärtysiä*

керек II *murt. parent. (кадь, лэся)* *kai, taitaa; со лыктэм ни, к. hän on kai jo tullut, hän taitaa olla jo tullut*

керектон *hermostuminen, hermostus, ärtyminen*

керектыны *hermostua, ärtää, tulla hermostuneeksi (t. ärtyneeksi)*

керекъяськон 1. (көржегъяськон) *hermoilu, ärtyminen* 2. (сюлмаськыса утялтон) *touhu(aminen), hyörintä, huolehtiminen (levoton)*

керекъяськыны 1. (көржегъяськыны) *hermoilla, menettää malttinsa, olla hermostunut (t. ärtynyt)* 2. (сюлмаськыса утялтыны) *touhuta, hyöriä, huolehtia (levottomasti)*

керемет 1. *kansat. (лек лул)* *kere- met (paha henki, pahuuden hallitsija)* 2. (луд) *uhrliehto*

керетон *riita, riitely*

керетыны *riidellä; керетыса улыны* *olla riidoissa*

керзэг *kiivas(luonteen), kiihkeä, ärtysiä, epätasainen*

керзегъяськон *hermoilu, ärtyminen*

керзегъяськыны *hermoilla, menettää malttinsa, olla hermostunut (t. ärtynyt)*

керосин *paloöljy, petroli*

керпотись 1. *partis. v:stā кэр/потыны 2.* *ujo, kaino, arka(luonteen)*

керпотон 1. (кепыран) *ujostelu, kainostelu, arkailu; (кепыранлык)* *ujous, kainous, arkuus* 2. (мугор с-сы) *aristaminen*

кэр/потыны 1. (кепыраны) *ujostella, kainostella, arkailla; мон*

кер уг потиськы *minä en ujoste* (t. *arkaile*) 2. (мугор с-сы) *aristaa*

керскон 1. *teonn. v:stā керскыны 2. > керттиськыон 2*

керскыны *intr. (пöзь венен) kutoa, neuloa, olla kutomassa (t. neu- lomassa), harrastaa kudontaa (t. neulontaa); (курико венен) virkata, harrastaa virkkausta*

керттиськись 1. *partis. v:stā*

керттиськыны 2. *kutoja, neulaja; (курико венен) virkkaaja*

керттиськыон 1. *teonn. v:stā керттиськыны 2.* (киуж) (пöзь венен к.) *neule(et), kudelma(t), kudi- din, kutimet; (курико венен к.) virkkaus (kudelma)*

керттиськыны 1. (астэ кертты- ны) *kääriytyä, köyttäytyä, sitoa (t. kääriä) ympärilleen; кускертто- нэн к.* *vyöttäytyä, sitoa vyö (vyötärölleen)* 2. (пöзь венен) *kutoa, neuloa, olla kutomassa (t. neu- lomassa), harrastaa kudontaa (t. neulontaa); (курико венен) virkata, olla virkkaamassa, harrastaa virk- kausta* 3. *pass. (керттэмыйн луы-*

ны) tulla sidotuksi, mennä sol-muun

керттон 1. (*думон*) sitominen, si-donta, solmiminen, solminta, köyt-täminen **2.** (*пöзь венен*) kutomi-nen, kudonta, neulominen, neulon-ta; (*курико венен*) virkkaaminen, virkkauus; (*к-сь корзина*) punomi-nen, punonta (*esim. korin*)

кертылон *teonn. v:stā керты-лыны*

кертылыны 1. *frekv. v:stā керт-тыны 2.* *iter. sitoa, köyttää; киос-сэ к.* sitoa (t. köyttää) kädet

кертыны 1. (*думыны*) sitoa, sol-mia, köyttää; **культо к.** sitoa lyh-teitä **2.** (*пöзь венен*) kutoa, neu-loa; (*курико венен*) virkata; (*к-сь корзина*) punoa (*esim. kori*); **пöзь к.** kutoa lapasia

керттэ 1. (*керттон кал*) side, nauha **2.** (*валче керттэм арбе-риос*) kimppu, nippu; kantamus; **пу к.** halkokantamus

кертым 1. (*аренда*) vuokra **2.** *hist. (оброк) vero (maaorjilta peritty), aprakka*

кесён *teonn. v:stā кесыны*

кесисъкон I, II, кесисъкыны I, II > **кесъкон I, II, кесъкыны I, II**

кескентэк *murt. yhtäkkiä, yllättä-en, odottamatta, arvaamatta; > шорысы: шёдэк шорысь*

кескич ovela, viekas // ovelasti, viekkaasti; **жичы кадь к.** ovela kuin kettu

кесмек 1. (*туй коробка*) tuohira-sia, tuokkonen, rove **2.** (*вышки*) pytty (*pieni*)

кестэн *hist. piikkiruoska, piikkipal-loruska*

кесъкем I 1. *partis. v:stā кесъкы-ны I; 2. (черетском)* huuto, huu-

dahdus, huudahtaminen; kirkaisu, kiljaisu

кесъкем I *partis. v:stā кесъкыны II*

кесъкон I 1. *teonn. v:stā кесъкы-ны I; 2. (черетскон)* huuto, huu-dahdus, huudahtaminen; kirkaisu, kiljaisu ◇ **к. пус** *kiel.* huutomerkki **кесъкон II** *teonn. v:stā кесъкыны II*

кесъкыны I (*чертескыны*) huu-dahtaa; kirkaista, kiljaista

кесъкыны II 1. (*кагаз, басма с-съ*) revetää, repeytyää; (*к-сь пыд-кук*) mennä (t. kulua) rikki (*jalkineet*) **2.** (*кесъкыса басътисъкы-ны*) lähteä irti (t. pois), irrota, ir-tautua (*tuohi, niini, nahka*)

кесъны 1. (*кагаззэ, басмаэз*) repiä, repäästä; (*к-сь пыдкукез*) kuluttaa rikki; **платьяэз к.** repiä leninki **2.** (*туй, нин*) kiskoa (*tuohipala, niinikaiastale*); **кызыпүсүс туй к.** kiskoa tuohta koivusta **3.** *kuv. puhek. haukkua, läksyttää, ri-pittää*

кесэг 1. (*басма люкет*) (*kankaan-kappale, kuponkikangas 2.* (*музъ-ем к.*) (*pelto)sarka, peltokaista, maakaista*

кесян *teonn. v:stā кесяны*

кесяны iter. 1. (*кагаззэ, басмаэз*) repiä, raastaa; (*к-сь пыдкукез*) kuluttaa rikki **2.** (*туй, нин*) kiskoa (*tuohta, niintä*); **чаг к.** kiskoa päreitä **3.** (*съёсъ с-съ*) repiä, raadel-la; **кион ыжэз кесям** susi raateli (t. on raadellut) lampaan

кесяськем I 1. *partis. v:stā ке-сяськыны I; 2. (черекъясъкем)* huutaminen; kirkuminen, kiljumi-nen

кесяськем II partis. ja teonn. v:stā

кесяськыны II

кесяськыны I (чекъяськыны) huutaa; kirkua, kiljua

кесяськыны II 1. (казаз, басма с-съ) repeillä, revetä, mennä rieka-leiksi; (к-съ пыдкук) mennä (t. kulua) rikki (jalkineet) **2.** (к. сёт-скыны) lähteä irti (t. pois), irrota, irtautua (*tuohi, niini, nahka*)

кефир kefiri, riimä

кеч 1. (куакеч) vuohi; (мумы кеч) kuttu; (кечтака) pukki; **гурт к.**

(kesy) vuohi **2.** (лудкеч) jänis

кечан jäniksien metsästys, jänisjah-ti

кечаны metsästäää (t. pyydystää) jän-iksia

кечат ristiin, ristikkäin, poikkipäin // risti=

кечат-вамат, кечат-вамен ristiin rastiin, ristiin, ristikkäin, ristissä // risti=

кечато, кечато-кечато ruudullinen, ruudukas

кечатпу 1. (ваменпу, сюры) poik-kiiru, poikkipiena **2.** (кечат-ва-мен понэм pu, чаг) ristikorppu, ristipuu; (*шай кирос*) hautaristi **3.** (адямiez оишонни) hirsipuu

кечйöl, кечйöны kasv. valvatti (*Sonchus*); peltovalvatti (*S. arven-sis*)

кечкор mets. jänisansa, jänissadin, jänispyydys (*valmistettu kahdesta riu'usta*)

кечпи 1. (гурт к.) kili, vohla **2.** (лудк.) jäniksenpoika(nen)

кечсин kasv. (valko) vuokko (*An-e-mone nemorosa*)

кечтака pukki

кечыл piripinnassa oleva, ääriään (t. reunojaan) myöten täysi; **к. по-тыны** virrata (t. tulvia, valua) yli

кечыран teonn. v:stā **кечыраны**

кечыраны 1. (чукинскины) kal-listua, mennä kalleleen **2.**

(дуртйз вияны) virrata (t. tulvia, valua) yli

кечырскон teonn. v:stā **кечыр-скыны**

кечырскыны 1. (жабырсыкыса ошикыны) tarttua (kiinni) (hypä-ten) (*jnk reunaan, tankoon*); (жабырсыкаса жутскыны) tarttua

kiinni hypäten ja nousta (t. ponnista) käsien varassa; (к-съ турни-кын ou) vetää leukaa; **кузов дуре**

к. tarttua (kiinni) kuorma-auton korin laitaan; **кузове кечырсы-ца тубыны** kiivetä kuorma-auton koriin käsien varassa; **сэндра ду-ре** **к.** tarttua (hypäten) makuulavit-san reunaan ja nousta (t. ponnista) käsien varassa **2.** (урдскыны) nojata etujaloilla / käsillä jhk ja nousta pystyn (t. pystyasentoon);

пүнү кенер борды кечырскиз koira nousi aitaa vasten pystyn **3.** (дуртйз вияны) virrata (t. tulvia, valua) yli

кечыртийськон, кечыртийськыны

> **кечырскон, кечырсыны**

кечыртон teonn. v:stā **кечырты-ны**

кечыртыны 1. (чукинтыны) kal-listaa, panna kalleleen **2.** (ке-

чыльтыны, кисьтыны) kaataa (t. valuttaa) (pois) (*äärrien t. reunojen yli*)

кечевыл vinosti, viistosti; **к. ка-рыны** panna (t. asettaa) vinosti (t. vinoon)

кешыр porkkana; > **чужкушман**

ки (=ыз) **1.** käsi; (*kilana*) käsiterä; **киэз** **кутылыны** kätellä, puristaa

kättä, tervehtiä kädestä; **китийз**

валтыны (я. валтыса нуыны) taluttaa kädestä; **китіз возыны** pitää jtak kädestä; **кысы кие** возъкыса мыныны mennä kässikäin (t. käsi kädessä) **2.** (кинлэн ке гожтэмез) käsiala ◇ **ужась киос** (työn)tekijät, työmiehet; **кызы капчи** häneltä kaikki käy kevyesti, hänellä on taito hypysissään; **кызы кузь** hän on pitkäkyntinen; **кызы лыдэ** (hänen) kyntensä syyhyväät, (hänen) sormiaan syyhyttää; **кызы мажес** (я. модос) porogeukalo, mämmikouga; **кызы уз жутски** (я. пыры) hän ei uskalla tehdä sitä; **кызы усто** (мынэ) hän osaa asiansa, hän on kätevä käsistään; **бүр кыын** 1) (бурыныз кыын) oikealla kädellä 2) (бур палан) oikealla puolella; **паллян кыын** 1) (паллянэнзыз кыын) vasemmalla kädellä 2) (паллян палан) vasemmalla puolella; **ки бервил** jnk tekemä työ, jnk työtä; **та солэн ки бервылыз** tämä on hänen työtään; **киез нюртыны** allekirjoittaa **кибам** (=ыз) kädenselkä, kämmenselkä **кибаш** 1. (киуж) käsityö, ammatti 2. (устолык) taito, taidokkuus (*käsityön*) // kykenevä, taitava **кибашлы, кибашо** kykenevä, taitava **кибер** vastoinkäyminen, epäonni; **кулыны** epäonnistua (*jk asia, teko*); > **кисьёр** **кибы, кибыли** (pieni) kuoriainen; ötökkä **кивалтысь** 1. *partis. v:stā* **кивалтыны** 2. johtaja; ohjaaja **кивалтон** johtaminen, johto; ohjaaminen, ohjaus

кивалтос (*астэ утыны*) puolustusväline; (*ужаны*) apuväline, työkalu **кивалтыны** johtaa, olla johdossa; ohjata; **заводэн к.** johtaa tehdasta **кивалтэм** 1. *partis. v:stā* **кивалтыны** 2. johto, johtaminen; ohjaus, ohjaaminen; **кинлэн ке кивалтэмез улсын** jnk johdolla **кивалтэс** > **кивалтос** **кивалтэт** hallitus, hallinto, johto; **Удмурт Элькун К.** Udmurtian tasavallan hallitus; *vrt. правительство* **кивесь** rannehelmet, helminaauha (*ranteessa*) **кивоштись** sijainen; apulainen **кигожтэм** käsikirjoitus; > **рукопись** **кидыс** siemen(et) **Киев** Kiova **киё-пыдо** taitava, kätevä, näppärä // tuhattaituri, monitaituri; **со к.** hän on taitava (t. tuhattaituri) **кизер** 1. (*нап ёвёл*) vetelä, ohut, juokseva, laiha; (*чурыйт ёвёл*) nestemäinen; **к. жук** ohut (t. vetelä) puuro, velli; **к. ѹёт** laiha maito; **к. шыд** laiha keitto; **к. эстийськон** nestemäinen polttoaine 2. (*югыт*) vaalean(=), haalean(=); **к. чуж** vaaleankeltainen, haaleankeltainen **кизермон** laimeneminen, laimentuminen, miedontuminen; (*напчем макеос с-съ*) vetelöityminen, löysentyminen **кизермыны** laimeta, laimentua, miedontua; (*напчем макеос с-съ*) tulla vetelämmäksi (t. löysemäaksi), vetelöityä, löysentyä **кизертон** laimentaminen, laimenetus, sekoittaminen, sekoitus (*ve-*

- teen t. muuhun nesteeseen); (нан-*чем макеосты) **vetelöittäminen**, löysentäminen
- кизертыны** laimentaa, sekoittaa (*veteen t. muuhun nesteeseen); (напчем макеосты) vetelöittää, löysentää; йölэз вуэн к.* sekoittaa maitoon vettä, laimentaa maito vedellä; **пызез ву пёлы (тырыса) к.** sekoittaa jauhot veteen; **жукэз вуэн к.** vetelöittää puuro vellä
- кизён** kylväminen, kylvö; **к. дыр** kylvöaika; **к. машина** kylvökone
- кизили I.** tähti **2. (тыл к.)** (*тылгизы*) kipinä ◇ **быжо к.** komeetta, pyrstötähti
- кизилиё** tähtinen, tähti=; **к. инбам** tähtitaivas; **к. куншет (я. флаг)** tähtilippu
- кизись 1.** *partis. v:stā* **кизыны;** **2. kylväjä**
- кизынон** aivastaminen, aivastus
- кизынлон** aivastelu
- кизынлыны** *frekv. ja iter.* aivastella
- кизыныны** aivastaa
- кизыны** kylvää
- кизыр-пázыр** *deskr.* hajalle(en), hujan hajan, eri suuntiin; > **кир-пázь**
- кийыл I (=ыз)** *tekst.* kehruuulanka (*värttinässä*)
- кийыл II:** **к. ужаны** tehdä jtak hutiloiden, huonosti
- кикокукуы > кики I**
- кикö** käzikivet, jauhinkivet
- кикур (=ыз)** kämmen; **к. пасъта** kämmenen leveä; > **кырымпыдэс**
- кики I el.** käki
- кики II last.** (*ku*) kännä, kätönen
- кикиньёл kasv.** saniainen (*Polypodiophyta*)
- кило риhek. kilo**
- килограмм** kilo(gramma)
- килограммъем 1.** (*одиг к.*) yhden kilon (t. kilogramman); **к. чорыг** yhden kilon kala **2. kilon, kilogramman;** дас к. гантель кумmenen kilon (voimistelu)punnus
- киломётр** kilometri
- киль I 1. (йырын)** hilse **2. (к. бу-**были, макня) гиименет **3. (сул** бордын) suomu (*kuoren*)
- киль II** *mer.* köli
- кильтрес 1. (коштанъяськись)** keikaleva, keikaroiva, keikarimainen, hieno **2. (бадзымыськись)** kopeileva, mahtaileva
- кильтро 1. (коштан)** keikari, keikailja, hienostelija **2. (бадзымы-**яськись мурт) koreilija, mahtailija
- кильтырес, кильтыро > кильтрес, кильтро**
- кильтыръяськыон 1. (коштанъ-**яськон) keikailu, hienostelu **2.** (*бадзымыськыон*) kopeilu, mahtailu; korppauus, kopeus
- кильтыръяськыны 1. (коштанъ-**яськыны) keikailla, hienostella **2.** (*бадзымыськыны*) kopeilla, luuilotella, luulla liikoja itsestään, mahtailla
- кильым 1. (шымыри)** gurppy, poi-
ту 2. (cen) kiila (*vaatteessa*)
- кильымо 1. (шымыриё)** poimullinen, guruttetty, poimutettu **2. (се-**нен, *ceno*) kiilalla varustettu
- кимисъкон** (*käsien*) pesulaite, pesuteline
- кимыш (кимышкыз)** kädenselkä
- кин pron. 1. interr.** kuka; **к. со?** kuka hän (t. se) on?; **кинлэн** kenen, kenellä **2. rel.konj:na** joka, kuka, ken; **мон ёй вера, к. со вал** minä

en sanonut, kuka se oli; **кинлы** кулэ таче книга, вералэ мыным se, joka tarvitsee tällaisen kirjan, sanokoon minulle ◇ **к. ке** joku; **к. ке но** edes joku **кинайчача** kasv. ruiskukka, ruiskaunokki (*Centaurea cyanus*); > **лызайыр, лызайырсяська** **кинематографи, кинематогráфия** (искусство) elokuva(taide); (*удыс*) elokuva(-ala), elokuvateol-lisius **кинжал** tikari **кино** elokuva(t); **киноын пукыны** istua (t. olla) elokuvissa; **киное** мыныны mennä elokuviin **киносеанс** elokuvanäytös **кинотеáтр** elokuvateatteri **кинуртон** allekirjoittaminen **кý/нуртыны** allekirjoittaa **кинуртэм** allekirjoitus **кион** el. susi; **к. гу** (я. **кар**) suden-pesä; **к. ку** sudennahka **кионнин** kasv. näsiä (*Daphne mezereum*) **кионни** sudenpentu, sudenpenikka **киоск** kioski, (myynti)koju **кипало** (on) mukava(a), (on) sopiva(a) **кипалтэм** (on) epämukava(a), (on) sopimaton(ta); **тазы мыным** **к.** ужаны tällä tavalla on epämuka-va (t. ei ole mukava) tehdä töitä **кипос** (кипосэз, кипоскыз) 1. *anat.* (*сүйнөс*) ranne 2. (*ыж гон поскес*) rannerengas (*villasta kudottu*) **кипрей** kasv. horsma (*Epilobium*); maitohorsma (*E. angustifolium*) **кипус** 1. (*гожтىسەكىم*) allekirjoi-tus 2. (*чиныы пытыы*) sormenjälki **ки-пыд** (киыз-пыйзыз) *koll.* kädet ja jalat, raajat

кипидэс (кипидсыз, кипидэс-кыз, кипидэсэз) kämmen; > **кырымпыйдэс** **кирган** *ruhek.* putoaminen, putoilu; (*усыса ышон*) katoaminen, huk-kaantuminen **кирганы** *ruhek.* pudota, putoilla; (*усыса ышыны*) kadota, huk-kaantua **киргатон** *ruhek.* pudottaminen, pu-dotus, pudottelu; (*усъкытыса ыштон*) kadottaminen, kadotus, hukkaaminen **киргатыны** *ruhek.* pudottaa, podo-tella; (*усъкытыса ыштыны*) ka-dottaa, hukata **киргиз** kirgiisi // kirgiisiläinen, Kir-gisian; **к. кыл** kirgiisi(n kieli) **кирень** piparjuuri ◇ **к. вуштон** raastin(rauta) **кирка** hakku **кирос** risti; **к. карыны** tehdä ristinmerkki; (*аслыд ou*) ristiä itsen-sä, siunata itsensä ristinmerkillä; (*мк. муртлы ou*) siunata ristin-merkillä; **к. поныны** siunata ris-tinmerkillä, tehdä ristinmerkki **киросай** > **киросатай** **киросан** ristiinnaulitseminen **киросанай** kummitati, naiskummi **киросаны** ristiinnaulita **киросасыккон** *teonn. v:stä* **киро-** сасыкны **киросасыкны** ristiä itsensä, tehdä ristinmerkkejä (t. ristinmerkki), siunata itsensä **киросатай, киробубы** kummise-tä, mieskummi **киросумы** > **киросанай** **киросныл** kummitytär **кироспи** kummipoika **кир-пазь** *deskr.* hajalle(en), hujan hajan, eri suuntiin; **к. карыны** (я.)

- куяны**) heitellä hajalleen (t. *hujan hajan*); **к. пегзыны** paeta eri suuntiin (t. *sinne tänne*)
- кирпич** tiili(*skivi*); **к. корка** tiilitalo; **к. лэсьтон завод** tiilitehdas
- кис** hohtimet; (*дүрийсөн кис*) rajapihdit; (*кискачи, жуу бичан*) hiilipihdit
- кисаль** jauhopuuro; **кёжы к.** herperiuro
- кисальён** *teonn. v:stā* **кисальзыны**
- кисальзыны** 1. tulla kiisselin kaltaiseksi, muuttua velliksi; **зор бере сюрес** **кисальзиз** sateen jälkeen tie muuttui velliksi 2. *kuv.* (*лябзыны*) tulla voimattomaksi, heikentyä, näentyä
- кисальмон, кисальмыны** > **кисальён, кисальзыны**
- кисель** kiisseli
- кискач, кискачи** 1. (*жуу бичан*) hiilipihdit; (*кис*) hohtimet 2. *el.* (*кисло-кусло*) gari
- кисло-кусло** 1. *el.* rapu 2. (K.) *täh.* krapu
- кислород** happi
- кислота** happen
- кислэс** (*tyvi*)pölkky
- кисмыль-куасмыль** *deskr.:* к. луыны heikentyä, heikontua, heiketä (*kuutiudesta, humalasta*)
- кисрес** гурруinen, kurttuinen
- кисточка** suti, sivellin
- кисы** tasku
- кисыран** 1. (*кисырмон*) typistyminen, kurtistuminen 2. (*чырсан*) happeneminen, hapantuminen (*maito, taikina*) 3. *kuv.* (*кепыран*) ujostelu, kainostelu, arkailu
- кисыраны** 1. (*кисырмыны*) typistyä, kurtistua, mennä гурруун 2. (*чырсаны*) hapata, hapantua (*mai-*
- to, taikina*) 3. *kuv.* (*кепыраны*) ujostella, kainostella, arkaila
- кисырес** > **кисрес**
- кисыри** 1. (*шымыри*) gyrruppy, kurttu 2. (*векчи тулкым*) viri, kare, vire
- кисыриё** gyrruppyinen, typistynyt, kurttuinen, kurtistunut
- кисырмон** typistyminen, kurtistuminen
- кисырмыны** typistyä, kurtistua, mennä гуррууп
- кисырскон** typistyminen, kurtistuminen, kipristyminen, käpristyminen
- кисырсыны** typistyä, kurtistua, kipristyä, käpristyä
- кисыртиськон, кисыртиськыны** > **кисырскон, кисырсыны**
- кисыртон** typistäminen, kurtistaminen, kipristäminen; nypistämien; **нырез к.** nenänsä nypistäminen
- кисыртыны** typistää, kurtistaa, kipristää; nypistää; **нырез к.** nypistää nenäänsä
- кисыръян** *teonn. v:stā* **кисыръяны**
- кисыръяны** *iter.* typistää, kurtistaa; vetää гурруиhiin
- кисыръяськон** *teonn. v:stā* **кисыръяськыны**
- кисыръяськыны** *iter.* typistyä, mennä гуррууп
- кись** *tekst.* pirta, kaide
- киськан** *teonn. v:stā* **киськаны**
- киськаны** *iter.* 1. kaataa, kaadella, vuodattaa, valella (*pois t. jhk*); kastella (*kukkia, vihanneksia*); **сяськае ву к.** kastella kukkia 2. (*тысез, песокез*) karistaa, varista, pudottaa (*pois t. jhk*)
- киськаськон** *teonn. v:stā* **кись-**

- каськыны**
- киськаськыны iter., vrt. кисьтіськыны**
- киськон, киськыны > кисьтіськон, кисьтіськыны**
- кисьмам 1. partis. ja teonn. v:stā**
- кисьманы 2. (вүэм) kypsä 3.** (урод пыжем) raaka, raa'aksi (t. puolikypsäksi) jäänyt (*leipä*) **4. kuv.** (лябзэм) heikentynyt, heikennyt (*humalasta, kuumiudesta*); (каньсырам, нясь-нясь луэм) raukea
- кисьман teonn. v:stā кисьманы**
- кисьманы 1. (вүны) kypsyä 2.** (урод пыжыны) paistua huonosti, jäädä raa'aksi (t. puolikypsäksi) (*leipä*) **3. kuv.** (лябзыны) heikentyä, heikontua, heiketä (*humalasta, kuumiudesta*); (каньсыраны, нясь-нясь луны) raueta, käydä raukeaksi
- кисьöр vastoinkäyminen, epäonni;** **к. луны** epäonnistua (*jk asia, teko*); > **кибер**
- кисьтан, кистаны > киськан, киськаны**
- кисьтасъкон I** välkkyminen, välkehtiminen, kimaltelu, läikehtiminen
- кисьтасъкон II teonn. v:stā кисьтасъкыны II**
- кисьтасъкыны I** välkkyä, välkehтиä, kimallella, läikehtiä; **бургундия** платье з чиль-валь (я. чиль-вальк) **кисьтасъке** (*hänen*) silk-kileninkinsä läikehtii ja välkehtii
- кисьтасъкыны II > киськаськыны**
- кисьтіськон 1. kaatuminen, vuotaminen** (*pois t. maahan*); läikähätmisen (*pois t. maahan*) **2. (к-сътысъ, песок)** kariseminen, varise-
- minen (*pois*) ◇ **вир к. verenvuodatus**
- кисьтіськыны 1. kaatua, vuotaa** (*pois t. maahan*), mennä maahan; läikähätää (*pois t. maahan*) **2. (к-сътысъ, песок)** karista, varista (*pois t. maahan*) ◇ **вир кисьтіське вери** vuotaa
- кисьтон 1. kaataminen, vuodattaminen** (*pois*); (*шёдтэк шорысъ к., пальккон*) kaataminen (*maahan*), läikäyttäminen, läikäytys (*vahingossa*) **2. (тысез, песокез)** kaataminen, karistaminen, varistaminen (*pois*); (*шёдтэк шорысъ к.*) kaataminen, karistaminen, varistaminen (*maahan t. jhk vahingossa*) **3. (андан, узвесъ)** valaminen, valanta, sulattaminen, sulatus **4. (поминка)** muistajiset; **к. карыны** järjestää (t. viettää) muistajiset ◇ **вир к. verenvuodatus**
- кисьтыны 1. kaataa** (t. vuodattaa, valuttaa) (*pois*); (*шёдтэк шорысъ к., пальккыны*) kaataa (*maahan*), läikäyttää (*vahingossa*); **ведра-ысь вүэз тазэ к.** kaataa pois vetä sangosta pesuvatiin; **быдэс ведра** ёйлэз к. kaataa maahan koko ämpäällinen maitoa **2. (тысез, песокез)** kaataa (t. karistaa, varistaa) (*pois*); (*шёдтэк шорысъ к.*) kaataa (t. karistaa, varistaa) (*maahan t. jhk*) (*vahingossa*); **пу-ыйысь песокез мискае к.** karistaa sokeria pussista kattilaan **3. (андан, узвесъ)** valaa, sulattaa ◇ **кинлэсь ке вирэ к.** haavoittaa jtak; surmata *jk*; (*ас*) **вирдэ к.** vuodattaa vertaan
- кисьтэм partis. v:stā кисьтыны ◇ к. ўол (коти)rahka**
- кисьтэм-басытэм aivan (t. juuri)**

саманлайен (t. jnk näköinen); **к. атаэз (кадъ)** aivan samanlainen kuin isänsä, aivan isänsä näköinen **кит el.** valas
китаяец киinalainen (*ihminen*)
китай kiinalainen, Kiinan; **к. кыл** kiina(n) kieli)
Китай Kiina
китаяйнка kiinalainen (*nainen*)
китыш (китышкыз) kädenselkä, kämmenselkä
китэм 1. kädetön **2.** (пал ки) yksikäinen, käsipuoli
киуж käsityö
киултон (аслыд карон) omakseen (t. haltun) otto (t. ottaminen); (*аки улад басытон*) anastus, anastaminen, valtaus, valtaaminen, kaappaus, kaappaaminen
киултыны (аслыд карыны) ottaa omakseen (t. haltuunsa); (*аки улә басытыны*) anastaa, vallata, kaapata; **конъонэз к.** anastaa rahat, ottaa rahat omakseen; **крепостез к.** vallata linnitus
кичабем > **кичабекм 2**
кичабекм 1. *teonn. v:stā* > **кичаб-** **кыны 2.** kättentaputtaminen, (kätten)taputukset, suosionosoitukset
кичабкон kättentaputtaminen, (kätten)taputukset, suosionosoitukset (*käsin*); **кичабконъёс (кэттен)ta-** putukset, suosionosoitukset
кичабкыны taputtaa käsäään, osoittaa suosiota
кичивичи *kasv.* linssi, kylvövirvi-lä; > **ясынк**
кичолтись 1. *partis. v:stā* **кичолтыны 2.** (кутскон сётись) alkuunpanija, aloitteentekijä **3.** (пус чолтись) arvanheitäjä
кичолтон 1. (кутскон сётон) aloi-

te **2.** (пус чёлтон) argominen
кичёлтыны 1. (кутскон сётыны) tehdä aloite, aloittaa **2.** (пус чёлтыны) heittää arpa
кичёлтэм 1. *teonn. v:stā* **кичёлтыны 2.** aloite
кичушет käsipyryhe
киюмыл (=ыз) куунärvarsi
кияр kurkku; **сылалтэм к.** suola-kurkku; > **огреч**
клавиш, клавиша näppäin, kosketin
клад aarre
кладовой (котырез возённи) varastohuone, (tavara)-aitta, varasto(komero); (*сиён-юонэз возённи*) ruoka-aitta, ruokakomero
кладовщик varastonhoitaja
клапан läppä; *tekn. myös venttiili*
класс 1. luokka; **классэн кивалтись** luokanvalvoja, luokanopettaja **2.** (комната) luokka(huone)
классик klassikko // klassinen
классика *koll.* klassikot, klassiset teokset
классификаци, классификация luokittelu
классифицировать: **к. карон** luokittelu; **к. карыны** luokitella
классической klassinen; **к. музыка** klassinen musiikki
клéвэр *kasv.* apila (*Trifolium*)
клéёнка tuovi; vahakangas; **к. пузы** tuovipussi
клей liima
клеймо (вуз вылын) (tavara)merkki, (tavara)leima; (*пудоослэн*) poltinmerkki, polttomerkki; **к. пуктыны** leimata, merkitä (*tavarointa, karjaa*)
клéйстéр [-л'эс-] liisteri
клетка I 1. (четлык) häkki **2.** (ныльсэрег) гиуту; **клеткаен**

- тетрадь** ruutuvihko, ruudullinen vihko
- клётка II** *biol.* solu
- клён** kasv. vaahtera; *vrt.* бадяр
- клёнка** puhek. > **клёёнка**
- клиент** asiakas
- климат** ilmasto, ilmanala
- клоккетон** kaakattaminen, kaakatus, kaakottaminen, kaakotus (*kakan*)
- клоккетыны** kaakattaa, kaakottaa (*kana*)
- клоккетэм 1.** *partis. v:stā* **клоккетыны 2.** kaakatus, kaakattaminen, kaakotus, kaakottaminen (*kanan*)
- клун** klovni
- клуб** kerho, klubi; kerhotalo
- клуктон, клуктыны, клуктэм >**
клоккетон, клоккетыны,
клоккетэм
- клумба** kukkapenki, kukkalava
- ключшка** urh. maila (*jääkiekko=golf=*)
- 克莱尔瓦** vala; **к. сётыны** vannoa (t. tehđä) vala
- книга** kirja
- книгавотась** kirjansitoja; > **переплётчик**
- книжка** kirja(nen)
- кнопка 1.** (*зыйылон*) nappi, nappula, nuppi **2.** (*кагаз тэчон*) nastä
- княжество** ruhtinaskunta
- князь** ruhtinas
- кобла** tamma
- кобы** kauha
- ковер, ковёр** matto
- код** koodi
- кодекс** lakikokoelma, asetuskodeksi; säänöt
- кож 1.** (*мур инты*) syvännne (*joes-sa*) **2.** (*кожон инты*) joen mutka
3. (*сюм*) poukama, lahti (*joessa*)
- кожад** *adv. ja postp.* yksinäsi, it-
- sekseen, (sinä) ilman muita, itseenäisesti; **аc к. шедьтод-а сюрес-сэ?** löydätkö tien yksinäsi
- кожады** *adv. ja postp.* yksinänne, itsekseenne, (te) ilman muita, itseenäisesti
- кожаз 1.** *adv. (нумаз)* vain, pelkästään, pelkkä; erikseen; **варен-ниядэ кожаз-а, мар-а синь-код?** syötkö hillon erikseen?, syötkö pelkkää hilhoa? **2. adv. ja postp.** (hän) itsekseen, (hän t. se) yksin(ään), ilman muita, itsenäisesti; **со аc к. но быгатоз сое лэсьтыны** hän osaa tehdä sen itsekseenkin (t. ilman muitakin)
- кожазы** *adv. ja postp.* (he) itsekseen, (he t. ne) yksinään, ilman muita, itsenäisesti
- кожам** *adv. ja postp.* itsekseeni, yksinäni, (minä) ilman muita, itseenäisesti; **аc к. улісько** asun itsekseeni (t. yksinäni)
- кожамы** *adv. ja postp.* itseksemme, yksinämme, (me) ilman muita, itsenäisesti
- кожан I, II** *teonn. v:stā* **кожаны I, II**
- кожаны I** (*малпаны*) luulla, argrella; **мон кожасъко вал, тон кошкид ни шуыса** minä luulin, etä sinä olet jo lähtenyt
- кожаны II** (*пыраны*) poiketa, käydä (*ohimennen*)
- коже** *postp.* vain, pelkästään, pelkkä; itsekseen, yksin(ään), ilman muita; **дэрэм к. ветлыны** kulkea vain paita yllä; **асъсэ к. уло** he asuvat itsekseen (t. yksinään); **кышноос к. ужасъкомы** (me naiset) työskentelellemme vain nais-tten kesken
- кожыйл** niemi

кожой: (**к. кук**) vääräsääriinen, lännikisääriinen; > **учыс кук**

кожон 1. *teonn. v:stā кожыны 2.* (поворот) käänne, mutka (*tien*)

кожыны 1. kääntyä (sivuun), poi-keta; **бур пала к.** kääntyä (t. poi-keta) oikealle **2.** (сюрес сётыны) antaa tietä, väistyä, kääntyä

козлок 1. (лы ёз) nilkkanel (*leh-män*) **2.** (шудон) papukka

козырь valtti

койка punkka; sänky (*raudasta*)

койык hirvi; **айы** (я. ош) **к.** uros-hirvi

кокан 1. (йыган) hakkaaminen, koppattaminen, kopetus, kolkuttaminen **2.** (жожон, курегнуз) vatkaaminen, vispaaminen (*talkkunan, kananmunan*) **3.** *puhek.* (жугон, мыжган) hakkaaminen, piekseminen, mukilointi, rusikointi **4.** (ыжгон түгүны) karttajousi, savitsin **5.** (кукчо) kuokka

коканы 1. (йыганы) hakata, koputtaa, kolkuttaa; **öсэ к.** hakata (t. koppattaa) ovea; **сизь писпуээз кока** tikka hakkaa puuta **2.** (сураны) vatkata, vispata; **жожон к.** vatkata talkkuna; **курегнуз к.** vatkata kananmunaa **3.** *puhek.* (жугыны, мыжганы) hakata, piestä, mukiloida, rusikoida

кокаськон *teonn. v:stā кокась-
кыны*

кокаськыны *intr.* hakata, koputtaa, koputella; **кызыпуын сизь**

кокаське koivussa tikka on hakkaamassa

коко last. **1.** (*курегнус*)

kananmuna **2.** (*картофка*) peruna

кокрес 1. (*купрес*) koukkuinen, koukkumainen, koukku=, koukistunut; **к. боды** koukkusauva **2.**

(уло-ваё) oksikas

кокрок 1. (*курик*) (*veto*)koukku, vetorengas **2.** (крендель) rinkeli, rinkilä **3.** (*куасамнянь*) piiras, pasteija (*lanttu=, kaali=*)

кокчалтон nokkaiseminen, nokkaisu

кокчалтыны nokkaista

кокчан nokkiminen, nokinta

кокчаны nokkia

кокчаськон *teonn. v:stā*

кокчаськыны

кокчаськыны *intr.* **1.** (*мае ке* кокчаса улыны) nokkia, olla nokkimassa **2.** (*кокчаськись лу-
ыны*) nokkia, olla tapana nokkia; **миям атасмы кокчаське** meidän kukkomme nokkii, meidän kuhollamme on tapana nokkia **3.** (*ог-
огзээс кокчаны*) nokkia toisiaan

кокчо 1. (*кукчо*) kuokka **2.** (*тури-
кук*) ruujalat

кокырес > **кокрес**

кокыр-кокыр *deskr.* koukistunut, koukistettu; köyry(=), kyyry(=)

кокырок > **кокрок**

кокырскон koukistuminen, köyrisytyminen

кокырскыны koukistua, köyristyä **кокыртиськон, кокыртиськы-
ны** > **кокырскон, кокырскыны**

кокыртон koukistaminen, koukistus, köyristämisen, köyristys

кокыртыны koukistaa, köyristää, vetää koukkuun

кокыштон 1. (*калленак шуккон*)

kolauttaminen, kolautus (*kevyt*), näpäyttäminen, näpäytys **2.** (*сө-
рон*) särkeminen, rikkominen (*nä-
рпäytäen*) **3.** (*кокчалтон*) nokkaiseminen, nokkaisu

кокыштыны 1. (*калленак шук-
кыны*) kolauttaa (*kevyesti*), näpä-